Regimen sanitatis cum expo
sitione magistri Arnaldi de
villa noua

YALE MEDICAL LIBRARY
HISTORICAL LIBRARY

Incipit regimen sanitatis salernitanū excellentissimū ꝓ ꝯseruatione sanitatis totiꝰ hūani gn̄is ꝑutilissimū: necnon a magistro Arnaldo de Villa noua Cathellano oīm medicoꝝ viuentiū gēma vtiliter: ac scd̄ȝ oīm anticoꝝ medicoꝝ doctrinā veracitet expositū: nouiter correctū ac emendatuȝ ꝑ egregissimos ac medicine artis ꝑitissimos doctores. Mōtispessulani regētes. Anno. M.cccc.lxxx. predctō loco actu moram trahentes.

Angloruȝ regi scripsit
scola tota salerni.
Si vis incolumen. si
vis te reddere sanum
Curas tolle graues irasci cre
de prophanum.
Parce mero cenato parum.
non sit tibi vanum
Surgere post epulas. somnū
fuge meridianum
Non mictum retine. nec com-
prime fortiter anum.
Hec bene si serues. tu longo
tempore viues.

¶ Iste libellus est editus a doctoribꝰ salernensibꝰ in quo inscribuntur multa ⁊ diuersa pro ꝯseruatōne sanitatis hūane. Et editus ē iste liber ad vsum regis anglie. Et in textu lecto auctor ponit octo documenta gn̄alia ꝓ ꝯseruatōe sanitatis: de qbꝰ postea spāliter ꝑ ordinē determinabiṫ. ¶ Primū ergo documentū ē ꝙ hō: sanus volēs viuere: dȝ ab eo remouere graues curas Nā cure exsiccant corꝑa: ex quo tristificant spūs vitales: mō spūs tristes exsiccant ossa. Et sub isto documēto etiā ꝯprehendi dn̄t tristitie q̄ sil'r corꝑa exsiccant ⁊ infrigidant: maciē ⁊ extenuationē inducūt: cor stringunt: ⁊ spūs obtenebrant: ingeniū ebetant ⁊ rōnē īpediūt: iudiciū obscurāt ⁊ mēoriā obtundūt. Verūtn̄ aliq̄ pingues ⁊ carnosi sūt spūs ades nobiles ⁊ callidos hn̄tes ꝙ eis interdū bonū ē tristari: vt spūs calor ebetetur: ⁊ corpꝰ aliq̄liter macereṫ
¶ Scd̄m documentum est non irasci
¶ Primo quia ira sil'r corꝑa exsiccat cū ipsa sūme singula mēbra suꝑcalefaciat. Nimia aūt calefacio siccitatē inducit: teste Auic. i. doc. iij. c. i. ¶ Scd̄o qꝛ ira ꝑꝑ feruorē cordis oēs actꝰ rōis ꝯfundit. Aduertendū tn̄ est ꝙ q̄daȝ frigidi sunt ⁊ maleficiati q̄bꝰ interdum irasci ꝓdest in regimine sanitatis: vt in eis calor existeṫ. ¶ Tertiū ē ꝑce vti potu vini: nimia eī repletio vini somnolentiaȝ pigritiā debilitatē mēbrorū debilitatē stomachi ⁊ multa alia his sil'ia inducit. de q̄bus posteriꝰ magis patebit. ¶ Quartū est. parū cenare. qꝛ nimia nocturna repletio dolorē in vētre inducit ac inq̄etudinē in somneitateȝ ⁊ angustiā ꝓut manifesta pȝ expiētia. ⁊ īferiꝰ magis declarabiṫ. ¶ Quintuȝ ē. surgere post cibū sumptū. qd̄ facit ad digestionē. propterea ꝙ cibū sūptū facit descendere ad fundū stomachi in quo viget v̄tꝰ digestiua. ¶ Sextū est nō dormire post prandiū. cuius documenta postea tāguntṫ in textu ibi Febris pigricies. ¶ Septimū est. non diu retinere vrinā. Ex nimia eī vrine retentiōe aliqn̄ sequiṫ difficultas mingendi aut oīno ꝓhibitio a mictu. vt testatur Aui. xix. in trac. ij. c. de difficultate vrine. Similiter ex nimia retētōne fecali plura proueniunt nocumēta Induranṫ enī feces ī intestinis ꝑꝑ cōtinuā suctionē venarū meseraicaꝝ cuȝ intestinis cōtinuatarū oēm hūiditatē a fecibus sugentiū. ⁊ sic remanēt sicce difficilis exitus intestina opilans. ad quam opilationem propter ventositatem eductionis prohibitionem ⁊ aliarum secuȝ aceruationē secunṫ nocumēta in textu posterius posita. ibi Spas-

mus ⁊c. ¶ Octauū eſt: non fortiter cō primere anum. ex hoc enī ſequitur teneſmon ſiue exitus longaonis. Ulterius ſubdit autor ꝙ oīa iſta debite conſeruans longo tpe ſanꝰ viuere poterit

Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant.
Hec tria. mens leta, requies moderata dieta.

¶ Autor in hoc paſſu tāgit tria remedia generalia ꝓ conſeruatione ſanitatis nature humane ⁊ precipue ipſoꝝ nobiliū. ¶ Primū eſt ꝙ animus hoīs debet eſſe letus ⁊ gaudens. cuꝫ leticia ſiue gaudium etatem floridā facit hominē in iuuentute conſeruat. virtutē confortat. vitā prolōgat. ingeniū acuit ⁊ ad ſingulos actus hoīem abiliorem reddit. Et dꝫ iſtud gaudiū in regimīe ſanitatis conueniens eēt patuꝫ ⁊ non exceſſiuum. quia exceſſiuum ſincopim ⁊ mortem inducit. ⁊ maxime gaudiuꝫ competit his qui multū curāt ⁊ ſolicitudinibus deſtruuntur. Et pōt in ipis de nouo acquiri per vſum cibi ⁊ vini delectabilium ⁊ dimiſſione eoꝝ q̄ triſtitiam inducunt: ⁊ inhitare cū ſibi dilectis ⁊ ſimilibus quibus virtus confortatur. teſte Aui. xi. in. c. de caſu virtutis ſubito ſic dicente. Et ſcias ꝙ virtus augmentatur cibo ⁊ vino, ſubtili conuenientibus ⁊ odoribus bonis. ex tranq̄litate ⁊ gaudio ⁊ dimiſſione eoꝝ que contriſtant ⁊ rixari faciunt. ⁊ renouatione rerū amabilium. ⁊ habitatione cū dilectis. ¶ Scđm eſt tranq̄llitas animi. Nobiles. n. ꝓꝑ nimis magnas ⁊ diuerſas curas quas habēt plus leduntur ceteris paribus ꝙ qui mediocres ſunt: Inquietatio vero mentis ſōnū maxīe īpedit q̄ nobilibus ſūme vtilis ē: qui cōiter nature ſicce ſunt atq̄ colerice. q̄bus ꝑmaxime ſōnus eſt vtilis. ¶ Tertium eſt moderata dieta. i. moderata ſūptio cibi ⁊ potus: Nocumēta vero ſuꝑflui cibi ⁊ potꝰ pꝰ diceꝰ.

Lumina mane manus ſurgēs gelida lauet aqua.
Hac illac modicum pergat. modicūq̄ʒ ſua membra.
Extendat. crines pectat. dentes fricet. iſta
Confortant cerebrum. cōfortant cetera membra
Lote cale. ſta pranſe vel. i. frigeſce minute

¶ In hoc textu autor ponit. vi. documenta q̄bus cerebrum confortatur: et ſimiliter ſingula corporis membra. ¶ Primū eſt: poſtꝙ hō de mane ſurrexerit dꝫ lauare oculos in aqua frigida: mūdari enī debent vt ab eis remoueantur īmundicie palpebris adherētes ⁊ circa oculos exiſtētes. ne ab ipis oculi corodātur. Et iſtud ſatis innuit Aui. ī trac ca. de remēoratione cōſeruatioīs ſanitatis oculi: ⁊ remēoratōe eoꝝ q̄ nocent ipſi. vt dicit. Ex eis aūt q̄ abſtergunt oculū ⁊ acuūt ipm ē ſubmergi in aqua clara ⁊ aperire oculū in ea. Et idē vult trac. iiij. c. de cura nebilitatis viſus. dicens. Et ingredi aquā clarā viridē ⁊ ſubmergi in ea ⁊ apire ambos oculos in ea ſꝫ ꝙtitatē q̄ poſſibile eſt. eſt ex eis q̄ ſeruant ſanitatē oculi ⁊ confortant ipm ⁊ ꝓprie ī iuuētute. Cauſa aūt q̄re oculi magis debent lauari ī aq̄ frigida ꝙ calida eſt. q: vnū q̄dq̄ ꝯſeruatur ſuo ſil'i: vt dicit Aui. in. i. c. i. Et ideo vult Hali. in ter. canone illo. Calidiora calidioribꝰ indigēt adiutorijs: frigidiora frigidioribꝰ: ſꝫ ſic ē. ſi oculi ſunt frigide nature. ergo potiꝰ debent lauari aq̄ frigida ꝙ calida. ¶ Scđm ē. ꝙ hō dꝫ lauare manus q: ſunt inſtrumenta quibꝰ mundātur organa ꝑ q̄ exeūt ſuperfluitates cerebri. vt ſunt aures. oculi. nares. Et ergo ab hoc manus debent eſſe munde

Plus tamē debent lauari in aqua frigida q̄ in calida quia lotio manum in aqua calida generat vermes in vētre: ꝛ hoc specialiter dummodo manus in aqua calida lauantur post sumptionē cibi vt innuit. Aui. xvi. in tract. v. c. i. vbi agit de vermibus in ventre genitis. Et ratio est: quia per lotionem manuum in aqua calida post sumptionē cibi trahitur calor naturalis quo completur digestio in stomacho ad extra: quare imperfecta sit digestio: que potissima causa est vermium. ¶ Tertiuꝫ est: ꝙ postquam homo surrexit a somno debet paulatim incedere siue se mouere Cuius causa est vt superfluitates prime ꝛ secunde digestionum que sunt feces ꝛ vrina descendant ꝛ preparent faciliori euacuationi. ¶ Quartum est ꝙ postq̄ homo surrexit a somno dꝫ extendere manus ꝛ pedes ꝛ alia mēbra. Cuius causa est: vt trahantur vitales spiritus ad membra exteriora: ꝛ ꝑ hoc subtilian tur spiritus cerebri. ¶ Quintum est ꝙ debet crines pectere. Cuius causa est: vt apperiantur pori per hoc capitis ꝛ exeant vapores cerebri derelicti post somnum ꝛ subtilientur eius spiritus. Unde vsus pectinis multuꝫ confert visui ꝛ maxime sensibus prodest. Vñ dicit Aui. tertia in tract. iiij. ca. de cura debilitatis visus. Administratio pectinis super caput iuuatiua est ꝛ cōfert proprie sensibus. quare oportet ꝙ ministretur omni die multotiens quoniaꝫ attrahit vapores ad superiora ꝛ mouet eos a parte oculi.

¶ Sextum est: ꝙ homo debet mundare ꝛ fricare dētes. Cuius causa est: qꝛ immundicies dentium est causa fetoris anhelitus: similiter a dentibus immundis spiritus immūdi eleuatur ad cerebrum ipsum perturbantes. Preterea: commixtio limositatis dentium cum ipso cibo ad stomachum missa est causa corruptionis cibi in stomacho Modum autem conseruandi sanitatē dentium ꝛ bonitateꝫ odoris eorum tāgit. Aui. vij. in. c. de ꝯseruatione dētiū sub his v̄bis. Et ex eo q̄ ꝯfuauit sanitaem dētiū est vt colluat in mense bis cum vino in quo decocta est radix titimalli. Est enim perueniens ad vltimū in faciendo bonum odorem: ꝛ non aduenit facienti illud dolor dentiuꝫ. Ulterius autor in vltimo v̄su subdit aliqua precepta generalia. Primum est ꝙ homo lotus stupha vel balneo debet se tenere calidum: quia tunc pori sunt aperti: ꝛ sic de facili frigus posset subintrare: ꝛ magna nocumenta corpori inferre. Aliud est ꝙ postq̄ hō sumpserit cibum debet modicum stare: vt cibus perfecte descendat ad fundum stomachi inquo completur digestio: deinde lente ambulet ꝛ non fortiter: ne ꝓpter motum fortem calor trahatur ad partes exteriores: ꝛ per hoc impediat cibi digestio. aliud est ꝙ homo frigidꝰ debet cauere ne subito se calefaciat: sꝫ paulatiꝫ. Mutationes enim subite naturam ledunt. Omnia enim extra naturam molesta sunt: vt dicit. Gali. in commento illius canonis secundum multum ꝛ repente.

Sit breuis aut nullꝰ tibi somnus meridianus
Febris. pigricies. capitis. dolor atqꝫ catharrus
Hec tibi proueniunt ex somno meridiano

¶ In hoc textu tāgit autor. iiij. nocumēta que ꝓueniūt ex somno facto post prandium. Quorum primum est ꝙ ex somno meridiano solet sequi febris quod aliqui putant verificari de febre proueniente ex oppillatione cām istiꝰ febris reddētes: quia tempore diei calor ꝛ spiritus moueatur ad exteriora: ꝛ sic virtus digestiua in die est debilis

Digestio enim perfecta est quando ca=
lor ⁊ spiritus ad interiora mouetur:
ꝓpter quorũ motum calor naturalis ĩ=
cenditur. Et sic tempus noctis est tẽ=
pus ꝑfectionis digestionis. Indigestio
enim et cruditas humorum est causa
oppilationis: que oppilatio est causa
febris: ꝫ aui. ij. iiij. ĩpluribus passibꝯ
Secundum nocumentuꝫ est pigricies.
que ex eadem causa videtur oriri. Ex
materia enim indigesta ⁊ grossa: grossi
eleuantur spiritus: qui moti ad mẽbra
corpis grauedinẽ corpi inducunt: quẽ
admodum spiritus subtiles et leues
leuitatem an iet corporis indu cunt.
Tertiũ est dolor capitis: q̃ ẽt ex eadẽ
causa prouenire videtur. Ex cibo enim
indigesto in stomacho eleuãtur grossi
spiritus cerebrum perturbantes: qui
spiritus sunt causa discolorationis etiã
faciei quãdo ad cũtem mouẽtur: quia
vbi est materia grossa: necesse est q̃cq̃d
ex tali materia dissoluitur esse grossũ:
vt innuit Galie. in conmẽto illius am
phorismi. Et qui crescunt sic inquiẽs.
Quicquid. n. de qualibet re dissoluit̃:
ei vnde dissoluitur necesse est vel assi=
miletur. Quartum nocumentum est
catarrus: qui similiter ex eadem causa
videt̃ oriri. s. ex reumate. Rẽma enim
dicitur oĩs fluxus materie de mẽbro
ad menbrum ĩ quacũq̧ parte corporis
fuerit. sꝫ secundum quod ad diuersas
partes corporis fluit. diuersa fortiter
noĩa. Quãdo enim mouet̃ ad pectus
siue ad mẽbra spiritualia vꝫ ad pulmo
nẽ. dicit̃ catarrus: Sed quando fluit ad
fauces siue ad colatorium palati. dicit̃
brancus. Et quando fluit ad nares di
citur coriza. vt habere in istis versibꝯ.
Si fluat ad pectus dicatur reuma cata
rus. Ad fauces brancus ad nares dico
corizaꝫ. Preter tamen predictorum
nocumentorum causas narratas alie
posunt assignari magis efficaces. C ã
nãq̧ pmi nocumẽti. s. febris que aliquã
do est effimera. aliquando putrida. est
febris quidem effimere retentio fuli=
ginum in somno diurno. quarum resu
lutionem vigilia facere cõsueuerat. q̃=
bus aceruatis et spiritibus admixtis
in eis accẽdit̃ calor extraneus causam
febrem effimeram. Febris vero putri=
de putrefactio humiditatum multipli
catarum ex somno diurno ad cor effu=
mantium. Secundum vero nocumen
tum. s. pigritia contingit ꝓpter humi
ditates per somnum diurnum retẽtas
⁊ circa musculos cordas ⁊ iuncturas q̃
bus torpescunt ⁊ tarde redũtur ad so=
litos motus. Tertium vero nocumen
tum ex simili causa oritur. s. ex humidi
tatibꝯ ⁊ vaporibus per somnum me
rianum retentis. qui moti v̾sus caput
cerebrum. dolorem ingerunt. quartũ
vero nocumẽtum videlicet catarrus.
quo vniuersaliter omne reuma signifi
catur contingit ꝓterea. quia vapores
et fumi qui vndique per cutem hora
vigiliarum resolui solent in somno
diurno ad caput tendunt. vbi ĩspissati
recidunt interius reumatizantes. Aui
cenna. autem in. i. c. fen. iiij. do. ij. ca. ix.
alia sup addit nocumenta somni diur
ni. quorum primum est generare egri
tudines humidas. vt guttas et parali
ses ex retentionibus humiditatum q̃
de die magis resolui solent. Secundũ
est corruptio coloris faciei ꝑꝑ humidi
tates aquosas vrine similes ĩ sanguine
multiplicatas ex somno diurno. reso=
lui solitas tempore vigiliarũ que ad
faciei cutem cum sanguine expulse red
dunt eam tumidã ⁊ declinatum adci=
trinitatem. Tertium ẽ generatio sple
nis. i. splentice passionis in dispositis
ad eã. Cuius causa est retentio humo=
ris grossi melãcolici ĩ splene ex somno
diurno. sicut. n. iuuant vigilie motũ ⁊
liberum trãsitum huius grossi humo=
ris ꝑ canales strictos cum calore diei
vias aperiẽte. sic somnus impedit ma=
xime diurnus. cum tunc instet hora se=
cundum plurimum transitus melãco

lie per canales suos et maxime pillum cannalem quia splen transit ad orificium stomachi gratia prouocationis appetitus per quem splenis supfluitas emundari solet. Non. n. couenit vt de nocte prouocet sed de die potius appetitum cibi. Quartum est relatio neruorum seu remolitio eorum. Cuius cā est prohibitio resolutionis humiditatum quaz facere solent vigilie diurne que interius retente neruos imbibūt. Quintum est debilitatio appetitus. Cuius causa ē prohibitio resolutionis que est prima causa famis: alia causa ē repletio stomachi ex fumis vaporibus et humiditatibus remollientibus et saturātibus orificium stomachi. Sextum est generatio apostemantū. Cuius causa est quia superfluitates per somnum diurnum multiplicate colliguntur sepe in aliquo membrorum et ipsū intumescere faciunt. Et vlterius di. Aui qd due de potioribus causis pp quas nocet somnus diurnus sunt prima quidem: quia cito interrumpitur propterea q calor diei trahit versus exteriora calorem corporis. et econtra somnus ad interiora. Unde motus puenit agitatiuus. et ideo cōsulitur tūc dormire volentibus q in vmbra dormiant. et in tenebroso loco. secunda vero propterea q reddit naturam stupidam et quasi perterritam retrahentez se ab es in quo erat scilicet a digestione cibi. Aduertendum tamen est q licet somnus diurnus generaliter vituperetur et noturnus commendetur. ex diurno tamen ille minus vituperatur qui a mane est vsq ad tertiam scilicet ab ortu solis vsq ad tertiam post ipsum. Juxta illud ypocratis pronosticorum secunda dicentis. Somnus vt moris est conueniens. et naturalis vt noctem non effugiat et diem non impediat est laudabilis contrarius vero est iprobādus. minus tamē si a mane vsq ad terciam tenuerit. Quanq tamen somus diurnus et meridianus in tantum a primis medicine inuentoribus detestetur. moderno tamen tempore non omnis somnus diurnus est vituperandus. et proprie si in eo quinq conditiones obseruātur vt vult batrucius. Prima est vt sit consuetus: secunda vt non sit illico supra cibum: tercia vt non sit capite depresso: quarta vt nō sit longus. quinta vt nō hat ab eo subito stupida et repentina expergefactio. sed morosa.

Quatuor ex vento veniunt in ventre retento
Spasmus idrops colica virgo quattuor ista

In hoc textu autor ponit quattuor nocumenta prouenientia ex retentiōe ventositatis in corpore nostro quoruz. Primum est spasmus cuius causa est quia ventositas retēta sepe capit raptum ad iuncturas: et neruos ipsos replens et quorum repletione sequitur ipsorum contractio que vocatur spasmus. Et ab Aui. iij. iij ca de spasmo: spasmus sic diffinitur: Spasmus est egritudo neruosa: qua mouentur lacerti ad principia sua et inobedientes sunt in dilatione eorum: Et iste spasmus ē duplex. Nam quidam est ex replitione in quo membruz abbreuiatur et ī grossatur propter rem implentem sicut corium aut corripia cum est res iplens abbreuiatur et in grossatur. et iste spasmus fit subito: Alius est ex inanitione in quo contrahitur longitudo et latitudo et minoratur membrum secundum longum et latum: sicut in pergameno: cū apponit ignis fit ɔtractio secū dū lōgū et latū et iste spasmus fit paulatim

¶ Secundum nocumentum est y-
dropisis: que est morbus materialis
causatus ex re frigida plurima ingre-
diēte ⁊ inflante membra aut loc... par
tiū in quibus regimen idest digestio
ciborum fit ⁊ humorum: vt dicit bar-
trucius. Ydropisis enim non generat
nisi cum sanguis non generatur vt di
cit Hali. sexta particula amphorismo
rū in commento illius. Emorroides
sanati antiquas. Et est triplex ydropi
sis: scilicet yposacha: ascutes ⁊ timpa-
nites: ⁊ de timpanite ītelligitur istud
secundum nocumentum. Timpanite
enim vt dicit bartrucius fit a mala cō
plexione frigida stomachi ⁊ epatis p-
hibente cibum transmutare in chilū
⁊ humorem benignum aut sanguinē
quare conuertitur in rem ventosam
que dum non expellitur per eructuati
onem aut aliunde opilatione viarum
prohibente vel virtute expulsiua: vel
sequestratiua seu superfluitatū debi-
li existēte colligitur inter ciphac ⁊ mi-
rach ventris ⁊ causat ydropisim: Ter
tium nocumentum est colica q̄ est egri
tudo multū dolorosa. Facta in intesti
no dicto colon. quod est vnum de inte
stinis grossis: quemadmodum yliaca
est egritudo dolorosa facta ī intestino
gracili dicto ylion: ⁊ fiūt iste egritudi
nes sepe ex vētositate inclusa in dictis
intestinis. ¶ Quartum nocumentum
est vertigo ⁊ est egritudo cum qua vi-
detur homini ꝙ omnia voluantur in
girū. Cuius egritudinis causa est vē
tositas ad cerebrū mota que propter
eius in cerebro motionem vertiginem
facit. Et ista quattuor nocumenta cū
quibusdam aliis pulcre commemorat
Aui. xviij. iii. c. de rebus que nocēt co-
licis dicens. Et scias ꝙ retentio vento
sitatis multotiens facit accidere coli-
cam: propterea ꝙ subleuat eam ⁊ repri
mit ipsam: ita vt aggregetur res vna
⁊ ꝙ facit accidere debilitatem in inte
stinis. Et quandoq̈ perducit illud ad
ydropisim. Et quandoq̈ generat tene
brositatem ⁊ visus virginem ⁊ epilen
siam. Et quādoq̈ retinetur in iunctu
ra: ⁊ facit accidere spasmum.

Ex magna cena. stomacho fit
maxima pena
Ut sis nocte leuis. fit tibi ce-
na breuis

¶ In hoc textu autor ponit vnum do
cumentum pro conseruatione sanita-
tis dicens: ꝙ homo in cena debet esse
sobrius ⁊ se non multum cibo replere
quia nimia repletio nocturna inducit
impedimentum somni: tortionem ven
tris: inquietudinē corporis pustulas
in facie: grauitatem capitis in mane:
⁊ maliciam oris. Dubium iam incidit
vtrum maior quantitas cibi sit sumē-
da in prādio ꝗ in cena. Pro cuius de-
cisione aduertendum est ꝙ secundum
diuersitatem corporum: maior aut mi
nor quantitas cibi sumenda est in prā
dio ꝗ in cena: qz corpora aut sunt in
morbum decidentia: aut sub latitudi-
ne sanitatis. Si in morbū deciderit
aut cum humoris vicio aut sine humo
ris vicio. Si sine humoris vicio: sic est
magis cenandum. Cuius ratio est: qz
natura in talibus solum est ciborum
digestioni intenta: nō autem superflui
tatum maturationi: carent enim eis
ꝙ si cum humoris vicio patiantur cō-
uenientius est prandio maiore. vnde.
Aui. in tertio in tract. v. c. de cura epi
lensie. Ille cuius consuetudo non tole
rat vt semel reficiatur: diuidat cibum
suum qui est minor refectione sua in
tribus partibus ⁊ sumat duas tertias
in prandio ⁊ tertiam in cena post exer
citium subtile ratione sic persuadetur
quoniam illo tempore pro quo natura
debilis iuuatur in digestione calore so
lari viuifico: ⁊ resoluuntur amplius su

ꝑfluitates amplioꝛ sumendus est:hoc
autem magis fit in prandio ꝙ in cena
ergo ꝛc. Preterea in die caloꝛ vitalis
adest solaris ꝛ locis digestiuus cuȝ sit
vite principium:quare ad digestioneȝ
diurnalem tunc duplex operabitur ca
lidum:nocte vero non. Et etiam nocte
natura magis est circa superfluoꝛum
digestionem in talibus intenta:nō est
ergo impedienda multa ciboꝛum exhi
bitione:Ɋuis eniȝ caloꝛ in plerisq̄ foꝛ
tificetur in nocte spirituum retractio
ne ꝛ somni reductione non tamen pōt
huiusmodi caloꝛ duo. vt alimentum ꝛ
superfluitates digerere. Conuenit ita
q̄ in his cenam breuiare. Si vero hu=
iusmodi coꝛpoꝛa sub latitudine fuerīt
sanitatis:aut sunt sufficiēter sana ro=
busta superfluitatibus sensibilibꝰ ca=
rentia:cum omnes expellant sua vias:
vt athlete:ꝛ hos expedit cena maioꝛa
re. Tum quia natura eoꝛum nocte so=
lum est digestioni ciboꝛum intenta:et
non superfluoꝛum maturationi : cum
illis fere careant. Tum quia solum ro
bur coꝛpoꝛis intendunt:quod ꝛ nocte
acquiritur magis cū amplioꝛ fiat san
guificatio distributio ꝛ spūum in his
generatio. Si aūt coꝛpa fuerint a di=
cto tempamento ꝛ roboꝛe distantia:si
cut sunt plurima vsq̄ in egritudinem
nunc deuenientia:talia aut exercitan
tur exercitatio foꝛti continuo ꝛ vehe=
menti aut nō:si sic:vt sunt victū ma=
nibus querentes:melius est eis prādi=
um sup cenam maioꝛare. Cuius cā est
qꝛ alimentum non soluȝ expetitur pp
nuttire: sed pp humectare membꝛa ac
irroꝛare ne arifiat ex foꝛti motu:ꝛ re=
sistatur resolutioni caloꝛis: ꝑpter qd
oȝ plus cibi exhiberi in prandio: neq̄
propter exercitium talia coꝛpoꝛa ces=
sant ab eoꝝ digestione:cum ita sint cō
sueti. Usus n. est res preter naturam
Est et caloꝛ vehemens propter exerci
tium potens sup digestionē in eis:pro
pter quod videmus eos ter in die cuȝ
appetitu comedere ꝛ bene digerere. Si
aūt non vtantur foꝛti ꝛ laboꝛioso exer
citio cōtinue sicut predicti: dupliciter
illd euenit:quia aut solum quandoq̄
vtuntur exercitio foꝛti ꝛ laboꝛioso et
non continue:aut solum vtuntur exer
citio debili cum quo stat multiplicatō
supfluitatum. si vtantur exercitio plu
rimo foꝛti ꝛ laboꝛioso propter occupa
tiones necessarias in vita ꝛ ad saluteȝ
sicut ciuiles viri ꝙ plures circa bona
foꝛtune negociantes ad salutem inter
dum exercicio foꝛti et laboꝛioso mouē
tur:ꝛ diu equitātes vel itinerātes aut
aliud quoddam foꝛtius a ꝯsueto agen
tes exercitio:et his vtilius est cenam
super prandium amplius augere. Cu
ius ratio est:quia si tales prandiū au=
gerent cuȝ non sint consueti a deo foꝛ
ti ꝛ laboꝛioso exercitio agitari vt pꝛio
res ipsoꝛum:iam coꝛrumperetur di=
gestio:maloꝛum humoꝛū generatiua.

Item propter motum superfluum
caloꝛ hoꝛum dissemnatione est debi
litatus:cuius quidem vnitio que ma
gis nocte fit ꝙ die potissima ē foꝛtitu
dinis et digestionis causa:quare in ce
na instante nocte alimentum amplius
potest administrari. Item isti prius
non laboꝛioso vtebantur exercitio:et
sic coꝛpus eoꝛum humiditantibus ple
num est quibus et paruo cibo sufficiē
ter potest resisti solutioni et exficatio
ni factis per motum in die occurrentē
si vero paucis debilibus exercitijs et
paruis occupationibus in vita vtātur
precipiendum est ipsis melius prande
re ꝙ cenare. Et declaratur sicut istd
in coꝛpoꝛibus nunc egrotantibus ap=
paruit: Cum eum hiunt debilis di=
gestionis :vt plurimum iuuantur per
caloꝛem solis et lucem:valde viuificos
confoꝛtantur eum inde spiritꝰ ꝑpter
suum simile. Ipse enim est lux:aut ef
figiem habet lucis secundum Auicen
nam. Iuuatur etiam quia superflui=
tates:tunc melius expelluntur poꝛis

apertis de die ꝙ de nocte. Propterea nocte non oportet eos multo cibo sed pauco repleri. cum natura tunc intēta est magis circa digestionem humorũ crudorũ. quos somnus habet maxime digerere ac ad benignum reducere: Licet enim nocte digestiua fortificetur virtus non tamen adeo ꝙ valeat cibũ ⁊ supfluitates digerere. Aduertendũ est insuper ꝙ in exhibitione cibi maioris aut minoris in prandio ꝙ in cena maxime seruandus est vsus. quia consuetudo est res maxima in cõseruatione sanitatis ⁊ egritudine curanda. secundo regiminis acutoꝝ: quod ostenditur ex eo ꝙ eius mutatio ⁊ maxime subita vehementer est lesiua. Unde dama Mutare ꝯsuetudinez nociuũ est ⁊ molestium: ⁊ precipue senibus. Et ideo praue consuetudines abolende sunt. sed non mox. eo ꝙ natura non sustinet repētinas mutationes: Et sicut patz ꝙ vniuersalius maiorandũ ē prandiũ super cenã. cũ plurime egritudines sũt materiales ⁊ plurima corpora lapsa. Si tamen solũ semel in die comedatur melius est cibum in cena exhibere nisi oculi aut cerebrũ patientur tunc enim melius est in prandio exhibere cũ non parũ egro tantis nocet oculis et cerebro. Ulterius circa textũ est notãdum ꝙ nõ solũ repletio nocturna siue ĩ cena nocet stomacho. immo omnis repletio cibi generat enim opilationes febres putridines: apostremata. et lepram quia est causa indigestionis: ꝙ autem oĩs repletio nociciua ē stomacho declarat Auicen. xiij. in trac. i. c. de rebus quaꝝ vsu leduntur stomach⁹ ĩ testiua. dicēs Ex rebus magis inimicis stomacho ē repletio. ⁊ propter illud non augetur corpus gulosi quoniam cibus eius nõ digeritur. quare non crescit ex eo corpus. Ille autem qui cibo abstinet dũ tamen remanet aliqd appetitus eius augetur quoniaz stomachus eius bene dirigit cibũ. Et sic valde cauendũ est ne stomacus torqueatur et multũ grauetur ex cibo ita vt anhelitus angustietur: et pulsus velociter et similiter repletio nauseatiua ⁊ fastidiũ inducēs multum est euitenda: et specialiter ex malis nutrientibus. Nam si fastidiũ sit ex grossis nutrientibus: proueniũt iuncturarum dolores et renum et podagra et grossicies splenis et epatis ⁊ regulariter egritudines flegmatice et melancolice: Et si fastidium sit ex nutrientibus subtilibus proueniunt febres acute et maligne: et apostemata multũ acuta: igitur euitanda est repletio nauseatiua: non igitur tantum est comedandum quin stomacho maneat aliquis locus vacuus: nec ex toto debet desiderium sopiri: sed retineri debent alique reliquie appetitus: et hoc specialiter obseruandum est in habentibus appetitum fortem: Sunt enim aliqui quorum appetitus naturaliter multum sopitus est: et isti forte debēt plus comedere ꝙ appetunt.

Tu nũꝙ comedas stomachũ
nisi noueris ante.
Purgatũ vacuumqz cibo quē
sumpseris ante
Ex desiderio poteris cognoscere certo
Hec tua sunt signa subtilis in
ore dieta

In hoc textu ponũtur aliqua ꝑcepta q̄ homo sane cupiens viuere necessario debet obseruare ante sumptionez sibi Quorum primum est ꝙ homo non debet sumere cibum nisi nouerit stomachum suum esse purgatum a malis humorib⁹ qđ sit ꝑ vomitu expellēdo humores pucridos et malos in eo existentes

quia si sumeretur cibus predictis ma lis humoribus in stomacho remanētibus ex cōmixtione taliū humorum cū cibo cibus sumptus corrumpetur.

¶ Secundum preceptum est. q homo non dz sumere cibum de nouo nisi presenserit cibum sumptum in stomacho suo fore digestum ꝛ ab eo euacuatum. qr nihil est deterius in humano corpe q intromittere cibum sup alium q nō est digestus. sed digeri incipit. Nam supassumptus cibus prioris digestionem inchoatam impedit. Et digestio prioris ante complebitur qui transiens ad epar per venas miseraicas ducet cecum cibum superassumptum indigestum. vnde crudi humores in corpore multiplicabuntur. Alterius ī textu ponuntur duo signa euacuationis stomachi a cibo preassumpto. ¶ Primū est desideriū certum. i. vera fames Et pro intellectu istius sciendū est q duplex est fames. scilicet vera ꝛ mendosa. Veram gali. describit. ij. amphorismorum in cōmento illius canonis. vbi dicit. Indigentia non opz laborare. dicens. Certa fames est cum homo cibo indiget vnde immensus sequatur appetitus. Sed mendosa fames est cibi appetitus corpore non indigente. Et sic vt vera fames fit ex constrictione et corrugatione venaruz officij stomachi procedendibus a succiōe membrorum manitorum cibo indigentiuz. sic mendosa fames solet ab his fieri que stringunt et rugant orificium stomachi membris cibo non egētibus. vt ab actu frigidis stipisis aut acetosisᵃ. Et istius signi ꝛ scdi ꝑcepti ꝑcedentis cōmemorat Auic. in. i. doctri. secūda. ca. de eo quod comeditur sic inquiens.

Oportet preterea ne aliquis comedat nisi post desiderium neqꝫ in hoc tardetur cum desiderium ebullierit. i. forte fuerit nisi mendosum fuerit. vt ebriorum desiderium. ꝛ habentium fastidium: quoniam tollerare famen stomachum putridis replet humoribus: Et postea eodem capitulo dicit: Et neqꝫ ipse neqꝫ omnes qui sanitatem habere volunt aliquid comedant nisi desiderium fuerit certum ꝛ stomachus ꝛ superiora intestina a primo nutriente euacuata fuerint: Quod enim in corpore existis deterius est si nutriens sup nutriens quod non est digestuz mittetur

¶ Secundum signuz qd significat super certo desiderio siue certa fame est subtilis dieta precedens. i. parua administratio cibi: quando enim illam sequitur fames significatur esse certa ꝛ vera. Sciendū est insuper q in vna ꝛ eadem refectione pessimum ē simul multos ꝛ diuersos coniungere cibos: vt carnes ꝛ pisces vel pullos ꝛ porcuz ꝛ postea prolongare tempus in comedendo: quia primus cibus iam digeri incipit cum aduenit vltimus: ꝛ sic partes cibi dissimiles fiunt indigerendo: sicqꝫ preassumpte prius digeste sunt q postremo sumpte sue digestionis mediumꝫ attigerint: vnde fit q quedam corrumpunt alias. Et istud innouit Aui. in. i. doc. ij. c. de eo quod comeditur dicens. Et nihil quidem deterius est q diuersa nutrimenta simul adiungere: ꝛ post hoc in comedendo tempus prolongare: cum enim postremū nutriens aduenit primum iam incepit digeri: nutrientes ergo partes in digerēdo non similantur. Sciendum est tamen q prolongatio in comedendo moderate facta fere vna hora: gratia bone mastigationis ꝛ transglutitionis est laudabilis ꝛ plurimum conferens ad conseruationem sanitatis: quia ꝑfecta cibi masticatio cuz morosa trāsglutitione siue inglutie est veluti media digestio: sed mala mastigatio vel digestionem cibi impedit vel vehemēter retardat: sed prolongatio in commedendo cum inter locutionibus

⁊ paussis duabus vel tribus horis est plurimum nociua: ⁊ sequuntur ex ea nocumenta prenarrata.

Persica. poma. pira. lac. caseus. et caro falsa.
Et caro ceruina. leporina. caprina bouina.
Hec melancolica sunt infirmis inimica.

¶ In hoc textu tanguntur decez cibi siue alimenta melancholiam generatiua aut infirmis inimica. Quorũ primum est comestio psicorũ: de quibus Gali. ij. ali. c. xix. dicit ꝙ ⁊ horum succus ⁊ quod velut caro facile corruptio illis est: ⁊ oĩno quidem prauus: quare non oꝫ: sicut quidem est post aliud alimentuꝫ offerre: corrumpuntur. n. sup natantia. Meminisce autẽ oꝫ huius quod cõe in omnibus: quecunqꝫ cacochima humida lubrica ⁊ facile subire potentia pp̄ hoc oꝫ ipsa comedere priora aliis: sic n. ipsa celeriter subeunt: ⁊ illis viam faciunt: vltimo aũt sumpta simul corrumpũt ⁊ alia. Et ita pꝫ ꝙ istud dictum dꝫ intelligi de persicis comestis post cibum aliũ: qꝛ ipsa sumpta ante cibũ bona sunt stomacho vẽtrem leuientia atqꝫ appetitum prouocantia. Juxta illud Auic. ij. cano. c. de persicis: dicentis. Matura sunt bona stomacho: ⁊ in eis est virtus faciendi appetitum cibi. Et subdit Aui. Et oꝫ quidem vt non comedantur post aliuꝫ cibum: quoniam corrumpuntur post eum: sꝫ precedant ante cibum. Similiter Serapion in aggre. c. de eis: auctoritate Diascorus ait: matura ex persicis sunt bona stomacho ⁊ molliunt vẽtrem. Immatura vero stringunt ⁊ qñ desiccantur stringunt fortius: ⁊ decoctio siccorum quando. s. bibitur prohibet fluxum humiditatũ ad stomachũ ⁊ ventrem: ⁊ quãdo trita sup locũ puluerizantur vnde fluit sanguis abscindent eum. Et lꝫ prenarrata habeãt iuuamenta: qꝛ tamen humorez generãt putrefactibilem: nocitiua sunt infirmis: ⁊ maxime quãdo indebite sumũtur. Et sunt psica frigida ĩ primo gradu ⁊ humida in scdo. ¶ Secundũ est pira siue comestio piroꝝ. Et causa eiꝰ est qꝛ pira ⁊ generaliter omnis fructꝰ recens non coctus replet sanguinem aquositate buliente in corpe: ⁊ sic preparant sanguinem ad putrefactionez ⁊ per consequens nocent egris. Pira similiter vt dicit Auic. ij. cano. ca. de eis: a proprietate inducunt colicã. Ipsa tamẽ inter ceteros fructus multos impinguant: ꝑpea porci ex ipsis piris impinguantur plusꝙ ab aliquibꝰ aliis fructibus. Et qꝛ pira ventositatem generant ⁊ sic inducunt collicã. Usus hꝫ ꝙ pira ⁊ aliĩ fructus ventositatem facientia cum carĩatiuis. i. ventositatem expellentibus comedunt: vel possumus obuiare nocumento ipsoꝝ supbiendo vinum vetus odoriferuꝫ: ⁊ meliora pira sunt q̃ magis odorifera sunt ⁊ magis dulcedinem pticipantia. ⁊ ẽt meliora sũt decocta ꝙ cruda: ⁊ possũt decoqui cum aniso feniculo ⁊ zuccaro ¶ Tertium est comestio pomorũ: de q̃bus dicit Auic. ij. cano. ca. i. ꝙ assiduatio comestionis eoꝝ facit euenire dolorẽ neruorum. Et poma etiam malaꝫ habent proprietatem in generãdo vẽtositatez in ḃa digestione: quare nocẽt egris: ⁊ etiam propter similem causam illique dicta ẽ de piris. Et ista dicta de piris ⁊ pomis maxime intelligenda sunt de ipsis crudis ⁊ non de ipsis coctis. Et nedum isti fructus ab infirmis sunt vitandi: immo omnes fructꝰ implentes sanguinẽ aquositate ebuliente. vt fructus recentes: quoruꝫ succus in humano corpore ebulit sicut mustum: ⁊ succus fructuum ebuliũt exterius in vase: ⁊ hoc pp̄ calorem so=

lis derelictum in eis cum maturabā
tur. Iſti enim fructus perꝶ ebulitōnez
ſucci eorum preparant ſanguinem ad
putrefactionem: licet pro hora qua ſu-
muntur iuuamē tuz preſtent humecta
tōnis. Et de hac cauſa auicē. febricitā
tibus prohibuit fructus maxime recē
tes in .iiij. trac. ij. c. vij. dicens. Et oēs
fructus nocēt febricitāti cū ebulitione
ſua ⁊ corruptione ī ſtomacho. Quartū
eſt comeſtio lactis. Cuius cauſa eſt: qꝛ
lac de leui corumpitur ⁊ ī fumum aut
aceto ſitatē ꝯuertitur in ſtomacho im
mundo: ſicut vt plurimū ē ſtomachus
febricitantis febre putrida: ⁊ ergo fe-
bricitantibus febre putrida nō cōcedi
tur. Et ſimiliter ē malū habētibus do
lorē capitis ⁊ ſititulofis ⁊ pluribꝰ alijs
de quibus loqtur ypocras. v. perticula
amphoriſmoꝝ: āphoriſmo illo. Lac da
re caput dolentibus malū ⁊c. Uerꝫ eſt
tamen ꝙ in aliquibus paſſionibus cō
uenit ſicut ī ptiſi ⁊ ethica ⁊ aliqbus
alijs prout etiam dicit ypocras āpho-
riſmo iā allegato: ⁊ etiam īferius ali-
quid dicet ibi. Lac ethicis ſanum ⁊c:
Et licet lac in predictis paſſionibus
vituperetur: In ſanis tamē laudabile
eſt ⁊ hoc ſi in ſtomacho ⁊ epate bene di
geretur. tūc ei inteſtina lauat ſua aqſi
tate. ⁊ mundificat butiroſitate ſua.
hūoribus venenoſis repugnat. mēbra
humectat caſeitate ſua vulnera pecto
ris iuuat ⁊ pulmonis gutturis renuz
quoqꝫ inteſtinoꝝ ⁊ veſice morſurā acu
torum humorū ī inteſtinis mitigat qꝛ
viſceribus inuiſcatur: ⁊ humorum ꝓ-
hibet morſum. Preterea conuenit lac
corporibus temperatis quorum ſtoma
chus mundus eſt a colericis ⁊ fleuma
ticis humoribꝰ. In his enim lac bene
digeſtuz multuz dat nutrimētū: lauda
bilem ſāguinem generat carnē augmē
tat. totum corpus laudabiliter humec
tat. exteriora pulcra facit vt refert yſa
ac ī dietis vniuerſalibꝰ. Et ibi etiam
auctoritate Ruffi ducit ꝙ lac bibētes
ieiunos eſſe oportet ⁊ bibatur calidum
cū exeat vbera. neqꝫ aliquid comedat
quouſqꝫ digeratur: ⁊ labor ⁊ nimius
motus caueatur. Non ē tamē quieſcē
dum omnino a deambulatione ſed de
ambulādū ē ſuauiter quouſqꝫ ī ſtoma
chi funduz deſendiſſe ſētiatur. In diſ
temperatis vero corporibꝰ lac nō cōue
nit. In calidis enim corporibꝰ cito mu
tatur ī fumoſitatē ⁊ colerā in frigidis
vero ī acetoſitatem ⁊ putredinē. In
ſtomacho etiā īmuudo lac nō cōuenit
qꝛ ī eo corrumpitur. Circa electionem
aūt lactis ſciendū ē ꝙ magis eligēdū ē
lac mediocre ī via nutrimēti ⁊ non ſub
tiliſſimum ſicut lac cameli aut etiam
aſinū neqꝫ pinguiſſimū ⁊ groſſiſſimū.
ſicut lac vaccarum ⁊ pecudū. Eligēduꝫ
ē igitur lac capre: nō enim habet tātū
aquoſitatis ſicut lac cameli qđ nō eſt
aptum ad nutriendum ratione nimie
humiditatis. ſꝫ vētris ſubductiuū. nec
habet tātum pinguedinis ⁊ groſſiciei
ſeu caſeitatis ⁊ vnctuoſitatis ſicut va
carum ⁊ pecudū quod ꝓpter groſſiciē
et vnctuoſitatez ē venaꝝ opilatiuū vē
toſitatū gn̄atiuū ⁊ difficilioris dige-
ſtionis quā ſit neceſſariū in regimine
ſanitatis. Eligatur igiꝫ lac capre non
nimis propinque partui: nec nimis di-
ſtātis a partu nō pinguantis: nutrice
ī bonis paſcuis ⁊ in tēpore quo reperi
unꝫ meliora paſcua. ¶ Quintū ē co-
meſtio caſei ⁊ pt̄ ītelligi đ omni caſeo
maxime tamē de veteri: Cuius ratio
eſt qꝛ caſeus recēs eſt frigidus ⁊ humi-
dus ⁊ groſſe ſubſtātie ⁊ difficilis dige
ſtionis ⁊ opilatiuus ⁊ lapidis generati
uus ⁊ nō multum competit via cibi ī
regimine ſanitatis: Et caſeus vetus ē
calidus ⁊ ſiccus ꝓpter ſal. facit cibum
digeri ⁊ difficulter digeriꝫ parū nutri
et male: ī ſtomacho nocet: et nimis
deſiccat: eminꝰ ꝯpetit quā recēs. Et ſi
aliqs caſeus ē mediꝰ inter nouū ⁊ veterē
et viſcoſum ⁊ frangibilem durum et
mollem ⁊ parum declinās ad aliqualē

dulcedinē: nō nimis salsus: nō lachry-
mosus: cum inciditur saporis delecta-
bilis ⁊ boni odoris: cuius ī stomacho
mora nō diuturna ex bono lacte conue-
nienter factus sufficienter vnctuosus:
talis vtiqȝ caseus bonus ē: ⁊ īter alios
magis est diligendus: Et post cibum
sumptus nō multa quantitate: multa
vero quātitate stipatus ī via cibi vni-
uersaliter est malus. stomachum gra-
uans ⁊ inobediēs digestioni: ⁊ opilati-
uus. et lapidis in renibus: ⁊ humorum
grossorꝫ in corpore et ventositatum ge-
neratiuus. Solum igitur ille caseus ē
bonus quē dat auara manus. Sextuȝ
ē caro salsa. Caro enī salsa siue sole siue
fumo exsiccata cuiuscūqȝ generis aut
aīalis fuerint generat sanguineȝ gros-
sum ⁊ melancolicū. ⁊ per cōsequēs no-
cet infirmis. nec ē ꝯueniens sanis. Et
istud innuit. Aui. ij. in doc. ij. c. xv. in fi-
ne dicens. Et exēplum spissi pauci nu-
trimēti mali chimi. id est mali humo-
ris est caro solita. ¶ Septimuȝ est ca-
ro ceruina. que similiter est sanguineȝ
melancolicum generans. teste Rasi: in
almansore. c. de aīalibus siluestribus
et dōesticis. Octauū est caro leporina
q̄ similiter sanguinis melācolici est ge-
neratiua. Dicit enī: Rasis de ea loco p̄-
alle. Ipsa enī plus alijs melancolie ge-
neratiua ē. Et d̄ ista etiā dicit. Isaac ī
dietis vniuersalibus ꝙ non cōuenit in
via cibi. sed solum in via medicine. Et
est sciendū ꝙ ista caro leporina et simi-
liter ceruina cū peruenerint ad antiq̄-
tatē simpliciter sunt euitande. si tamē
aliquomodo cōueniant meliores sunt
iste carnes eum partui sunt ꝓpinque
vt siccitas eorꝫ obtemperetur ab etate
et etiā sunt euitande. nisi sint pingues
nam ex ea pinguedine obtemperatur
siccitas. Nonū ē caro caprina: Decimū
est caro bouina: qꝛ iste carnes etiā sunt
carnes melancolice. Nā Isaac in die-
tis vniuersalibus de eis dicit. Caro ca-
prina et bouina sunt pessima dura in

digestione tarda. et digesta grossiuȝ ge-
nerāt sanguinē ⁊ melācolicū. Et Aui.
ij. cano. de carne caprina dicit. Capria
vero nō est bona multū: ⁊ eius humor
fortasse est malus valde. Et sub istis
etiā intellige carnē hircinā ⁊ vacinaȝ
que peiores sunt predictis carnibus. s.
capri nis et bouinis. Nam de eis dicit:
Aui. ij. can. c. d̄ carne. Et caro vaccina
⁊ ceruorꝫ hircorū siluestriū ⁊ magnarū
auiuȝ facit euenire febres quartanas.
Et de carne vaccina adhuc dicit ꝙ ca-
ro vaccina plurimi nutrimēti est gros-
sa melancolica generans egritudines
melancolicas. Et vlterius dicit quod
caro vaccina generat lepram. Et de
ne hircina dicit ꝙ et ē mala absolute.
Quia iam textus locutus est de carni-
bus vitādis: ⁊ maxīe aīaliū quadrupe-
duȝ. videndū est vlteri⁹ de carnib⁹ aīa-
liuȝ q̄drupedū: Et qꝛ circa electionem
carniū aīaliuȝ q̄drupeduȝ cōtrouersia
videtur īter auctores medicine. Qui-
dam. n. dicūt carnes porcinas esse me-
liores sicut Hali. ⁊ q̄dā alij vero dicūt
ꝙ carnes edinas eē meliores: sicut Ra-
sis Aui. ⁊ Auer. lȝ auerro. v. colliget ī-
ponat auicen. ꝙ dixeris carnes porci-
nas esse meliores. qđ tñ nō dicit aucto-
ritate ꝓpria: sȝ auctoritate xp̄ianorū.
alij vero laudant vitulinas pre alijs.
Scdm̄ ē ꝙ electio ⁊ melioritas carniū
aīaliū quadrupedū pōt multipliciter
attēdi. Primo mō ex pte maioris nu-
trimenti ⁊ irresolubilioris ⁊ caenibus
hūanis similioris. Et isto modo caro
porcina ceteris est melior. Primo pp
maximam similitudinem quam habȝ
cum carnibus humanis: teste galie. iij.
alimentorum vbi dicit: porcine auteȝ
carnis similitudinē ad hoīes addisce-
re: ē ex eo ꝙ quidam comederunt hu-
manas carnes vt porcinas nullaȝ su-
spitionē habentes scdm̄ gustū ipsaruȝ
⁊ odorē. Et Aui. ij. canon. c. de sangui-
ne ait. Sanguis hominis ⁊ sanguis

porci sunt similes in oī re:ita vt ꝗdaʒ
fuerunt qui vendebant carneʒ hoīs ac
si esset caro porci:⁊ occultatū fuerat il
lud vsquequo inuenti fuerūt in ea di=
giti hoīs. Et istud idem sentit satis.
Auerro. v. colliget.c. de carne. Scđo
qꝛ caro porcina valde nutritiua ē Nā
dicit galie.iij. alimentorū. Omiuʒ edili
orū caro porcoꝝ est maxime nutritiua
⁊ huius experientiā euidentissimā ha
bent athlete. Et postea eodeʒ libro ait
porcoꝝ carne nullū aliud amplioris
nutrimenti habebis sumere. Tercio
qꝛ generat alimētū stabile fortiter re=
sistens resosulitioni. Et istta fuit me⁹
galieni multis passibus vbi non parū
prefert porcinas carnes ceteris carni=
bus.s. in octauo de ingenio. vbi dicit.
Ceteris carnibus porcina laudabili=
oꝛ est si porcus montana incoluerit:
post porcū edus. Et similiter in quin
to teraputice. vbi dicit Quadrupedū
caro laudabilioꝛ est porcina in caloꝛe
⁊ humiditate temperata. eiusqꝫ cibus
plurimus et sanguis ab ea generatus
omni melioꝛ est sanguine. Et istud ve
ritatem habet de carne porcoruʒ non
antiquoꝝ. quia eoꝝ caro indigestibi=
lis est, nec iuuenū siue lactentiuʒ quia
caro eorū humidissima est. sʒ etate me
diocrium. puta vnius anni vel duorū
tam domesticoꝝ quam siluenstrium.
Uerisimiliter tamē estimādū ē ꝙ por
ci siluestres sunt domesticis meliores
qꝛ carnes porcoꝝ dōesticoꝝ sunt plus
debito viscosiores. Et de carnib⁹ por
ci siluestri siue apri di. Aui.ij.can.c.de
carne christāī: vero dixerūt ⁊ qui eos
imitāt̄ ꝙ melioꝛ caro siluestris ē caro
porci siluestris. nā cū h⁹ ē leuioꝛ carni
b⁹ domestici porci. ē fortꝫ nutrimēti ⁊
plurimi ⁊ est velocis digestionis. ⁊ est
melioꝛ ꝙ̄ esse pōt in hyeme. Et et isto
vlteri⁹ sequitur ꝙ predicte carnes por
cine multū laudabiles sunt corporib⁹
iuuenibus sanis ⁊ fortibus. laboranti
bus. non dispositis ad opilationes: et

his qui impinguari querūt quia talia
corpora indigēt plurimo nutrimento
⁊ difficulter resolubili. Et ergo dicit.
Ra. in. almā. c. de virtute carniuʒ. Ca=
ro uero grossa multū laborantibus cō
ueniens est. subtilis vero his qui pre=
dictis sunt ꝯtrarij ꝯuenit. Et idē vult
aui. .ī.i.c. de regie eius qđ comeditur
dicens. Exercitati preterea et multis
laboris magis sunt tollerātes nutrien
tia grossa. aliō pōt attendi melioritas
⁊ electio carniū ex ꝑte tēpate ꝯplexōis
eaꝝ. facilis digestiōis ⁊ sanguis ex ip=
sis generati tēperātiā. vt. s. illa caro di
catur melioꝛ que temporate est com=
plexionis. facilis digestionis sangui=
nē generās tꝑatuʒ in caliditate et fri=
giditate subtilitate ⁊ grossitate. Et
istomō caro edigna est melioꝛ ⁊ lauda
bilioꝛ ceteres. vt vult rasi. aui. ⁊ auer
Nā dicit rasis ī almā. c de aīalib⁹ silue
strib⁹ ⁊ dōesticis. Edina caro est tꝑa=
ta nullā in se habēs malicie admixtio=
nēq̄ lʒ tꝑatum generet sanguinē. labo
rātib⁹ tamē nō ꝯgruit. cui nulla alia
caro preferēda est. Non est enim adeo
debilis vt ex ea virtus minuatur neqꝫ
eius nutrimētū adeo multū est ⁊ gros
sum vt ex eo ꝓueniat repletio. ⁊ gross⁹
generetur sanguis. Sanguis quoqꝫ ꝗ
ex ea generatur inter subtilē ⁊ grossuʒ
ac inter caliduʒ ⁊ frigidum existit. Et
ista caro non cōuenit multū laboranti
bus. sed iuuenib⁹ tꝑatis exercitio me=
diocri vtantibus. qꝛ ista caro generat
sanguinē forti exercitio vel laboꝛe fa=
ciliter resolubilē. licet nō exercitio me
diocri. Et sicut quo ad istaʒ intentōeʒ
caro edina inter carnes dōesticas. ita
caro capreoli inter carnes siluestres ē
melioꝛ. Et post istā carnē edinaʒ pluri
mi medicoꝝ sicut ra. et auer: ponunt
carnē arietinā. Et dicit auer: v. colli=
get. c. de carne ꝙ ē hec opinio maioris
ꝑtis medicoruʒ ꝑter gali ꝗ aboīnatur
carnes arietū Et videt̄ sibi. qꝛ caro vi
tuloꝝ ē melioꝛ nutrimēti quā arietis

Et forsan gali. hic attendit melioritatem nutrimēti ex eo quod est plurimū nutrire. et nutrimentū dare magis irresolubile quod magis videtur conuenire carnib⁹ vitulinis quam arietinis cū arietine magis humide sint ¶. Tertio modo potest attendi melioritas et electio carniuз ex parte minoris viscositatis ꝛ meleoris odoris earum. Et sic carnes vituline sunt meliores aliis carnibus. Et istud innuit auct. v. colliget. c. de carne dicens. Et carnes vitulorum sunt bone carnes ideo quia non habent illam viscositatem frigiditatē et siccitatem quaз habent carnes bouine veteres ꝛ carnes eoꝝ sunt magis odorifere aliis carnibus. et quantū est in hoc meliores sunt carnibus edinis quia in carnibus edinis manifestatur quedam muscillago. i. viscoritas antequā coquātur: sed carnes ediue sunt meliores vitulinis: qꝛ meliores generant humores. Et ex isto pз quō non est tanta ꝯtrouersia inter auctores medicine super electione carnium quanta p͠ria facie apparet. ¶ Notandum est insuper ꝙ carnes animaliuз sicce cōplectionis miliores sunt circa partū ꝙ distantes multū a partu. ergo edi ꝛ lactentes vituli meliores sunt hircis et bobus: qꝛ siccitas prime etatis humiditate corrigitur. Sed carnes animalium complexionis humide sunt meliores distātes a partu. circa ꝑtum deteriores: qꝛ sua nimia humiditas ꝓcessu etatis exsiccantis. s. iuuentutis corrigitur aut tollitur ꝛ ab humiditate prime etatis crescit. Et ideo iuuenes castrati arietes. s. vnius anni sunt meliores et minus viscosi lactentibus agnis: ꝛ porci vnius anni vel duorum meliores lactētibus porcellis. Et ergo bene dicit. Aui. iij. c. de regimine eius quod cōeditur. Oportet autem vt cibus supple sanitatis conseruatiuus sit tales quales sunt carnes. ꝛ ꝓprie carnes edoruз ꝛ vitulorum lactentium ꝑuorum ꝛ agnorum animalium. Et ex istis omnib⁹ ꝯcluditur ꝙ carnes hircoꝝ caprarum ꝛ arietū ꝛ boum ꝛ porcoꝝ antiquoruз ꝛ specialiter nō castratorū ꝛ porceloꝝ lactentium ꝛ agnoꝝ lactentiū nō sunt multum cōuenientes in regimine sanitatis sed carnes vitulorum iuuenuз et arietū animaliū ꝛ porcoꝝ duoꝝ annorū vel vnius etiā castroꝝ sufficienter conuenientes sunt esui in regimine sanitatis. Et est diligenter notanduз ꝙ carnes declinātes ad siccitatem debēt elixari: ꝛ declinātes ad huīditatē debēt assari: vt carū huīditas tēperetur: ꝛ ideo carnes cunicoloꝝ ꝛ leporum ceruoꝝ vituloꝝ ꝛ caprioloꝝ debēt elixari ꝛ carnes porcelloꝝ ꝛ castratoꝝ arietū assari: elixatio enim obtēperat siccitatem. Et ex hoc pз ꝙ in temporibus ꝛ ꝯplexionibus humidis magis cōpetunt carnes declinātes ad siccitatem vt assētur. In temporibus siccis ꝛ cōplexiōe ꝛ etate siccis magis cōpetunt carnes declinantes ad humiditatem

Oua recentia. vina rubentia. pinguia iura
Cum similia pura nature sunt valitura.

¶ In hoc textu ponuntur tria alimenta q̄ in modica quātitate multum nutriunt. Quoꝝ primū est oua recentia: qꝛ sunt de his que in modica q̄titate multū nutrisit. vt īnuit. Aui. ij. cano. c. de ouis. Et idē vult. iiij. in. c. primo vbi dicit. nutriens vero ꝑue quētitatis ꝛ multi nutrimenti sunt oua ꝛ gallorum testiculi. Et illud idē in m̄ltis aliis locis repetit. Circa electōз ouoꝝ sciendū est oua ꝙ galinaꝝ ꝛ ꝑdicum ꝛ faneanoꝝ iuuenū ꝛ pinguiū sunt bōa in sanitatis regimine: ꝛ aliis ouis simpliciter meliora: vnde oua ꝑuula lōga sunt bona. vnde. filia ꝑ̄sbiteri iubet pro lege teneri. Quod bona sint oua

candida longua noua. ampli⁹ oua tre
mula. i. per decoctiōz aliqualiter inspi
sata vt in manu tenentis ī cort ice suo
videant tremere: sunt meliora duris
⁊ sorbilibus ⁊ sunt multi nutrimenti
et facilis ⁊ bone digestōis: et generant
sanguinē maxime cordi ꝓportionabi
lem. vnde conualescentib⁹ senibus et
debilibus maxime ꝯueniūt: ⁊ maxime
vitella vnde. Aui in trac. de virib⁹ cor
dis vult ꝙ vitela ouaꝝ aīalium bone
carnis sicut galinaꝝ ꝑdicuz ⁊ faseano
rū. lz non sint medicine cordi. multuz
tamen cor confortant. Et postea sub-
dit ꝙ cito ī sanguiēz ꝯuertūtur: ⁊ post
cōuertionē paucā habent supfluitatē
et generant sauguinē subtilē ⁊ claꝝ: ⁊
ergo maxīe confortant cor generando
sanguinē ei ꝓportiōabilē. Et vlterius
dicit ꝙ multum valent in dissolutiōe
subīe spūs ⁊ dimunitōe sanguinis cor
dis. Sorbilia vero oua facilis sunt di-
gestiōis: et leniūt pulmonez: et pectus:
ventrez lubricant et minus nutrint
quā tremula. Dura vō oua ꝑ decoctio
nē facta ad dirigenduz sunt difficilia:
⁊ nutrimētū exhibēt grossuz: ⁊ tarde
a stomacho descendens: et tarde pene-
tratiuū. ¶ Notādum est insup ꝙ ex di
uersitate ꝑpationis: ouoꝝ esse acquiri
tur in eis bonitas vel malitia: aut enī
sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut in
iure sunt cocta. Assata elexis grossio-
ra sunt ad dirigendū duriora: qꝛ foc⁹
substantialē eoꝝ humiditatem desic
cat. Et fiunt duobus modis aut enī cū
corticibus inter calidos cineres ponū
tur aut in testis franguntur. In te
stis fracta peiora sunt alijs. Illa autez
que cū corticibus īter calidos cineres
ponūtur duobus fiunt medis: aut inter
cineres ponūt tota aut sꝑ carbones ꝑtī
disco opta: q ī cineribus ponūtur to
ta sunt peiora: qꝛ cū calor foci circūeat
fumositates retinet. Discoopta sunt
carbōes posita fumositatem emittūt ⁊
munda fiūt: Elixa ī aqua meliora sunt

ꝙ assat a: qꝛ aque humiditas calori fo-
ci in humiditate desiccanda repugnāt
Et fiūt duobus modis: aut enim cum
corticibus elixantur aut in fra aquaz
frāguntur. Cuz corticibus peiora sunt
alijs: qꝛ cortices prohibant dissolutio
nem fumositatum ⁊ grossiciei. In aq̄
fracta calor aq̄ tꝑate penetrat ⁊ gros-
siciez suā subtiliat: et aufert sibi gra-
uitatē sui odoris vnde huiusmodi lau
dabiliora sunt ceteris omuibus. frixa
ceteris peiora sunt: qꝛ pessimos gene-
rat hūores ⁊ suut in stomacho morā
tia fumositatē et corruptōz inducētia
⁊ fastidium fatiētia. In iure cocta īter
assata ⁊ in qua fracta sunt mediocria.
Et ista colliguntur ex ysaac in dietis
vniuersalibus. ¶ Seiendū est etiaz ꝙ
ouū diuersificatur secunduz eius ꝑtes
ꝯponētes. Naz vitellum in caliditate
tꝑatum existit. albumē vero frigiduz
est et viscosum dure dirigetur: et san-
guis esset ex eo generat⁹ nō est bonus
vt hētur ex rasi tertio almā. c. de virtu
tibus ouoꝝ. Et sicut oua ꝑdictia. s. gal
linarū ꝑdicum ⁊ fascanorū sunt conue
nientia in regimine sanitatis: ita oua
anatū: anseꝝ structionum: ⁊ similium
volatilium minus conuenientia sunt
in regimine sanitatis: vel simpliciter
euitanda. Scōz est vinū rubeum. Pro
quo sciendū est ꝙ vina diuersificatur
in colore. Nam quedam sunt alba que
daz rubea clara: q̄dā citrina: ⁊ quedā
nigra. Vina. ij. alba debiliore sunt ce-
teris: minus calida ⁊ min⁹ nutritiua.
veꝝ sunt minus ledentia caput et ma
gis vrine ꝓuocatiua ⁊ apperitiua Nō
sunt debiliora ceteris. pz. qꝛ scōz. Hali
sup. i. can. in parte regis acutoꝝ. De
bile vinū est quod minus cale facit et
minus replet caput cū ergo vina alba
minus calefatiunt et minus replent
caput ceteris: vt patebit debiliora
erūt ceteris. Quod āt vina alba sunt
ceteris min⁹ calida: pz per galie: in cō
illius can. iij. ꝑti regis acutoꝝ. de vino

eteñ albo: dicentem. Non est posibile.
alicui ex vinis albis vt calefaciat cale
factõe vehementi. Et postea subdit
Uinum autez albũ est minoris calefa-
ctõis oĩbus vinis. Et istud ē verũ ꝯpa
rãdo vina eiusdē territorij adinuicē: ⁊
non aliter quoniaz vina rubea ⁊ ruffa
gallicana nõ sunt ita fortia nec ita ca
lida: sicut sunt multa vina alba que re
ꝑiuntur in alijs territoris. Dʒ igitur fi
eri ꝯparatio inter vina eiusdem mane
riei ⁊ territorij. Quod autem sint cete
ris minus nutritiua pʒ per galie. in ꝯ
illius amhorismi secunde ꝑticule am-
phorismoruꝫ: facile est repleri potu ꝙ
cibo dicentem. Uinũ .ij. aquosum sub-
tile atqꝫ album visualiter aque est vici
num ⁊ illius virtuti vicinatur adnutri
enduꝫ: vndē vrina prouocatur: nec cor
pus inde nutritur. Et similiter in cõ.
illius ãphorismi eiusdē particule. Eo-
rum qui nutriuntur dicit galie. vinuꝫ
aquosuꝫ nimis dat corpori nutirmen
tũ cuius liquor est sicut aqua subtilis
sima et color albus. ꝙ autem nimis le
dunt caput ꝑ Aui. in .i. doc. ij. c. de regi
mine aqne ⁊ vini dicentis: Uinũ vero
album ⁊ sub tasse calefactũ est melius
non n. capitis efficit dolorē. sʒ fortas-
se humectabit ⁊ capitis dolorem alle-
uiabit. Et idem esset vult galie. in con
illius can. iij. ꝑticule regimĩs acutoꝝ.
Potus aũt dulcis rõ ãt q̃re minus le-
dunt caput est: qꝛ minꝰ fumosa ⁊ vapo
rosa sunt ceteris: qđ aũt magis sũt vri
ne ꝓuocatiua ⁊ aptiua: pʒ ꝑ ypo. ĩ cano
ne illo. iij. ꝑti. regĩs acutoꝝ de viõ eteñ
albo dicentē. Sʒ trãsitꝰ eiꝰ. s. vini albi
ĩ vesicã est facilior ꝙ cuiuslibʒ alterius
potus: cuʒ q̃ esset vim: aperitiuã habere
dinoscitur. Et ex hoc textu sequitur ꝙ
ista vina alba subtilia plus cõueniunt
ꝙ alia vina calefactis siue a natura si-
cut cõlericis ⁊ sanguineis naturalibus
siue ab accidēte: sicut calefactis ex ira
vel mora in sole. Et similiter magis
ꝯueniunt studentibus: qui debent vt i
vino non turbante cerebrum et simili
ter conueniũt habentibus cerebrũ de
bile siue naturaliter siue accidentali-
ter: qꝛ habētes cerebrũ debile ex fortꝫ
vino faciliter inebriantur. vt hʒ Aui.
in .i. loco pre alle. Et ergo si vti velint
vinis fortibus necesse est ea fortiter lĩ
phare. Et similiter conueniunt habē
tidus epar calidũ ⁊ stomachuꝫ calidũ
et habitētibus in regione calida: quia
calida vina in istis facerent estuatiõeꝫ
Uĩa vero rubea clara sicut beluacen-
sia calidiora sunt ceteris. vt vult Ha
lie. cõmēto illius canonis super al. De
vino eteñ albo vbi dicit. Uerũptamē
cuius calefactio ex vinis est vehemēs
eius color est rubens clarus. Et ista vi
na etiã nutribiliora sunt ceteris: vt ha
bet galie. in cõmē. illius ãphorismi pre
alle. Facille ē repleri. vbi dicit: grossuꝫ
vero ⁊ rubeum vinum nutribilius est
ceteris: impleus corpora cito obnoxia
inanitioni. Et circa istud est intelligē
dum ꝙ vina rubea dicuntur nutribili-
ora eo quod plus eorum in substantia
membrorum conuertitur. Uina tamē
nigra possuut dici nutribiliora cete-
ris: quia constantius dant nutrimen-
tum. et tardius a membris resolubi-
le. Et isto modo dicit galie. in commen
to illius ampliorismi preallega. Eo
rum qui nutriuntur quod vina grossa
et rubea nutribiliora suut quam aquo
sa minus tamen quam nigra. Et isto
modo etiam intelligitur dictum ysaac
in dietis particularibus vbi vult qđ
vinum nigrum plus nutrit quam ru-
beũ. Et ista vina rubea magis ledũt
caput quam alba et minus vrine sunt
prouocatiua ⁊ hinc ē ꝙ ista vina qꝛ for
tia sunt habentibus debile cerebrum
non conueniunt. vt dictum est: sed be
ne conueniunt habentibus forte cere-
brum: cum forte cerebruꝫ uapores ele
uatos ad ipsum non sulcepit: vt dicit
auicenna in pri. capitu. preallegato. et
circa istud est sciendum ꝙ ingenium

hominis fortis cerebri magis clarificatur et acuitur si bibat vinum bonū quam si non biberet. vt vult aui. in capitu. i. preallegato. et ratio est: q2 ex bono vino pluſq̄ ex quocunq3 alio potū generantur ꝛ multiplicātur spirit⁹ subtiles clari et puri. it inde est qđ theologi cōtemplari soliti circa altissima bona vina diligunt. et secundum auicennam ibi Ista vina valent hominibus frigide complexionis et fleumaticis. Talia nāque vina corrigunt lapsū frigiditatis complexionis ꝛ aperiunt opilationes euenire solitas frigidis fleumaticis: et digerunt fleumata cooperantia ad ꝯuersionē eo2 i sāguinē ꝛ digerunt faciliter: ꝛ cito penetrant ꝛ ꝑbēt alimētum mundū ꝛ spiritus plurimos. Vina vero citrina minoris calefactionis sunt q̄ rubea clara: vt vult gali: i. ꝯmē. illius canonis ꝑ alle. d vino eteni albo. maioris tamē calefactoīs sunt q̄ alba. ꝛ ergo magis sunt caput ledantia q̄ alba. vt vult. gali. in com. illius canonis ꝑ alle. Potus āt dulcis Et ista vina etiā minus nutritiua sūt quam rubea. magis tamen quā alba. Et apud quosdā ista vina ēt voquantur alba. Et hinc est q aliqui dicunt quod vina alba cito calefaciunt multū Vina vero nigra sunt minoris calefactōnis quā citrina. et ergo etiam minus ledunt caput quam citrina. Sed quia tardioris descensus sunt in ventrē. et minus vrine prouocatiua quā alba. magis ledunt caput quam alba: vt habet gali. in cō. illius can. prealle. Potus āt dulcis. Et sunt ista vina ēt plus nutritiua quam alba: et citrina minus tamē quam rubea. vt predictū est. ¶ Tertium est sorbilia facta ex iurib⁹ carnium. et maxime ex brodio pullorum. Talia enim brodia nature humane sunt amica ex quo facillime in sanguinen sunt mutabilia et bonum sangunem generant. et maxime dum fiunt ex simili a. i. ex subtilissima perte farine. quia similia et maxime tritici multum nutritiua est et bonū nutrimentum affert. vt haberi potest ex Ra. in almā. Et ista tria ponit. Aui ij. in doc. ij sum. in. c. xv. in fine. vbi dicit. Exēplū subtilis multi nutrimenti boni chimi. i. humoris est ouorum vitelli et vinum et aqua carnis. Et ex isto concluditur quod ista tria sunt de genere naturam humanam maxime confortantium.

Nutrit et inpinguat triticum/
lac. caseus infans.
Testiculi procia caro cerebella. medulle
Dulcia vina. cibus gustu iocondior. oua.
Sorbilia. mature sicus. vue
q3 recentes.

¶ In hoc textu tangūtur duodecī res corpus humanum nutrientes ac impīguantes. quarum prima est triticum. i. panis ex tritico. de q̄ dicit. Aui. ij. cano. c. de pane. quod impinguat velociter et maxime de frumento nouo. Ra. vero in alman. de tritico dicit triticū temperamento vicinum est licet caliditati parum attineat. Quod autem pōderosius et solidius iu uenitur maioris est nutrimenti. Omnibus quoq3 hominibus alijs granis proficiēs magis ꝓprium inuenitur. Sanguis esset ex eo generatus omī sāguine q̄ ex alijs generat̄ granis tāperatior ē. Et sequēti. c. dicit. Panis qui ex tritico fit pluribus hominum conuenientior est. Circa electionē autem tritici sciēdum est. q electio eius potest sumi vno modo ex parte substātie ipsius alio modo ex parte ꝑparationis ei⁹. Eleltionē autem ei⁹ ex parte substātie ipsi⁹ ponit.

Aui.ij.cano c. de frumento dicens. Me
lius est istud quod est mediū inter du
riciē ⁊ raritate. magnū pingue. recens
i. nō nimis antiquū. planū. qđ ē inter
rubedinē. ⁊ albedinez frumētū ꝯo ni
grū mali ē nutrimenti. rasis vero sup
addit ponderositatem eius super elec-
tione eius. ¶ Circa electionem vero eius
ex parte ꝑparationis eius sciendū ē ꝙ
omnia que sunt ex farina tritici frixa
tarde a stomacho descendūt generant
grossos humores. opilant vias epatis:
augmentant splenē et generāt calculū
multum nutriunt si digerātur Triti-
cum vero elixum est cibus grauis ⁊ in
digestibilis. sed si digeratur. fortiter
nutrit ⁊ roborat virtutē: Sed triticuz
subforma pan̄s bn̄ fermētati ⁊ assati ī
clibāo moderato igne est electus cibus
Et omnia ista colliguntur ex galie. i.
ali. ¶ Secunda res est lac: Et potest il
lud intelligi de lacte ebutirato quod a
pud medicos adohohe dicitur et apud
cōmunes balbuca: balbuca enim recēs
si comedatur cum pane recenti siue ca
lido et imposito maxime impinguat:
post etiam intelligi de lacte caprino ꝙ
etiā multum nutrit de quo prius lati⁹
dictum est ibi: persica poma pira: ter-
tia res est caseus infans siue recens: de
quo dicit Aui. ij cano. c. de caseo: ꝙ est
nutritiuus ⁊ impinguatiuus. Et lz ca
seus recens nutriat et impinguet. ī re
gimine tamen sanitatis non conuenit
quia secuntur ex eo nocumenta prius
dicta ibi: persica poma pira: ¶ Quar-
ta res testiculi: ⁊ illud maxime intelli
gendum est de testiculis galloꝝ impin
gatorum: de quibus Aui. ij. cano. c. de
testiculo dicit: ꝙ sunt valde boni nu-
trimenti et pulchri et. iiij. in. c. i. c. i.
de eis dicit ꝙ in modica ꝙtitate mul-
tuz nutriūt: Et potest istud etiā intelli
gi de testiculis porcoꝝ multuz pingui
um nōdum coeuntium: sicut porcoruz
caro: que aliorum aīaliuz q̄drupedum
melior existit ⁊ hoc quo ad hoc ꝙ est
nutrimentum ꝓbere maius irresolubi
lius corpori humano similis: sic esset
⁊ porcorum testiculi respectu testiculo
rum alioruz aīalium quadrupedū. Et
est hec diligenter notādum ꝙ testicu-
li aīalium prouectoꝝ in quibus est iaz
fermentatum semen ⁊ generatum nō
sunt boni nutrimenti: sed testiculi aīa
lium iuuenum adhuc non coire poten
tiū qb⁹ ad huc non ē sperma fermenta
tum: sunt satis laudabilis nutrimenti
si bene digerantur: ⁊ de istis etiā ītelli
gitur dictū prius: ¶ Quīta ē caro por
cina de cuius electione ⁊ effectu satis
ample dictuz est prius. ibi ꝑsica. poma
pira. ¶ Sexta est comestio cerebrorū:
pro quo sciendum est ꝙ cerebꝝ est sto-
macho malum nauseatiuum deiecti-
uum appetitus: ⁊ grossi humoris gene
ratiuum: verum est tamē ꝙ si bene di
geretur alimentum dat corpori nota-
bile: sed nullo modo comedi dz post a-
lios cibos: bonum aūt est ꝙ cum origa
no vel calamento vel cum aliquibus
obtemꝑantibus eius viscositatez ⁊ fri
giditatem in quibus fit virtus incisi-
ua ⁊ calefactiua paretur: Et cauenduz
est qđ si comedatur quod primitus as
setur sup carbones: ⁊ est aduertenduz
quod non confert illis quibus frigide
solent aduenire egritudines sed bene
habentibus complexionem calidā: vt
vult Ra. in almā. ⁊ de virtutibus mē-
brorum animalium. Et breuiter parū
conuenit in regimine sanitatis: sz ali-
quando bene conuenit via medicine. si
cut cerebrum capreoloꝝ conueniens ē
contra venena: ⁊ contra morsum vene
nosoꝝ: ⁊ cerebrum leporia contra tre-
morem. ⁊ secundum quosdaz. cerebrū
pullorum ⁊ caponum ad memoriam ⁊
subtiliationem ingenij conferunt. Cir
ca electionem tamen cerebrorum sciē-
dum est ꝙ meliora coruz sunt cerebra
volatilium. ⁊ proprie montanorum: et
ex cerebris quadrupedum cerebrum
arietis deinde vituli. vt vult Aui. ij.

ano.c.de cerebro. ¶Septima est me
dulle q multi sunt nutrimēti sunt bn̄
digerāt put dicit Aui.ij.cano.c.de me
dula.⁊ esset facile in sanguinem cōuer=
titur.hoc tamen malum faciūt q deij=
ciunt appetitum atq nauseā inducūt
Et ergo .Auicenna docet eas comede
re cum piperibus .Et esset aliqui eas
preparant cum citonijs ⁊ pastillis:vt
faciunt lecardi.Et pro electione earuz
dicit.Aui.q conuenientior est medu=
la vitulorum ⁊ cerui .deinde thauri:⁊
postea capraz.deinde ouium .Et scdz
aliquos medule thauroz iuuenū ⁊ pi=
guiū multuz ꝯuenientes sunt.¶Octa
ua est duricia vina de quibus posteri9
dicet ibi.sunt nutritiua ¶Nona est ci
bus gustu iocundior:qz talis maxime
nutrit.Juxta illud ypo.ij.parte āpho=
rismoz dicentis.Parum deterior ci=
bus et potus delectabilior quidē meli
oribus magis delectabilis est appeten
dus.Et galie.in cō.ilius ait .Omis ei
cibus sapidus i quo quisq delectatur
cum accipitur a stomacho cōplexus re
tinetur et cum magna delectatione di
geritur plusq quilibet alius q fit ab=
ominabilis:fugit vnde vomitus fasti=
dium inflatio rugitus generās:Et hīc
est q aliqui melius valent cuz malo ci
bo q cum bono:quia maiorē delectati
onē habent in malo. ¶Decima ē oua
sorbilia que in modica quātitate esset
multum nutriunt.de quibus etiaz dic
tum ē supra ibi.Oua recentia. ¶Un
decima est ficus mature que ꝓpter suā
dulcedinē multum nutriunt ⁊ impin=
guāt Circa istud sciendū est quod li
cet nutrimentū sic non existat in robo
re nutrimenti carnis:granoꝝ.est tamē
vehementioris roboris q nutrimētū
omniuz fructuum:vt vult.Aui.ij.can.
c.de ficubus.Et ibidem esset dicit q fi
cus est nutribilior ceteris fructibus .
Et idē vult.Aui in.i.c.de regimine ei9
quod comeditur dicens q inter fruct9
fructus magis nutritiui et similiores
⁊ propinquiores carnibus in nutriēdo
sunt ficus ⁊ vue valde mature ⁊ dacti
li.Circa electionem vero earum scien
dum est q secundum aui.ij.canone.c.i.
de ficubus Melior est alba quia lenior
deinde rubea siue citrina.⁊ deinde ni
gra .Et que vehementer matura ē me
lior est ⁊ proxima ad hoc vt noceat Itē
humide ⁊ recentes ficus magis et velo
cius nutritiue sūt q sicce⁊ citi9 trāseūt
de stōacho ad epar ⁊ magis humectāt
epar ⁊ magis lenificant q sicce sicce ve
ro sunt minus inflatiue et magis sto=
macho conuenientes quam humide de
siccis dicit auicen.loco prealle. Sicca
quidē in suis operationibus est lauda
bilis. verum sanguis ex ea generatus
non est bonus:⁊ propter hoc facit pedi
culos:verum si sit cum nuce tunc eius
chimus.i.humor fit bonus ⁊ post nucē
cuz amigdala.Et postea dicit q admi
nistratio sicce cum ieiuniuz adest. ē mi
rabilis iuuamenti in aperiendo vias
cibi .⁊ proprie cum nuce ⁊ amigdala ꝯ
tamen eius nutrimentuz cum nuce fit
plus cum amigdala. Et conueniunt
vtreq ficus in hoc q in ipsis est infla=
tio ⁊ lenificatio ⁊ expulsio superfluita
tum ad cutē ⁊ prouocatio sudoris ⁊ re=
motio asperitatis gutturis:⁊ mundifi
catō ⁊ lenitio pectoris pulmōis ⁊ cāne
eius apertio opilationū epatis renum
⁊ splenis. ¶Duodecima res est vua re
cens.i.vua dulcis ⁊ bn̄ matura. Pro
quo.sciendum est q vua ē triplex. Nā
quedaz est immatura ⁊ acerba.⁊ fit ex
ea agresta et ista stringit ventrem ⁊ co
leram rubeam reprimit atqz sanguiēz
⁊ multū valet i fluxu ventris colerico:
alia est matura viridis ⁊ recēs:ex qua
fit vinum.Et ista specialiter quādo est
alba.⁊ si ne nucleis et cortice ventrem
laxat ⁊ ceteris fructibus plurimi ⁊ me
lioris nutrimenti existit sicus et ficus
minoris tamen nutrimenti est q fic9
vt hz aui.ij.canone.c. de vua .verum ē
tn̄ qd ventositatem generat ⁊ in flacci

ones neutri dolorez. Et si remanserit per duos dies vel tres post collectionē suspensa donec cortex detumescat melius nutrit ⁊ minus laxat: nec tantum inflat. ⁊ habentes stomachum plenuz cibo ⁊ immundum malis humoribus nullo modo comedant vuas. ⁊ specialiter recentes ⁊ sine arillis. velociter enim in stomacho immundo corrumpuntur et ī stomacho pleno cibis: quia nimis cito digeruntur. et non poterūt exire de stomacho post earum digestionē propter cibum nōdum digestū: quare tunc in stomacho corrūpūtur et aliū cibum corrumpunt. Et similiter esset intelligendum est de alijs fructibus laxatiuis: ⁊ si aliquis velit sumere vuam viridem ⁊ recentem bonum est ꝙ primitus infundatur in qua feruēs per horam. ⁊ deinde ponatur in quā frigidam. et post sumatur. Ra. vero ī almā de vua recenti. et specialiter dulci. dicit ꝙ cito corpus impinguat ⁊ augmētat erectionē virge ⁊ vlterius dicit ꝙ illa vua q̄ est subtilioris corij. i. corticis citius descēdit a stomacho: illa vero que grossioris tardius. alia est vua sicca: que pasiula vocatur: ⁊ ista licet ponatur ⁊ numeratur inter equalia. parum tamen caliditati attinet: et bene nutrit secundum. Ra. lo. prealle. ⁊ confortat stomachum ⁊ epar secundū aui. loco prealle. ⁊ opilationes remouet. Et dicitur ꝙ epar impinguat ex eis ⁊ maxime si mundētur ab arillis: Et sic textus predictus potest intelligi de vua matura recenti: ⁊ de vua sicca que passula dicitur.

Vina probantur odore. sapore. nitore. colore.
Si bona vina cupis hec quinque probantur in illis.
Fortia. formosa. fragrantia. frigida. frisca.

¶ In hoc textu ponūtur quattuor generalia quibus vina probantur.

¶ Primuz est odor: vinū. ij. boni odoris siue redolens multiplicatiuum est spirituum subtilium. Et secundum cōstan. v. theorice bene nutrit et bonum sanguinem generat: vinū vero fetiduz aboīabile est nature humane spiritus grossos melancolicos generans: ⁊ secūdum con. v. theorice malum sanguinē et capitis dolorez ex malo fumo caput ascendere generat. Gali. vero. iij. regiminis acutorum con. i. loquens de diuersitate vinorum ex odore dicit ꝙ ex vino boni odoris est melioris chimi. i. humoris. et secundum illud est multitudo que implet ex eo caput: quod est quia est subtilius et calidius. Quod autem ex eis est mali odoris secundū maliciā chimi generati ab eo erit paucitas lesionis eius in capite: quod est quia est frigidus ⁊ grossius: Illud autem cui penitus non est odor non facit omnino aliquid accidere in capite: q2 est vehementer grossum. ¶ Secunduz est sapor. sicut. n. cibus sapidior melius nutrit et melius a stomacho amplectitur: vt dictum est in snīa precedēti: ita vt vinum. Circa istud tamen sciendum est ꝙ vina in sapore diuersificantur: quedam. n. sunt dulcia alijs nutribiliora grossum sanguinem facientia et ventrez humectancia ad dirigendū dura ⁊ sitim generatiua. Alia sunt pōtica siue stiptica stomachum confortātia: ventrez constipantia: pectori ⁊ sue pertinentie. s. pulmoni et canne eius nociua: in testinis congrua ad dirigendū dura. alia sunt acerba que sunt diuterica. i. vrine prouocatiua. grossos humores nō generantia: sȝ dissoluentia. alia amara minus calida. vt habet cōstan. v. theorice ¶ Tertium est nitor siue resplendentia que indicat super subtilitate vini et sic ex cōsequāti sup subtilitate spirituum ex ipso generatorum.

¶ Quartum est color. Ex parte enim coloris vina diuersificantur in nutritione. Vina enim rubicundiora ceteris paribus magis nutribilia sunt albis et ideo plus conueniunt macris quam alba. alba tamen plus conueniunt pinguibus. Et de ista diuersitate vini ex colore dictum est prius ibi. Qua recentia. Deinde in textu ponuntur quinque specialia quibus probatur bonitas vini. ¶ Primū tāgit cū dr. Fortia. Fortitudo eñ vini cognoscitur ex effectu Vinū eī forte est qd calefacit corp⁹ vehemēter replens caput fm galie. com. i. iij. pti regimīs acutoꝝ Istud. n. vinū maxīe spūm est multiplicatiuū ꝛ mł tū nutritiuū. Caueāt tñ ab illo nisi sit limphatū q̄ sunt debil' cereb: qz magna effumatio ab ipso ad cerebrū ipsuz perueniret ꝛ ipsum lederet. Secundū tangitur cum dicitur. formosa. Vinuz n. formosum siue pulcrum quia cum maiori appetitu sumitur melius digeritur et melius nutrit. ¶ Tertiuz tangitur cum dicitur. fragrantia. Vinuz enim fragrans siue bene redolens maxime confortatiuum est et spirituum subtilium generatiuum. vt dictum est ¶ Quartum tangitur cum dicitur. frigida. Nam vinum debet esse frigidum quo ad tactum non autem quo ad effectum: vinum enim calefactum cum sit rarius et subtilius citius inebriat: neruos debilitat et caput ledit nisi in modica quantitate sumptum fuerit. ¶ Quintum tangitur cum dicitur. frisca. Vinum enī bonum debet esse friscum siue leue. quod spumando sonum facit et habet spumam tenuem de facili labilem. et in medio existente siue quando in eo mouētur athomi vinum enim nō istius dispositionis pendulum dici debet: et maxime si non sonat vel corpora athomalia nō habeat vel dz dici debile vel liphatū si spumā habeat cum magnis ampullis: vel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sūt nutriua plus dulcia candida vina.

¶ In hoc textu ponuntur vnum documentum de vinis. Et est q vina cādida et dulcia ceteris paribus vel nutriunt reliquis vinis. Et istud voluit ꝯstan. loco prealega: et idem vult auicena. in. i. c. de regimine aque et vini. vbi dicit. Vinum quoqz grossum quod est dulce. est melius illi qui vult esse pinguis. Et ratio est: quia vina dulcia vehemēter a menbris atrahuntur ꝑpter eorum dulcedinem cui natura congaudet nam dicit auicen: ij. can. tract. i. c. iij operationes autem dulcis sūt digestio et lenificatio ꝛ multiplicatio nutrimēti. et natura diligit ipsum. et virtus atractiua atrahit ipsum: Et licet iste textus virificetur de omni vino dulci eligibile est tamen vinum moderate dulcedinis. et nō dulce in summo sicut vinum quod vulgo muscadellum siue muscadetum dicitur: quia tale corrumpit sanguinem. Cuius ratio est: quia natura rapit auide tale vinuz a stomacho ad epar prius q̄ digeratur quod ī eo est vtile chilificationi et antequam maturetur eius superfluitas: propter delectationem eius maximam in connaturalitate dulcium: et sic replet sāguinem aquositate indigesta: ex qua redditur aptus ebullitioni et putrefactioni: Et istud etiam intelligēdum est de alijs cibis dulcibus in summo: ¶ Pro maiori noticia sciendum est q ex vsu vini dulcis aliorum nutrientium dulcium tria timētur nocumenta: et maxime his qui ad ea proni sunt ¶ Primum ē fastidium propterea q dulcia suis caliditate: et humiditate leniunt et applanant orificiū stomachi

Inducentia illic dispositionem cõtrariã
tanutioni· et corrugationi que sunt cã
fãis. ¶ Secũdum est velocitas infla=
mationis eoꝝ ⁊ cõuersionis ĩ colerã.
nã res dulses ꝯuenientissime sunt ĩge=
neratione colere. Et propter hoc mel
plus oĩbus rebus generat coleram: qm̃
ipsum est dulcius omnibus rebus: et
post ipsum vinum dulce: vt habet.
Gali. in com. illius can. iij. parti. regĩs
acutorum. Mentem leuius ꝑcutit. Et
hinc est ꝙ in ducit sitĩ nec ꝯuenit febri
citantibus: nec esset colericis. vt ibidẽ
dicit galienꝰ. ¶ Tertiũ ẽ opilatio epa
tis ⁊ splenis: quia dulcia trahũtur ab
eis cũ fece ꝑꝑ magnã delectatõz quam
hƺ eis: ⁊ maxime epar anteꝙ̃ digeraꝫ:
quare illic leuiter ĩducũt opilatitões:
coopante ad hoc substantia grossa: in
qua fundatur sapor dulsis ꝭm Aui. ij.
can. trac. i. c. iij. Et hinc est ꝙ vinũ dul
ce minꝰ ẽ vrine ꝓuocatiuũ ꝙ̃ alia vina
Et ꝯtra ista tria nocumẽta sũme va=
lent acetosa: qꝛ appetitũ sua acetosita
te prouocant ⁊ sua frigiditate ĩflama
tionеƺ ꝓhibẽt ⁊ subtilitate sue substã=
tie opilatiões aperiunt ¶ Notandum
insuꝑ ꝙ licet vina dulcia et alia nutri
entia dulcia opilent epar ⁊ splenẽ: de-
opilãt tamen ipsũ pulmonẽ. Et ratio
quare nõ opilãt pulmonem sicut epar
et spelenẽ est: qꝛ a dulcibus in trãsitu
suo ꝑ meri nil nisi subtile ad ipsuƺ resu
dat. ⁊ sanguis genitus ex rebus dulci=
bus ad pulmonẽ venit iã purificatus
in epate prius ⁊ corde subtiliatus. Et
istud vult galienus in com. illius can.
iij. parti regĩs acutoꝝ: dulcis potus.
¶ Item vina dulcia minus inebriant
ꝭm ypo. iij. perti regiminis acutorum:
canõe illo mentẽ leuius percutit ꝙ̃ reli
qua fortiora vina: ex predictis ꝯcludi
potest ꝙ si bibatur vinum rõne nutri=
tõis corꝑis restauratõis ⁊ impiguati=
onis: sicut ꝯtigit in his qui macri sũt:
siue naturaliter siue accidẽtaliter: tũc
vina dulcia ⁊ grossa sufficienter colo=
rata. Talia .n. vina sunt sufficienter
nutritiua et deperditi restauratia. et
corporum impinguatiua: vnde ꝯueni=
entoria sunt ad impinguandum corpo
ra macra. Et per oppositu ƺ si intenda=
mus non nutritionem nec depredito=
rum restaurationem nec impinguatõƺ
vt ꝯtingit in his que sunt multum car
nosi ⁊ pingues: tunc ꝯpetunt vina sub
tilia non dulcia: sed sapore amica=
bili odorifera ad albedinem declinan=
tia sufficienter fortia eligenda sunt.
Si vero detur vinum ad sitis extincti
onũ tum vinũ albũ subtile debile ẽ eli
gibilius. tale. n. vinuƺ magis humectat
et infrigidat: et ꝑ ꝯsequẽs melius extĩ
guit sitiƺ: et quanto sitis est maior tã=
to tale vinum ẽ ꝯuenientius. Si vero
vinum detur ad spũum ꝯfortationem
et reparationem ⁊ virtutis ꝯfortatõƺ:
tunc debet dari vinum subtile odori=
ferum saporis delectabilis: mediocris
coloris. sufficiẽtis fortitudinis: ⁊ tale
vinum debet sumi cum pauco cibo: et
debet esse depuratum ab vtraqƺ super=
fluitate: et debet sumi pauca ꝙ̃titate.
Si vero intendamus pectoris et pul=
mõis mundificationem et ventris laxa
tionem: tunc vina mediocris substãtie
sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si vinũ rubeum nimium ꝙ̃doqƺ bibatur.
Venter stipatur. vox limpida turbificatur.

¶ In hoc passu ponitur duo nocumẽ=
ta nimie potationis vini rubei. Pri=
mum est ꝙ nimia bibitio vini rubei ꝯ
stipat ventrem idest duros facit reces=
sus seu difficulter habere egestionem
Cuiꝰ cã ꝭm aliqͦs ẽ: qꝛ tale vinũ rube
um plꝰ ceteris ꝑtibꝰ est calefactiuũ et
magis nutritiuũ In quãtũ. n. eius plꝰ
est calidũ magis exsiccat: et inquantũ
magis nutritiuũ audiꝰ a nata retiẽt

¶ Potest tamen textus intelligi de
nimia potacione vini rubei stiptici
aut pontici: ex qua stiticatur et cōsti=
patur vēter propter stipticitatem ⁊ pō
ticitatem vini. Circa istud tamen sciē
dum est ꝙ si exhibeatur vinum ad sto
machi ⁊ viscerum contentiue fortifica
tionem eligemus vina grossa pontica
vel stiptica rubea vel nigra sicut cōtin
git in hñtibꝰ fluxū ventris propter de
bilitatem contentiue stomachi: ⁊ istud
vult ypo. iij parti rigimīs acutoꝝ. can.
illo palmeus quidem ⁊ niger: et simili
ter gal. in cō. illius. Sed si intendamꝰ
cōfortatōꝫ digestiōi cōpetunt vina sub
tilia vel mediocria in substantia et co
lore boni odoris ⁊ cōueniētis saporis
⁊ sufficientis vigoris aliqualis stiptici
tatis. ¶ Scdm̄ est exasperatio guttu=
ris siue raucedo quaꝫ inducunt aliqua
vina intense rubedinis ꝓpter eoꝝꝫ sic
citatem ⁊ terrestreitatem. Et istud no
cumentum etiaꝫ contingit ex vinis ru
beis patrie brabancie ꝑꝑ eoꝝ stipti
citatem ⁊ terrestreitatē: ⁊ maxime qn̄
musta sūt vina predicta istud nocumē
tum secundum contingit: non tamen
primum: quia mustum magne rubedi=
nis solet inducere ventris fluxum pro
pter feces suas terrestres cū eo mixtas
que sui mordicatione mordicant inte=
stina: ex qua mordicatione fluxus ven
tris causatur: ⁊ tale vinum non debet
bibi mustum idest quādiu fuerit turbi
dum et bulliens quia ex quo ipsum est
mordicans ꝓpter suas feces terrestres
ab eo etiam eleuatur fumus mordicās
ꝙ ad cerebrū veniens sui mordicitate
mordicat oculos atꝫ rubificat: Et istd̄
etiam intelligendum est ꝑ istis mustis
patrie brabantie siue rubeis siue albis
ꝓpter eoꝝ terestreitatē. Causa aūt q̄re
iste fumus est mordificatiuus est. qꝛ
vinū a quo dissoluit est mordificatiuꝫ
Jā vt dicit galie. i. pti amphorismo. in
cō. illius amphor. ⁊ qui crescūt quicq̄d
a qlꝫ re dissoluitur ei vnde dissoluit ne
cesse est vt assimiletur.

Allea: nux ruta: pira: raphanꝰ
et tiriaca.
Hec sunt antidotū cōtra mor
tale venenum.

In hoc textu ponitur sex medicine va
lentes contra venenū: ¶ Pria ē alleū
qđ maxime valet contra nocumēta ꝓ=
uenire solentia ex mala aq̄: ⁊ maxime
valet ꝯtra potuꝫ male aque: de q̄ dicit
Sera. in aggrega. c. de eo ꝙ q̄ndo sumi
tur alleum ⁊ post bibitur aqua corrup=
ta non nocet aqua illa potanti. et ideꝫ
innuit auicenna. ij. can. capi. de eo: ⁊ in
i. capitu. de conseruatione iter agētis
a nocumento diuersarum aquaꝝ. Et
istud idem etiā operatur cepe: vt vult
auicenna. ij can. capitu. de eo: ⁊ sic pōt
comprehendi sub alleo: de eo etiam di
cit. Aui. in. i. loco prealle. ꝙ cepe est vt
tiriaca malarum aquaꝝ: ⁊ maxime cū
aceto. qꝛ cepe est subtiliatiuū incisiuuꝫ
abstersiuum cū stipticiate ⁊ apert for=
titer. vt vult. Aui. ij. cā. c. de eo. Et ē ca
lidum in tertio: quare calefacit malas
aquas ꝓhibens ne sua frigiditate sto=
macho noceant: ⁊ subtiliat grossas fa=
ciens eas cito penetrare. Et acetuꝫ hic
permixtuꝫ vigorat virtuteꝫ eius ī sub
tilatione ⁊ penetratione aquaꝝ ⁊ pro=
hibet a siti quam in ducere solet cepe
comestum. Et eadem ratione verifica
tur đ alleo. Et ergo esset dicit. auicēna
in. i. primo loco prealle. ꝙ allea cōedan
da sunt aquas grossas ⁊ turbidas. qꝛ
subtilia nt eas cito descendere fatiunt
⁊ prohibent ne stomacho noceant ⁊ in
testinis: ⁊ ne venas opilent. alleum p̄=
terea a comestum aute iter ⁊ post hoc:
ex melioribus rebus ē ⁊ cōueniētiori
bus illis qui veniunt ab aere frigido
vel qui vadunt ad eum: vt innuit aui.
in. i. c. de regēdo iter agentem infrigo=
re ⁊ congelatum: Et ex isto sequitur ꝙ

alleum multum valet iter agentibus
⁊ per diuersas terras euntibus potib⁹
vtentibus iuxta illud metricū: allea q̄
mane ieiuno sumpserit ore: Huc igno-
tarum non ledit potus aquarū: nec di-
uersorū mutatio facta locoꝝ. Ualet p̄-
terea alleū ad puncturā vermiū vene-
nosorū ⁊ morsum serpentū qn̄ bibitur
cuꝫ vino: qđ auicen. ij. can. c. de eo se di
cit fuisse expertum. ⁊ confert etiā mor
sui canis rabiosi ⁊ quando fit empla-
strū ex alleo ⁊ folijs ficus ⁊ cimino su-
per morsum migalis confert vt ibideꝫ
dicit auicen. ¶ Cepe vero scđm auicen. ij
can. c. de eo confert etiā morsui canis
rabiosi cū linitur sup ipsuꝫ aqua eius
aut emplastratur ex eo cuꝫ sale ⁊ ruta
⁊ cepe quod comedit̄ expellit nocumen
tum ventositatis venenosorum: Et di
xerunt quidā ꝙ ipsum generat in stōa
cho humorē humidū plurimū frangē-
tem nocumentū venenosorū: notandū
est circa istud ꝙ alleū ⁊ cepe ⁊ similiter
etiam porrum via cibi non cōpetūt tē
peratis corporibus nec calidis: ⁊ spāli
ter cruda: parum enī nutriunt ⁊ male
nutriunt. generant sanguinem acutuꝫ
⁊ pungitiuum: grossos humores tamē
subtiliāt ⁊ viscosos incidunt: ⁊ postq̄
decocta sunt: perdunt pungitiuitateꝫ:
⁊ adhuc remanet virtus incisiua ⁊ sub
tiliatiua: vnde magis cocta competūt
q̄ꝫ cruda: Porri enim sunt calidi ⁊ sic
ci ⁊ dant corpori ilimentū illaudabile
⁊ oculis nocent ⁊ generant sanguineꝫ
nigrū melencolicū: ⁊ somnia terribilia
⁊ neruos ledunt ratione pungitiuita-
tis eoꝝ: nocent dentibus ⁊ gingiuis: ⁊
nullus colericus nec melancolicus eis
vtatur: ⁊ spāliter crudis. ¶ Cepe calide
sunt ⁊ habent humiditatē supfluā ter
restrē cum humiditate aquosa subtili
indigesta: Si comedantur cruda gene
rant in stomacho malos humores ⁊ pu
trefactabiles ⁊ corruptibiles: ⁊ indu-
cunt somnia mala ⁊ terribilia ⁊ dolo-
rem capitis: ⁊ nimius vsus eaꝝ dispo-
nit hoīem ad memoriam deꝑdendā ⁊
ꝑturbant intellectū ⁊ ꝑducit ad demē
tiam. sꝫ si comedantur cocte cū aq̄ lau
dabiliū carniū laudabiliter iuuant di
gestionē ⁊ minuūtur earū nocumenta
⁊ tēpant cibaria frigida cum quib⁹
decoquūtur: sed melius est eis non vti
Allea calida sunt ⁊ declinant ad aliq̄-
lem humiditatem: sed minus q̄ꝫ cepe:
valent contra ventositatē: ⁊ valent in
tussi: ⁊ bene screare faciunt: sed nocēt
visui ⁊ dolorē capitis inducunt: ⁊ sunt
tiriaca rusticoꝝ. Et sic p̄dicta solū con
ueniūt his qui fleumaticū aut grossuꝫ
viscosum humorē habuerint. Colerici
vero a predictis abstineant. ¶ Scđa
est nux de qua dicit Aui. ij. can. c. de ea
ꝙ ipsa cū ficubus ⁊ ruta est medicina
oībus venenis ⁊ ex ea cum cepe ⁊ sale
fit emplastrum sup morsum canis ra-
biosi. Et istud maxime intelligitur de
nuce sicca ante cibum sumpta mō pre
dicto. Et circa istud vlterius sciēdum ē
ꝙ nuces sicce peiores sunt recētibus et
humidis: q2 sicce magis vēctuose sunt
rōne cuius in colerā ꝯuertuntur: ⁊ indu
cunt capitis dolorē et oculos turbant
et vertiginē generant: spēaliter sump
te post cibum et lingue paralisim īdu-
cūt. vomitū prouocant ⁊ vesicas ī ore
faciunt. Et habentes stōachū colericū
maxime debent euitare nuces siccas: ⁊
q̄nto antiquiores tanto peiores sunt.
Recētes autē minus male sunt: q2 nō
sunt tante vnctuositatis: ⁊ iō nō gene
rant dolorē capitis aut vertiginē ⁊ si-
milia sicut sicce: ⁊ rōne humiditatis lu
brificantis laxant ventrē ⁊ si aliquan
tulū torreantur ⁊ comedantur post ci-
bum: cōprimūt cibū sumptū. Et sic pꝫ
ꝙ nuces recentes sunt magis conueni
entes corporibus sanis q̄ꝫ sicce. ¶ Ter
tia est ruta de qua dicit Aui. ij. can. c.
de ea q̄ resistit venenis. Et postea sub-
iungit. Et qui sibi timet ne in potu su
mat venenum ⁊ pungi a venenosis bi
bat de semine eius pōdus dragme vn-

uis cũ folijs suis cum vino: ꝛ ꝓprie si bibitur cum nuce ꝛ bolo omnibꝰ cõtritis ꝛ cõmixtis. Et dicit Ari. in li. de aĩali bus ꝙ cũ mustela vult pugnare cũ serpente siue cum bufone: ipsa cõedit rutã vt interficiat eum: qꝛ odor rute ẽ inimicus veneno: vnde comestio rute cuꝫ ficubus ꝛ admidalis dulcibus in mane preseruat a veneno. Notandũ circa istud ꝙ duples est ruta quedam domestica ꝛ alia siluestris. Domestica melior siluestri est: qꝛ siluestris ꝛ maxime siccat. calida ꝛ sicca est in quarto gradu quare plurimum sumere de ea est perniciosum. Domestica vero humida calida ꝛ sicca est in secundo gradu. sicca vero in tertio. ꝛ est incisiua resolutiua carminatiua ventositatum. ꝛ istud maxime cõuenit sicce. Nã dicit Sera c. de ea. ꝙ est de rebus magis conferentibus inflactionibus: idest ventositatibus: sed in humida est inflactio.

¶ Item ruta vehementer acuit visuꝫ et proprie succus eius cum succo feniculi ꝛ melle collirio facto ex ea aut comesta vt dicit. Aui. ij. can. c. de ea. Qꝛ tamen in succo rute quedam est baura citas nocens oculo: iõ ruta pt̃ applicari oculo ventilando: ita ꝙ soluꝫ vapor siue fumalix euaporatio eius ꝛ non substantia rute ad substantiaꝫ oculi ptingat. ¶ Quarta est pira de quibus di. Aui. ij. can. c. de eis ꝙ sunt cura fũgorum mortificantium. Et quando quoquũtur isti fungi cũ piris minoratur nocumentum ipsorum. Uel pt̃ iste textus verificari de piris aromaticis que sui aromaticitate sp̃ũs confortarent ꝛ sic nocumentum veneni repellerent

¶ Quinta est raphanus de quo dicit aui. ij. can. c. de eo. ꝙ confert morsui vipere: ꝛ cum vino morsui cornute etiaꝫ: Et semen eius confert venenis ꝛ vermibus venenosis. Et si ponatur fructꝰ eius sup scorpionem moritur: ꝛ aqua eius est expta in hoc: ꝛ est fortior. Et si momorderit aliquẽ scorpio qui raphanum comederit non nocebit ei. Et confert etiam prefocationi que fit a fungis mortiferis. Uel pt̃ dici ꝙ raphanꝰ valet contra venenum: quia prouocatiuus est vomitus: ꝛ sic ꝑ vomitum stomachus purgatur a malis humoribꝰ si qui in eo sint. Et circa istud sciendũ est de raphano ꝛ radice que sunt ꝓpinqua in complexione ꝙ nocent corporibus colericis generant enim sanguinẽ acutum ꝛ pungitiuum. Et raphanus est malus stomacho faciens eructuare ꝛ generat humorem grossum: ꝛ si digestiua sit debilis generat humoreꝫ crudum habet tamen virtutem subtiliatiuam ꝛ incisiuam: quidam autem comedunt radicem ꝛ raphanuꝫ post alios cibos ad confortendum digestionem de quo admiratur. Galie. Unde verũ est quod experientia docet. Et dicunt sapientes medici ꝙ si comedãtur post alium cibum iuuant ad digestionem ꝛ descensum eius ꝛ ventrem laxant. Sed si comedantur ante alium cibuꝫ impelluntur ad superiora ꝛ vomitum inducunt: bonum est autem ꝙ comedantur cum aceto ꝛ sale post alios cibos ꝛ in modica quantitate. Uerum est tamen ꝙ oculis nocent ꝛ capiti. Ra. vero in almã. dicit ꝙ raphanus longuam faciendo moram in stomacho incidit fleuma. cuius folia cibum digerunt ꝛ appetitiuam adiuuãt quãdo parum sumitur de eis. ¶ Sexta est tiriaca. que a toto genere valet cõtra venenum: ꝛ ideo valet tam rationabilibus ꝙ̃ brutis contra venenum tam frigidum ꝙ̃ calidum. Et sub tiriaca potest comprehendi metridatum qꝺ simile operatur. De tiriaca enim dicit Aui. vi. in trac. iij. c. Scias quod canõ maximus in curatione veneni est confortatio caloris innati ꝛ exitatio ipsius ad expellenduꝫ sicut facit tiriaca.

De tiriaca vero ꝛ metridato si

mil. dicit aui. vi. in trac. i. c. de medicis communibus ad venena. Sunt medicine que contrarie sunt veneno quare nō permittunt ipsuz peruenire ad cor: et sunt sicut tiriaca. et metridatum.

Aer sit mundus habitabilis ac luminosus.

Nec sit infectus nec oleus fetore cloace.

¶ In hoc textu notāt quatuor circa electionem aeris habitabilis quorum primum ē q̄ homo debet eligere aerē mundum. i. non infectum vaporibus quia aer īmundus alterat cor secūdū ꝯplexionem illius quod sibi commiscetur sicut: innuit Haly. in tegni in con. illius can. Omnia hoc enim. ꝛc. Fm est quod homo debet eligere aerem luminosum aer enim turbidus inducit in corpe tristiciam ꝛ pigriciem: quia aer turbatus commiscet humores: et turbidus ad cor puenit: quare ex ipso ꝛ hūoribus grosi et turbidi generantur spiritus animam tristificantes et pigriciem indulcentes. Nihil est ergo quod magis iocundum facit hominem atq̄ minus grauem quam in claro aere ambulare vel mane surgere. ¶ Tertium est q̄ homo debet vitare aerem infectum cuiusmodi est aer ī quo fiunt strages cōiter enim ī locis in quibus p̄cessit maxima hominum interfectio sedē pestis et in locis vicinis aer enim īfectus quando inspiratur inficit spūs in nostro corpore. ¶ Quartuz ē q̄ homo debet vitare fetorem cloace. Et p hoc innuuntur infectiones particulares aeris. cuiusmodi est infectio aeris latrinarum vel fouearum quoquine vel loquorum ī quibus proijciuntur cadauera mortua et ossa mortuorum: ꝛ aeris vicini aque in qua putrescit linum vel canapus: aer enim taliter infectus inficit spiritus nostri corporis et maxime cerebro nocet. Et hinc est quod dicit auicē. ij. in doc. ij. c. ij. Et aer q̄dē dum est temperatus ꝛ clarus neq̄ substantia extranea complexioni spiritus contraria ei admiscetur est sanitatem efficiens et ipsam conseruans: et cum mutatur contrarium sue operationis operatur: Et pro maiori declaratione predictorum sciendum est q̄ aer necessari⁹ est in regīne sanitatis dupliciter ¶ Primo quidem propter refrigerationem cordis: secundo propter expulsionem fumosarum superfluitatum tribulantiū spiritum et calorem innatum: sicut enim in exterioribus nos iudemus quod ignis sine euentatione aeris suffocatur et extinguitur: sic etiam imaginari debemus quod spirit⁹ et calor innatus indigent aere ipsum utriente ꝯseruante et obtempāte. ¶ Obtempatio igitur caloris īnati fit per aeris atractionem ꝛ eius depuratio fit p aeris expulsionem: primum quidē fit per motum attractionis ꝛ secundum per motum expulsionis: si igitur aer attractus sit fetitus et impur⁹ corumpitur calor et spiritus innatus. aer igitur debet esse bone substantie cui non admiscetur aliquid ex vaporibus nec fumositate extranea: nō enī debet esse aer turbidus nec nebulosus nec malis vaporibus: admixtus hic enim aer humores conturbat et animum contriscat vt dictum ē. Et debet esse discoopertus celo et nō inter parietes et tecta ꝯstrictus: et vt sit ad vnū dicere: maxime euitādus est aer īclusus et non euētatus. Aer est tamen q̄ tpe epidimie in quo accidit aeris putrefactio cōis: eligendus ē aer īclusus. vnde tēpibus illis bonum est manere in domibus: ꝛ tenere fenestras clausas ne aer putrefactus īgrediatur: sed ali⁹ aer discooptus melior existit. Euitandus est preterea in regimine sanitatis aer cui miscentur vapores lacuum et profunditatum aquam putridam ꝯtinentium. ꝛ olerum taliuz q̄lia sūt can=

les ꝛ eruca ꝛ similia: ꝛ arborum visco sitatum malarum: quales sunt ficus ꝛ nuces. Amplius eligēdus est aer ī quo sufflant venti ex terra alta vel equali Et multum etiam solicitari debemus ꝙ aer non excedat in aliqua qualitatū primarum .s. caliditate frigiditate humiditate ꝛ siccitate. Quod si forsan cōtigerit obtemperetur ꝑ artem. quātuȝ possibile est. Et ista colligunt̄ ab Aui. ij. i. doc. ij. c. diuersis.

Si tibi serotina, noceat potatio vini
Hora matutina rebibas, et erit medicina

In hoc textu ponitur vnuȝ documētuȝ ꝛ est ꝙ si quis male valuerit ex sūptione vini de nocte siue tempore serotino: talis in crastino debet iterato sumere vinum. Unde potatio vini nocturna potest inducere ebrietatem siue sitim matutinā: vel potest inducere super calefactionem corporis: si vero inducat supercalefactionē corporis tunc maximus error est de mane iterum sumere vinuȝ: quia est addere ignē igni si vero homo incurrat ebrietatem cuȝ aliquali nausea: tunc de mane bonum est sumere vinum quia ex sumptione vini: de facili tunc prouocatur vomitꝰ ex quo sequitur mundificatio stomachi: qua mundificatione facta: de facili cessat nocumentū ebrietatis ꝛ nausea. Et propter hoc consulit ypo. semel in mense inebriari. vt ex ebrietate prouocetur vomitus: qui est maxime preseruatiuus eb egritudinibus cronicis id est longis ꝛ malis: si etiam ex potatione vini nocturna ledatur aliquis: ꝛ hoc propter inconsuetudineȝ potandi vinum tunc de mane potest concedi vinum vt assuescat: ꝛ sic minus leditur a sumptione vini. A consueto eñ minor fit lesio vt vult ypocr. ṅ. amphorismorum: ibi Ex multo tempore consueta ꝛcetera: si vero ex potatiōe vini nocturna sequatur sitis matutina illa ē mendosa. que curatur potiōe vini magis tamen sedatur potatione aque. Et quia iam dictum est de lesione ꝛ sumptione vini. Sciendum est ꝙ homo debilis cerebri ꝛ etiā cuiuscunqȝ alteriꝰ conditionis suum opere cauere debet a frequenti ebrietate. Frequens ebrietas secundum aui. in. i. c. de regimine aque ꝛ vini inducit sex incommoda in corpore humano: quorum primum est corruptio cōplexionis epatis: quia vinum superflue bibitum ad epar veniens vel superflue resoluit calorem ipsius: vnde amittit virtutem sanguificam. ꝛ loco sanguinis generat aquositates efficientes ypropisim vel incendit epar ꝛ humores eius vnde generatur lepra vel mania. Secundum est corruptio cōplexionis cerebri propter assiduam eleuationē fumorū vini ad ipsum: disponentium calidū cerebrū manie ꝛ frenesi: ꝛ frigidum epilentie litargie appoplexie ꝛ subeth. Tertium est debilitas neruorū: videmus eñ bibulos inebriari solitos tremere caput ꝛ membra: ñ solum in senio: sed etiam in senectute ꝛ iuuentute quādoqȝ. Quartum est egritudines neruorum sicut spasmus ꝛ paralisis: qꝛ vinū superflue accceptum sepe in stomacho aceptū efficitur: quod valde nocet neruis. Sepe quoqȝ conuertitur ex defectu digestionis in aquositates indigestas que neruos remolliūt. Et sepe ducit humores grossos ad neruos quibꝰ distendūtur vel contrahunt̄: Quintum est appoplexia propter humiditates cerebri multiplicatas a vino: ita vt totalitar opilent vias spūs animalium a cerebro in membra. Sextū est mors subitanea duȝ .s. stertendo ꝛ dormiendo vie anhelitus multitudine vini vel humiditatum ex eo generataruȝ clauduntur ꝛ ebrius suffocatur. Et lȝ vinum immoderate sumptum predicta inducat nocumenta: moderate ta=

men sumptuz multa inducit iuuamē
ta. Tangit enim Aui. c. prealle. quin-
q3 eius iuuamenta. ¶ Primum est q
est bonus cibi penetrator in toto corpo
re. i. facilem efficit penetrationem ci-
bi cui inmiscetur ad omnia membra
sui caloris subtilitate et conuenientia
in proprietate occulta secundum est q
incidit in fleuma. et hoc suis calore et
subtilitate substantie: resoluit ipsum
coaptādo expulsioni vias aperiendo: et
naturam confortando ad expulsionez
¶ Tertium est q incidit coleram ru-
beam in vrina et aliis euacuationibus
vt sudore egestione et resolutione īsen
sibili. Et istud intelligendum est de vi
no subtili subrubeo vel albo quod vel
debile sit ex natura sui vel fortiter lim
phatum. Alioquin multiplicaret cole
ram per conuersionem ipsius in eam et
supercalefactionem epatis ab eo:
¶ Quartum est q facit melancoliam
que grossa est et tardi motus faciliter
labi per canales proprios ab epate ad
splenem. et a splene ad os stomachi: et
tandem a corpore cum fecibus exire: et
flectit seu reprimit nocumentum me-
lancolie propter contrarietatez in con
plexione et modo substantie et in ef-
fectibus. Nam melancolia tristiciam
pusillanimitatem et auariciam parit.
Vinum vero gaudium audaciam ma
gnanimitatem: et liberalitatē. ¶ Qui
tum est q resoluit omnes modos seu
species latitudīs: nisi multa qualitas
extranea fuerit eis sociata: quia vinuz
resolutos spiritus abunde reparat: vir
tutem confortat: humiditates relictas
in musculis: neruis cordis et iuncturis
tollit aut minuit. Et si fuerit opus hu-
mectatione vt in lassitudine arefacti
ua vinuz velociter humectat dummo
do limphetur. Preter hec autem iuua
menta plurima alia inducit. Omniuz
enim velociter et subito nutrientium
est vinum calorem et spiritum natura-
lem confortat: et totum corpus calefa-
cit: ingenium clarificat: iram cōpescit
tristiciam remouet: libidinem incitat
et super omnes potus. semicrudos hu-
mores digerit. Et vt sit ad vnum dice
re. Vinum reddit hominem virilem et
secundum animam et secundum corp9
vnde ceteris paribus non bibentes vi-
num sunt effeminati respectu bibenti
um vinum.

Gignit et humores meli9 vinuz
meliores
Si fuerit nigrum. corpus red
det tibi pigrum
Vinuz sit clarumq3 vetus sub
tile maturum
Ac bene limphatū saliens mo
deramine sumptum.

¶ Hic primo ponitur vnum documen
tum de vino: et est q vinum melius me
liores generat humores: et causa est: q2
quanto massa humorum est melior: tā
to humores ex ea geniti meliores esse
debent. Deinde subditur q vinū nigrū
inducit pigriciam in corpore. Et cau-
sa est quia vinum nigrum grossius et
terrestrius est reliquis ergo spiritus
ab eo geniti grossi sunt. Juxta aliam
auctoritatem gali. prius al. Quicquid
de aliq̄ re dissoluit ei vā dissoluit ne-
cesse ē vt assimilet spūs aūt grossi faci-
unt corpus graue siue pigrum. Deinde
ponuntur septem documenta circa e-
lectionem vini. ¶ Primum est q de-
bet eligi vinum clarum. tale enim q2
subtile ē spiritus subtiles et claros ge-
nerat: secundum est q debet esse vet9
id est non nouum: nouum enim vinuz
siue mustum ceteris paribus facilius
inebriat. fluxum ventris prouocat: at-
q3 colicam inducit et cetera accidentia
posterius dicenda ibi. Impedit vrinā
nec est intelligendum q vinum omni
no debet esse vetus: tale enim secundū
Aui. in. i. c. de regimine aque et vini: ē

quasi medicina: et non sicut potus .i. magis inest ei virtus alternativa cor pis ad caliditatē et siccitatē. q̄ virtus alterabilitatis a corpore per opus nutritionis et est pauci nutrimenti quia est spoliatum a fece et a viriditate quā prehabuit et pene ignem factum: propter quod in Aggre. scribitur. c. de vite auctoritate gali. q est calidum et siccū in tertio gradu ¶ Tertium est q vinū debet esse subtile Subtile ei vinū multos spiritus pcreat atq subtiles: grossum autez grossos. ¶ Quartum est q vinum debet esse maturum et nō stipticum. Vinum enim stipticuz abscindit omnes species eva euationis: vt vult gali. in com. illius can. iij. parti. regis acutorum. ¶ Sciendum etiam etc. Et ergo nocet corporibus indigentibus euacuatione per vrinā et omnibus mēbris superioribus: vt ibidem etiam dicit gali. Verum est tamen q vinū stipticum conueniens est infirmitatibus accidentibus in intestinis: vt ibidem dicit gali. et etiam superius dictuz est remouetur tamen stipticitas a vino p multam cōmixtitionem aque: vt ibidem etiam vult gali. quintum est q vinum debet esse limphatum: quia per hoc remittitur vinum a sua fumositate: et sic minus inebriat. Et istud est verum de vino subtili. Vinū tamen grossum si limphetur citius inebriat: quia per hoc subtiliatur et magis fumosum efficitur. Et de isto vino itellexit aui. quando. di. in. c. de regimine aque et vini q vinum limphatum citius inebriat q vinum purum. ¶ Sextum est q vinum debet esse saliens cum propinatur, et est de conditionibꝰ boni vini prius dictis septimum est sumptuz ex cōditione bibentis et non vini et est q vinum debet temperate sumi. quia temperate sumptum acuit ingenium. et inducit iuuamenta prius narrata. Ex predictis omnibus concludi potest q vinum eligibilius et melius in sanitatis regimine est vinum medium seu equale inter vetustatem et nouitatem: et est clarum ad rubedinem trahens bonum habens odorez et equalis saporis quod nec acre: nec acutum: nec dulce sit. quod non fumosum nec grossuz nec valde subtille. sed ad suptilitatem declinans: quod etiam inter. fortitudinē et debilitatem obtinet mediocritatez quod etiam non creuit in saxosis et lapidosis montibus. nec in terra simpliciter plana et arabili sed in terra montuosa versus meridiem discooperta: et in regione nō nimis calida nec nimis frigida. Et ista partim colliguntur ex Auicen. in primo loco preallega. Circa regimen vini quo ad etates notande sunt tres regule quas ponit Aui. in primo loco prealle ¶ Prima ē qd dare vinū pueris in potu ē sicut ignē addere igni i lignis debilibus: eo q pueri vehemēter rari sunt. et de facili inflāmabiles pter abundātiā sui caloris i nati et sunt debiliū neruorū: et debilis cerebri: quare ledit eos multipliciter vinū et inflāmatione facili et percussiōe cerebri et neruoꝝ sua penetratione facilima et fumatione copiosa. Cuz igitur pueris vinū in potu datur calor eius i flāmabilis calori pueri inflammabili additur i corpore pueri. quod est pauce resistentie. sicut debile lignum vel arūdo sicca vel stipula arida āte faciē ignis ¶ Scda regl. ē q seni sp pōt dari vinū in potu q̄tū tollerare pōt sine nocumēto. scz q̄tū appetit appetitu naturali et regulato. Sicut ei veteres ocree aride et rugate renouāt oleo leniūt et appelanantur: sic corda senū potu vini electi: sicut vini beluacensis. Senes n. frigidi sunt et a vino calefiant: et habent spūm tristem et abundant in melancolijs: sclz vinum ex exhilaret eos et melancolias reprimit. communiter male dormiunt vinuz vero prouocat in eis somnum. Ad. opilationes proni sunt quas vinum aperit eas prohibet

Et sic sicut vinum ē pueris ꝯtrariissimū. ita senibus vtilissimū. ¶ Tertiū ē vinū tp̄ate dandum ē iuuenibus. tp̄ate quidē ſm mēsurā q̄titatiuā ꝛ decētem limphationē. Lz. n. iuuenes sint calidi sicut pueri. tamē habēt mēbra solidiora. neruos ꝛ cerebꝝ fortes qbꝰ potenter resistunt nocumētis potus vini. Cōseq̄nter ēt dicit ex potuꝰ vini sobrie sūpti iuuamēta plurima: vicȝ eductōꝝ colere. corporale robur. ꝛ igēij acumē. abundantiam spūuȝ subtiliuȝ ꝛ paruorum.

Non sit acetosa cervisia sed bene clara.
De validis cocta granis satis acveterata.

¶ In isto texto ponuntur quinqȝ circa electiōeȝ ceruisie. ¶ Quoꝝ primuȝ est ꝙ debȝ eligi ceruisia nō acetosa: qꝛ acetosa nocet stōacho. Acetū. n. nocȝ neruis ſm. Aui. in pluribus passibus. Iā stomachus ē mēbꝝ valde neruosum. ꝛ hoc quo ad eius orificium. ¶ Secūdū est ꝙ ceruisia debet eē clara: qꝛ turbida opilat atqȝ calculos nocet nimiū. īpinguat ac inflatiōem inducit. atqȝ breuitatem anhelitus: est multoꝝ fleumatū generatiua. ¶ Tertium est ꝙ dȝ eligi ceruisia de bonis granis nō corruptis. s. de optīo ordeo tritico. siue auena: qꝛ quanto grana sunt meliora. melior ex eis generatur humor. ¶ Quartum est ꝙ ceruisia debet esse bona cocta: qꝛ melius digeritur ꝛ amicabilius a natura recipitur: ꝛ nocumēta q̄ p̄ueniunt ex bibitione eius melius tolerantur. Ceruisia. n. nō bene cocta vētositates in ventre inducit tortōȝ inflationem atqȝ colicā. ¶ Quintū ē ꝙ ceruisia dȝ esse antiqua ꝛ a fecibꝰ mundata nō nimiuȝ recēs. Recēs. n. ceruisia īducit eadē nocumēta q̄ ceruisia nō bene cocta ꝛ cū hoc de se facilime īducit strāguiriā.

De qua potetur stomachus non inde grauetur

¶ Hic ponitur vnum documentū circa vsum ceruicie ꝛ est ꝙ vtens ceruisia debet ea vti tp̄ate sic ꝙ non grauetur stomachus vel inducatur ebrietas. Ebrietas. n. q̄ ex ceruisia prouenit deterior est ea que ex vino ē ꝛ magis durans cum de ceruisia fumi ꝛ vapores eleuati ad caput sunt grossi: quare minus resolubiles sunt q̄ qui ex vino eleuantur. Et est hoc sciendū ꝙ in principio prandij vel cene ceteris paribus vtilius est incipere suum potum a ceruisia quā a vino. Cuius causa est. qꝛ ī principio mense corpus est famelicum ꝛ sic stomachus ante principium sumptiōis cibi famelicus erat: ꝛ sic traxit sup̄fluitates a mēbris. Si ergo vinuȝ in principio mense daretur ex quo natura maxime trahit vinū: qꝛ de se maxime nutritiuum ille sup̄fluitates. s. a stomacho tractet simul cūȝ vino a partes corporis traherentur: sed natura non ita auide trahi ceruisiam. Similiter ceruisia lauat humores ad herentes orificio stomachi. Et propter illaȝ causam medici consulūt ꝙ in maxima fame debeat prius prouocari vomitꝰ q̄ cibus sumatur vt ille sup̄fluitates a stomacho famelico tracte euacuentur ne cōmisceantur cum chilo. similiter timens sitim ex nimia potatiōe vini debet bibere ceruisiam. Ipsa. n. sitim mēdosam reprimit.

Temporibus veris. modicuȝ prandere iuberis
Sed calor estatis dapibꝰ nocet immoderatis
Autumni fructus. caueas ne sint tibi luctus
De mensa sume. quantuȝ vis tempore brume

¶ In hoc passu determinatur de quātitate cibi sumendi scd̄m diuersitateȝ

tpoꝝ quattuor anni. q̄ sunt. ver. estas. autũnus. ⁊ hyems. ⁊ dicit textus p̄io q̄ tpe veris debemus modicum pran= dere. i. paucum sumere cibum. Et idē vult aui. ij. c. doc. ij. c. vi. de regie tpoꝝ cum rectificatōe aeris. Et rō huius est vt ibidē ēt vult aui. quia tpe hyemis pp gelositatem: exercitij prauitatē. ⁊ resolutionis prohibitionē multiplicāt humores crudi ⁊ maxime fleumatici qui pp proportionabilitatem tpis tūc maxime generātur: ⁊ isti i interiorib⁹ corpis coadunantur pp frigus circun stans. Uer autē superueniens istos hu mores crudos i interioribus coaduna tos eliquat et facit eos currere p totū corpus. quare natura tunc multum oc cupatur circa digestionē eoꝝ. si ergo tē pore veris daretur magna quantitas cibi natura a digestione talium humo rum fleumaticorū īpediretur ⁊ diuer= teretur: qꝛ p istos humores ⁊ magnam quantitatem ciboꝝ nimium grauare= tur: ⁊ sic tales humores in corpore ma nerent īdigesti ⁊ currentes ad aliquod membrum illic egritudinem īducerēt. Et ergo sumopere cauere debemus a magna quantitate ciborum in vere: quia diminutio ciboꝝ tali tempore est vnum de maxime preseruantibus ab egritudinibus veris. vt vult auicenna i. i. loco preallega. Et istud quod dictū est maxime veritatem habet de medio et fine veris ⁊ non de initio eius: quia initium ei⁹ hyemi assimilatur. quare tunc homo pōt nutriri sicut i hyeme. Et istud etiam intelligendum est quā do ver inuenit corp⁹ repletum humo ribus fleumaticis crudis. si enim ver inueniat corpus temperatum i humo= ribus: cibus in eo dandus ē secundū mensuram caloris innati ⁊ resolutio= nem que fit a corpore: qꝛ tunc ablata ē causa quare diminueretur cibus: Et istud voluit ypo. i. ampho. dū dicit. Uētres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt natura ⁊ somni lōgissimi. In his igit tpibus oblatōes plures dāde sunt: ēt enim īnatus calor ē multus: nutrimē= to igit īdiget āpliori. ¶ Scdō dicit q̄ nimia sumptio cibi nocet i estate. Cu= ius cā est: qꝛ tunc tpis digestiua virt⁹ est debilis cum spūs ⁊ calor innatus q̄ sunt instrumētum virtutū multū sūt debiles ⁊ paꝝ resoluti pp calorem ex= trinsecum vehemētem trahētē eos ad exteriora: ergo multus cibus nō posset digeri: Et circa istud sciendum est q̄ pp vehemētiam resolutionis humidi tatum tam substantialium q̄ nutri= mentalium corporis in estiuo tpe gros sior ⁊ maiorib⁹ exhibendus eēt si vir= tus sufficeret ad digerēdum talem et tantum sꝫ qꝛ nō sufficit vna vice mul= tum digerere cibum paꝝ sepe ⁊ sepe de eo dandum est: iuxta illud. Gal. i. am= phorismoꝝ cōmento illius cano. Et q̄ bus semel aut bis. dicētis: In estate ci b⁹ mltotiēs erit dād⁹ ⁊ paꝝ mltotiēs: qꝛ indiget pp sepissiāꝫ dissolutōeꝫ. paꝝ pp virtutis defectionē. Et lꝫ i estate paꝝ de cibo sit dandum. multū tamen de potu pōt dari cū tunc resolutio ma xima fiat desiccatio corpis ⁊ eleuatio caloris sup humidum ⁊ plus sitiat hō q̄ alio tpe. Ueꝝ est tamē q̄ potus vini ⁊ precipue vinosi puri minuēdus est: qꝛ tale vinū ē faciliter inflāmabile et calorem tam acutum estu violēto ex= cādescere facit: ⁊ ergo si bibatur vinū miscenda est multa aqua: et dimittat vinū vetus ⁊ forte. ¶ Tertio dicit q̄ in autūno debemus cauare a fructib⁹ saltē illius tpis vt vuis psicis: ficubus ⁊ similibus: vel saltem non multū de eis cōedere qꝛ talos fructus generant sanguinem dispositū ad putrefactioeꝫ pp ebullitionem quā in corpe ⁊ humo rib⁹ faciūt: ⁊ maxime si fuerit i stoma= cho immundo vel i cacochimico corpe recepti quale corpus i autūno sepius occurrit. Et sic male tūc accidunt egri= tudines: scꝫ variole morbili ⁊ pestilē= tes. Pro maiori tamē notia regis si

cibi et pot⁹ tempore autūni sciendū est q̄ tp̄e autūni d3 euitari fames sitis τ repletio multi cibi in vna hora: vt vult Ra. in almā. c. de regimine corporis secundum tempora Uinū preterea quod bibitur tempore autumni vehemēter est limphandum vt corpus humectet τ calorem reprimat: sed non sup̄flue debet limphari in tantū quantū in estate: neq̄ super flue debet tunc bibi: q̄r tūc natura debilitata nō sufficeret ipsum regere τ digerere τ nimis lipha tū3 calorē obtunderet τ multiplicaret ventositas quibus colica generari posset. ¶ Quarto dicit q̄ tempore hyemali debemus sumere cibum tantu3 quātū volumus: idest plus quā ceteris temporibus. Et idem vult. Auicen. in primo loco preallegata. et gal: in cōmen. illius ampho. i. parti. amphorismoru3. Et qb⁹ semel aut bis. vbi dicit. In hyeme multus cibus τ paulatim est dandus. Et ratio huius est: quia calor nostri corporis in hyeme est fortissimus tum q̄r vnitus: tu3 quia fortificatus p̄ antipharistesim: idest iuxta positione3 sui cōtrarij: vic3 frigiditatis aeris nostra corpora circundantis. Et istud verum est in corporibus robustis τ carnosis: et non in raris et debilibus: q̄r in talibus corporibus frigus intensu3 hyemis non confortat calorē: sed magis debilitat. Et istud innuit ypo. i. amphorismorū dicens. Uentres hyeme et vere calidissimi sunt natura: et somni longissimi In his ergo temporibus oblationes plures dande sunt: q̄r calor ē multus. nutrimento igitur āpliori indiget. Ex isto etiā sequitur q̄ nutrimēta grossiora τ duriorꝫ digestionis cōueniunt hyeme q̄ alijs temporibus. q̄r calor est fortior. Uinum aute3 quo vtēdum est hoc tempore debet esse roseu3 non album cum aqua pauca. ¶ Notādum hic q̄ licet consideratione habita ad fortitudinē caloris et digestiue virtutis in hyeme grossiores τ densiores cibi cōueniāt: q̄r tamē corpora tūc disposita sūt ad opilatōes τ repletōes ex fleumate plurio: nec ab eis resolutio m̄ta fit a cōtinēte: tutius est vti tunc mediocribus cibis inter solidum et raru3 grossu3 et subtile sicut carnibus edi vituli τ mutonis lucijs p̄cijs τ cancris: et vtentibus grossioribus cibis vt bone porco ceruo conchis osteris carpis τ similibus expedit vnica comestione in die continentur vel vtātur cepe rebus diu reticis et aperitiuis vt petrosillino nasturcio apio τ similibus τ forti vtantur exercitio

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta
Adde rose florem minuit potenter amorem

¶ In hoc passu ponūtur duo remedia corrigentia potū malum: ¶ Quorum primum est saluia cuius folia imposita potui corrigunt maliciam pot⁹ sua proprietate: τ etiam in se habent virtutem confortandi neruos τ cerebru3 quibus confortatis melius resistunt malis fumis recipiendis qui proueniunt ex malo potu. ¶ Scōm est ruta cuius etiam folia integra absq̄ cox alia contritione debēt potui imponi, quia sua caliditate τ proprietate corrigunt malitiam potus. Et de ruta q̄no valet contra venenum prius dictū est ibi. Allea nux ruta. Postea subdit textus quod istis duobus predictis potest addi flos rose. Et hoc maxime debet intelligi de rosa rubea que sua aromatiitate exitente in eius superficie τ simili sua stipticitate corrigit maliciā pot⁹

Nausea non poterit quemq̄ vexare marina
Antea cū vino mixtam si sum pserit illam

¶ In hoc textu ponitur vnu3 remediū contra nauseam siue vomitu3 prouenī

eus ex transfretantibus non consueti dicens: ꝙ ille qui debet transfretari añq̃ nauem intret debet aliquibus di ebus miscere aquam marinã suo vino Et istud est remediuꝫ pro diuitibus ꝙ si pauper fuerit dꝫ potare aquã mari- nam vt facilius nauseaꝫ euitet. Et cau sa huius. quia aqua maris salsedinem habet ⁊ sic sua salsedine ⁊ stipticitate que consequitur salcedinem orificium claudit: ⁊ per hoc vomitus impeditur Et circa istud est notandũ ꝙ sicut vult aui. iij. in. c. de regimine iter agentis in mari: viator in mari non debet mul tum conari retinere vel compescere a principio nauseam vel vomitum: sed dimittatur vomitus ipsius conti- nuari donec per ipsum fuerit bene pur gatus: hoc enim preseruat a multis egritudinibus: ⁊ nedum preseruat: im mo etiam curat vel alleuiat graues et magnas egritudines vt lepram ydropi sim appoplexiam ⁊ frigiditateꝫ stoma chi ⁊ eius ĩflationem prout vult aui. iij. in doc. ij. c. ij. si tamen vomitus via toris in mari superfluxerit sic ꝙ vehe- menter debilitet ipsum restringendus est comestione fructuuꝫ stipticorum et acetosoruꝫ sicut sunt citonia maciana acetosa. ¶ Vel poma de capenduto. et mala granata acetosa quibus orifi- cium stomachi confortatuꝫ depellit hu mores inferius. Et stomachus etiã cõ- fortatus ab his humores repellit efflu entes ad eum exagitatione ab nudis. vel potest semen apij torrefactuꝫ bibi cum vino vel absinthium potest come di aut bibi. Et similiter panis assatus et infusus in vino bene redolẽte come stus valꝫ ad idem: Et vniuersaliter va lꝫ nutritio viatoris ĩ mari ex cibis ace tosis confortantibus os stomachi: ⁊ ꝓ hibentibus vapores et fumos ascen- dere ad caput: sicut sunt lentes cocte ĩ aceto vel in succo vue acerbe.

Saluia sal vinum: piper allea
petrosilinum.
Ex his fit salsa nisi sit cõmix
tio salse.

¶ In hoc textu ponitur modijs faci endi salsamentuꝫ cõe si in mensa defi- ciãt salsamẽta spẽalia. Et ꝓ illo ponit̃ quinqꝫ ex quibus põt fieri salsamentũ primum est saluia: qua fit cõdimentuꝫ in assatione auce siue decoctione: vni- uersaliter enim auce assate siue porceli saluia implentur vt humiditates sup flue siue viscositates extrahantur: et odor saluie aucis vel porcellis ĩmane- at. Post assationem tamẽ saluia eijci debet ⁊ nõ comedi. Similiter ex saluia fit condimentuꝫ comestibile a rusticis vel communibus in comestione auce: terunt enim alleum cum vino et sal- uia ad auferandum aliquid saporis al lij ¶ Secundum est sulcum et est salsa mẽtum diuitum siue nobiliũ. Ipsi enĩ deficiente sinapio vel veriuto ponunt in salserio vinũ cui modicum salis ad miscent. ¶ Tertium est piper. et est sal samẽtum rusticorum: cõmiscent enim piper cum fabis ⁊ pisis. Similiter etiã ex pane asso ceruisia vel vino ⁊ cum pi pere fit salsamentum nigruꝫ ad modũ pultis quod piper dicitur: et hoc su- per effundunt carnibus aut piscibus. ¶ Quartum est alleum ex quo etiam fit salsamentum rusticorum miscent enim cum molli caseo et lacte terendo alleum: et sic comedunt cum cibo siue asso siue elixo siue salso siue dl'ci et cũ ouis duris. ¶ Quintum ẽ petrosilinuꝫ ex cuius folijs contusis est veriuto vel. albo vino fit viridis salsa cum assis co mestis. Et circa istud est notandum ꝙ salsamenta siue salse diuersifican- tur primo secũdũ tp̃a. Tẽporibus eniꝫ calidis declinãt salse ad frig⁹ vl' paucã caliditatẽ tp̃ib⁹ xo frigidis ecõuerso.

Materia igitur salsarũ in estate sit ve
riutũ vel agresta ꝰ summitatibꝰ vitis
vel acetum: succus limonũ vel citran=
gulorum granatorum cũ zuccara ⁊ aqua ro
sarum. Et interdũ ĩ salsis que fiũt in esta
te põt addi aliquãtulũ serpili ⁊ petro
silini ad obtemperãdũ frigiditatẽ pre
dictorum. Materia vero salsarũ cõpeten=
tiũ tẽporibus frigidis sunt sinapium
eruca zinziber. piper cinamomũ: gareo
fili allea saluia: mẽta: serpilũ: ⁊ petrosi
linũ vinũ aqua carniũ acetũ non forte
sed ꝓpinquum nature vini ⁊ in tẽpo=
ribus mediocribus sunt mediocris ca
liditatis ⁊ frigiditatis. ¶ Secũdo di=
uersificãtur ratione cibariorum ꝓ quibꝰ
fiunt: nã alia ⁊ alia cibaria ĩdigent ali
is ⁊ alijs salsis sicut sciunt dominorũ
coci: mutonũ enim ⁊ similiter vitulorum
capriolorum salsa ꝯueniẽs ẽ salsa viridis
In estate quidẽ ex aceto ⁊ agresta cum
paucis speciebus ⁊ sine alleis cum pe
trosilino zinzibere albo et agresta et
pane asso infuso in acete vel agresta: ĩ
hyeme fit eadẽ salsa cũ pluribus spẽbꝰ
⁊ pauco alleo ⁊ optĩo vino ⁊ pauca agre
sta vel põt sufficere sinapiũ ⁊ eruca. sal
sa ãt ꝓ carnibus bouinis elixis est piper
bullitum qđ fit ex pipere ⁊ pane asso ⁊ a
qua carniũ ⁊ pauca agresta. ⁊ ista eadẽ
salsa est satis cõueniens carnibus por
cinis ĩ hyeme. Possunt eẽt carnes por
cine cõedi in estate cũ acceto ⁊ petrosili
no in principio refectionis. Si autem
predicte carnes pastulãtur: ⁊ spẽaliter
bouine ⁊ porcine: in hyeme quidẽ appo
natur cepe albũ cum puluere spẽrum dul
ci in parua q̃titate: in estate vero sine
cepis ⁊ cum veriuto vel possunt apponi
cepe parue ⁊ in pauca q̃titate. si autem pa
stillatura fit ex carnibus subtilioribus
non apponatur cepe: sed in estate lac
amigdalarũ cum veriuto ⁊ pauco pulue
re spẽrum dulciũ: ⁊ in fine põt appoĩ ouũ
conquassatum cũ agresta: sed in hyeme
loco agreste ponitur vinũ ⁊ plus de spe
ciebus: Assature autẽ cuniculorum ex
pullorum iuueniũ conueniens est salsa
in qua est cinamomũ ⁊ mica panis cum
agresta quidẽ in estate ⁊ cum vino ĩ hy
eme. Assature autẽ porci salsa ꝯueniẽs
est liquor descendens conquassatus cũ
optimo vino ⁊ cepis in hyeme ⁊ in esta
te viridis salsa superius notata. Assa
ture autẽ fatianorum et columbarum ⁊ tur=
turum nulla salsa indigent nisi sale
Caponũ autẽ ⁊ gallinarum elixatorum con
ueniens salsa est aqua decoctionis eo=
rũ cum aliquãtulo pulueris specierum
dulcium: ⁊ precipue si in predicta decoc
tione addatur saluia. ysopus. petrosili
um. ⁊ hoc in hyeme. ⁊ in estate sufficit
sola aqua cũ aliquãtulo sicci summita
tũ vitis: Sed pro salsa caponũ ⁊ galli=
narũ pinguiũ pastillandorum nihil peitꝰ
est apponẽdũ nisi aliquãtulũ pulueris
specierũ ⁊ in fine agresta supradicta in
estate. optimũ vinũ in hyeme Pisces
vero quanto sunt grossioris carnis et
difficilioris digestionis ⁊ maioris sup
fluitatis ⁊ humidoris nature: tanto ĩ
digent salsis calidioribꝰ ⁊ acutoribus
⁊ hoc etiã verum est in carnibus

Si fore vis sanus ablue sepe
manus
Lotio post mensam tibi con=
fer munera bina
Mundificat palmas et lumi=
na reddit acuta

¶ In hoc textu ponũtur due cõmodi
tates prouenientes ex lotione manuũ
post cibum sumptũ. ¶ Prima est: qr
per hoc palme manꝰ mundãtur. ¶ Se
cunda est: qr reddit lumina acuta. i. ꝓ
dest oculis: ⁊ hoc maxime per accidẽs
qr manꝰ sũt ĩstrumẽta mũdãdi oculos
quare multum confert eas esse mun
das. Et de istis cõmoditatibus dictum
est etiam prius ibi. Lumina mane
manus

Panis non calidus nec sit ni
mis inueteratus.
Sed fermentatus oculatus
sit bene coctus.
Modice salitus frugibus va
dis sit electus.
Non comedas crustam cole-
ram quia gignit adustam.
Panis salsatus fermentatus
bene coctus.
Purus sit sanus. qui non ita
sit tibi vanus.

¶ In hoc textu ponuntur duo vitanda circa electionem panis. ¶ Primū est caliditas. Non eniz debet panis comedi calidus. panis enim calidus est humane nature nociuus. Iuxta illud. Auicen. ij. c. de pane. dicētis. Non cōedatur calidus sicut est. panis enim calidus non est apud naturam receptabilis τ acceptio eius qui est de furno τ reliquorum sibi similiuz est mala. Et ratio ē: quia talis panis multum opilat. Et post ea iterum dicit. Auicen. panis calidus sitim facit sua caliditate τ natat propter suam humiditatem vaporosam: et est velocis digestionis et tarde descensionis. Et q̄uis iste panis calidus non conueniat in regimine sanitatis quo ad esum odor tamen panis calidi multuz confert resuscitat enim sincopizantem: τ possibile est aliquos homines viuere ex odore panis calidi ¶ Secunduz est ꝙ nō debemus comedere panem diu pistum siue musciduz quia talis panis nō ē conueniēs ꝓ nutrimento nature: humane exsiccat enī corpus ac humores melancolicos generat: τ ex isto relinquitur ꝙ panis non debet esse calidus nec vetustate induratus: sed priori die coctus. postea in textu ponuntur quinq̧ conditiones panis electi. quarum prima est ꝙ panis debet esse fermentatus bene. Et istud vult. Galie. i. alimen. c. ij. dicens. Optimi autē panū pro digestione. sunt qui maxime fermentati τ qui assationē habuerūt a commensurato igne in clibano. Et iterū eo. c. dicit qui vero penitus infermentatus est: nulli vtilis est. Et scd̄z aui. ij. can. c. de pane panis habēs parum fermenti plurimi est nutrimēti: sed eius nutrimentū opilat nisi illos qui sunt plurimi exercitij. ¶ Secunda est ꝙ panis debet esse oculatus. i. porosus: τ per hoc denotatur ꝙ viscositas eius est ablata. Veruz est tamē ꝙ iste panis secundū aui. loco preallē. velocis est penetrationis τ minoris nutrimenti τ deterioris: sicut est panis opirus qui est plurimi furfuris. ¶ Tertia est ꝙ panis dꝫ esse bene coct⁹ qꝛ panis male coctus male digestois ē: τ stō. grauedinem affert. Et auicen. ij. cano. loco ꝓ alle. dicit. Et ille qui non bene decoquitur est plurimi nutrimenti. sed etiā nutrimētū opilat nisi illos qui sunt plurimi exercitij: Et panis de patella est huius generis: eius nanq̧ pars interior raro decoq̄tur bn̄. ¶ Quarta est ꝙ panis debet esse tēperate salitus: Nimiū enim dulcis opilat τ nimiū salsus exsiccat. moderate tamē salsus optimū nutrimentū prebet dum tamē cetere conditiones assint. ¶ Quinta est: ꝙ sit factus ex optimis granis. vicꝫ ex optimo tritico et sana messe collecto. De inde subdit textus ꝙ nos debemus cauere ab esu cruste panis: quia illa generat coleram adustā siue humorem melancolicum: ex quo. ij. ipsa adusta τ sicca τ humor ab ea genitus adustus erit et siccus: τ propterea nobiles qui natura colerici sunt deponere faciūt superiorez crustā panis ac inferiorē quos imitantur prelati τ deliciosi. Eligatur igitur mica panis que est melioris maioris τ velocioris nutrimenti q̄ crusta. Veruz est tamen ꝙ aliq̄ndo conuenit sanis habentibus stomachum humidū τ volē-

tibus demacerari et i fine comestionis plus competit. Juuat .n. cibi descensuz ꝛ confortat orificium stomachi. postea in duobus vltimis versibus innuitur quod panis bonus debet habere istas quinq₃ conditiones. s. ꝙ sit salitus fermentatus. bene coctus: purus. i. de mūdis granis ꝛ san⁹. i. d granis ꝛ sana messe colletis Et istas cōditōes perti innuit. Aui. loco preal. dicens. Oꝫ vt si panis mundus salitus massam habens consectam fermētatus coctus bene ꝛ vna nocte permanens. Et circa istud est sciendūz ꝙ si querat nutricio maior ꝛ prior mundificetur panis a furfure: et si velimus ventris subductiōꝫ aliqualem dimittamus aliqualem partem furfuris: furfur eniꝫ parum nutrit et vētrē subducit ꝛ farina econuerso.

Est caro porcina, sine vino peior ouina.

Si tribuis vina tunc est cibus medicina.

¶ In hoc textu ꝯpat autor carnē porcinam carni ouine dicens ꝙ caro porcina sine vino minus sana ē ouina: tamē si caro porsina sumatur cum vino ipsa est optimū nutrimētū ꝛ medicinā prebens quia multum humectat: ꝛ hoc intelligendūz est maxime de porcellis assis siue de apris optime preparatis Et circa istud est sciendum ꝙ carnes porcine quib⁹ rustici ꝛ cōmunes vtuntur qū vicꝫ sūt salse vel sole vel fumo exsiccate nullomō saniores sūt carnib⁹ ouinis ceteris paribus siue cum vino siue sine vino sumātur. Sed istud dictū veritatem hꝫ de carnibus porcelloruꝫ assatoruꝫ vel de carnibus aprinis modo predicto.

Ilia porcorum bona sunt. mala sunt reliquorum.

¶ In hoc textu cōparantur omasa porcorum omasis reliquorum brutorum ꝛ dicit textus ꝙ omasa porcorum. i. intestina preualet quod ad esum intestinis alioruꝫ brutorum. Cuius ratio potest esse ista: quia pauca intestina cōedimus nisi illa que replētur sanguine vel que animalium multum sunt pinguiū cuiusmodi sunt porci. Naꝫ solus sanguis porci propter suā cōplexionē ꝛ similitudinem complexionis cuꝫ natura humana est sanguis quo omasa siue intestina implentur. Et similiter porci facilius īpinguantur ꝙ aliquod alioruꝫ brutoruꝫ: ideo magis sumimus intestina porci ꝙ alioꝝ brutoꝝ.

Impedit vrinam mustum soluit cito ventrem.

Epatis emfraxi, splenis generat lapidemq₃.

Hic ponuntur quinq₃ nocumēta prouenientia ex potatione noui vini vel musti. ¶ Primum est ꝙ mustum īpedit vrinam ꝛ hoc pōt intelligi dupliciter. Primo quia mustum grossū propter suā grossitudineꝫ ex fece admixta opilat ipsū epar siue ipsos renes sic ꝙ vrina de facili non potest habere suuꝫ cursum: ¶ Secundo impedit vrinam quo ad debitum modo sicut facit mustuꝫ renense aliquod ꝛ quedā alia vina subtilia: similiter est qꝛ aliqd mustum renēse cuius feces sūt mordicātes ꝛ dū ipsum venit in vesicā ille ptes terrestres introse mordicant vesicam ꝛ cogūt vrinare sine ordine debito ꝛ modo consueto. ¶ Secundum est ꝙ soluit ventrem Et ratio est quia abstergit viscera nitrositate siue salsedine sue fecis: ꝛ stimulat ea ab expulsionē. primo propter mordicationeꝫ fecis. secundo propter multitudinē ventositatis quam inducit tale vinum siue mustū. tertio lubricando cito inferius per viā indigestibilitatis ꝛ grauaminis stomachi: quare stomachus se relaxat ꝛ portas narium compressas appetit. ¶ Tertium est ꝙ mustuꝫ nocet bone cōplectioni epatis qꝛ opilat ipsū ꝑpter īmixionē plurimā

sue fecis τ perducit ad dissenteriā epaticam propter inflationē eius qua debilitat epar. Et istud vult. Aui. iij. c. de regimine aque τ vini. Et sic etiā iducit cathecia siue malam dispositionē coloris τ malas iducit egreditudines epatis. s. diuersas et species ydropisis:

¶ Quartū est: ꝙ mustū nocet spleni et dispositioni eius ꝑꝑ eandē causaȝ q̃ dicta ē d̄ epate qꝛ opilat splenē: τ sic inducit duriciē eius ¶ Quintū ē: ꝙ mustū generat lapidē τ maxime illū qui in renibus est: qui rubeus est: de facili fragibilis cā opilationis quā facit τ grossitudine sue sustātie. Et istud verū ē de musto vinoꝝ multū dulciū non habentes feces nitrosas τ mordicantes. Mustū enim habens feces nitrosas τ mordicantes magis īpedit lapidē. qꝛ multū facit vrinare sicut mustū aliquod renense facit apparere a renulas in vrina siue granelaȝ: qꝛ facit multū vrinare. Multa. n. vrina sua lotione abstergit a renulas ad herentes que cum ea expelluntur.

Potus aque sumptus fit edēti valde nociuus. Infrigidat stomachūq; cibuȝ nititur fore crudum.

¶ Hic ponuntur duo nocumenta prouenietia ex potu aque τ hoc quo ad edētez. ¶ Primū est ꝙ potus aque nocet stomacho edentis. Cuius ratio est: qꝛ ipsū infrigidat τ relaxat τ maxime deijcit appetitū cibi. ¶ Secundū ē ꝙ potus aque cū sumitur cibus impedit digestionē cum cibum sūptum incrudet. Et istud vult. Aui. in. i. c. de regimine eius quod comeditur. dicēs. Neq; post ipsū. s. cibū multa bibenda est aqua q̄ inter ipsū scilȝ cibū τ corpus stomachi separationem faciat. τ ipsum nature faciat. Et. c. de regimie aque τ vini dicit. Et cū natura indigerendo nutriēs studeat sacietate aque: iam precedente sufficienter. i. si precesserit sacietas aque sufficiens ad bonam cibi permixtioȝē: aqua vehementer est impediens supple digestionē inchoataȝ. Et idem vult. Aui. ij. can. trac. i. c. iiij. dicēs Est esset vitandus potus aque in mensa nisi ratione ad herentie τ tarditatis descensus bucelle. Non ē enim sumenda aq̄ cū cibo. Et Auer. in cō. ait. Cā quidem huius est quoniam cum sumitur aqua super cibuȝ priusq̄ꝫ stomachus calefacerit ipsū infrigidat τ īcrudat. Est etiā cā quare supernatet cibus sumpt⁹ in stomacho: quare etiā non ad hereat τ vniatur eidem ꝙ conterat ipsuȝ sicut exigitur. Actio naq; stomachi sup sūptum cibum fit conterendo τ coquendo simul. Unde sicut cū infundetur simul τ in magna quantitate aqua in olla ꝓpter quod tardatur cibi decoctio in eadem: sic etiā contingit ideȝ ipsi stomacho. Et istud maxime verificat de potu multe aque. Modica. n. quantitas aque frigide sugendo sumpta pōt concedi ante descēsum cibi vt per eam cōpleatur cibi descensus ad inferiora: τ hoc si sitis īfestauerit. et bibere coegerit Nam modica quantitas aque frigide predicto modo sumpta stomachum alleuiat τ colligit. alleuiat quidē a siti. alleuiat etiam cooperando ad descensuȝ cibi. Colligit autēȝ sua frigiditate coadunās partes stomachi. Et istud colligitur ab aui. locis prealle. ¶ Notandum ꝙ q̄uis in sitis extinctione aqua sit conuenioꝛ potus quam vinum tamen. omnibus consideratis vinum est potus conuenientioꝛ in regimine sanitatis quam aqua. nam dato ꝙ in sitis repressione que est appetitus frigidi et humidi: aqua vniuersaliter melioꝛ sit: quia frigida et humida: naturaliter tamen in cibi permixtione et eiusdem delatione siue missione ad partes corporis extremas vinū preualet aqua naȝ vinū ratione sue subtilitatis ī substātia τ actōe subtilius ꝑmiscet: et spe

cialiter quia natura magis in eo dele-
ctatur: ideo citius atrahit ipsum ⁊ ali
is cibis permiscet: ⁊ spāliter quia hec
mixtio fit per viam cuiusdam ebuliti
onis: quam vinū magis iuuat ratione
virtualis caliditatis. ⁊ aqua impedit
ratione frigiditatis. Et sic patet ꝙ vi
nuꝫ preualet aque in ciboꝝ permixtio
ne: Et similiter preualet in eorundem
delatione nam vinū est optimus pene
trator: quod ei debetur ratione subti-
litatis sue substantie: ⁊ ratione calidi
tatis virtualis: subtilia enim ⁊ calida
multū sunt penetratiua: per cōseqns
vinū est magis delatiuum quā aqua: ī
aqua nihil ē virtualiter calidū nec sub
stātie acreitatis: nec igneitatis. vnde
aque mora transeundo impedit omnē
cursum. amplius aqua ex alio non ē po
tus ita conueniens sicut vinum: qr a-
qua impedit alimentum nutrire eo ꝙ
non nutrit: quare illud vtiqꝫ minꝰ nu-
trit. vnde q̄to cibus est magis aquati
cus tanto est minus nutritiuus. bonū
est igitur ꝙ vinuꝫ ꝑmisceatur cū cibo
quod solū non impedit nutritionē im-
mo multū iuuat: qr vinum est maxīe
nutritiuū ⁊ maxime restauratiuū ⁊ ve
locissime nutrit. vt prius dictū est. no-
tandum in sup ꝙ non solum nociuus
est potus aque edenti siue sumenti ci-
bum īmo in pluribus alijs casibus no
ciuus est. quos narrat Aui. in .i. c. de re
gimine aque ⁊ vini. ¶ Primo ei incō
ueniens est in homine ieiuno. tunc eī
bibere penetrat aq̄ bibita nullo retīa
culo impedita vsqꝫ ad intima mēbroꝝ
principaliū mortificans suum caloreꝫ
innatum. Et istud est verū de hoīe ve-
re ieiuno. Ebrio .n. quandoqꝫ proficit
neqꝫ leditur ipse si ieiunus bibat aquā
qr ieiunus ebrius non est omnino ie-
iunus nec est in stomacho vacuus: sed
adhuc hꝫ reliquias aliquas hesterne
crapule: quaꝝ intrositas aqua mitiga
tur ⁊ stomachus ab his per aquā ablui
tur: ⁊ repressis vaporibus ⁊ fumis pre

paratur stomachus ad receptionē no-
ui nutrientis. ¶ Secūdo inconueniens
est in hoīe exercitato forti exercitio: ⁊
similiter statim post coitum. nam tūc
pori corporis sunt multum apti. qua-
re penetrat aqua in profunda mēbroꝝ
mordificans calorem innatū qui post
coitū etiam debilitatus est. ¶ Tertio
inconueniens est post balneationē ma
xime cū fit hec balneatio vētre vacuo
tunc eī vie sunt vehementer aperte: q̄
re ledens penetrat aqua vt dictum est
De isto potu aque dicit. Auicēna .ī. iiij
sum. v. c. vlti. Ex potu illius in ieiunio
et post balneum ⁊ post coituꝫ timetur
corruptio complexionis ⁊ ydropisis.
¶ Quarto inconueniens ē bibere aq̄
frigidam causa obediendi siti noctur-
ne mendose: que accidit in crapulatis ⁊
ebrijs. nam per potum aque frigide
prohibentur resolutio ⁊ digestio hūo-
ris salsi vel fortis vini. vel alterius a-
cuti facientis sitim: ⁊ sic cito post po-
tum reuertitur sitis ita fortis ⁊ ante
Sed si vehemens affuerit sitis nimiū
vexans ⁊ inquietans nec sufficiat ae-
ris inspirati frigiditas: nec ablutio
ris cum aqua frigida: bibat sitibundꝰ
aquam frigidam cum vase stricti ori-
ficij. siue gracilis rostri quatenꝰ aqua
prolixius detur super orificium stoma
chi vt fortius sitiꝫ mitiget: ⁊ de ea mi-
nus sumatur ne dirigendoruꝫ digesti-
onem penitꝰ impediat. ¶ Quinto ge
neraliter malum est sanis bibere mul
tam aquam frigidam: quia extinguit
calorem innatum: ⁊ pectus offendit ⁊
stomachi appetitum deijcit. ⁊ mēbris
omnibus neruosis obest. Uerum est ta
mē ꝙ aqua temperate frigida aliquā
do per accidens appetitum excitat et
stomachum fortem efficit coadunan-
do ipsum ⁊ stringendo villos eius.

Sunt nutritiue multum, car-
nes vituline.

q̃re grossos generãt humores. vt vult.
¶ In hoc passu auc laudat. carnes vi-
tulinas dicens ꝙ carnes vituline mul
tum sunt nutritiue. ⁊ istud innuit Aui.
iii. i. c. de regimine eius quod comedit
vbi vult ꝙ cibus sanitatis conseruati
uus debꝫ esse tales quales sunt carnes
q̄ sunt similis nature prius apte fieri
sanguis ⁊ maxime carnes edoꝝ ⁊ vitu
lorum paruorũ lactantiũ ⁊ agnorũ an
naliũ. Et istas carnes vitulinas sum-
me laudat. Ga. iij. alimẽ. vbi vult q̃d
carnes vituli lactãtis sex ebdomadoꝝ
vel octo assate saniores sunt multo ni
mis: facilis. n. digestionis ⁊ multũ nu-
tritiue sunt. Et de istis carnibus vitu
lis esset prius dictum est.

Sunt bona galina et capo tur
tur sturna columba.
Quiscula vel merula phasia
nus et hĩgõcta.
Perdix frigellus orix tremu-
lus amarellus.

¶ In hoc passu ponuntur carnes eligi
biliores pro nutrimẽto nature huma-
ne aialium volatiliũ ⁊ enumerãt. xiiij
aues q̃rũ carnes bone sũt ꝓ nutrimẽto
hominis. prima auis. est gallina: cuius
esus siue comestio nature humane cõ-
ueniens est Haly enĩ. Auenzoar. Auer
et me. vt dicit. Consi. ꝑ ceteris laudãt
pullorum carnes et maxime que nõdũ
peperit ⁊ galli. qui nondum calcauit.
Sunt enim facilis cõuersionis in san
guinem et supfluitatũ paucaꝝ: ꝓprie
tatem mirabilẽ habentes in tempan-
do cõplectionẽ ⁊ humores cuius brodi
um optĩa leprosis est medicina. Et de
carne gallinarũ dicit. Aui. ij. can. c: de
gallinis ⁊ gallo: ꝙ caro gallinarũ que
sunt puelle intellectu augmẽtũ efficit
clarificat vocem ⁊ augmentat sperma
Et melior gallina scd̃ꝫ eum ibi est: que
nondũ parit oua: secũda auis: est capo
siue gallinus castratus: cuius carnes po
rit. Con. dñi. lxviij. inter laudabilio
res carnes. Et carnes istas ⁊ similiter
priores dirigit stomachus a ꝓprietate
¶ Tertia auis. est turtur que etiã ẽ bo-
ni nutrimenti ⁊ bonũ generans humo-
rem cuius carnem. Aui. ij. can. de car-
ne. summe laudat dicens. Volucris q̃
dem caro melior nõ ẽ quam alduragi.
.i. turturis et gallinarum et subti-
lior earum et non sunt cum nutrimẽ-
to carnium aculbegi. i. per dicum.
et cetera. ¶ Quarta auis secunduꝫ
aliquos ẽ sturnus: ⁊ ista auis dꝫ cõedi
in iuuentute: et est auis nota teutunice
eyn sprec. secundum alios ẽ starna: quã
¶ Rasi. iij. almã ꝑceteris volatilibus
laudat dicens: starne caro omni carne
auium leuior inuenitur atq̧ his qui
subtili volunt custodiri regimine cõue
nientior. Et potest per starnam intelli
gi auis magna velut anser grisea cine-
rea: cuius caro laudabilis est maxime
cum iuuenis fuerit: et isto modo intel
ligit. Ali. preferens istam carnem aliis
Vel potest per starnam intelligi mane
ries perdicis parue quam moyses vi-
detur itelligere iudeis iquiẽs: similiter
strane nõ videtur ꝓ domino nr̃o q̄ vẽ
trem constringunt. Et istam proprie
tatem alij atribuunt perdicibus car-
nes enĩ ipsarum ventrem cõstringũt
teste. Ra. iij. alman. ¶ Quinta auis ẽ
columba: que est auis nota cuius caro
est colerica. Et de columbis dicit. Ra.
loco preallle: Columbe vementis sunt
caliditatis que sanguinem iflãmatũ
generãt et cito febricitare faciunt. Et
ergo aptius columbe comedi debent ĩ
pastilis cũ vuis acerbis ꝙ assari. Per
vuas enim acerbas aufertur calidi-
tas quã sanguini inducunt. Et electio
res columbe pro esu sunt columbe iuue
nes volare potentes: q̄ tales sunt le-
nioris digestiõis et melioris humoris.
Pulli enim nõ volare potẽtes calidi
tatem ⁊ humiditatẽ habẽt superfluas

quare grossos generant humores .vt vult. Aui.ij.ca.c.de columbis. Antiq̃ vero columbe ⁊ earum caro ꝓp caliditatem nimiam ⁊ siccitatem ⁊ digestionis difficultatem sunt euitande. Et similiter etiã turtures antiq̃. ¶ Sexta auis est quistula que ab aliquibus nominatur coturnix: qꝛ quistula ẽ nomẽ onomatopeion. s. fictum a suo sono. Et caro ista secundum aliquos ẽ suptilis substantie: bonum generans humorẽ ⁊ multum competit sanis conualescẽtibus. ¶ Secundũ ysaac tamen cõturnices ceteris volatilibus sunt peiores nec nutrimento: nec digesttioni laudabiles quia ex comestione carnis earuꝫ timetur spasmus et tethanus: prout etiam vult. Auicẽna. ij. can. ca. de eis. subiungens rationem scilicet: quia in substantia carnium earum est virtus faciendi huiusmodi accidẽtia narrata. et sic non proueniunt illa accidẽtia ex eo solo quia coturnisces comedunt elleborum. Et hinc est ꝙ gallici comedũt coturnisces cum molli ⁊ pingui caseo: et inde faciunt postilla. Potest tamen per coturnicem intelli. alia auis a predicta. perdice maior. eiusdem fere coloris cũ rubeis pedibus ⁊ rostro saporis delectabilis. dicta coturnis ytalica lingua Et isto modo Rasis. iij. almãsoris accipit coturnicem quando prefert carnes ei⁹ post carnes starne aliorum volatilium carnibus. ¶ Septima auis ẽ merula. que ẽ eiusdem quantitatis cuꝫ sturno: sed ẽ ad nigredinem tendens. et habens rostrum subrubeum. et similiter debet comedi iuuenis. ¶ Octaua auis ẽ phasianus idest gallus siluestris que ab omnibus medicis enumeratur ĩter aues laudabilis carnis. Caro enĩ talis auis nature humane est conuenientissima. et ẽ cibus principum ⁊ magnatum. Consiliator enĩ loco prealle. dicit. siluestrium vero laudabiliores sũt phasiani ad sanitatem ⁊ ad robur. Et fortassis etiã vniuersaliter domestici cum gallinis propinquissimi et eiusdẽ fere speciei sintꝙ illis sicciores aeris et alimẽti ac exercitij amplioris. ¶ Nona auis est ethigoneta. que est auis parua ad modum perdicis. sed lõgum rostrum habẽs. cuius caro ẽ optima. ¶ Decima est perdix cuius caro secundum. Aui: ij. can. c. de cubegi est de subtilioribus carnibus impinguans: quia multum nutrit: cor abstergens ydropisi ⁊ stomacho conferens ⁊ augmentum in coitu faciens: verum est tamen ꝙ stringit ventrem. Et istam carnem galie. iij. alimẽ. c. x. Et octauo de ingenio. c. ij. prefert omnibus alijs volatiliũ carnibus. Et dicitur de ista carne ꝙ si assidue comedatur maxime confert memorie. ¶ Undecima est frigellus: et est auis comedẽs racemos: velociter volãs: similis sturno: sed melioris nutrimenti quam sturnus: et multe tales inueniuntur vbi sũt vinee ⁊ inebriantur ex esu racemorum: ⁊ melior est caro earum circa festum omnium sanctorum. ¶ Duodecima est orix Et est secũdum aliquos gallina siluestris siue gallina phasiani. Uel secundum alios ẽ gallina aquatica. i. natãs in qua: et siue sit femina fasiani siue gallina aquatica: eius caro ẽ boni nutrimẽti. ¶ Decimatertia ẽ termulus ⁊ ẽ auis cõiter stans prope mare minor quam gallina: sed est auis fusca alte clamans ⁊ velocissime volat: ⁊ quando ambulat super terram cauda eius semper tremit. et ideo dicitur tremulus: ⁊ habet super caput ei⁹ longas plumas: Et non ẽ parua auis: longam habens caudam. que a medicis vocatur cauda tremula: ¶ Ultima auis ẽ amarellus: et esset est auis similiter existens in aquis: similis anete: sed ea minor: Et generaliter loquendo ĩter aues comestibiles plus laudantur ille que volatu velociores sunt: Et sicut carnes predictarum auium sũt laudabilis nutrimẽti: ⁊ facilis digestionis: ita esset repiũt

carnes aliquarum auium illaudabilis nutrimenti: difficilis digestionis: et inequalis complexionis. sicut sunt carnes anserum et pauonum: et malardorum: et vniuersaliter auium habentium collum longum et rostrum longum degentium in aquis: et carnes passerum que sunt calidissime: et a temperamento longissime et mltū excitātes coitū. ¶ Circa electionem vero carnis volatili sciēdū ē q sc'dz diuersas laudabiliores nutrimēti pprietates ac eius qd nutrit sanitatis vel roboris itentionem: carnes laudantur varie. ¶ Unde galie. respiciens facilem alterationem et subtilitatem icarnibus perdicum prefert easdem. Ra. vero cum ysaac respiciens subtilitatem starne ac leuitatem ipsam ceteris pretulit. ¶ Ysaac etiam secundum diuersas intentiones carnes volatilium laudauit diuersas. Aui. vero laudauit carnes turturum pre ceteris: vel quia respexit ad proprietatem qua roborāt et confortāt intellectum: vel quia in terris eius est ipsarum tanta bonitas que non est in alijs terris: sciendum est insuper q carnes volatilium plus conueniunt quaz carnes quadrupedum his qui relicto exercitio corporali vacant consilijs studijs et contemplationibus: quia digeruntur facilius alijs: iuxtam illud gali. iij. alimen. Digestibilior est tamen hec caro volatilium animalium et maxime perdicium: et generāt sanguinez clarū mūdum: spumosūz mentis exercitus et eleuationi intellectis apatum:

Si pisces molles sūt: magno corpore tolle.
Si pisces duri parui sūt plus valituri.

¶ Hic ponuntur duo accidētia ex quorum noticia attenditur electio piscīū. Unde pisces aut sunt duri aut molles si molles sunt tunc seniores sunt eligibiliores. Cuius causa est ista: quia mollicies prouenit ex humiditate que in iuuene pisces in digesta est: et in sene plus digesta: et sic in iuuentute tales pisces sunt generatiui fleumatum sed senes minus et sic patet q anguilla senior sanior est iuuene: secundum quosdam si vero tales pisces sunt duri tunc iuuenes sunt saniores idest digestibiliores: cuiusmodi sunt lucij et perce duricies enim inquantum huius resistit digestioni: et istam sentētiam ponit aui. ij. can. c. de piscibus dicens Et eligit quidem ex piscibus duram carnem habentibus ille qui est minor: et ex habentibus mollem carnem ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius et parca saxaulis et albica tenca.
Sornus plagicia cum carpa galbio truca.

¶ Hic tanguntur decem pisces eligibiles pro nutrimento nature humane: quorum primus est lucius: qui est piscis notus: et dicitur esse tyrannus piscium: quia non solum deuorat pisces alterius speciei: sed etiam eiusdem speciei cum eo: vnde versus. ¶ Lucius est piscis rex et tyrannus aquarum. a quo non differt lucius iste parum:
Est etiam piscis dure carnis et natatu velox secundus est parca: a parco parcis: cre: dicta per cōtrarium: quia nulli pisci parcit: immo irata vulnerat alios pisces suis squamis quas habet supra dorsum: nec eam audet euadere lucius: immo vt narrat albertus de naturis animalium: est naturalis amicitia parce et lucij. Lucius enim lesus ab alio difficulter sanatur: sed lesus querit parcam que videns cum lesum tangit et lenit uulnus lucij: sic lucius sanat et ē pca silr' piscis dure carnis notus

teutonice eyn baers. ¶ Tertius piscis
ē saxaulis vel saxaulus piscis mariūs
apud gallicos dictus sola. alij dicunt
qđ ē piscis teutonice eyn tunghe: ⁊ est
piscis multū sanis īter pisces marinos
¶ Quart⁹ ē albica: teutonice ⁊ vitinc
⁊ ē piscis marinus. ¶ Quintus ē ten
ca que est dulcis piscis aque notus: pel
lem habens lubricam atq; viscosā ad
īgredinem tendens: sed eius caro est
dura vnde abistis tribus piscibus qui
sunt lucius pca ⁊ tenca post eorum coc
tiōem aufertur pellis. Et dicitur iste
piscis. teutonice eyn tinche ¶ Sextus
est sornus: ⁊ ē piscis minimus marin⁹
albus ad quantititatez medie ptis me
dij digiti quo ad longitudinem. qui
comeditur cum capite ⁊ spinis ⁊ dicit
teutonice eyn gaernaert ¶ Septimus
est plagicia ⁊ est piscis marinus notus
latus. habēs ī vna parte sue pellis ma
culas rubeas: ⁊ pellis est tota alba cu=
ruum os habens. teutōice eyn blatys
scol. ¶ Octauus est carpa que ē piscis
dulcis aque notus. multum tamen de
se ē viscosus. sed a magnatibus decoqt
ī vino: ⁊ sic ab eo tollitur ei⁹ viscositas
¶ Nonus galbio: ⁊ est piscis marinus
notus a quibusdaz dictus rogetus. tē=
tonice eyn rotbarth: ⁊ ē piscis dure car
nis ⁊ sanus. Alij textus habēt gouiō:
et est piscis paruus dulcis aque ad lō=
gitudinē vnius digiti longi: ⁊ ē rotun
dus et suauissimus: gallice gouion:
¶ Ultimus ē truta que ē ī carnē simi
lis salmoni. nec tamen est salmo et est
longus ⁊ non grossus. Et capitur ī ma
gnis fluuijs ⁊ permittit se fricare in
aqua: ⁊ sic capitur: et ex eo fiunt pastil
la cum spēbus: ⁊ est piscis va de pcios⁹
gallice trutes. Circa electionem vero
piscium sciendum est primo ꝙ pisces
respectu carnium: ceteris paribus: mi=
noris sūt nutrimēti: ⁊ facilis digesti=
onis ⁊ nutrimentum eorum est pluriū
superfluitatum: ⁊ fleumaticum ⁊ frigi
dum et humidum et miūs mansiuum
et sunt ad digerendum duri ⁊ longam
faciunt moram in stomatho. Et quia ī
eorum digestione laborat stomachus:
⁊ interdum corrumpuntur ī stomacho
⁊ qualitatem quādam suscipiūt putre=
dinalem: sitim generant. Et vt sit ad
vnum dicere: carnium laudabiliū nu=
trimētum melius est nutrimēto pisciū
¶ Secundo sciēdum est ꝙ pisces mari
ni sunt meliores ī regimine sanitatis
ceteris paribus: piscibus aque dulcis:
eorum enim nutrimentum est minus
superfluum ⁊ nature carnium magis
propinquum. Sed quia ceteris parib⁹
pisces marini sunt durioris carnis pis
cibus aque dulcis: iō sunt difficilioris
digestionis ⁊ resolutionis ⁊ pluris nu
trimenti ⁊ purioris. Verum est tamē
ꝙ in egris magis conferūt pisces aque
dulcis: propter debilitatem digestiue
eorum ¶ Tertio sciendum ꝙ in pisci=
bus tam marinis quam aque dulcis
eligendi sunt quorum caro est alba nō
uiscosa: sed frāgil non multum grossa:
sed subtilis: non grauis odoris: sed su
auis nec cito putrefactionis sꝫ sufficiē
tis durationis. nō mali coloris sed bo
ni: et quorū habitatio nō est in lacub⁹
stagnis nec in locis sordidis: nec ī aqs
habentibus malas herbas. Et eligēdi
sunt non valde iuuenes nec valde ma=
gni: ⁊ qui sunt velocis motus ⁊ pauce
uiscositatis: Et si sint pisces marini
eligendi sūt q̄ capti fuerūt ī fluminib⁹
multum distantibus a mari: ⁊ hoc ce=
teris conditionibus bonis suppositis
Item suppositis predictis cōditionib⁹
quanto pisces sunt squamosiores: tā
to sunt meliores: ¶ Et similiter ītelli
gitur de spinis: qꝛ spine multe ⁊ squa=
me seruant puritatez substantie piscis
Item inter pisces marinos meliores
⁊ puriores sunt qui capti et nutriti sūt
in mari profundiori et magis agitato
ad quod est cursus plurium fluuiorūz.
Et ergo capti in mari septemtrionali
ꝙ magis ē agitatū ⁊ magis tēpestuosū

⁊ velocioris fluxus ⁊ influxus melio-
res ſunt captis ĩ mari mortuo vel me-
ridionali. Et ſimiliter intelligendum
eſt de piſcibus dulcis aque naꝫ ceteris
paribus quanto aqua eſt profundior ⁊
mobilior tanto piſcis in ea nutritᵒ eſt
melior. Et de his ſufficienter eligi po
teſt qui piſces ſunt vituperabiles ⁊ q̃
laudabiles: ſunt: piſces enĩ beſtiales ſi
cut porcus carnis marinus: delphin.
morua. non multũ competunt in ſani-
tatis regimine. Sunt enĩ difficilis di-
geſtionis ⁊ groſſi humoris ⁊ multe ſu-
perfluitatis: nec in carnibus predicto
rum piſciũ apparent conditiones ſupi
us nũerate: puta: albeo ſubtiliatas ⁊c.
Et ſi hos piſces ⁊ conſimiles comedi
contingat nõ ſtatim ſunt coquendi et
comedendi poſtquã capti ſunt: ſed ob-
ſeruandi ſunt ꝑ aliquos dies quouſqꝫ
eorum carnes moleſcant ⁊ tremiſcant
ſine ſubſtantie corruptione. Et etiam
predicti piſces meliores ſunt ſemiſalſi
quam recẽtes aut perfecte ſalſi. Inter
alios a autem piſces marinos conſide
ratis cõditionibus ſupradictis lauda
biliores videntur rogetur ⁊ gornatus
ſiue gornus. Nam eoꝝ coro ⁊ ſubſtan-
tia eſt puriſſima. Et poſt hoc plagicia
⁊ ſola. ſed horum caro eſt magis viſco
ſa; ⁊ nimis frangibilis ⁊ minus alba
⁊ magis groſſa ⁊ minᵒ ſubtilis: nec ho
ruꝫ ſapor aut odor eſt ita delectabilis
⁊ forte piſcis merlengendus eſt lauda
bilios poſt rogetuꝫ. Non eſt enĩ tante
groſſiciei ⁊ viſcoſitatis ſicut plagia et
ſola: ⁊ eius ſuſtantia eſt ſatis frangibi
lis ſed conſideratis ſapore ⁊ dolore cũ
colore ⁊ ſuſtãtie puritate ⁊ mollitate d̃
fici ĩ bonitate a rogeto ⁊ gornato: ⁊ ſi
militer intelligat̃ de allece. Et morua
iuuenis ſatis appropinquat p̃dictis ĩ
bonitate cõſideratis p̃dictis cõditõi-
bus: eſt tamẽ groſſior ⁊ viſcoſior p̃di-
ctis piſcibᵒ: ſalmones aũt ⁊ turbori ⁊
maquerelli multũ d̃ficiũt in bonitate
ſunt enĩ mltũ groſſiores ⁊ viſcoſiores

⁊ ad digerẽduꝫ. difficiliores ⁊ magis
ſupfluitate pleni vñ ꝯpetũt niſi exerci
tantibᵒ fortibᵒ iuuenibus cuꝫ quibuſ
dam. ſalſis corſi viſcoſitati groſſiciei ⁊
frigiditati repugnãtibᵒ: Inter piſces
autẽ dulcis aque cõſideratis p̃dictis ꝯ
ditionibᵒ: parca ⁊ luciᵒ mediocris: pri
mũ gradum bonitatis obtinẽt ſuppo
ſito ꝙ ſint pingues: deinde vendoſſa
⁊ deinde lopia ⁊ quãuis carpa ſit ſca-
moſior p̃dictis: tamẽ non habet carnẽ
adeo albaꝫ ⁊ frengibileꝫ ⁊ ſubtilem ſi
cut luciᵒ ⁊ ꝑca: ⁊ ſepiᵒ reperit̃ ĩ ſtagnis
⁊ vniuerſaliter ceteris paribᵒ melio-
res ſũt piſces dulcis aque q̃ capiũt̃ ĩ a
qua petroſa currente verſus ſeptẽtrio
nẽ profunda: multe agitationi: ad quã
nõ confluũt ſordicies ciuitatũ: in qua
etiã nõ ſunt herbe male. Cancri autẽ
fluuiales ⁊ marini mlti ſunt nutrimẽ
ti: ⁊ nõ facile in ſtomacho corrũpũtur
veruꝫ ſunt difficilis digeſtiõis. ¶ Sci
endum eſt inſup ꝙ piſces recentes cor
pus humectant ⁊ lac ⁊ ſperma multi-
plicant ⁊ multuꝫ cõpetunt colericis. ⁊
nõ ſunt cõmedendi piſces poſt forte ex
ercitiuꝫ vel forteꝫ laborẽ: quia tunc d̃
facili in ſtomacho corrũpũtur ⁊ caueãt
ab vſu piſcium hñtes ſtomachũ debilẽ
vel malis humoribᵒ plenũ. ¶ Ampliᵒ
ſcienduꝫ ꝙ piſces groſſi ſemiſalſi me-
liores ſunt q̃ recentes piſces. et ſaliti
multi temporis non ſunt boni. ¶ Itẽ
non ſunt cõmedendi piſces ⁊ carnes ſi
mul: nec piſces et laticinia: nec ſunt
commedendi piſces poſt alios cibos.
¶ Item piſces laudabiles parũ ſaliti
et in pauca quantite ſumpti reuocant
apetitum et ipſum corroborãt ſi quis
habuerit appetituꝫ ad eos.

Vocibus anguille praue ſunt
ſi commedantur
Qui phiſicaꝫ nõ ignorant hec
teſtificantur

Caſeus anguilla nimis obſūt ſi comedantur.
Ni tu ſepe bibas et rebiben‑ do bibas.

¶ Hic auctor ſubdit q̄ anguilla ē piſ
cis inſanus maxime nocens vocibus
et hoc ꝓbat ſermōe medicorum ⁊ na‑
turalem philoſophiam ſtudentium.et
ratio ē quia anguilla ē piſcis limoſus
viſcoſus et maxime opilatiuus:⁊ mul
tum deficit a conditionibus boni piſ‑
cis prius narratis ī parte precedēti et
q̄ dictum ē de anguilla etiam intelli‑
gēdum eſt de lampreda:licet lāprede
parue laudabiliores ſunt anguillis et
minus periculoſe cum nō ſint tāte viſ
coſitatis ⁊ groſſiciei ſicut anguille: vt
patet ad ſēſum.Unde ſalua reuerētia
vtētium iſti piſces ſūt valde periculo
ſi quāuis ori ſūt ſaporiſi.Horum enī
piſciū ī aqua ſimilis ē generatio ge‑
nerationi ſerpētum ī terra:vnde mul‑
tū dubitandum ē:q̄ nō ſint venenoſi
vnde eorū capita ⁊ cauda ī qb⁹ venenū
cōſueuit eſſe:⁊ ſimiliter īteteor ſpina
nullo modo ſūt edēda:bonum ē etiam
ꝓpter earum viſcoſitatē quod ſubmer
gātur ī vino optimo viue ⁊ dimitātur
ibi quouſq̄ mortue ſint:⁊ deīde ꝑparē
tur cū galētina optimarum ſpecierū
ſecūdū q̄ coci magnorū dominorū fa‑
cere conſueuerūt.bonum ē tamen q̄
obuliātur primo duabus ebulitionib⁹
ī vino ⁊ aq̄: ⁊ illa abiecta decoq̄ātur
ad ꝑfectionē:⁊ fiat gallētina vel paſti
latura vel aſſata cū ſalſamēto appria
to:vicȝ cū ſalſa viridi cū fortibus ſpe‑
ciebus ⁊ vino in hyeme:⁊ cū debilib⁹
ſpeciebus ⁊ agreſta ⁊ aceto in eſtate.
¶ Cōmodoſius tamē eſt manerię hu‑
iuſmodi piſciū dimittere :Deīde ſub‑
dit textus:quod caſeus ⁊ anguilla mul
tuȝ nocent ſi ꝯedātur: ⁊ iſtud īteligē‑
dum eſt ſi ī magna quātitate ſumāt:
quorum cauſe dicte ſūt de caſeo ibi.ꝑſica
poma.⁊ de anguillis nūc dicta eſt cau‑
ſa.poſtea dicit textus q̄ ſi iſta ſumāt
cū frequēti potatione vini malicia eo
rum corrigitur:⁊ iſtud non debet ītel‑
ligi de vino ſubtili ⁊ penetratiuo nec
de vino q̄ datur via potus cōductiui
quia tale nō dȝ dari ſuper cibum gene
ratiuū mali humoris quādo comedit:
nec ante ipſū nec poſtquā fuerit digeſ‑
tus vt vult auicen.ī.i.c.de regimīe aq̄
⁊ vini: q: tale vinum magnū nocumē‑
tum īduceret: ⁊ penetrare enī faceret
humorē malū ex hoc cibo genitū vſq̄
ad extrema corporis qui forte nō ſuffi
ceret penetrare ſine vini auxilio ⁊ con‑
ductu:ſȝ ītelligēdū ē iſtud de vino for
ti nō multū penetratiuo:ſepe ⁊ ī parua
quātitate dato gratia permixtionis ci
borū: Tale.n.corrigit maliciā ciborū
cōfortat digeſtionē ⁊ digerit fleumati
cos humores ⁊ frigidos:quare iuuat
ad digeſtionē caſei ⁊ anguille:q̄ male
digeſtionis ſunt.

Inter prandēdū ſit ſepe pa‑ rūq̄ȝ bibendum.
Si ſumas ouuȝ:molle ſit atq̄ȝ nouum.

¶ Hic auctor tangit duo documēta:
quorum primū ē:q̄ comedās ī prādio
vel cena dȝ viciſſiȝ comedere ⁊ bibere
multiplicando vices bibitionis:ſed ꝑ
qualibet vice parum potus ſumere.et
facere non debet queadmodum bruta:
que totū cibū capiūt:⁊ poſtea bibūt:q:
ſi potus melius cibo permiſcetur ⁊ ci‑
bus exinde reddit remollitus ⁊ digeſ‑
ſtionis capacior.et circa iſtud eſt ſcien
dum quod triplex eſt potus ſcilicet ꝑ‑
mixtiuus delatiuus: ⁊ ſitis ſedatiuus.
¶ Iſtud autē quod dictum ē:ītelligē‑
dum eſt de potu permixtione ciborum
iſte enim potus dȝ viciſſim recipi cum
cibo.⁊ ſaluo meliori iudicio nō dȝ iſte
pot⁹ differri vſq̄ ad finē comeſtionis

nec debet xpectari sitis. Et iste potus
maxime ꝯpetit ꝙdo sumitur cibaria
actualiter sicca vel virtualiter sicut pa
tet in laborātibus comedētibus panē
siccum. Sed pot⁹ sitis sedatiuus regu=
lariter et ī hoībus bene dispositis dꝫ
differri vsqꝫ ad finē comestionis tunc
enī est vera sitis ꝑꝑ estuationē cibi ca=
lidi ꝛ sicci. Nō.n. multū rōabile est ꝙ
simul vrgeat sitis ꝛ famee: qꝛ sunt ap=
petit⁹ ꝯrioꝝ Et dꝫ iste pot⁹ dari ſꝫ pl⁹
et min⁹ ſꝫ ꝙ maior vl' mīor ē sitis. Pot⁹
vero delatiuus maxime cōpetit cōple=
ta prima digestione regulariter: ꝛ pax
ante horā suscipiēdi alium cibū sequē
tē. Et talis pot⁹ spāliter ꝯpetit quan=
do cibaria primit⁹ sumpta fuerīt gros
sa ī substantia: nec dꝫ expectari sitis ad
talem potum suscipiēdum. nā talis po
tus preparat stomachū ad suscipiēdū
cibum sequētē ꝛ iuuat trāsitū cibi ad
epar a stomacho: nec dꝫ alis potus eē
magne quātitatis vt cito possit digeri
Ante.n. eius digestionē nō transit ad
epar. Et istud veꝝ est nisi talis potus
delatiuus fuerit aqua: ī qua nō dꝫ ex=
pectare digestionē āte penetratōēꝫ ei⁹
ad epar. Recgl'ariter aūt potus ꝯueni=
ens delatiuus aut etiā ꝑmixtiuus nō
dꝫ eē aqua: sed vinū vel aliquid ꝓpor=
tionabile vino. puta ceruisia vel cera=
siarū vel pomeriuꝫ vl' mellicratū vel ali
quod simille quibus omnibus vinū ē
meli⁹: ¶ Sciēdū secūdo ꝙ quāto cib⁹ ē
grossior ꝛ siccior ꝛ frigidior: tāto pot⁹
ꝑmixt⁹ ꝛ delatiuus dꝫ eē maior: ꝛ ecō=
uerso quāto cibus est calidior subtilior
ꝛ humidior: tāto potus delatiuus per=
mixtiuus dꝫ eē minor. Et quāto cibus
ē grossior ꝛ frigidior ꝛ digestioni iobe
diētior. tanto vinum ꝑmixtiuū vel: de
latiuum debet eē subtilius ꝛ fortius.
Et quāto cibus est subtilior calidior
et digestibilior: potus debꝫ eē debilior
vel vinū debilius. Unde fortius vinū
bibēdum est tam cum carnibus boui=
nis ꝙ pullinis: ꝛ fortius bibēdum ē cū
piscibus ꝙ carnibus regulariter:
¶ Secundū documētū est ꝙ sumens
ouum dꝫ ipsū sumere quādo ē molle, ꝛ
nouum: cui⁹ causa dicta est supra.

Pisam laudare decreuim⁹ ac
reprobare.
Pellibus ablatis est bona pi
sa satis.
Est inflatiua cum pellibus at
qꝫ nociua.

Hic ponitur vnum notabile de pisis
et ē ꝙ pisa aliquo mō laudātur: ꝛ aliq̄
modo vitupātur. ¶ Laudātur.n. quā
do cōeduntur ablatis corticibus.
¶ Uitupantur vero ꝙdo cōedūtur cū
corticibus ꝛ pellibus qꝛ tunc sunt īfla
tiua. Et ergo nō est artificiale ea come
dere siml' cū cortice qꝛ medullaꝝ ꝛ cor
ticū nature discordāt. ¶ Alterū ei la
borat vt soluat ꝛ exat: alterum obuiat
vt cōstringat: vt dicit ysaac ī dietis
vniuersalibus: quare in corpore fit mo
tus agitatiu⁹ īducēs torturam ꝛ īfla
tionē. Et istud nedū veritatē hꝫ de pi=
sis: veꝝ ēt de oīb⁹ leguminibus: sicut
fabis faceolis: lētulis ꝛ similibus: Et
specialiter de habētibus multū corticē
sicut fabe ꝛ cicera nigra: Cortex etiā
ī omnibus est peioris nutrimēti quā
medulla. Et circa istud ē sciendū ꝙ est
vna maneries pisoꝝ alboꝝ rotundoꝝ
habētiū corticē exteriorē valde paucū
ꝛ subillē: ꝛ ista pisa securius possūt cō
medi cū cortice ꝙ alia: ꝙuis melius sit
ꝙ depurentur a cortice. Et quia dic=
tum precedens veritatem habet de om
nibus leguminibus. ¶ Sciendum est
ꝙ legumina recentia minus habent
de cortice: et in eis minor diuersitas
est inter corticem et medullam et faci
lius digeruntur. Et ideo dicūt aliqui
ꝙ magis ꝯpetūt corporib⁹ sanis: sꝫ nō
ē ita qꝛ legumīa recētia sūt pluримaꝝ

superfluitatum τ corruptibilioris sub-
stantie: quare minus conueniunt cor-
poribus sanis. Et ideo pro veritate te
nendum est q̄ legumina sicca depilata
a cortice exteriori sunt saniora quam
recentia non depilata: sȝ viridia sūt sa
niora siccis non depilatis. ¶ Sciēduȝ
vlterius q̄ qr omniū leguminū substan
tia est inflatiua τ difficilis digestiōis
τ eorum nutrimentū malū non ꝯpetit
in regimine sanitatis: sed brodiū siue
decoctio ipsorum conueniens est: quia
eoꝝ decoctio ventris est subductiua. i.
laxatiua. vrine prouocatiua: τ venarū
deopilatiua: vnde satis conuenit tpi-
bus in quibus hoīes vtunt̄ cibis gros
sis τ opilatiuis: puta tp̄e ieiunioꝝ: In
isto enī brodio siue in ista decoctione
conuenienter facta non sunt nocumen
ta que sunt in substātia: vnde in ea nō
est inflatio: nec difficultas nutritiōis
τ digestionis: nec malicia nutrimēti.
Fit aūt ista decoctio p̄ istū modū. In
sero ei ponuntur cicera vel pisa ī aqua
feruenti τ in eadeȝ longo tempore ma
nibus confricantur. deinde predicta
aqua tota nocte tp̄etur τ ī eadē seq̄nti
nocte buliant duabus vel tribus buli
tionibus: τ postea coletur τ colatur a
reseruetur: τ appropinquante hora re-
fectionis preparetur cuȝ cynnamomo
τ croco τ aliq̄ntulū vinū addatur: τ de
inde vnico feruore buliat τ spumetur
in principio refectionis. Et brodium
seu purenta cicerū τ pisoꝝ rotundorū
alborum est melius τ conuenienti⁹ et
nature amicabilius: τ similiter eoruȝ
substantia.

Lac ethicis sanum caprinuȝ
post camelinum.
Ac nutritiuum plus omnibus
est asinum.
Plus nutritiuum vaccinum
sic τ oui um
Si febriat cap ut τ doleat non
est bene sanum

¶ Hic ponuntur quedā documēta cir
ca electionē lactis: primū ē q̄ lac capri
nū est sanū ethicis. i. cōsumptis τ ma
ceratis vel habentibus febrem ethicā
Et istud vult aui. ij. can. c. de lacte di-
cēs. Lac caprinū τ lac asininū sunt bo
na ethice. Et idem vult. iiij. trac in. c.
de rememoratione medicinarū hume-
ctātiuȝ ethicos. Et ratio etiaȝ ē quia
lac caprinuȝ est temꝑatuȝ ɜm aui. ij. ca
no. c. de lacte τ etiaȝ multi nutrimēti:
vt vult hic textus. Et post istō lac va-
let camelinuȝ. Istud eniȝ subtilem est
multe aquositatis τ humiditatis: qua
re pōt humectare eos: verum ē tamen
q̄ istud lac propter suaȝ nimiaȝ humi
ditatem parum nutrit: quare minus
eis cōuenit quam caprinū. istud tñ lac
camelarum τ maxime nouiter fetaruȝ
confert ydropisi valde τ patientib⁹ do
loreȝ in epate. τ renouat epar ɜcd̄ȝ aui.
ii. can. c. de lacte: secundū documentuȝ
est q̄ lac asininuȝ plus ceteris lactib⁹
ethicis conuenit: Et istud verum est ꝯ
parando lac asininum ad lac alioruȝ bru
torū. qr lac asine declinat ad frigidita
tem τ humiditatem. τ est subtilius τ
citius penetrans τ tardius coagulabi
le quam lac alioruȝ brutorum ɜcd̄ȝ Ha
li. vij. de ingenio. c. vij. Et istud idem
vult Auicen. in iiij. loco prealle. dicēs.
Et nō est lac post lac mulieris sicut lac
asine. Et prius dicit. Et proprie lac
asine eradicat ethicam si fuerit ei era
dicatio Comparando tamen lac asine
ad lac mulieris minus conuenit. Lac
enim mulieris sugendo sumptum cō
uenientius est omnibus: vt vult aui.
in iiij loco prealega. Et ratio est: quia
lac humanum siue muliebre subtilius
est frigidius τ humidius: τ nature hu
mane magis simile: veloci⁹ penetrans
citius digestum τ magis nutriens. Et
dȝ istō lac dari ethicis quantū possibi-
le est mulieri magis prope lectum in
firmi τ ei protinus sine mora admini-

strari ne ab aere corrumpatur. Et circa istud sciendũ est q̃ nõ semp cõuenit ethicis lac mulieris aut asine: imo in aliquibus casib⁹ lac acetosuꝫ siue ebutiratum est vtilius ethicis quã lac mulieris aut asine. ¶ Quorum prim⁹ est quando cuꝫ ethica est solutio ventris. ¶ Secundus est quãdo est suspitio de coagulatione lactis in stomacho vl' de ardore vehemẽtis febris: vel q: stomachus de se est colericus vt lac in colerã conuertat. ¶ Tertius est q̃n cũ ethica cõpilatur putrida precipue quando in interioribus nõ fuerint multe opilationes. Nam lac acetosum restringit vẽtrem: ⁊ non faciliter colerizatur: q: priuatum est butirositate: per quã faciliter lac inflammatur nec in putrida febre: quia cito putrefit ꝓpter eandem causam. ¶ Quartus est si stomachus fuerit sordidus: tunc eñ lac in eo facile corrũpitur. ¶ Quintus si ethicus abominetur lac dulce ⁊ integrũ: et nõ acetosum siue ebutiratũ. ¶ Tertium documẽtũ est q̃ lac vaccinum ⁊ ouinũ sunt magis nutritiua: q: pinguiora et grossiora sunt alijs: vt dicit Auicẽ. ij. can. c. de lacte. Et ibidẽ de lacte vaccino dicit: lac oĩs animalis cui⁹ pregnatio ꝓlixior est pregnatiõe mulieris est malum: quapropter ꝓportionabile est illud qđ proximum est sicut vaccinum Ra. vero in almã. c. de lacte dicit. Vaccinũ eñ lac omni lacte cuiusq; animalis alterius grossius iudicatur: qđ etiã oĩbus sui corporibus pinguedinẽ adipisci volentib⁹ conuenientius existit. ¶ Quartũ documentũ est q̃ lac nocet habenti febrẽ ⁊ dolorẽ capitis. Cuius causa dicta est supra ibi. Persica poma pira.

Lenit et humectat soluit sine febre butirum.

¶ Hic auctor ponit proprietates butiri quas ipꝫ inducit in corpore humano ¶ Prima est q̃ butirum lenit ventrẽ siue mollificat atq; lubrificat: hãc ꝓprietatem facit sua vnctuositate. ¶ Secũda ꝓprietas est q̃ butiruꝫ est humectatiuum: q: ex meliorib⁹ partibus lactis cõpositum est: ⁊ ita sibi cõuenit humectare sicut ⁊ ipsi lacti a quo extrahitur. ¶ Tertia est q̃ soluit ventrem. i. prouocatiuũ secessus: ⁊ hoc lac facit: q: lubricitatẽ inducit in testinis. Et istas ꝓprietates eius etiã ponit Aui. ij. can. c. de butiro. Et inducit butirũ istas tres ꝓprietates in corpe nõ febricitãte. Nociuum tñ est corpori febricitãti: quia butirũ sola vnctuositate de facili inflãmatur: ⁊ in febricitante calorẽ augmẽtat Circa istud sciendũ q̃ licet butirũ inducat predictas ꝓprietates ratione tamẽ sue nimie humiditatis ⁊ vnctuositatis nõ competit via cibi spãliter in quãtitate notabili. ¶ Primo enim si q̃s eo vtatur in quãtitate notabili abominationẽ inducit ⁊ facit cibũ supernatare in orificio stomachi: ⁊ ventrem plus debito laxat ⁊ vomitum inducit. Nullo ergo mõ butirũ est comedẽduꝫ via cibi in quãtitate notabili: ⁊ specialiter nõ comedatur post alios cibos: sꝫ ad ꝯdimẽtũ cibarioꝝ satis conuenit.

Incidit atque lauat penetrat mundat quoq; serum

¶ Hic ponunt quattuor ꝓprietates seri. i. aque lactis: quarũ. ¶ Prima ẽ q̃ seruꝫ est incisiuuꝫ siue subtiliatiuum. ¶ Secũda est q̃ ẽ lauatiuũ. i. abstersiuuꝫ ¶ Tertia est q̃ est penetratiuũ: et ista sequitur ex prima: quarta est q̃ seruuꝫ est mundificatiuũ. i. solutiuũ siue purgatiuũ. Et tres istarũ ꝓprietatũ narrat. Aui. ij. can. c. de lacte: dicens q̃ aq̃ eius. s. lactis est subtiliatiua lauatiua ⁊ solutiua ⁊ in ipsa non est mordificatio. Ra. vero in alman. dicit q̃ serũ coleram rubeam expellit: scabiei quoq; atq; pustulis. nec non eis pustulis que in facie nascuntur. hycteritie etiam: atq; ei cui fortis vini potus nocuit. auxi

ium prebet

Caseus est frigidus stipans grossus quoqz durus

Caseus et panis bonus est cibus hic bene sanis

Si non sunt sani tunc hunc nō iungito pani.

¶ In hoc tex. auctor duo facit. Prio ponit quattuor ꝓprietates casei. q̄ruz prima ē ꝙ caseus ē frigidus. i. frigide nature ⁊ istud ītelligenduz ē de caseo recēti: qui est frigidus ⁊ humidus: ⁊ nō de veteri qui ē calidus ⁊ siccus. vt vult Aui. ij. can. c. de caseo. Uel pōt intelligi de caseo q̄ fit ex sola coagulatione lactis absqz alicuius alteri⁹ rei cōmixtione. Reperitur enī caseus calide nature calefaciens stomachum ac linguā mordicans ex cōmixtione rerū sibi admixtarum: sicut est aliquis caseus viridis q̄ si ī magna quātitate sumat multuz calefacit corp⁹. ¶ Scd̄a ꝓprietas ē ꝙ caseus ē stipās. i. cōstipatiuus siue durum vētrem efficiens. Et istud maxime habz veritatē d̄ veteri ⁊ multū coagulum habēte. ¶ Tertia est ꝙ caseus ē grossus i. grossi hūoris generatiu⁹: qd̄ v̄itatē hz de oīs caseo q̄r oīs caseus ex grossiori ⁊ terrestriori parte lactis sit. ¶ Quarta ē ꝙ caseus ē dur⁹ i. duriciez vētris efficiens. Et ista pōt eē eadē cū secunda. Deide dicit textus ꝙ caseus q̄uis solus sūptus sit īsanus: ēx quo male digestionis ē. vt predictū est. tamē si ī modica quantitate misceatur pani: cū ipso pane digestibilis sit. alias nō: ⁊ istud veritatē habet in corpore sano: in egro aūt nō. Et de caseo prius dictū ē ibi. Nutrit ⁊ impinguat

Ignari medici me dicunt esse nocinum.

Sed tamen ignorant cur nocumenta feraz.

Languenti stomacho caseus addit opez.

Si post sumatur terminat ille dapes.

Qui phisicam non ignorant hec testificantur.

¶ In hoc passu auctor fingit ꝑsonam loquētem in spē casei cōtradicētes vsū casei esse insanū. Et dicit loquēs ī ꝑsona casei. Ignari medici. i. medicinam ignorātes dicunt me caseū esse nociuū supple vniuersaliter ignorant cām cur nature hūane nocere dicor. Et post hoc tāgit auctor duas vtilitates sumptōis casei. ¶ Prima vtilitas est ꝙ caseus cōfert egrotāti stomacho. Et circa istō est notādum ꝙ si omnis caseus cōfert opem omni stomacho languentim: sed ī certis casibus omnis caseus nocet. s. stomacho rare texture: ⁊ omni stomacho debilitato ex longa egritudine: sz caseus recēs ⁊ nocu⁹ nō mľte viscositatis opem cōfert stomacho calido: quia teste. Ra. in almā. adustionē ⁊ caliditatē eius reprimit ⁊ stomacho etiā sicco cōfert ꝓpter eius humiditatem. Et ťtalibus stumachis multum nocet caseus antiquus siue multū acutus vel' mľtū coagulū habēs. Sed stomacho habēti multa fleumata ei⁹ pelliculis adherētiam mľtū cōfert caseus antiquus vel multū coaguli habēs: q̄r talis sui acuitate fleuma īcidit ⁊ abstergit. Sed tali stomacho maxime nocet case⁹ recēs ⁊ mollis Et sic pz ꝙ ī aliquo casu case⁹ sp nocet ⁊ in aliquo non: ⁊ ꝙ aliqñ caseus recens prodest ⁊ aliqñ vetus: scd̄a vitilitas est qd̄ caseus sumpt⁹ p⁹ cibū terminat ipsum: q̄r facit cibū descēdere ad illū locū in quo viget digestio scz ad fundū stomachi. Et istud totū sciūt q̄ verā sententiā medicine hn̄t. Et de caseo acuto dicit ra. in almā. Ueruntn̄ cū p⁹ cōestionē pua ex eo gustat quātitas os stōachi corroborat: facietatem quoqz nimiā atqz fastidium que ex dulcibus ⁊ vntuosis nutrientibus in ore stomachi proueniunt auferz:

Inter prandendum sit sepe parumqz bibendum
Ut minus egrotes non inter fercula potes

¶ Hic ponit duo documēta: quorum primū ē ꝙ prandēdo .i. cōedendo aliqs dz visis sini post sumptū parū et sepe bibere: ita ꝙ nō dz. ¶ Primo totū cibū sumere et postea potum. Et istū versuz primū aliqui n̄ habens: quia reuera idē versꝰ ī forma priꝰ expositis sē. ¶ Scdz documentū est qd inter duas cōestiōis sicut inter prandiuz et cenā debemus ꝓ posse potū euitare: ⁊ hoc si cibus suzptus in stomacho nondū fuerit digestꝰ nisi magna necessitas assit: qz talis potus sumptus impedit ⁊ interrūpit digestionē cibi ꝑmo sūpti: cibū facit indigestū de stomacho descendere: atqz appetitū deijcit circa cibum ī cena sumēdū ⁊ corpus grauat ad dispōez in qua hō neqz sanus nez eger est inclinat siue ad dispositionem preuenientē febrem.

Ut vites penam de potibus incipe cenam.

¶ Hic autor innuit qd cena dz incipi a potu Et aliqui ex ponūt metrū istud Si tu vis vitare penā .i. infirmitatem prius potes in principio cene antequā comedas: sed ista expositio nō valet qz scdz medicos regularius ē a cibo cenā incipere quā a potu. Et ꝗuis iste liber directus sit anglicis .s. ipsi tamē hanc sētentiā nō obseruant: quia regulariter qcunqz hora diei potū sumūt preponūt morsū panis: ideo aliter potest exponi versus iste accipiēdo potū ꝓ cibo liqdo ⁊ facile digestibili: sicut accepit ypo. potū .ij. parti. āpho. ibi: facile ē repleri potu quam cibo: ita quod sensus istius versus sit ꝙ melius est cenā īcipe a potu .i. cibo liquido et facile digestibili. Cuius ratio est qz si cibus liquibus ⁊ facile digestibilis pꝰ sumatur cuz in nocte superueniente fortificetur calor digestiuꝰ cibꝰ liqdꝰ ⁊ facile digestibilis lōgo tēpore erit digestus āte grossū et difficulter digestibilē: et cū nō poterit habere exitū ꝑꝑ cibū grossū nōdū digestū nimis aduretur: vel si exeat grossuz secū rapiet cibū nōdū digestum plene. Melius est ergo vt iste cibus liqdus ⁊ facile digestibil' prius sumatur vt tꝑe quo digestus sit exitum habet nullo repugnante.

Singula post oua pocula sume noua.
Post pices nux sit post carnes caseus assit.
Unica nux prodest nocet altera: tertia mors est.

¶ Hic auctor ponit aliqua documēta ¶ Primū est post sūptionē cuiuslibet oui recentis suppe ⁊ molis debemꝰ sumere potū maxime haustū vini: cuius cā pōt esse: qz ouū recēs ⁊ molle est optimi nutrimēti ⁊ facilis digestiōis: ⁊ est de his q̄ in modica quātitate multum nutriunt: ⁊ ꝑcipue eius vitellus: vt dictū prius ibi oua recentia sic ergo vinū qd est amicū nature facit ꝙ ouū auidiꝰ ad mēbra trahitur ⁊ ad eius penetratiōez iuuat: ⁊ cā alia ēt pōt esse: qz ouū parde per mery descēdit: potꝰ ergo vel vinū iuuat eius descēsuz ¶ Scdz documētū est pꝰ comestionē piscium debemꝰ sumere nuces loco casei: qz nux sua siccitate īpedit generatiōez fleumatis qd generari solet ex piscibꝰ: ⁊ hinc ꝙ in q̄dragēsima vltimo dātur nuces. ¶ Tercium documētuz est quod post comestionē carnium debemus sumere caseum et non nuces qz nuces nimium exsiccarēt ⁊ caseus non: sz facit cibū descēdere ad fundū stomachi quo viget digestio ⁊ istud est verū de caseo mediocri inter veterem ⁊ nouū. Deinde subdit textus in vltimo v'su quod vnica nux .scilicet nux muscata prodest nature humane ⁊ proficua est: qz bonū odorē oris efficit

viſum confortat:ꝛ ſiliter epar:ſplenem ꝛ ſtomachū:ꝛ maxīe os eius:ſcđz Aui. ij.cano.c.de nuce muſcata: ſꝫ altera.ſ. nux auellana vel cōis nocet. Auellana quidem qm̄ inſtatiua eſt ꝛ generatiua ventoſitatū in ventre inferiori ꝛ facit zoda ꝛ tarde eſt digeſtionis ꝛ exiſtat vomitū:vt hꝫ auicen.ij.cano.c.de ea. nux vero cōis:qꝛ etiā facit zoda ꝛ diffi cilis eſt digeſtionis ꝛ mala ſtomacho ꝛ hoc calido propter eius caliditatē:ſed tertia nux ſcilicet nux baliſte eſt mors ideſt mortem inferens: quia ꝑ baliſtā hoīes interficiuntur. Vel pōt iſtud in= telligi de nuce mechel que ſcđm auicē na ij.cano.eſt venenum ſtupefactiuum quare mortifera eſt.

Adde potum piro, nux eſt me decina veneno.
Fert pira noſtra pirus, ſine vi no ſunt pira virus.
Si pira ſunt virus, ſit maledi cta pirus
Si coquas antidotū pira ſūt, ſed cruda venenum
Cruda grauant ſtomachū re= leuant pira cocta grauatum
Poſt pira da potum, poſt po mum vade fecatum.

¶In hoc primo verſu auctor dat vnū documentū dicens ꝙ nos debemꝰ poſt eſum pirorum ſumere potū.ſ.vinū: cu ius cā ſufficienter dicta eſt prius:qꝛ pi ra ſunt generatiua ventoſitatis ꝛ de ꝓ prietate colicā inducentia ꝛ ſanguinē aquoſitate replentia:ꝛ ergo cū eis dꝫ potari vinū:ꝛ maxime forte ꝛ calidum qđ eſt ventoſitatū carminatiuū ꝛ aquo ſitatū ꝯſumptiuū quas inducūt pira. ¶Secundo dicit textus ꝙ nux eſt me dicina veneno.i.remediū cōtra venenū vt priꝰ dictū eſt ibi:alea nux ru. ¶De inde in ſcđo ꝛ tertio ꝟſibus innuit ꝙ pira ſumpta ſine vino ſunt venena.i. nature recentia ꝑꝑ cām dictā in prio verſu. Verū eſt tñ ꝙ pira non ſunt virꝰ id ē venenū ſimplr̄:qꝛ ſi ſic cōeſtio eorū mortē induceret:ꝛ pirus ea portās eēt maledicta. Deinde in quarto verſu au ctor innuit ꝙ pira cruda ſunt venenū i.nocumentū inferentia:qꝛ faciūt ebu litionē humorū:colicā fleumata ꝛ ſca biē:ſi tñ ipſa coquātur ſunt anthido= tū.i.medicina mō quo dictū eſt ſupra cū vino ꝛ maxime etiā poſt alios cibos ſumpta:qꝛ ſic iuuant ad expulſionē fe cū. ¶Deinde in quinto ꝟſu dicit ꝙ pi ra cruda grauā ſtomachū:qꝛ ipſum im pediunt a digeſtione ꝛ inflatiua ſūt:ſꝫ pira cocta releuant ſtomachū grauatū ꝛ diſponunt ipſum ad ſuam naturali tatem. Et in vltimo verſu ſubdit duo ¶Primū eſt ꝙ nos debemus poſt pi= rum ſumere potū ꝓpter cauſam prius dictā. ¶Secundū eſt ꝙ poſt eſuꝫ pomi debemꝰ ire fecatū:ideſt ad ſeceſſum:et ſcđm auicen.ij.cano.c.de pomis:poma dulcia acetoſa qñ in ſtomacho inueni= unt humorē groſſum qñqꝫ deponūt ip ſum in egeſtione. Ratio tñ textus pōt eſſe:qꝛ poma multū inflatiua ſunt ven toſitatē generātia:que in ſeceſſu emit tetur.

Ceraſa ſi comedas tibi cōfert grandia dona
Expurgant ſtomachū, nūcle= us tibi tollit
Et de carne ſua ſang uis erit= qꝫ bonus

¶Hic ponunt tria cōmoda ex eſu ce raſorū ꝓueniētia. ¶Primū ē ꝙ ceraſa expurgāt ſtōachū:ꝛ iſtud ſm quoſdaꝫ verū ē qñ ſilr̄ cū eis nuclei teruntur: qꝛ ſilr̄ hñt qdā vl abſterciuā ac mundifi= catiuā: ¶Scđm ē ꝙ nucleus ceraſorū i.arillus hꝫ virtutē frangēdi lapidē re nū vel veſice ſi ſiccus ſumat vl ex eo fi at lac. Tertiū ē ꝙ caro ceraſorū ē gene

ratiua optimi sanguinis ⁊ ꝯfortās ac
impinguans: ⁊ istud experimentū com
probantur: qꝛ videmꝰ passeres q̄ sunt
aues multumʼ comedentes cerasa qꝛ tē
pore cerasorum habēt epata multū ma
iora quā alio tēpore: signum igitꝰ est qꝛ
magnificant epar ⁊ cōfortant. circa il-
lud est notandum qȝ duplicia sunt ce-
rasa .s. grossa ⁊ parua. Grossa āt adhuc
duplicia scȝ dulcia ⁊ pōtica. Omnia dul
cia ⁊ parua sunt insana de facili corru
ptibilia ac incorporibus facientia ver
mes. grossa pontica dicūtur cina: ⁊ illa
sunt adhuc duplicia: quedam sunt ru-
bea ⁊ʼmollis carnis: ⁊ talia debent re-
cētia comedi ⁊ in principio mense: ⁊ ha
bent vim abstersiuaȝ stomachi atqȝ ap
petituȝ incitandi: alia sunt cina nigra
⁊ grossa satis dure carnis ⁊ īter cetera
maxime pontica: ⁊ ista debēt comedi ī
fine prandij siue cene: cuius causa est:
qꝛ ista sua ponticitateʼqñ in fine mēse
sumuntur claudunt orificium stoma-
chi: quo clauso digestio melior ac velo-
cior fit.

Infrigidant laxant multum
prosunt tibi pruna.

¶ Hic ponuntur due vtilitates proue-
nientes ex esu prunoꝝ. prima est quod
prunaʼinfrigidant corpus: ⁊ ideo porte
galenses in calida regione existētes in
decoctione suarum carnium sempʼcō-
miscent pruna: ⁊ maxime damascena
Secunda est qȝ, pruna laxant ventreȝ:
⁊ hoc est propter eoꝝ humiditateȝ ⁊ vi
scositatem secundū galie. ij. alimen. Et
istud est verum de prunis maturis. In
crudis enim que non sunt matura est
stipticitas ⁊ eoꝝ nutrimentum est pau
cum vt dicit auicen. ij. can. c. de eis. Et
ista [se]cunda vtilitas lȝ etiā multuȝ cō
ue[ni]at primis damascēis sic̄ ē pria: ma
xie tñ ꝯuenit prunis armēis .i. deporta
tis ex terraʼarmenia: qꝛ meliora sūt oī
bus ⁊ vehemētius soluētia secundum
aui. loco prealle. ⁊ pro maiori declara-
tione istaꝝ vtilitatum sciendū est qȝ
pruna matura sunt vsu ⁊ non imma-
tura: pruna aūt magis nature cōueniē
tia sunt illa que sunt figure oblōge ha
bentia carnē paucā ⁊ durā aliqualē sic
citatē declinētia ⁊ corticē exteriorē te
nuē: ⁊ debēt esse in sapore nō vere dulce
dinis: sȝ dȝ eē eoꝝ dulcedo attinēs alicui
credini: et hmōi sunt pruna damascēa
talia .n. pruna infrigidant: vt dictū est
sunt aūt multe alie maneries prunoꝝ
quorū vsus nō est approbandꝰ: sunt ēt
quedā prunella siluestria parua q̄ cre-
scunt in siluis ⁊ nō sunt laxatiua: sed
ventris restrictiua ⁊ ex eis aqua q̄ ven
tris restrictionē facit: debēt aūt pruna
que sumunꝰ ꝓpter vētris laxationem
prīo poni ī aqua frigida: tūc ei ꝑfectiꝰ
īfrigidāt ⁊ humectāt: ⁊ colerā quā īue
niunt lubricando soluunt: ⁊ sic stoma-
chus melius disponitur ad cibū recipi
endū: ⁊ est diligenter notandū qȝ pru-
na humida recentia sunt magis altera
tiua quāuis sint peioris nutrimenti et
plurium superfluitatū: sȝ pruna sicca ma
gis ꝯfortant: ⁊ melius nutrimentum
dantʼcorpi: ⁊ sicut dictū ē de prunis sic
suoʼmō intelligaꝰ de cerasis: verū tñ ē
qȝʼcerasoꝝ humiditas est subtilior et
minus viscosa: vnde minus nutriunt
quam pruna.

Persica. cuȝ musto vobis da-
tur ordine iusto.
Sumere sic est mos nucibus
sociando racemos.
Passula nō pleni. tussi valet
est bona reni.

¶ In hoc passu tria ponunꝰ documen
ta. ¶ Primū est qꝛ mustum est biben-
dū cū persiccis: vel per sicca comeden-
da sunt cū musto. Causa prime partis
est qꝛ mustū ē calefactiuū ⁊ ebulitionē
faciens in corpore nostro: hanc autem
ebulitioneȝ ⁊ calefactionē ꝓhibent ꝑsi
ca sua frigiditate: causa secunde ꝑtis

est qꝛ ꝑsica sunt multū frigida ⁊ corpꝰ
multū ī fridentia: ergo super oīa dꝫ bi
bi illud vinū qꝺ plus calefacit illud au
tē est mustū qꝺ scitur experiētia. et de
ordine comedēdi ꝑsica multis et aliȷs
dictuꝫ est prius ibi. persica poma pira.
¶ Scḋꝫ documētū est quod racemi de
bēt comedi qn̄ comedūtur nuces ⁊ ma
xime antiqui ⁊ sicce: recētes enī nuces
sane sūt ꝑ se sed antique sicce nimium
exsiccāt. ⁊ ꝓpter eoꝝ vntuositatē de fa=
cili inflāmationē ī corpore īducūt: q̄re
cū eis comedi debēt racemi qui resistūt
inflamationi ⁊ exsiccationi cū hūectēt
⁊ de nucibus āple dictū ē ibi: allea nux
ruta: ¶ Tertiū documētū qꝺ passula.
i. vua passa nocꝫ spleni qꝛ īdacit opila
tionē eiꝰ sꝫ vua passa vtilis ē renibus:
qꝛ exquo ipsa ē vrine ꝓuocatiua: ipsa
ē lauatīa renū. ex multa enī aquosita
te ad renes ducta ipsi renes mūdificā=
tur ⁊ de vuis passis siue passulis ēt dic=
tū ē supra ibi nutrit ⁊ īpinguat.

**Scrofa tumor glandens ficꝰ
cathasplamate cedit.
Junge papauer ei cōfracta fo
ris tenet ossa.**

¶ Hic ponūtur due vtilitates ꝓueni=
ētes ex emplastratōe ficuū. ¶ Prīa est
qꝺ ficus decocte ī aliquo liquore: vicꝫ
in aqua: ⁊ tunc supposite cum humidi
tate curāt istas tres egritudiēs. s. scro=
folas glādes ⁊ tūores per scrofulas in
telliguntur inflationes sub mento cir
ca collū ⁊ dicitur scrofula a sgroffa: qꝺ
idem est quod sus siue porca: vel quia
ista egritudo multū accidit porcis pro
pter gulositatē eoꝝ: vel quia eius figu=
ra secūduꝫ plurimū assimulatur por=
cis vt vult aui. iii. iiij. trac. ij. c. de scro
fulis: ꝑ glādens vero intelligūtur apo
stema ta q̄ coiter solent accidere sub a
cellis ⁊ in inguībus. ⁊ per tumoreꝫ pos
sunt intelligi inflationes in qualibꝫ ꝑ
te corporis. Unde ꝑ istis apostemati=
bus curādis ⁊ maxime maturādis de=
bet decoqui ficus in aqua ⁊ ipsī aque
debet cōmisceri modicum aceti vt ace
tū iuuet penetratiōꝫ virtutis ficus: et
decoctiōe facta debēt teri in mortario
⁊ deinde misceri cū modica aqua cū q̄
bulite sunt: Unde cathaplasma ꝓprie
est medicīa facta ex aliq̄ re ⁊ succo eiꝰ
iuxta illud metꝝ tūc cathaplasma fa=
cis cū succū pōis ⁊ herbā ¶ Scḋa vtili
tas est ꝙ ficus cū papauere cathaplas=
mate retinēt ossa fracta: ⁊ debēt decoq̄
insil' cū aqua absq̄ appositione aceti
⁊ debent sil' teri: ⁊ addi eis aq̄ decotio
nis eaꝝ ⁊ tūc suppōi: ⁊ cā istius pōt eē
quia papauer est stupefactiuum: ⁊ per
illud tollitur dolor qui accidere solet
in fractione ossium: ⁊ ē prionocat som
nū: ficus sil'r facit moueri huīditates
ad exteriosa: quibꝰ huīditatibꝰ ad os
sa motis: ossa possūt retīere ad nascen
tiā nūq̄ tamen vere continuari. Aliq̄
tamen textus habēt loco tenet trahit
⁊ tunc sensus ē melior: Unde papauer
est triplex. s. albū nigrū ⁊ rubeū: rubeū
autē est siluestre ⁊ venenosuꝫ ⁊ crescit
in bladis ⁊ iuuenes solēt terrere flores
et facere incaustū ex ipsis floribus.

**Pediculos venerēqꝫ facit sꝫ
cuilibꝫ obstat.**

¶ Hic ponūtur due opationes ficuuꝫ
¶ Prima est ꝙ ex comestione ficuum
sequitur multitudo pediculoꝝ in cor=
poribus hūanis: ⁊ istud maxime veri=
tatem habet de ficubus siccis: vt dicit
aui. ij. can. c. de ficubꝰ Et cā secundū eū
ibi: est ꝓpter maliciaꝫ ⁊ corruptionem
humoris generati ex eis: et alia causa
ēt potest esse: qꝛ ficus ꝓuocant mltum
sudorē: ex quo sequitur generatio pedi
culoꝝ: ¶ Secūda operatio est ꝙ ficus
incitant apetitū coeūdi: quia generāt
ventositatē qui iuuat ad erectionē vir
ge: ⁊ similiter sunt multaruꝫ superflui
tatum ⁊ sperma augmentantes.

**Multiplicant mictuꝫ ventreꝫ
dant escula stritum.**

Escula dura bona sed mollia sunt meliora.

¶ Hic ponuntur due vtilitates esculorum. ¶ Primum est q multiplicat mictū siue vrinam: cuius causa potest esse: quia indurant feces: et sic aquositas fecum est causa multitudinis vrine. Vel potest sumi causa illis illi que sumitur ex illo amphorismo. Urina nocturna multum facta: modicum secessum fercat in die: et econuerso: q multas habuit cameras nocturna de mane habet paucam vrinam cuius causa est: quia si multa fiat digestio multum de humiditate que trāsire deberet ad vesicā simul cum ea exit: et si vrina fit a multa: multum de humiditatibus que transire deberent cum egestione et eas magnificare cum vrina euacuantur. Secunda vtilitas est q escula constipantur ventrem: et istud accidit pp eorum ponticitatem et stipticitatē: ex quo infert textus q escula dura sunt bona: et hoc quia constringunt ventrem: et ergo prosunt ventri nimium laxato: sz mollia escula sunt meliora duris: quia nutrium et minus ventrem constipam: et circa istud est sciendum quod escula minus competunt nutrimento: quam poma pira persica ficus et similia: quod satis ostendit austeritas saporis eorum et duricies substantie eorum postquam in arbore maturata sunt et ergo ex his parū debet comedi: et magis recipi debent via medicine quam cibi: et quia virtus eorum est stiptica valde satis cōpetunt in fluxu ventris: et quia escula in arbore non molescunt mollicie sufficientem ad esum: ideo antequam comedant remolliant: et tunc sunt magis delectabilia gustui et min⁹ stiptica.

Prouocat vrinam mustum cito soluit et inflat.

¶ Hic ponūtur pprietates tres musti ¶ Quar pria ē q mustū puocat vrinā cui⁹ cā ē qr ī musto sūt ptes terrestres enitrose mordicātes vesicā cū ad eā veniūt. et ppter ear mordicationē vesica citi⁹ nititur eas expellere et ipsū mustū: et ista pprietas itelligāda de mustis habētib⁹ feces mordicātes sicut musta plurima renēssa: qr musta habētia feces grossas nō mordicātes sz magis opilātes ipe diūt vrinā sicut pri⁹ dictū ē ibi, īpedit vrinā: sa ē qd mustū cito soluit vel laxat vētrē ppter eadē causā dictā ī pria pprieate. iij. ē qd ē iflatiuū ppter ebulitionē quā facit ī corpore ex qua pueniūt vētositates. et cause istar duar pprietaetatū dicte sūt pri⁹ ibi: īmpedit vrinā.

Grossos humores nutrit ceruisia: vires.

Prestat. et augmentat carnē generatqz cruorem.

Prouocat vrinā vētrē quoqz mollit et inflat.

Infrigidat modicum. sz plus deccicat acetum.

Infrigidat macerat. melā. dat sperma minorat:

Siccos infestat neruos et impinguia siccat.

¶ In hoc textu auctor duo facit: primo posit octo pprietates ceruicie. q̄r pria est qd ceruisia facit in corpe nr̄o grossos hūores: et istut marie hz v̄itatē respectu vini: et diuersificat ceruisia ī generādo grossos hūores ex pte suor cōponētiū: naz ceruicia ex grossiori suba grossiores hūores gn̄at: et ex min⁹ grossa min⁹ grossos. ¶ Scda ē q ceruisia augmētat vires: et istd ē intelligendum de ceruisia ex optīs granis ꝯposita: q pluries decoctiōis est: cuiusmōi ē ceruisia ostieñ: ista ei mltū nutritia ē et g vires augmēta: tertia ē q augmēta carnē: et istd pueit pp multā ei⁹ nutritōz

¶Quarta est ꝙ multiplicat ſanguinē eadē de cā: ⁊ iſte tres vltīe ꝓprietates hn̄t veritatē de ceruieſia antiqua mul tū de cocta ⁊ de optīs granis ꝯpoſita ¶Quinta ē ꝙ ꝓuocat vrinā: ſexta eſt ꝙ laxat vētrē: ⁊ iſte due proprietates maxīe habēt veritatē de ceruiſia clara mlt̄ū lupulēta. i. ī qua plurimū lupuli īpōitur: cuiuſmōi ē ceruiſia hāburgēſis que prouocat vrinā ⁊ laxat pp lupulū: ipſa tamē nō valet debilia cerebra habētib⁹: qꝛ tales de facili inebriātur pp multitudinē lupuli. ¶Septīa ē ꝙ īflat ventrē: ⁊ iſtud hꝫ veritatē de ceruiſia modica decoctōe cocta: cuiuſmōi eſt coꝛta holādie q̄ maxime īflat ⁊ opilat: ⁊ ꝓpterea plurimum impinguat. ¶Octaua ē ꝙ ceruiſia modicū īfrigidat: cuiuſmōi ē ceruiſia holādie brabācie hānonie ⁊ flandrie: ⁊ illa qua cōis hō vtitur: ⁊ iſta ꝓprietas maxime v̄itatē habet reſpectu vini: ⁊ circa iſtud ē sciēdū qꝺ ceruiſia poteſt fieri ex auena ⁊ ordeo ⁊ ex frumēto. ⁊ ſecūdū qꝺ fit ex alio ⁊ alio grano ē alteri⁹ ⁊ alterius ꝯplexiōis: que. n. fit ex ordeo plus attinet frigiditati: qꝛ ordeū ē frigidū. Que aūt fit ex ordeo ⁊ auena minus opilat ⁊ minus generat vētoſitates et minu nutrit: et que fit ex frumēto pl⁹ attīet caliditati ⁊ magis nutrit: ⁊ magis nutris: ⁊ magis opilat: ⁊ quāto ceruiſia eſt groſſioꝛ: tāto eſt deterioꝛ: ⁊ q̄nto ſubtilioꝛ tāto melioꝛ: ⁊ vlteri⁹ ē ſciendū qꝺ peſſima ceruiciaeſt q̄ fit ex rebus inebriantib⁹: puta ex grano qꝺ nomīat̄ soliū: ⁊ qꝛ iſta maxīe dolorē capitis generat ⁊ neruos ledit: deinde poīt textus q̄nqꝫ ꝓprietates aceti: ¶Quarū prima eſt qꝺ acetū exſiccat: dicit. n. aui. de eo. ij. can. qꝺ eſt foꝛtis exſiccatōnis: ⁊ ꝓpterea medici precipiūt tp̄e peſtis vti aceto cū cibo ⁊ ſil'r cū potu: dicit. n. aui. in. i. in. c. viij. doc. v. aceto preterea in cibo ⁊ potu vti in peſtilentia ē nocumenti ipſius ſecuratio. ſcōa ē qꝺ acetū infrigidat ꝓprietate que in eo ē ¶Tertia eſt qꝺ macerat. i. facit hoīez macrū: ⁊ rō eſt qꝛ exſiccat: ⁊ iſtō maxime vex eſt de aceto ī ieiuno ſtōacho ſumpto: vt vult aui. in. i. doc. iiij. c. v. ꝺ extenuatione craſſi. Uerū eſt tamē qꝺ aſſiduus vſus aceti. maxime in ieiuno multa inducit in cōmoda: viſum debilitat: pectus offendit: tuſſim cōmouet ſtōachū ⁊ epar ledit: neruos ⁊ iuncturas vehementer opprimit: has artenticis doloribus: tremoꝛib⁹: et paralixib⁹ vexans. ¶Quarta eſt quod acetū generat melancoliā eo qꝺ humores infrigidat ⁊ exſiccat. ¶Quinto eſt qꝺ acetū minorat ſp̄ma: propterea qꝛ exſiccat: infrigidat: ⁊ macerat: ⁊ iſtas proprietates aceti ponit raſi in almā. dicens. acetum frigidū eſt ⁊ ſiccū: ⁊ quod maciē efficit ⁊ vires deſtruit: ſperma quoqꝫ minuit ⁊ colerā coꝛroboꝛat nigrā: rubeā vero coleram ⁊ ſanguinē debilitat: ciboſqꝫ quibus admiſcet̄ ſubtiliat: deinde ī vltimo v̄ſu auctoꝛ ſubdit tria. primū eſt qꝺ acetū nocet macris ⁊ rō eſt: qꝛ acetū exſiccat ⁊ ſic addit in macredine: ſimile. n. additū ſuo ſimili facit ipſum furere: ⁊ etiā oīs cōplexio lapſa ꝑ contrariū medicatur: et ꝑ ſimile deterioꝛatur: ſcōm eſt qꝺ acetum nocet neruis: vt dicit aui. ij. cano. c. de eo. tertium eſt quod acetum macerat: vt dictum eſt.

Rapa iuuat ſtomachū. nouit
producere ventū.
Prouocat vrinam. facit quo
qꝫ dente ruinam.
Si male cocta datur hinc tor
ſo tunc generatur.

¶In hoc paſſu ponūtur p̄io tres vtilitates rape temperate cocte: et vnum eius nocumentum. prima vtilitas eſt ꝙ rapa iuuat ſtomachum quia bene digeritur a ſtomacho: nec ipſe ea grauatur. ¶Secunda eſt ꝙ rapa eſt pro-

nocatiua venti: qđ pꝫ experimēto: ter=
tia est ꝙ rapa est ꝓuocatiua vrine: pre
ter tñ istas ꝓprietates vult auer. quod
magnā hꝫ ꝓpritatē in cōfortādo visū
nocumētū vero rapaꝝ est ꝙ assiduatio
rapaꝝ nocet dentibus: in vltimo autē
versu subditur quod rapa male cocta
tortiones facit: in corpore qꝛ multipli
cat vētositates: iuxta illud ventuꝫ sepe
rapis si tu vis viuere rapis: et est scien
duꝫ quod caude rapaꝝ fortiter ventrē
laxant: ꝑ maiori noticia sciendum est
quod rape inter radices magis cōueni
unt ad corporis nutritiōꝫ: quod satis
ostenditur ex amicabilitate sui sapo=
ris: hec. n. cōplexio est oīb9 eduliis qđ
amara ⁊ pūgitiua min9 alimētuꝫ dant
corpori: ⁊ dulcia magis: qꝛ ergo rape
radicibus aliis sūt dulciores ⁊ minus
pūgitiue: magis ꝯpetūt via cibi: sꝫ ge=
nerāt sāguinē grossū ⁊ melancolicuꝫ si
digestiua sit debilis: ⁊ bonuꝫ est qđ de
purentur a prima aqua: ⁊ nullomodo
debent cōedi crude ⁊ incitāt ad coituꝫ
⁊ vias mundificant vrinales.

Egeritur tarde cor digeritur
quoqꝫ dure.
Similiter stomachus melior
sit in extremitates.
Reddit lingua bonū nutrimē=
tum medicine.
Digeritur facile pulmo cito
labitur ipse.
Est melius cerebrum galinaꝝ
reliquorum.

¶ In isto passu notātur quīqꝫ: ¶ Pri
mū est quod cor aīalium comestuꝫ tar
de digeritur ⁊ tarde etiā egeritur: ⁊ rō
ē: quia caro cordis ē caro melācolica q̄
difficulter digeritur et tarde descen
dit: ⁊ non est caro bona. ¶ Scōꝫ aui. ij
c. de carne: ⁊ nō multū nutrit vt dicit
ra. in almā. ¶ Scōꝫ est quod stomach9
silr est male digestiōis ⁊ tarde descen=
sōis: cuius rō est qꝛ stōachus ē mēbrū
neruoꝝ cartilaginoꝝ: quare difficile
digeritur: ⁊ ergo etiā nō generat bonū
sanguinē: deinde subdit textus ꝙ stōa
chus in eius extremitatibus. s. quo ad
eius fundū ⁊ orificiuꝫ melius digerit
cuius rō ē: qꝛ ī illis ptib9 magis carno
sus est ⁊ magis pinguis. ¶ Tertium ē
ꝙ lingua est bōi nutrimēti: et hoc quo
ad eius radicem: vt vult aui. ij. can. c.
de carne: ⁊ rō est: qꝛ est facilis digestio
nis ⁊ carnosa. ⁊ inter reliquas lignas
porcelli: que ablata eius pelle equipat
carni apri: vt sciunt scindētes ante pri
cipes: Lingua tamē bouis nō est mul=
tū sana ꝓpter eius nimiā huīditatem:
leccatores tamē linguis vti volentes
ante eaꝝ assatiōeꝫ īponūt gariofilos: q̄
bus huīditas linguaꝝ minuitur: ⁊ sic
aptiores sūt esui: ¶ Quartū ē qđ pl'mo
facile digerit: ⁊ facile egerit ⁊ istō ē ꝑꝑ
eius raritatē ⁊ moliciā Veꝝ est tamen
ꝙ eius nutrimētū nō est ꝯueniens na=
ture humane qꝛ paruū est ⁊ fleumati=
cū: vt dicit aui. ij. can. c. de eo: ⁊ circa
istō est sciendū quod pulmo arietis q̄=
uis nō sit bonus cibus: est tamē bona
medicina: qꝛ sanat excoriationē calcā=
ci ex calciamento: si ponatur sup ipsaꝫ
calid9: vt dicit aui. loco preal. ¶ Quin
tū est qđ cerebrum galline inter oīa ce
rebra est melius: de quo dicit aui. ij. cā.
qđ prohibet fluxum sanguinis narium
dꝫ tam ē cū sale aut cū speciebus cōed
qꝛ de fe vomitū ꝓuocat: ⁊ circa istō sciē
dū est ꝙ de cerebro pulloꝝ dicūt medi=
ci ꝙ augmētat memoriā: cerebra vero
porcoꝝ nature nō sunt ꝯuenientia: sed
cerbrū ouis leporis vel cuniculi cū sa=
le vel speciebus comedi potest: ⁊ de ce=
rebro āpli9 dictū ē ibi nutrit ⁊ īpīguat

Semen feniculi fugat ⁊ spira
cula culi

¶ Hic ponitur vnū documētuꝫ: ⁊ est ꝙ
semē feniculi: quod dicit maratrꝝ: ex
pellit vētositates aut eas dissoluit. Et
rō est qꝛ est calidū ⁊ siccū ⁊ carminati=

num. Et circa istud est sciendũ ꝙ a cõi
bus quattuor tãguntur vtilitates pro
uenientes ex esu maratri siue seminis
feniculi. Prima est ꝙ ꝯfert febribus.
Secuuda est ꝙ pellit venenũ. Tertia
est ꝙ mũdificat stomachũ. Quarta est
qḋ acuit visum. Et de isto solent dari
isti ỽsus comes: bis duo dant maratꝝ
febres fugat atqꝫ vẽenũ. Et purgãt sto
machi lumẽ quoqꝫ reddit acutũ: ⁊ istas
quattuor vtilitates tãgit etiã Aui. ij.
can. loquẽs de feniculo. Et circa quar=
tã vtilitatẽ nota quod aui. loco preall.
de semine feniculi dicit. Democrit⁹ exi
stimauit quod venenosi ỽmes pascũt
feniculi recẽtis semen vt eoꝝ visus cõ
fortetur: vt vipere ⁊ serpentes fricant
oculos suos cũ egrediunt̃ de cauernis
suis post hyemẽ sup̲ ipsuꝫ vt illuminẽ
tur oculi eoꝝ: sciendum vlteri⁹ qḋ feni
culus tarde digeritur male nutrit et
paꝝ: et ergo nõ cõpetit via cibi: sed ma
gis via medicine: nõ igitur vtendũ est
eo in regĩne sanitatis: nisi ad correcti=
onem malitie quorũdam alioꝝ ciborũ:
sicut interdũ cũ lactuca comedius pe=
trosilinũ ad resistendũ frigiditati ⁊ hu
miditati lactuce: sic etiã cũ cucurbitis
põt decoqui feniculus: ⁊ similiter cum
rapis ad corrigendũ maliciam earum

Emendat visum stomachum
ꝯfortat anisum.
Copia dulcoris anisi sit melio
ris.

¶ Hic ponunt̃ due vtilitates anisi: q̃=
rũ prĩa ẽ quod anisum ꝯfortat visũ se=
cunda qḋ est qḋ anisuꝫ ꝯfortat stoma=
chũ: cuius cã est: qꝛ anisum mũdat sto=
machũ a fleumatib⁹: ⁊ ip̃m calefacit et
ꝓpterea etiã ꝯfert visui: qꝛ nihil est qḋ
visui magis noceat quã ĩmundicia sto
machi: qꝛ a stõacho ĩmũdo eleuãtur fu
mi ĩmundi q̇ oculis nocẽt perturbãdo
spũs visiuos: ⁊ ista duo iuuamẽta facit
anisũ dulce. Et preter istas vtilitates
aui. ij. ca. c. de aniso ples al's vtilitates
anisi ponit. vult. n. ibi qḋ anisuꝫ est ap̲i
tiuũ: doloꝝ sedatiuũ: est vẽtositatũ re=
solutiuuꝫ: sedatiuũ sitis: cãne ex humi
ditatib⁹ salsis aperitiuũ ⁊ opilationuꝫ
epatis ⁊ splenis generataꝝ ex humidi
tatib⁹: ⁊ silr̃ renũ vesice ⁊ matricis: ꝓ
uocatiuũ vrine ⁊ mẽstruoꝝ: ⁊ mundat
matricẽ a fluxu hũiditatũ albaꝝ et est
montiuum coitus.

Si cruor emanat spodium sũp
tum cito sanat.

¶ Hic ponitur vnũ iuuamẽtũ spodij: ⁊
est quod spodiũ sumptũ sanat fluxũ sã
guinis. cui⁹ cã põt esse. qꝛ spodiũ hꝫ vir
tutẽ ꝓpriã ꝯfortãdi epar: ⁊ sic fortifica
to epate qḋ est fons ⁊ origo sanguinis
sanguis ab eo melius retinetur: et di=
cit aui. ij. can. c. de spodio: qḋ spodium
est radices cãnaꝝ aduste. Dicit̃. n. quo
ipse aduruntur ꝓpter fricationẽ suarũ
extremitatũ cum vẽtus eas pflat. Si
mõ tñ ianuẽsis dicit qḋ spodiũ est res
cuius origo nos latet: res tñ adusta vi
detur ⁊ diuisiones cãnaꝝ adustarũ: et
nedũ spodiuꝫ ꝯfert in nimio fluxu san
guinis: imo ẽt in nimio fluxu ventris
⁊ vomitu: vt dicit ra. in almã. ⁊ ꝯfert
etiã in febrib⁹ acutis: ꝯfortat cor ⁊ tre
mori eius. ⁊ sincopi facte ex effusione
colere ad stomachum auxiliat̃: vt vult
aui. loco precalle. ⁊ est sciendũ circa pre=
dicta qḋ sicut spodiũ hꝫ respectũ ad ep̲
⁊ proprietatẽ ꝯfortandi ipsum: ita sũt
aliq̃ medicine que habent similẽ aspe=
ctũ ⁊ simile ꝓprietatẽ ꝯfortãdi aliqua
alia mẽbra spãlia: sicut macis cor. mu
scus cerebrũ liq̃ritia pulmonẽ: cappe=
res splenẽ: ⁊ galãga stõachũ: vt patꝫ in
his versib⁹: Gaudet epar spodio: mace
cor cerebrũ quoqꝫ musco: pulmo liq̃ri=
cia. splen. cap. stomachusqꝫ galanga.

Vas condimenti preponi de=
bet edenti.
Sal virus refugat: et non sa=
pidumqꝫ saporat.

Nã sapit esca male que datur absq3 sale.
Urũt per salsa visum. sperma q3 minorant
Et generant scabiem pruritũ siue vigorem

¶ In hoc textu tria fiũt: prĩo ponitur vnũ documentũ generale qd obserua apud oẽs: ꝛ est quod vas cõdimenti .s. salis q3 cõmuni noĩe salinũ dr dz ꝓponi in mẽsa ipsi edẽti iuxta illud cõmune metꝝ: sal primo poni dz primoq3 reponi. Omnis mensa male ponit absq3 sale: secundo tangũtur duo iuuamẽta salis. ¶ Primũ est qd sal resistit veneno: cui9 duplex potest esse causa. Una ẽ qꝛ sal exsiccatiuũ est: ꝛ sic sua siccitate exsiccat humiditates ex qbus potest sequi corruptio. Alia causa ẽ: qꝛ sal exsiccat ꝛ comprimit humiditates a corpe extrahendo. Et sic claudit poros et per ꝯsequens ꝓhibet penetrationẽ veneni q fieri deberet ꝑ poros scdm iuuamentũ salis est quod sal inducit saporez in cibarijs: nã cõiter videm9 ad sensum qd nulla cibaria sapiũt sine cõmixtiõe salis: vt dicit terti9 versus. Tertio ponunt quattuor nocumẽta salis siue cibariorum valde salsoꝝ primũ est quod cibaria valde salsa vrunt visum .i. deperdunt visum vel nocent visui cuius cã põt esse duplex: prima est: qꝛ res nimiũ salse inducũt nimiã siccitatẽ. que ẽ contraria oculis: q sunt instrumẽta visus cũ oculi sunt de natura aqua: vt dr in de sensum ꝛ sensato: secunda causa est qꝛ cibaria multũ salsa sunt pruritiua ꝛ mordicatiua: modo vt superi9 dictuz est a cibarijs mordicatiuis ĩ stomacho existentib9 eleuant fumi mordicatiui qui sui mordicatione oculis nocent ac ipsos multuz rubificãt. ꝛ ergo videm9 qd bulientes sal rubeos cõmuniter habent oculos. Secundũ nocumentũ est ꝙ cibaria mltũ salsa minorãt spma ꝛ ratio ẽ: qꝛ cibaria multũ salsa multum exsiccant oẽs humiditates corporis: q re etiã spma exsiccat ꝛ sic minorat: tertiũ nocumentũ est qd generant scabiẽ cui9 ratio ẽ qꝛ sal generat humorẽ acutũ mordicatiuũ adustũ q etiã est causa scabiei. ¶ Quartũ nocumẽtũ ꝙ augẽt prurituũ. Et ratio ẽ qꝛ generãt humorẽ mordicatiuũ ꝛ pruritiuum: ꝛ ista q̃ttuor nocumenta cõmemorat ra. in almã. de sale dicens: eoꝝ preterea sanguinẽ q multã ex eo sumpserint quantitatez adurit: visum quoq3 debilitat atq3 minuit spma ꝛ genera pruritum ꝛ scabiẽ: ꝛ preter ista nocumẽta ꝑsalsa .i. multũ salsa inducũt sperginẽs ꝛ impetigines morpheã: leprã in dispositis: ꝛ vias vrine excoriant cũ diu ꝯtinuantur. Moderate tñ salsa fastidiũ auferũt appetitum excitãt atq3 acuunt.

Hi feruore vigent tres. salsus amarus acutus
Alget acetosus sic stipãs põticus atq3
Unct9 ꝛ insipidus dulcis dãt temperamentum

¶ In hoc textu ponunt q̃litates cuiuslibz saporis. Et primo dr qd isti tres sapores .s. salsus. amar9. ꝛ acut9 calefaciũt corpus sumẽtis ipsos. scdo dr ꝙ isti tres sapores .s. acetosus: stipticus ꝛ pontic9 infrigidãt: tertio dr ꝙ isti tres sapores .s. vnctuosus insipid9 ꝛ dulcis sunt tꝑati: nec inducũt ĩ corpe caliditatẽ aut frigiditatẽ: ꝛ ꝓ ĩtellectu ãpliori sciẽdũ ẽ ꝙ fm aui. ij. can. trac. i. c. iij. octo sũt veri sapores q sequũt ĩsipidũ ꝛ sũt dulcedo amaritudo: acuitas: salsedo: acetositas: põticitas: stipticitas: ꝛ vnctositas: enũerãdo tñ ĩsipiditatẽ ꝓ sapore sic text fac h9: tũc s. nouẽ sapores ꝛ capit h sapor ꝓ oĩ eo ꝙ gustu indicat ꝛ iter istos sapores tres sũt calidi vt dic hic text9. s. sals9 amar9 ꝛ acut9: ꝛ in aui. loco. ꝓall. acutũ ẽ calid9: vide ama

ſum:⁊ deinde ſalſum: qm̄ acutum eſt
fortius ad reſoluendum incidendum
⁊ abſtergendum quam amarum: ⁊ in=
de ſalſum eſt ſicut amarū confractum
cū hūiditate frigida. Et tres de iſtis ſa
poribus ſunt frigidi ſcilꝫ acetoſus ſti=
pans.i.ſtipticus ⁊ ponticus. ponticus
tamen ceteris frigidior deinde ſtipticꝰ
⁊ poſtea acetoſus ⁊ propter iſtud in oī
bus fructibus qui dulceſcunt prius eſt
ponticitas vehementis infrigidatōis
deinde poſtquā per calorē ſolis digeſti
uum aliquo mō digeſti ſunt fructꝰ ap=
paret in eis ſtipticitas: ⁊ deinde decli=
nant ad acetoſitatem ſicut agreſta et
poſtea dulceſcunt: et licet acetoſum ſit
minus frigidū quam ſtipticum: tn̄ pro
pter ſui ſubtilitatem ⁊ penetrationem
in pluribus eſt maioris infrigidatōis
⁊ ſecundum auic. loco preallega. ponti
cum ⁊ ſtipticū ſunt in ſapore propinq̄
ſed ſtipticū non contrahit linguā niſi
quo ad ſuperficiem apparentem: ſꝫ pō=
ticum contrahit ⁊ exaſperat quod ap=
paret in lingua ſcꝫ ſuperficiem: ⁊ occul
tuꝫ.ſ.interiora eiꝰ: ⁊ tres de iſtis ſapo
ribus ſunt tēparati.i.nō excedentis ca
liditatis vel frigiditatis: ſicut dulcis:
vnctuoſus: ⁊ inſipidus. Licet eniꝫ dul
ce ſit calidū: tamen in eo non apparet
fortitudo caliditatis: ſicut dicit Ra. in
alman. Et eſt ſciendum vlterius quod
vnicuiqꝫ ſapore proprie debentur ope=
rationes: vt volunt aui. ⁊ ra. locis pre
allega. Operatiōes eīn dulcis ſecundū
aui. ſunt digeſtio ⁊ lenificatio ⁊ multi
plicatio nutrimenti: ⁊ natura diligit
ipſum: ⁊ virtꝰ attractiua attrahitur ip
ſum. ⁊ ſecunduꝫ raſ. dulce eſt generati
uum multe colere rubee ⁊ opilationuꝫ
in epate ⁊ ſplene ⁊ flegmonis precipue
ſi predicta membra ad hoc fuerint ap=
parata. ⁊ vētris fluxus ex ipō ſequitur
⁊ mollificat ſtomachū ⁊ ꝯfert pectori
⁊ pulmoni: corpus impīguat ⁊ augmē
tum ſpermatis tribuit: operatiōes ve=
ro amari ſecundū aui. ſunt abſterſio ⁊

exaſperatio: et ſecundum raſ. amarum
calefacit ⁊ dſiccat fortiter: cito ſangui
nem ad aduſtioneꝫ et maliciā perducit
coleram quoqꝫ rubeā et ſanguineꝫ aug
mentat: operatio vero pontici ſecundū
aui. eſt cōtractio ſi ponticitas ſit debi
lis: aut expreſſio ſi ſit fortis ⁊ ſecundū
ra. pōticū corpꝰ infrigidat ⁊ dſiccat car
nis ⁊ ſanguinis minorationē facit: ſi
multotiens aliquis eo vtatur: ſtoma=
chū quoqꝫ confortat ⁊ frequenter ven=
treꝫ cōſtringit: ⁊ ſanguinē generat me
lencolicū: operationes vero ſtiptici ſe=
cundū aui. ſunt ꝯtractio: inſpiſſatio: in
duratio ⁊ retentio. Et ſecundū ra. ope
rationes eius ſunt ſicut pōtici licꝫ de
biliores: qꝛ ipſe videtur cōprehendere
ſtiticum ſub pontico: quia de ſtitico ni
hil dicit expreſſe: operationes vero vn=
ctuoſitatis ſecundū aut. ſunt lenifica=
tio lubrificatio ⁊ coctio.i. digeſtio par
ua. ⁊ ſecundum raſ. vnctuoſum ſtoma=
chum mollificat et ventris facit fluxū
⁊ ſatietatem antequā homo ſibi quan=
titatē ſibi neceſſariam aſſumat addu=
cit: ⁊ calefacit: maxime tamē febricitā
tes ⁊ habētes epar ⁊ ſtomachum cali=
dum. Corpus etiam humectat et lenit
fleuma vero oget: et cognitionem ebe=
tem reddit: ⁊ auget ſomnum. Opera=
tiōes vero acuti ſunt reſolutio inciſio
⁊ putrefactio ſm aui: ⁊ ſm ablutiora.
acutū calorem auget ⁊ corpus cito in=
flammat ⁊ ſanguinē adurit ⁊ ipſuꝫ pri
us in coleram rubeam mutat: ⁊ poſtea
in nigram: operationes ſalſi ſecunduꝫ
Aui. ſunt abſterſio exſiccatio ⁊ ꝓhibi
tio putrefactionis et ſecundum ra. di=
cte ſunt in textu immediate precedēti:
operationes vero acetoſe ſunt ſecundū
aui. infrigidatio ⁊ inciſio: ⁊ ſecundum
ra. acetoſum coleram rubeā ⁊ ſanguinē
reprimit ⁊ ventrē ſtringit ſi ſtomachꝰ
⁊ inteſtina munda fuerint. Si āt fleu=
matis in eis fuerit mltitudo vētris fa
cit fluxū ⁊ corpꝰ infrigidat: vtitatē quo
qꝫ digeſtiuā debilitat ⁊ ꝓprie in epate

Neruis vero et nervosis membris nocumentum affert et corpus desiccat: virtutem autem appetitivam excitat: De operationibus vero icipidi dicit ra. quod aliquod est incipidum quod magis nutrit. s. quod equalitati magis vicinum est: aliud est quod temperate calefacit: et aliud quod temperate infrigidat: et si cum ipso fuerit multa humiditas humectabit: si vero siccum fuerit desiccabit.

Bis duo vipa fame. mundat dentes dat acutum:

Uisum quod minus est implet minuit quod abundat.

¶ Hic ponunt quattuor iuvamenta vipe primum est quod vipa mundat dentes. Cuius causa est: quia propter panem diutius inherentem dentibus quam vinum sine solum pane: limositas illa dentibus adherens a qua dentes luridi dicuntur: a vino melius consumitur et abstergitur: secundum est quod acuit visum quia prohibet malos fumos ad cerebrum ascendere qui offuscarent: spiritus visivos per eorum immixtionem: et istud facit ex eo: quia digerit materias malas in stomacho existentes

¶ Tertium est quod minus digestum facit digeri: quia facit clausionem orificii stomachi et confortat digestionem. ¶ Quartum est quod superflue digestum ad medium reducitur: et totum istud maxime veritatem habet de vipa panis cum vino: dummodo panis primo assatus sit: aut supra prunas exsiccatus.

Omnibus assuetam iubeo servare dietam.

Approbo sic esse nisi sit mutare necesse.

Est ypocras testis quoniam sequitur mala pestis.

Fortior est metha medicine certa dieta.

Quam si non curas fatue regis et male curas.

¶ Hic ponuntur aliqua documenta: quorum ¶ Primum est quod omnibus bonum est servare dietam consuetam: et per dietam intellegitur administratio cibi et potus et ratio huius documenti est: quia transgressio a consuetudine nocet nocumento magno: consuetudo enim est altera natura sicut igitur naturam custodire oportet sic et consuetudinem: et specialiter si consuetudo fuerit laudabilis Et sicut oportet servare consuetam administrationem cibi et potus ita etiam oportet servare consuetudinem in aliis rebus non naturalibus propter eandem orationem unde si aliquis fuerit consuetus multum laborare et velit hanc consuetudinem omittere et in ocio vivere vel multo minus laborare vel aliam speciem laboris assumere et aliud tempus vel alium modum procul dubio multum ex hoc debilitatur. Et similiter intelligitur in cibis et potibus somno et vigiliis et evacuationibus et anime accidentibus: In omnibus enim multum observanda est consuetudo si sit laudabilis vel parum laudabilis vel indiferens in bonitate et malicia respectu huius ad quod debet fieri permutatio. Et circa istud sciendum est quod assueti exercitare vel labore quibusdam laboribus consuetis: dato quod tales sint debiles vel senes minus leduntur et fortius laborant quam si essent iuvenes in consueti. et istud vult ypo. ii. amphor. dicens. assueti assuetos ferre labores: et si fuerint imbecilles aut senes in consuetis fortibus et iuvenibus facilius ferunt. Et ratio est: quia isti habent maiorem inclinationem et consuetudinem ad istos labores: nam consuetudo prius habita levior est ut dicitur in comento predicti amphorismi. Et ista est causa quare videmus homines debiles: ut senes qui ex consuetudine aliquando exercent opus mechanicum facere aliqua que facere non possent eius fortiores et iuniores aut minus ab eis leduntur: sicut videmus molitorem debilem facilius saccum elevare quam eo forti

orē: et fabrū antiquū min⁹ ledi malleatione quā iuuenē fortē nō consuetum.

¶Secundū documentū ē quod mala pestis.i.magnū nocumentum sequitur ex permutatōe diete consuete: vt vult ypo. nisi fuerit necesse eam permutare. Est autē necessariū eā permutare: primo quando est illaudabilis sic qd̄ ex ea perueniretur ad pessimas egritudines sicut cōsuetudo cōedendi malos cibos in fine ex necessitate ꝑducētes ad malas egritudines. Talem enim cōsuetudinē ꝛ similes necesse est corrigere ꝛ ꝑmutare vel totaliter vel saltē infra terminos latitudinis earū sꝫ hoc dꝫ fieri paulatim ꝛ secundum quendā ordinē nā oīs subita mutatio vehemēter nocet: ꝛ specialiter a cōsueto ad īcōsuetū secūdo necesse ē eā ꝑmutare: vt aliquis minus ledatur ex incōsueta si postea ad eam se transtulerit: si enī quis ad oēꝫ dietā se asuescat: minus ab omni ledetur cū se ad eā trāstulerit. Et istud esset intelligendum ē in alijs rebus nō naturalibus. Et istud est qd̄ dicit ypo ij. amphorismoꝝ. Ex multo tp̄e cōsueta: ꝛ si fuerit deteriora: incōsuetis minus molestare cōsueuerūt: oportet igit ad non ꝯsueta trāsmutare: et circa istō est sciendū qd̄ quisqꝫ dꝫ sibi cauere ne vnius rei quātumcūqꝫ bona sit sibi cōsuetudinē faciat quam ipsū seruare sit necessariū. Uerbi gratia: siquis vno cibo cōsueto semꝑ vtatur: vel aliquo potu: vel totaliter ab eis abstiēat: vel dormire vł moueri vel coire totaliter assuescat: ad hoc grauiter astringitur: maximū enī incurret nocumētū si interdū ab eisdē dꝫ abstinere: sic igitur quodlibet corpus se disponere dꝫ vt calorē ꝛ frigus pati possit ꝛ ad motiones ꝛ ad q̄libet nutrientia aptus reddatur: et vt sōni ꝛ vigilarū horas: mansiones: ꝛ domos lectos ꝛ indumēta sine lesione permutare possit. Quod quidē poterit fieri si ꝯsuetudo nō obseruetur ad vnguē sed interdū ad incōsueta transeamus: Dꝫ igitur ad incōsueta aliquando permutare: ꝛ istud vult rasis.iiij.almā.c. de cōseruatiōe cōsuetudinū.

¶Tertiū documētū ē qd̄ fortior ꝛ potior metha in medicando egrū est admīstrare dietā certā: quā si medicus nō curauerit ꝛ aliam indebitam admīstrauerit fatue regit egrum ꝛ male eum curat: et circa istud est sciendum quod triplex est dieta.s.grossa: que est quasi dieta sanoꝝ: ꝛ tenuissima: que ē nichil dare vel quasi ꝛ media que absolute tenuis dicitur: ꝛ ista diuiditur in dietā tenuē declinātē ad latus grosse: sicut aq̄ carnis oua sorbilia: ꝛ pulli pui: ꝛ declinātē ad tenuissimā: sicut aqua ordei: mellicratū: ꝛ vinū granatoꝝ: ꝛ mediā q̄ certa noīatur: vt ptisana non colata: ꝛ extremitates pulloꝝ: ꝛ ista dieta certa in pluribus ꝯuenit egritudinibus: nō tamen in omnibus nō enī ꝯuenit in egritudinibus longis: qꝛ in talibus dꝫ virtutē lōgo tp̄e esse anteq̄ ꝑueniat ad victoriā: ꝛ virtus cū dieta certo tp̄e non posset ꝑdurare sine magna debilitate dꝫ ergo in tali egritudie cibū ingrossare: similiter non ꝯuenit in acutissimis egritudinib⁹.s. in illis q̄ terminantur in quarto die vel ante qꝛ in talib⁹ ꝯuenit dieta tenuissia vt vult ypo.i.āpho. ibi. ad vltias egritudies vltime curatiōes ad perfectionem sunt potentes.

Quale quid et quando quantum quotiens vbi dando. Ista notare cibo debet medicus dietando.

¶In isto tex. ponūtur sex a medico cōsiderāda in admīstratōe diete: ¶Primū est quale.i. cuius qualitatis dꝫ esse cibus: qꝛ in egritudine calida debemus egrum dietare frigido cibo: et in frigida calido: in humida sicco: in sicca humido. ¶Uerūtamen quia naturalis complexio dicta sibi similiter conseruari debet: vt vult. Galie. in tegni ibi: calidiora calidioribus indigent

adiutorijs: frigidiora frigidiorib⁹ ⁊c. ¶ Secundm est quid. i. cuius substantie dz esse cibus: qr athlere ⁊ rustici fortibus exercitijs suppositi debent dietari cibo grosso: qr in eis vis digestiua ē fortis: ⁊ sic nō debent vt cibis subtilibus: vt pullis caponib⁹: carnib⁹ vitulinis seu edis: qr iste carnes ī eis adurerent: aut nimis cito digererent: quare necesse eēt eis sepe cōedere nobiles vero ⁊ ī ocio viuētes debēt vti dieta subtilis sbe: qr in eis ꝟtus digestiua ē debil' nō potēs in grossos cibos: cuiusmōi sunt carnes porcine salse ⁊ bouine: pisces sole exsiccati similr ī egris egrotātes egritudinib⁹ acutis debēt vti subtiliori dieta quā egrotātes egritudinib⁹ cronicis. i. lōgis sic q̄rtanis. ¶ Tertiū ē qñ. i. quo tpe dieta dz dari: qr in sanis maxīe dz attendi ꝯsuetudo. Vñ in estate hoīes surgentes ⁊ ꝯsueti bis solū in die cōedere debēt cōedere hora decima vel modicū ante ⁊ nō expectare mediū diei ꝓpter nimiū diei calorē similiter debent cenare hora sexta vel modicū post: in hyeme vero debēt prādere hora. xi. vel. xij. propter lōgitudinē somni: ⁊ deinde cenare hora. vij. vl' modicū post: ⁊ maxime seruāda est cōsuetudo: in egris vero etiam ꝯsiderādū est tēpus: qr in febribus in paroxismo vel statim añ paroxismū vel statiz post. nō est danda dieta: qr si statim ante paroxismū vel in paroxismo detur: natura diuertit a digestiōe materie febris: p hoc q̄ dz digestioni cibi eē intēta: ⁊ nō dz dari statim post paroxismū q: virtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo immediate precedēti: dz igr̄ dari dieta ante paroxismū tāto tpe quod possit digeri ante aduentū paroxismi: vel dz dari aliquo tēpore post paroxismū: et hoc est verū nisi timeatur magna debilitas ꝟtutis: tūc n. dādus est cib⁹ quocūq tpe: accidētib⁹. n. ꝟtutem dissoluentib⁹ cib⁹ illico dādus est vt vult galie. in cō. illi⁹ amphorismi. i. gri ꝯtēplari āt oz. ¶ Quartū est quātū. i. quātitas sibi sumēdi: qr vt dictū est pri⁹: quātitas sibi estate cōedendi pro q̄lib3 vice dz esse pauca: qr calor naturalis tunc debilis est propter nimias resolutiones: in hyeme ꝟo cibus vna vice sumendus dz esse multus: qr virtus digestiua tūc fortis est cū calor naturalis sit vnit⁹ propter frig⁹ circūstās vt dictū est pri⁹: ibi. Tēporibus veris ¶ Quintū ē quotiēs. i. quotiēs in die sit cib⁹ dādus: qr in estate dz sepi⁹ dari q̄ in hyeme: autūno vel ꝟere licet modicū pro qualibet vice: vt ēt pri⁹ dictū est: silr ꝟtute digestiua existente debili sepe ⁊ modicū de cibo est dandū: virtute vero existente forti: potest multum dari: ⁊ paucis vicibus. Sextum est vbi: id est in quo loco: qr cibus non est sumend⁹ in loco frigido multuz: nec multuz calido sed magis in loco tēperato.

Jus caulis soluit: cuius substantia stringit. Utraq3 quando datur venter laxare paratur

¶ In hoc textu auctor dicit tria. prīmū est q̄ ius caulis: id est aqua ⁊ maxime prime ebulitionis caliū si bulliantur: soluit ventrem: cuius causa est: quia in folijs ⁊ partibus exterioribus cauliuz est virtus quedam introsa abstersiua debiliter inherens: ⁊ facile separabilis per modicam decoctionem siue ebulitionem que sparsa per aquā ipsam laxatiuam reddit: et hinc etiam est quod prima aqua decoctionis caulium magis laxat quam secunda quia ista virtus introsa abstersiua per primam decoctionem plurimum separatur: secundum quod dicit est: quod substantia caulium: ⁊ hoc post de

coctionem eorū stringit ventrē: et cau-
sa est: qr oīs virtus qua laxaret: per de
coctionē ab ea ablata est: et manet sub-
stātia terrea q̄ sicca vētrē stringit. Ter
tium quod dicit est: quod vtraeq simul
sumpta: scz aqua dectionis caulium et
substantia eorum laxēt ventrē et ratio
est: qr virtus abstersiua et introsa in a
qua manet: gratia cuius totum laxat.
Pro maiori noticia sciēdum est primo q
caules generāt humorē melancolicuz
et somnia mala: mali sūt stomacho: pa
rum nutriunt: visum obtenebrāt: som
num inducunt mēstrua et vrinā prouo
cant: vt partim Auicē. ij. canone. et par
tim a Ra. iij. almanso. colligitur. Scdo
sciendum q comestio caulis sine deco-
ctionis siue seminis eius phibet et re
tardat ebrietatem: vt videtur innuere
Aristo. iij. pti. probleuma. querens pro
pter quid caulis soluit crapulam. Et
idem volunt Ra: et auicē. locis pallega
tis: cuius causa potest esse ista scdz ali
quos: qr propter comestionē caulis ele
uantur fumi valde grossi ingrossantes
fumositates vini: que ingrossate impe
diuntur penetrare ad cerebrum pter
eorum grossitudinē. philo. vero pbleu
mate predicto aliā dat causam: istā sci
licet qr quod trahit humidū vinosum
ad se ac a corpore repellit et corpus in-
frigidat: curat crapulā: sed caulis ē hu
iusmodi: ergo curat crapulam. Quod
autem caulis sit hmōi probat: quia p
succuz caulis qui est diureticus trahū
tur humiditates vinose indigeste a to
to corpore: et in vesicam deferuntur: et
per substantiā eius frigidā stipticam et
terream in stomacho relictam nō potē
tem penetrare infrigidat totū corpus.
Et per consequens curat crapulaz hoc
modo quonīa superfluitates subtiles
que non poterant deorsum tendere p
pter caliditatē vini mouētezeas ad su
periora: vt ad cerebrū feruntur repres
se deorsum et virtute succi trahuntur
ad vesicam. Est enim diureticus et mē-
struorum prouocatiuus: vt dictuz est.

Dixerunt maluam veteres qr
molliat aluum.
Malue radices rase dedere
feces.
Uuluam mouerunt et fluxum
sepe dederunt.

¶ Hic ponuntur tres pprietates siue
effectus malue: quorum primus est qd
malua mollificat ventrē: qr est vnum
de remollitiuis. Sunt enī quattuor re
mollitiua: scz malua: bismalua: brāca
vrsina et mercurialis: ex quib9 cōiter fit
clistere lenitiuum et mollificatiuuz qd
valet ad fecum induratarum eductio-
nem. ¶ Et est duplex malua: quedam
enī est habēs sanguineos flores: et alia
habens albos flores. Et in ista est ma
ior pprietas mollificandi quam in pri
ma. ¶ Secund9 effectus est qd radices
malue abrase educunt feces: et hoc ē qm
ex ipsis fiunt supositoria sicut solēt fie
ri de radice mercurialis. ¶ Terti9 effe
ctus malue est quod facit fluxum men
strui i mulieribus: et hoc est propter ni
miam eius humectationem et lubrica-
tionem: qua vene matricis facili9 a sā
guine acuto funduntur. Et dicit plate
arius q certo experimēto menstrua p
uocat.

Mentitur menta si sit depelle-
re lenta.
Uentris lūbricos stomachi
vermesqz nociuos.

¶ Hic auctor ponit vnum documentū
de mēta dicēs: q mēta nō debet deno-
minari hoc noīe mēta si nō habeat viz
statim auferendi vermes vētris et sto-
machi. Menta enī magne et fortis est
aromaticitatis et magne amaritudīs:
et ideo quēadmodum absinthiū vermes
interficit sic et menta. Et dz dari deco-
ctio eius sicut et absinthij. et non subīa.

aduertendū tñ qꝛ multum calida est ⁊ sicca sanguinē adurens nō cōpetit via cibi in regīne sanitatis: bene tñ ꝯuenit via medicine: qꝛ stomachū confortat ⁊ ipm̄ calefacit ⁊ sedat singultū ⁊ dige rit: ⁊ prohibet vomitū fleumaticū ⁊ sā guineū: et ad coitum incitat propter ī flationem que ēst in ipsa et humidita= tem ortolanā: ⁊ prohibet sputū sangui nis et cōfert ad morsuz canis rabiosi et est propria ad illud: ⁊ si frustra ipsi⁹ in lacte dimittuntur nō casseatur: vt colligitur ex aui. ij. can. c. de menta.

Cur moritur homo cui saluia crescit in orto

Contra vim mortis non est me dicamen in ortis

Saluia confortat neruos ma nuūqꝫ tremorem

Tollit: et eius ope febris acu ta fugit

Saluia castoreum lauendula premula viris

Nastur athanasia sanant para litica membra

Saluia saluatrix nature consi liatrix

¶ ¶ In hoc textu auctor principaliter tria facit. ¶ Primo innuit magnam vtilitatem saluie querens per modum dubij. Cur homo moriatur ī cuius or to crescit saluia. ad hoc respondetur in secundo versu sic ꝙ nulla est medicina crescens in ortis q̄ prohibeat mortem quāuis in ortis bene crescat medicina prohibens putrefactionē corporis ⁊ hu miditatez naturalē defendens ne cito dissoluat: ⁊ istud innuit aui. in. i. c. sin= gulari dicens: et ars quidē sanitatem custodiens non est ars q̄ a morte secu= ros nos faciat neqꝫ corpus ab⁹ extrinse cis nocumentis muniat neqꝫ vniuſqꝫqꝫ corpus ad vltimā vite lōgitudinēm per ducat que est ſm hominē absolute: sed de duab⁹ rebus securitatem prebet pu trefactionis penitus prohibitione ⁊ de fensione humiditatis: ne cito dissolua= tur: secundo ponit tres effectus saluie: quorū primus est ꝙ saluia cōfortat ner uos: quia exsiccat humiditates quib⁹ impediuntur et relaxātur nerui: secun dus est ꝙ remouet tremorem manuuz cuius causa est quia confortat neruos vt dictum est. Jam omne confortans neruorum tremorez remouet: cum tre mor causetur ex debilitate neruorum: et propterea senes aliqui et vetule spe cialiter imponunt potui: siue cibo eorū folia saluie. ¶ Tertius est qd̄ remouet febrem acutam. i. impedit eam ne con tingat cuius eam potest esse: qꝛ exsiccā do humores impedit eorū putrefactio nem: ad quem posset sequi febris acuta Et pro maiori notitia sciendum est ꝙ saluia est calida: et sicca: ⁊ ideo nō mul tum cōpetit per se via cibi: quia tamen ipsa saluia multum confortat neruos homines in sanitate multum vtuntur saluia dupliciter: primo quidem com= ponendo ex ea vinum saluiatuz quo vi no homīes in latitudine sanitatis vtū tur: specialiter in principio mēse: et cō= petit hmōi vinum paraliticis et epi= lenticis moderate sumptum: et prece= denti purgatione antecedentis mede= cine: secundo vtuntur saluia in salsis: nam excitat appetitū et specialiter cuz stomachus fuerit repletus malis hu= moribus crudis et indigestis: et est du plex saluia. s. domestica: et hꝫ lata et fo lia magna. Alia est q̄ vulgariter nobi= lis dicitur: ⁊ hꝫ minora ⁊ strictiora fo= lia: et apud medicos dicitur lilifagus. Tertio enumerat auctor sex res medi= cinales valētes in curatione paralisis: ⁊ dicitur qd̄ saluia castoreū lauendula premula velis nasturciuz: ⁊ athanasia curant ⁊ sanāt mēbra paralitica. i. pe= ralisi tacta siue debilitata. De saluia

aīt cā pȝ ex dictis: q᷑ vt dictū ē: saluia
confortat neruos: q̄ in paralisi debili=
tati sunt et etiā q᷑ saluia calida ē ⁊ sic=
ca cōsumit materiā fleumaticā ībibi=
tā neruis ex qua fit paralisis. De casto
re pȝ q᷑ castoreū est maxte confortati=
uū calefactiuū ⁊ exsiccatiuū neruorꝫ
Dicit enī aui. ij. can. c. de eo qđ suptili=
us ⁊ forti⁹ oī quod calefacit ⁊ exsiccat:
⁊ postea dicit ꝙ confert neruis ⁊ cale=
facit ⁊ confert tremori ⁊ spasmo humi
do ⁊ stupori ⁊ paralisi ⁊ postea adhuc
subdit qđ nō ē aliq̄d magis iuuatiuꝫ
vētositatū aure quā ipȝ cū ex castorio
accipit̄ q̄ntū ē lens vna ⁊ dissoluitur ī
oleo nardino ⁊ distillat̄ in cā: plures ali
os effect⁹ hȝ castoreū q̄s aui. narrat lo
co p̄al. ⁊ ē castoreū testiculus cuiusdā
aīalis marini: q̄ d᷑ castor. Et oleū de
castore ēt ml'tū valet in palisi sic casto
reū p⁹ euacuationē materie: q᷑ tūc illā
materiā q̄ residua ē ꝯsumit ⁊ neruos
ꝯfortat: de lauēdula etiā pȝ q᷑ sua aro
maticitate ꝯfortat neruos: ⁊ sua cale=
factōe cōsumit materiā palisis de pre
mula veris ēt pȝ: q᷑ sua aromaticitate
⁊ calefactōe cōfortat neruos: ⁊ d᷑ p̄mu
la vis q᷑ ē đ primis arōaticis ī vere cre
scēdētib⁹ de nasturcio pȝ: q᷑ nasturciuꝫ
ē calidū ⁊ siccū subtiliatiuū ⁊ incisiuū
⁊ resolutiuū: quare aufert materiam
paralisis: ⁊ dicit aui. ij. can. c. de eo qđ
cōfert oī mollificationi neruorū: quia
calefacit reducit fleūata ⁊ mundificat
neruos a fleumate ⁊ ideo consulūt me
dici vt nasturciū ī quadragesima eda
tur propterea q᷑ cibi quadragesima=
les sunt fleumatici: ⁊ est nasturcium
herba cōmunis crescens in locis frigi
dissimis. s. in locis petrosis ⁊ aquosis
vbi sūt multi fōtes: de athanasia vero
que alio nomine dicitur tanacetū: teu
tonice tente vel reynuaē: patet: q᷑ ista
herba habet virtutē purgandi fleuma
te ⁊ sua caliditate exsiccat neruos: ⁊ hȝ
virtutem purgādi vermes ⁊ materiā
ex qua generātur: ⁊ ideo galici commu
niter in diebus paschalibus vtuntur
athanasia frixa cū oui ad purgandum
fleumata ex piscibus ī quadragesima
gn̄ata ex q̄b⁹ facile gn̄ant̄ vmes ī di=
spositis. ⁊ in fine text⁹ autor subdit qđ
saluia dicit̄ quasi saluatrix nature.

Nobil' ē ruta: q᷑ lumīa reddit
Auxilio rute vir q̄p acuta
pe videbis acute.
Ruta viris coitū minuit. mu
lieribus auget.
Ruta facit castum dat lumen:
et ingerit astum.
Cocta facit ruta đ pulicibus
loca tuta.

¶ Hic ponit autor q̄tuor effect⁹ rute:
¶ Prim⁹ ē ꝙ acuit visū ⁊ ꝑprie succ⁹
ei⁹ vt dicit aui. ij. cā: c. de ea ⁊ pri⁹ dictū
ē ibi: allea nux ru. ¶ Scđa ē ꝙ ruta mi
nuit đsideriū coeūdi viris sȝ ī mul'ierib⁹
auget: cui⁹ cā pōt eē ista q᷑ ruta sua ca
liditate ⁊ exsiccatōe sperma ī viris mi
norat qđ subtile ē ⁊ aereū: sȝ ī mulieri
b⁹ subtiliat ⁊ calefacit: q᷑ ī eis sperma
ē aq̄sū ⁊ frigidū ⁊ ergo eas magis ad
coitū īcitat pp subtiliationē ⁊ calidi=
tatē spmatis ex ruta: tert⁹ effect⁹ ei⁹ ē
ꝙ ruta facit astuciā. i. facilē appꝛhētio=
nē ⁊ inuentionem alicuius medij ī cau
sa subtili: quia propter calefactionem
⁊ exsiccationem subtilat spirit⁹: ⁊ sic
īgeniū clarificat: ¶ Quart⁹ effect⁹ ē ꝙ
decoctō rute effugat pulices ⁊ hoc si ex
ea irroret̄ dom⁹ q᷑ īterficit eas scđm ꝙ
cōīt̄ dicūt medici ⁊ ꝑm aui. in. iiij. trac.
iij. c. de effugatione pulicū q̄ñdo aspgit̄
dom⁹ cū īfusione coloq̄ntide saliūt puli
ces ⁊ fugiūt: ⁊ similit̄ ex decoctōe rubi.
Et p⁹ea subdit aui: ⁊ dixerūt q̄dā q̄ñdo
poit̄ sāguis hirci ī fouea ī domo agre
gat̄ pulices apđ eū deīde moriūt̄ ⁊ simi
liter agregāt̄ sup lignū litū ex adipe
ericij: ⁊ fugiūt ex odore caulis ⁊ foliorꝫ
oleādri. Et scđꝫ aliquos nihil magis
deiectiuū ē pulicū q̄ res fortis odoris
⁊ ergo ruta valꝫ: mēta: mētastꝛ: lupul⁹

ꝛ ſup oĩa feces vel vrina eq̃. ¶ Itez do
m⁹ irrorota ex decoctiõe ſemĩa rape oc
cidit pulices. Et ſi fumigẽt domus ex
cornu taurino fugiẽt pulices. Pro ca
ptione tũ eaꝝ nihil meli⁹ ẽ quã ĩpoſitõ
pauci bõbicis ĩ lecto: q: ĩ illo aggregãt

De cepis medici non conſen
tire videntur.
Colericis non eſſe bonas di
cit galienus.
Fleumaticis vero multum do
cet eſſe ſalubres.
Preſertĩ ſtomacho pulcrũq;
creare colorem.
Contritis cepis loca denuda
ta capilis.
Sepe fricãs, poteris capitis
reparare decorem.

¶ Hic loq̃t autor ꝺ cepis: ꝛ dicit q̃nq;
Primũ ẽ qꝺ medici diſſentiũt nature
cepaꝝ, q̃ aliq̃b⁹ videt qꝛ cepe boue ſũt
fleumaticis: aliq̃ vero qꝺ eis nõ valẽt
ſicut forſan. Ra. vult q: dicit eas: iij.
almã. gñare hũores ſupfluos ĩ ſtõacho
ꝛ fleũaticos ſm ẽ qꝺ ga. dicit cepas mlt
tũ obeſſe colericis: cui⁹ cã ẽ: q: vt dicit
aui. ij. can. c. de cepe. cepe ẽ calidũ ĩ ꝺcio
ꝛ ĝ nocet calidis: vt ſũt colerici: tertiũ
ẽ qꝺ cepe multũ valẽt fleũaticis: q:. ſũt
calide inciſiue ſubtiliatiue abſterſiue ꝛ
apitiue: q̃re fleũaticos hũores ꝛ viſco-
ſos in fleũaticis mltiplicatos digerũt
incidũt ſubtiliãt ꝛ abſtergũt. q̃rtũ eſt
qꝺ cepe valẽt ſtõacho: q: mũdificãt ip-
ſũ a fleũatib⁹ ꝛ ipſum calefaciũt. Et ĝ
dicit aui. loco ꝑalle. qꝺ iſtꝺ qꝺ ex cepe
cõeditur ꝑpter ſuã caliditatẽ cõfortat
ſtõachũ debilẽ: ꝛ ꝑpter iſtꝺ ẽt decorãt
colorẽ faciei: q: nõ ẽ poſſibile colorẽ fa
ciei cẽ viuidũ ſtõacho exñte mltũ fleu
matico aut repleto malꝰ hũorib⁹ crudis
ꝛ fleũaticis. q̃ntũ ẽ qꝺ loca depilata. i.
loca pilis priuata: pilos ſiue crines re-
ſtaurãt ſi ↄfricãt cepe cocte. ꝛ ex eis fri-
cent loca depilata: ꝛ iſtꝺ verũ ẽ q̃ñ de-
pilatio accidit ꝑpter opilatõnẽ poroꝝ
ꝛ corruptõez materie ſub cute: q: cepe
apiũt poros ꝛ reſoluũt materiã malaz
q̃ ſub cute ẽ ꝛ bonã ad locum attrahũt
Et ĝ fricatio cũ cepis valz ad alopiciã
mltũ: vt vult aui. ij. cã. c. alle. ꝛ vij. iiij. c
de cura alopicie. Et ꝑpter iſtud infert
text⁹ qꝺ capitis decor poterit reparꝰ p
iſtã fricationẽ cũ cepis q: capitꝫ decor
pili ſũt: p maiori noticia effectũ cepaꝝ
ſciẽdũ ẽ qꝺ cepe excitãt coitũ: appetitũ
ꝑuocãt: faciẽt rubificãt: cũ melle verru
cas eradicãt: ſitĩ faciũt: intellectui no-
cẽt: q: hũorẽ malũ groſſũ gñãt ſaliuã
mltiplicãt: ꝛ ſucc⁹ eaꝝ cõfert aq̃ deſcẽ
denti ĩ oculũ ꝛ abſtergit viſuz: ſic colli
git ex aui. ij. cã. c. al. Sciẽdũ vlti⁹ qꝺ ce
pe trite cũ melle ꝛ aceto ↄferũt morſui
canis rabidi. et g⁹ q̃d ẽ ſupadũt textui
ꝑcedẽti iſtos duos ꝟſus: appoſitas p
hibent morſus curare caninos: ſi trite
cũ melle pri⁹ fuerĩt ꝛ aceto. Et de iſto
etiã prius dictũ eſt ibi: allea nux ruta.

Eſt modicũ granum ſiccũ ca
lidumq; ſinapis.
Dat lacrĩas purgatq; caput
tollitq; venenum.

¶ Hic autor duo facit: prĩo poĩt ↄplexi
onẽ ipſi⁹ grani ſinapis dicẽs qꝺ granũ
ſinapis ẽ modicũ granũ calidũ ꝛ ſiccũ:
qꝺ verũ ẽ q: ẽ calidũ ꝛ ſiccũ vſq; ad q̃r-
tũ gradũ ſm aui. ij. c. can. de ſinapi.
Scꝺo poĩt tres ꝑprietates ſiue effect⁹
grani ſinapis prim⁹ effect⁹ ẽ qꝺ cõmo
uet lachrĩas cui⁹ cã ẽ: q: ſua caliditate
nimia ſubtiliat ꝛ diſſoluit humidita-
tes cerebri: ex q̃b⁹ tũc ꝑpter eaꝝ fluxũ
ꝑueniũt lachrymę. Scꝺs effect⁹ ſemĩs
ſinapis ẽ: qꝛ expurgat caput. i. cerebrũ
mũdificãdo ꝛ abſtergẽdo hũiditates
fleũaticas a capite: expurgat ẽt caput
narib⁹ ĩpoſitũ ꝑuocãdo ſternutatõnez
ſua mordicatiõe: et iõ imponit narib⁹
appopleticoꝝ: p ſternutationẽ ãt expel
luntur nocumẽta cerebri: ꝛ ſilr ſemẽ
ſinapis ſua caliditate ſubtiliat fleũata

et dissoluit illa que opilāt meatus cere
bri ex quorū opilatione seq̄tur appo=
plexia:⁊ sic relinquitur ꝙ semen sina=
pis est valde incisiuū fleumatis ⁊ ꝯsūp
tiuū ⁊ mōdificatiuuz:tertius effectus
ē tollit venenū:⁊ istud cōcordat cū dic
to auicen.loco preal.scꝫ quod fugiūt ex
fumo ei⁹ vermes venenosi.

Crapula discutitur capitis do
lor atqꝫ grauedo.
Purpuream dicunt violam
curare caducos.

¶ Hic ponūtur tres proprietates siuè
effectus viole:¶ Primus effectus est
qđ viola hꝫ ꝓprietatē sedādi ebrietatē
cui⁹ cā pōt eē:qꝛ viola odorē hꝫ tpatuꝫ
atꝫ suauē:⁊ tal' maxīe ē confortatiu⁹
cerebri:forte enī cerebrū nō patitur ci
to ebrietatem:sꝫ debile:⁊ ēt viola ē fri
gida q̄re cerebrū infrigidat:⁊ sic inep
tificat ipꝫ ad recipiēdū fumū calidum
¶ Secundus effectus eius est qđ vio=
la est sedatiua doloris capitis atꝗ gra
uedinis:⁊ istud est verꝫ de dolore capi=
tis ex calida causa:vt vult aui.ij.can.
c.de viola:⁊ similiter: Ra:ıij.almā.⁊
Me:Et ratio est:qꝛ viola est frigida:⁊
sic repugnat cause calide. ¶ Terti⁹
est ꝙ viola dr̄ curare caducos ide ē:epi
lēticos :et dicitur.notāter in textu di=
cunt:qꝛ cōmunes auctores non atri=
buūt istū effectum viole:et ergo si iste
effectus cōueniat viole:causa eius pōt
esse.qꝛ ꝑꝑ aromaticitatem viole cere=
brum ꝯfortatur:quo existente forti a
modicis nocumentis non leditur:et ꝑ
ꝯsequēs ēt non incurrit epilensiam :q̄
dicitur parua appoplexia ex opilatiōe
neruoꝝ sensatiuorum cōstringens.

De vrtica.

Egris dat sōnum vomitum
quoqꝫ tollit ad vsuz.
Compessit tussim veterem:co
licisqꝫ medetur
Pellit pulmōis frig⁹. vētris,
qꝫ tumorem.
Omnibus et morbis subue-
niet articulorum.

¶ Hic ponuntur septem effectus vrti
ce ¶ Quoꝝ prim⁹ ē ꝙ vrtica dat egris
sōnū:qꝛ est subtiliatiua ⁊ incisiua et
abstesiua fleumatis ⁊ grossioꝝ humo=
rum naturā grauātiū ⁊ somnū īpediē=
tium.¶ Secundus effectus eius ē:qđ
tollit vomitū ⁊ vsum vomitus: ⁊ rō ē:
qꝛ vomitus ⁊ nausea multum accidūt
ex humore viscoro:cuius vrtica est in
cisiua. ¶ Tertius ē quod vrtica sedat
tussim antiqua ⁊ massime mel in quo
tpata fuerint semīa vrtice:quia vrtica
de pectore fleuma expellit viscosuꝫ se=
cūdū ra.in almā:⁊ similiter eius semīa
cum maxime sint incisiua abstersiua ⁊
subtiliatiua:⁊ dicit aui.ij.can.c.de vr=
tica:quod cum bibitur cuꝫ aqua ordei
mundificat pect⁹ ⁊ qū decoquūtur fo
lia eius in qua ordei educit humores
grossos qui sunt in pectore:sed eius se
men est fortius. ¶ Quartus est:qđ cō
uēnit colicis.i.colicā patiētibus: qꝛ vr
tica est incisiua subtilatiua resolutiua
⁊ abstersiua huīditatis fleumatice aut
ventositatis grosse:ex quibus ꝓuenit
colica plurimū:⁊ est colica egritudo do
lorosa in intestino dicto colō:sicut illi=
aca egritudo dolorosa ī intestīo dicto
ylion. ¶ Quintus est:quod vrtica pel
lit frig⁹ pulmonis:⁊ hoc ꝑꝑ sui calidi
tatē:¶ Sextus ē quod vrtica ē sedati
ua tumoris vētris:qꝛ resolutiua ē ven
tositatis ex qua vt plurimū sit tumor
vētris ¶ Septim⁹ ē qđ vrtica subueīt
dolorib⁹ articulorū:idest iūcturaꝝ:si=
cut artetice sciatice ⁊ podagre.Et hoc
verū est qū ꝓueniūt a materia frigida
fleumatica grossa:cui⁹ causa ē:qꝛ vrti=
ca est calefactiua incisiua subtiliatiua
materie fleumatice grosse: et ꝑꝑ istos
effectus scōm aui.ij.cano.c.de vrtica
excitat coitū proprie semē eius cū vino

⁊ aperit orificiũ matricis: et soluendo educit fleuma ⁊ humorẽ crudũ sua ab stersiõe ⁊ non cum virtute solutiua q̃ sit in ipsa. Ne tamẽ aliquis in gutture ex vrtica aut eius semĩe ledatur bonũ est ꝙ post eius sumptõz bibatur aliq̃d de oleo rosaceo: et est vrtica calida ĩpri cipio tertij gradus ⁊ sicca in scđo: scđz aui. loco prealle.

Ysopus est herba purgans a pectore fleuma.
Ad pulmonis opus cum mel le coquatur ysopus.
Vultibus eximium fertur re parare colorem.

¶ Hic ponũtur effectus ysopi. ¶ Quo rũ primus est ꝙ ysop⁹ purgat fleuma a pectore: Cuius cã est: qr ysopus est herba calida ⁊ sicca in tertio: multum abstersiua dissolutiua ⁊ cõsumptiua hu miditatis flesiatĩe ⁊ hz respectũ singu larem super partes pectoris ⁊ preterea ysopus ꝓprijssime dicitur purgare fleu ma a pectore. ¶ Scđs effectus ẽ ꝙ eti am valet ad purgandũ pulmonẽ a fleu mate: eadẽ de cã: Et ꝓprie si coq̃tur cũ melle: qr mel etiã abstersiuũ ⁊ abstersi one mellis augmentatur abstersio ysopi ⁊ istud idem vult auicẽ. ij. can. c. de ysopo. dicens ꝙ ysopus confert pectori ⁊ pulmoni patientibus adisinia ĩ tussi antiqua: ⁊ eius de coctio cũ ficubus ⁊ melle similiter. tertius effectus ẽ qđ facit bonũ colorẽ faciei: ⁊ istđ etiã vult aui. loco preallegata. dicens qđ eius potus efficit colorẽ bonũ. Et propter istos effectus soluendo educit fleuma ⁊ vermes: vt vult aui. ibidẽ: ⁊ scđz platẽariũ vinũ decoctõis ei⁹ matricẽ mũdificãt a sup̃fluis hũorib⁹ ⁊ abstergit.

De cerifolio

Supositum cancris trituz cũ melle medetur.
Cum vino potuz poterit sepa rare dolorem.
Sepe solet, vomitum ventrez qz tenere solutum.

Hic ponũtur tres effectus cerifolij. ¶ Primus est quod cerifoliũ tritum cũ melle ⁊ suppositũ cãcro curat ipsuz ⁊ istud idẽ dicit pla: c. de cerifolio: ⁊ est cancer apostema mellãcolicũ corrodẽs partes corporis tã carnosas quã nervosas: ⁊ dicitur cãcer qr ꝓcedere videtur vt cancri: secundus effect⁹ ẽ quod cerifoliũ bibitũ cũ vino abscindit dolorem ventris: cui⁹ causa est: qr vẽtris ĩflationẽ de grossa vẽtositate ex qua ꝓuenit: dolorẽ mitigat: cũ stõachi vẽtositatẽ ⁊ oĩm viscerũ soluit ⁊ opilatiõez aperit: ⁊ ad hoc etiã coadiuuat vinum ¶ Tertius effectus ẽ ꝙ cerifoliũ cedat vomitũ vomitũ ⁊ fluxũ ventris: cuius causa est: quia cũ cerifoliũ calidũ ẽ in tertio gradu ⁊ siccũ in scđo materiam illã digerit ⁊ exsicat: ex qua ꝓuenit vomitus ⁊ istud maxime verũ est qñ vomitus aut solutio ventris ꝓueniũt a materia frigida fleumatica: ⁊ preter istos effectus ꝓuocat vrinã ⁊ mẽstrua ⁊ soluit dolorẽ lateris: renũ: ⁊ vesice: et precipue datum cum mellicrato.

Enula campana reddit precordia sana.
Cum succo rute si succus sumitur huius.
Affirmant ruptis nil esse salubrius istis.

¶ Hic ponũtur duo effect⁹ enule campane. Quoꝝ primus ẽ qđ enula campana ꝯfortat ꝑcordia. i. orificiũ stomachi: qđ ꝓprie ꝑcordiũ dr̃ siue membra spiritualia. i. mẽbra anhelitus: q̃ vicina sunt cordi: et spãliter radix ei⁹. Quod aũt ꝯfortet orificiũ stomachi pz: qr cũ radix enule sit odorifera cõfortat mẽbra neruosa: orificium aũt stõachi mẽbrũ neruosum ẽ. Quod aũt confortet

mēbra spūalia pȝ qꝛ vinū factū ex enu
la qđ vocatur vinū enulatū mūdificat
pectꝰ ⁊ pulmonē. vt vult. Aui.ij.cā.c.
đ enula etiā fm ipsū ibidē deglutita cū
melle adiuuat ad expuēdū: ⁊ ē ex eis q̄
letificāt ⁊ ꝯfortāt cor. ¶ Scđs effectꝰ ē
qđ succus enule cū succo rute maxime
valet ruptis id ē patiētibus rupturā
siue descēsū ītestinorū ad bursā testicu
lorū: ⁊ hoc maxīe quādo ruptura ē ꝑꝑ
vētositatē: qꝛ illa dissoluūt succus rute
⁊ enule: ⁊ p̄ter istos effectus eūla bona
est stoācho malis humoribꝰ repleto et
aperit opilationes epatis ⁊ splenis: vt
vult ra.iij.almā. ⁊ cōfert omibꝰ lesiōbꝰ
⁊ doloribꝰ frigidis ⁊ cōmotionibꝰ vē-
tositatū ⁊ īflatōis: ¶ Secundum auicē
loco preall.

De pulegio.

Cum vino coleraȝ nigram po
tata repellit
Sic dicunt veterem sumptū
curare podagram.

¶ Hic ponūtur duo effectꝰ pulegij.
¶ Quoꝝ primꝰ ē qđ pulegiū ⁊ princi-
paliter aqua eiꝰ sumpta cū vino pur-
gat colerā nigrā. ¶ Secūdꝰ ē qđ pule-
giū hȝ ꝓprietatē curādi podagrā veterē
ex quo hȝ ꝓprietatē liquefaciēdi ⁊ dis-
soluēdi fleūa ex quo podagra sepiꝰ ge-
nerari solet. ⁊ circa istud est notādū qđ
vt dicit: Pla. pulegiū ē calidū ⁊ siccū ī
tertio gradu subtilē hȝ substātiā virtu
tē hȝ ꝯfortatiuā ex aromaticitate ape
ritiuā ex substātia ⁊ qualitatē atracti
uā exignea substātia vel' nak̄a cōsumpti
uā ex calore ⁊ siccitate ⁊ solū vinū de-
coctiōis eius valet ꝯtra dolorē stoma-
chi ⁊ intestinorū ex frigiditate vel vē.

De nasturcio.

Illius succo crines retinere
fluentes.
Allitus asseritur dentisq̄ȝ cu-
rare dolorem.
Et squamas succus sanat cū
melle perunctus.

¶ Hic ponūtur tres effectus nasturcij.
¶ Quoꝝ primꝰ ē qđ nasturciū hȝ ꝓp̄e
tatē retinēdi crines defluētes: ⁊ hꝰ si ca
put vngak̄ cū succo eius: vel si aqua vel
succus eius bibatur ⁊ hūc effectū tāgit
auicē.ij.cā.ca. de nasturcio dicēs. Reti
net capillos capitis cadētes bibitū ⁊ li
nitū. ¶ Secūdus eiꝰ effectꝰ ē qđ curat
dolorē dētiū: ⁊ hoc maxīe ex cā frigida
qꝛ nasturciū ē īcisiuū resolutiuū ⁊ cale
factiuū vt patuit priꝰ ibi cur moritur
homo. ¶ Tertiꝰ effectꝰ eiꝰ qđ succus
eiꝰ habet ꝓprietatē curādi squamas
pelli adherētes: quādo sumitur cū mel
le: ⁊ ex eo linik̄ locus: ⁊ cā ē qꝛ tales sq̄
me generātur ex fleumate salso. Na-
sturciū autē: vt predictum est: omne
fleuma purgat: et ergo per intus sump
tum prohibet causā squamarum: ⁊ ab
exterius linitū sua abstersione eas ab-
stergit: ⁊ maxime cū melle: qꝛ hoc etiaȝ
abstersiuum ē ⁊ sic iuuat abstersionem
nasturcij: ⁊ preter istos effectus nastur
ciū exsiccat putredinē vacuitatis vētris
mundificat pulmoneȝ: ⁊ ꝯfert asmati
⁊ in medicis asmatis ponik̄ ꝑꝑ illđ qđ
ē ī ipso de incisiōe: ⁊ subtiliatōe calefa
cit stōachū ⁊ epar ⁊ ꝯfert grossiciei sple
nis: ⁊ ꝓpꝛieqꝫ ex eo fit ēplastrū cū mel
le ⁊ facit euomere colerā: ⁊ educit eā so
lutōe: augimētū efficit in coitu: ⁊ solue
do educit v̄mes: et ꝓuocat mēstrua vt
vult auicen.ij.cano. loco preall.

De celidonia.

Cecatis pullis hac lumina
mater yrando.
Plinius vt scribit: quanuis
sint eruta reddit.

¶ Hic ponitur vnū notabile de celido
nia ⁊ ē qđ qn̄ pulli yrrundinis excecati
fuerint tunc mater affert celidoniā et
cū ea fricat oculos pulli excecati: ⁊ sic
visus restituik̄: ⁊ ꝑ hoc dat innuere au-

ctor qd celidonia maxie cōfortat visuz et istud et manifeste pz: qz in medicinis valentib⁹ ɔtra debilitatē visus cōiter ponitur. et ē celidonia herba nota glaucū habens succū: cā aūt quare ipsi yrūdini data est virtus cognoscēdi celidoniā plus quā alijs auib⁹ pōt esse ista: qz pulli yrundinis sepi⁹ cecitatē patiunt quā pulli aliar auiū: qz feces yrūdinū habent vim excecatiuā oculor et sepius paciuntur a fecibus matrū. et ē sciendū qd secundū Platea. celidonia est calida et sicca in tertio gradu. Et ex q̄litatibus suis et substantia hz virtutē dissoluendi consumendi et attrahendi. Et radices eius trite et in vino decocte valent ad purgandū caput et vuluā ab humore frigido et humido: si patiēs fumū p eos recipiat et p⁹ea vinū gargarizet.

De salice

Auribus infusus vermes succus necat eius
Cortex verucas in aceto cocta resoluit
Pomorū succus flos partus destruit eius

¶ Hic autor tria dicit de salice.
¶ Primū ē succus salicis auri īfusus īterficit v̄mes auris: et istd pōt cōuenire pp stipticitatē et exsicationē ei⁹ et ē hic sciēdū q secūdū aui. ij. cā. c. de salice: nō ē aliud magis vtilissimū quā succus folior ei⁹ i cura saniei q̄ currit ex aure. ¶ Secūdū ē q cortex salicis. i. extrema ps ei⁹ aceto decocta resoluit v̄rucas: aui. vo lo. palle. dicit q ei⁹ cinis eradicat v̄rucas linit⁹ cū aceto: et istud ē pp vehemētē exsiccationē cineris ei⁹, p deletōe tamē v̄rucar nō ē aliqd magis abscindēs v̄rucas quā fricatio portulace sup v̄rucas: et facit hoc portulaca sui pprietate et nō qualitate scdz aui. ij. can. c. de portulaca. Tertiū ē q flos salicis et succ⁹ pomor. i. fructuū ei⁹ nocē ptui: qz pp stipticitatē et exsiccatōz eorū reddūt ptū difficilem.

Con fortare crocus dicatur letificando.
Menbraqz defecta ɔfortat epar reparando.

¶ Hic ponuntur aliq̄ iuuamenta croci: quor primū ē q crocus ɔfortat corpus humanū letificando: et circa istud ē sciēdū q croc⁹ tantā pprietatē hz letificādi q dat⁹ i maiori q̄titate q̄ debeat īterficit letificādo siue ridēdo. Unde dicit aui. ij. cā. c. de croco Tres aurei deipso īterficiūt letificādo: et ē aureū pōd⁹ dragma vni⁹ et semis.
¶ Scdz ē q crocus ɔfortat mēbra defecta et pricipalit cor. Cōfortat et stōachū pp suā sticitatē et calitatē: et eādē causā et reparat epar: et maxie pp stipticitatē: q̄ nō pmitit dissolui ep: nimi⁹ tn̄ vsus ei⁹ i ducit nasēā et deijcit appetitū: et istud innuit aui. lo. pal. dicēs: ipse facit nauseā et deijcit appetitū ppterea q appositus ē acetositati que ē in stōacho ex q̄ ē appetit⁹: et pter istos effect⁹ ē faciēs sōnū obtenebrās sēsus et cū bibit in vino inebriat abstergit visū: et prohibet fluxū ad ipsū: facit anhelitū facilē: et ɔfortat instrumēta anhelit⁹: excitat coitū: et prouocat vrinā vt vult aui. loco preallega.

De porro

Reddit fecūdas permansum sepe puellas
Isto stillantem poteris retiere cruorem

¶ Hic ponit duo iuuamēta porri: primū ē q porrū pmāsuz. i. p cōestiōe ei⁹ reddit puellas sepe fecūdas. Cuius rō pōt eē: qz fm aui. ij. can. c. de porro: confert coartatōi matricis et duriciei q̄ ē i ipa: q̄ possunt eē ipedimēta ɔceptiōis: fm ē q porrū abscidit fluxū sāguis narīū idē vult aui. loco pallega. et plures alij effectus ei⁹ dicti sunt prius ibi allega nux ru.

Quod piper est nigrum nō est
dissoluere pigrū.
Fleumata purgabit digestiuā
q3 iuuabit.
Leucopiper stōacho prodest
tussiq3 dolori.
Utile preueniet motum febris
q3 rigorem.

¶ Hic ponunt̄ mixta iuuamenta piperis: et primo tria piperis nigri: quorum primū est q̄ per piper nigrū nō est pigrum in dissoluendo id est resoluendo ꝓpter fortē ei⁹ caliditatē et siccitatem: est eni3 calidū et siccū in quarto. Secundū est q̄ purgat fleumata: qr attrahit ex interiori corpore fleuma et ipsu3 cōsumit: similiter fleuma in pectore et stomacho inuiscatum remouet ipsu3 calefaciēdo subtiliādo et dissoluendo. Tertiū est q̄d est iuuamentū digestiue: et istud pt3 per aui. ij. can. c. de pipere: dicentē q̄d piper est digestiuum faciens apetitū: et istud maxime intelligendū de pipere longo. q̄d est magis couueniens digestioni crudorum hūorum quā albū vel nigrū: vt testat̄ Hali. iiij. de regimine sanitatis. c. vij. secundo ponit. v. iuuamenta leucopiperis albi quorum primū est q̄d piper albū confortat stomachū et istud pt3 per gal. loco preallega. dicentē quod est confortans stomachū super alia duo pipera: et idē aui. ij. can. c. de pipere dicens et albū magis cōueniens est stomacho et vehementius confortat. Secundu3 est quod piper cōfert tussi maxime ex materia frigida fleumatica: qr illam calefacit dissoluit et īcidit: et istud vult aui. loco prealle. dicens quod qn̄ administratur piper in electuarijs est cōueniens tussi et doloribus pectoris. Tertiu3 est piper album conuenit dolori et potest istud intelligi de doloribus pectoris sicut ex aui. allegatū est vel de dolore vētoso: tali cum conuenit omne pip quia omne piper sui ventositē carminatiuu3 est ventositatū et sic educit vētositates aui. vero loco prealle. dicit piper albu3 et similiter longū cōuenire in dolore vētris pungitiuo si bibatur cū melle et folijs lauri recentib⁹. Quartū est q̄d vtiliter potest preuenire motū febris id ē accessionē siue paroxismū febris et hoc febris frigide: qr in tali pip aliquo mō materiā calefacit et digerit. Quintum est piper albū valet in febriū cuius cā ē qr piper sua caliditate ꝯfortat neruos et materiam sparsam super eos consumit et aui. dicit q̄d fricādo fit iuūctō ex ipso cum vnguento et confert rigori: set ista iuuamenta quinq3 ēt possunt ꝯuenire alijs generib⁹ piperū: vt ex aui. loco prealleg. p3 et preter istos effectus piper calefacit neruos et lacertos adeo q̄d in hoc non est aliud ei par: mundificat pulmone3: prouocat vrinā paucū de ipso: sed multū de ipso soluit ventrem: vt colligit̄ ex aui. loco p̄alleg. et circa istud sciendū est q̄d triplex est piper: sc3 pip albū: quod dr̄ leucopiper: pip longū, q̄d dr̄ macroperi: et pip nigru3 quod dr̄ melanopiper: albū dr̄ q̄d est viride multu3 humidū: et qn̄ illud est dessiccatū aliquātulū ita q̄d apparet q̄dam discontinuatio inter eius partes non tn̄ sit ꝑfecte maturatū dr̄ piper longum: sed qn̄ est ꝑfecte maturatū tūc dr̄ piper nigrum.

Et mox post esca3 dormire nimisq3 moueri.
Ista grauare solent auditus ebrietasq3

¶ Hic tāgūtur tria grauedinē audit⁹ inducentia. ¶ Primū est immediatus somn⁹ post cibū sumptū: et hocusq3 ad repletionē: cuius cā pōt esse ista: qr somnus imediate post cibū sumptū facit indigestionē ciborum: cibi aūt īdigesti grossos ac indigestos fumos ꝓcreāt: q̄ sua grossicie meatus audit⁹ opilant: et etiā sp̄s auditōis ingrossant et perturbāt.

¶ Secundū ē minus ꝯmotꝰ pꝰ cibum
sumptū: qꝛ talis etiā impedit digestio-
nē ⁊ clausionē debitā orificij stomachi
Aliqui tñ textꝰ loco nimis habēt minꝰ
⁊ tunc sensus est ꝙ nullꝰ motꝰ post cibū
sumptū etiā grauat auditum. cuiꝰ rō ē
qꝛ tunc orificiū stomachi non ita facile
clauditur sicut p paucā deambulatōez
qua cibi descendūt ad fundū stomachi
iā stomacho non existente clauso fumi
multi ascēduīt ad caput grauātes au-
ditū. ¶ Tertiū est ebrietas: qꝛ ex ebrie
tate ꝑcreantur fumi multi ⁊ vapores q̄
ascendūt ad caput ⁊ ad organū auditꝰ
spūs eius ꝑturbantes ⁊ auditū grauan
tes: ⁊ nō solum ebrietas inducit nocu-
mentū auditui: sed etiā visui: ⁊ omnibꝰ
sensibus propter eandem cām: vt ēt pri
us dictū est aui. vero. iiij. in. c. ij. de con
seruatiōe sanitatis auris etiā dat tria
nocentia auribꝰ: ⁊ dicit. ⁊ ex eis quidez
que nocent auri ⁊ reliq̄s sensibꝰ sunt fa
stidiū ⁊ repletō ⁊ ꝓprie somnꝰ sup reple
tionē: ⁊ est sciendū ꝙ aliq̄ textꝰ adhuc
habēt istū versum ꝯtinentē adhuc alia
inducētia grauedinē auditus: ⁊ est iste
balnea sol vomitꝰ affert repletio clamor
qꝛ ista inducunt etiā grauedinez audi-
tus: maxime tñ tinnitū: qꝛ dicit aui. iiij
in. c. de cura tinnitꝰ oportet vt oēs iste
vitēt solē ⁊ balneum laboriosū ⁊ vomi
tum ⁊ clamorem ⁊ repletionem.

Metꝰ: longa fames: vomitꝰ
percussio. casus.
Ebrietas. frigus tinnituz cau
sat in aure.

¶ Hic tanguntur septē inducentia tin
nitum in aure. i. sonū quem homo vide
tur audire exterius. Quorum primuz
est metus: ⁊ fm alios motus: causa est
de metu: qꝛ in metu spūs ⁊ hūores mo
uentur ad interiora scꝫ versus cor subi
to: ex quo motu facile motꝰ generatur
ventositas: que penetrando ad organū
auditꝰ tinnitū causat. ¶ De motu etiā
pꝫ: quia ex motu corporali etiaꝫ cōmo
uentur humores ⁊ spiritꝰ ex qua cōmo
tione etiā generatur ventositas facile
que veniens ad aures tinnitū causat:
qꝛ tinnitus causatur ꝓpter aliquā com
motionez vaporis aut ventositatis cir
ca organū auditus cōmouentiū aerem
connaturalez in organo auditus existē
tem. Secundū est longa fames: ⁊ ratio
nez subiungit aui. iiij. in. c. ix. dicens: ⁊
illud est ꝓpter agitationem cadentem
in humoribꝰ sparsis in corpore quiescē
tibus in ipso ⁊ cum nō inuenit natura
cibū aliquē cōuertitur ad eos: ⁊ resol-
uit ipsos ⁊ mouet eos. Tertium est vo
mitus qꝛ in vomitu qui est motꝰ labo-
riosus mouentur maxime humores ad
caput: in signum cuiꝰ oculos ⁊ faciem
videmus fieri rubeos: ⁊ visus fieri no-
cumentū: ⁊ sic etiā facile mouentur in
vomitu vaporis ⁊ ventositates ad orga
num auditus: quartū est percussio spe-
re in capitē ⁊ maxime in aure: cuiꝰ cau
sa est: qꝛ ex tali etiā accidit vehemens
cōmotio aeris cōnaturalis in organo
auditus existētis qꝛ natura aliquo mē
bro leso īmediate mittit ad ipsuꝫ spūs
⁊ sanguinē q̄ sunt in stra nature: ex qui
bꝰ tunc accidit in aure cōmotio. Quin
tū est casus: ⁊ maxime supra caput: pro
pter eandē cām q̄ dicta est de ꝑcussiōe
⁊ etiā ex casu quocūqꝫ vehemē fit cōmo
tio humoꝝ in corpe: sextū est ebrietas
cuius cā ē: qꝛ in ebrietate caput replet
fumus ⁊ vaporibus: ex quibꝰ ad orga
nū auditus vehēribus facile cōmouea
tur aer ꝯnaturalis in organo auditus
existens. Septimū est frigꝰ: ex forti eñ
frigore debilitat organū: quare ex le
ui cā facile patitur vel ꝯtingit tinni
tus ex forti frigore frigus causat ven
tositates. Et non solū ex istis causis cō
tingit tinnitus auriū: immo ex pluribꝰ
alijs sicut ex ventositate in capite gene
rata ⁊ in ipso mota: aut ex sonitu sani
ei que generatur fortasse in ipsa: ⁊ ex
feruore puris in partibus eius aut ex

motu vētositatis accidētis mītotiēs in meatibꝰ eius: sicut fit in febribꝰ aut ex repletione sup̄flua in corpe ⁊ ꝓprie in capite: aut ex materia viscosa resoluta in paucam vētositatē: aut ex medicinis quaꝝ ꝓprietas est vt retineāt humores ⁊ ventositates in tēporibꝰ cerebri: vt colligitur ab auicen. loco p̄realle.

Balnea vina venus ventus pi
per allea fumus.
Porri cum cepis lens fletus
faba sinapis.
Sol coitus ignis labor ictus
acumina puluis
Ista nocent oculis sed vigila
re magis.

¶ Hic ponunt̄. xxi. res nociue oculis.

¶ Prima est balneū siue humidū siue siccū qđ stupha đr. p̄rio q2 calefacit eos calefactiōe multa. et sic ledit eoꝝ complexionē: cum naturaliter sint frigidi de natura aq̄ sc̄dō q2 exsiccat ⁊ resoluit humiditates subtiles oculoꝝ: quibus spūs visiui q̄ sunt ignei habēt refocillari ⁊ tēperari. Et ꝓpter istud pl̄res reperiunt̄ ceci supra renū: in q̄bus cōitas vtit̄ stuphis ⁊ balneis: queadmodū etiā plures reperiūtur leprosi in holandia quā in aliq̄ alia regiōe: ꝓpter indebitū regimen. Secunda res est vinū: ⁊ hoc immoderate sumptū: tale n. debilitate oculos ⁊ visuz: q2 caput replet fumis ⁊ vaporibꝰ: ⁊ ergo etiā hebetat omnes sensus. Tertia res est venꝰ. i. nimiꝰ vsus coitꝰ: qui ab oībꝰ medicis fertur debilitare multū visum. et aristo. iiij. ꝓbleu. parti. iij. assignat cām istam dicēs: q2. s. p̄ coitū aufertur qđ oportunū est oculis. Oꝫ. n. humidū aqueū subtile eis inesse: in quo visibiles spūs fulciant̄: nā oculꝰ naturaliter est talis. s. hūidꝰ. vnde de sēsu ⁊ sensato ⁊. v. de gene. animali. đr: oculū esse de natura aque sed euulsis humidis ⁊ euacuatis ꝓuenit de superiora desiccari ꝓter qđ oculi a sui recedūt natura q̄ humiditate vigebāt: ⁊ merito oculi vigent humiditate: q2 p̄ spiritus igneos q̄ sunt in multo motu euanescerent nisi humido sustentarent̄: ⁊ ex isto manifestū est q̄ coitus exsiccat partes superiores subtrahendo humiduz ad qđ humidū ad qđ sequitur lesio acuitatis visus. Quarta res est ventꝰ: ⁊ maxime meridionalis: de quo dicit ypo. iij. amphorismoꝝ amphorismo illo: austrini flatꝰ. qđ est caliginosu. i. caliginē ⁊ obscuritatez in oculis inducēs: qđ ꝓuenit q2 talis ventus caput replet humiditatibꝰ hebetātibꝰ sensus ⁊ spūs obfuscātibꝰ. Quinta res est pip: qđ prouenit propter sui acuitatem q̄ generat fumos oculos mordicantes. Sexta est allea que etiā nocēt visui ꝓpter coꝝ acuitatem ⁊ vaporositatē: vt etiā priꝰ dictū est ibi: allea nux ru. Septima est fumꝰ q̄ etiā nocet ocul̄ ꝓpter sui mordicationē ⁊ exsiccationē. Octaua est porri: q2 ex esu ipsorū generantur fumi grossi melancolici: quibus visus obūbrat̄: vt etiā prius dictuz est ibi: alea nux ru. nona est cepe. quarum comestio nocet oculis ꝓpter eaꝝ acuitatez. Decima est lens: de quo dicit auicen. ij. can. c. de lente qđ illius qui plurimū eius comestione vtitur visus obtenebrat̄ ꝓpter vehementiā exsiccationis eius. Undecima res est fletꝰ nimiꝰ qui debilitat oc̄los ex eo qđ inducit debilitatez retētiue oculoꝝ. Duodecima est faba cuiꝰ vsus gn̄at fumū grossium melācolicū obtenebrantē spūs visiuos sicut poꝝ: ⁊ ergo etiā comestio fabaruz inducit somnia terribilia. Deciātertia est sinapis: cuiꝰ vsus inducit debilitatē visus ꝓpter eiꝰ acuitatez in decimaq̄rta est aspicere solē: ⁊ hoc est ꝓpter eius vehementē nitorem ⁊ splendorē q̄bus destruit̄ visus: vt p̄z ad exp̄ientiaz. et hoc ideo: q2 vehemēs sensibile nō ꝓpor

tionatū sensui sicut radij solares corrū
punt sensuʒ. Decimaqnta est coit⁹ ⁊ ma
xime post nimiā repletionē: vel magis
post nimiā vacuitatē ⁊ inanitionē: ⁊ de
ista dictū est: deciasexta ē ignis: cui⁹ in
spect⁹ causat siccitatē vehemētē in ocu
lis: ⁊ sic ledit visuʒ: ⁊ ēt ledit ꝓpter cla
ritatē ei⁹: ⁊ ergo cōiter videm⁹ fabros
⁊ illos q̄ ꝯtinue corā igne opātur rube
os aut debiles habere ocl'os. Decimase
ptima nimi⁹ labor: qꝛ tal' ēt vehemēter
exsiccat. Deciooctauo est ꝑcussio ꝯ ocu
los q̄ ledit oculos ⁊ visuʒ qꝛ facit sāgui
nē fluere' spūm visiuū ꝑturbantē: ⁊ aliqn̄
apostēa generantē. Decionona est nimi⁹
vsus reꝝ acutaꝝ vicʒ vti diuersis salsa
mētis acutis: ⁊ hoc ꝓpter acuitatū fu=
moꝝ ex ipsis gn̄atoꝝ. Uicesima est pul
uis siue ābulare in locis pulueruletis
in q̄bus de facili puluis ad oculos ꝑue
nit ⁊ visum obfuscat. Uicesimapriā: et
inter ceteras magis ledēs oculos ⁊ vi
sum: ē nimiū vigilare: qꝛ vigilie nimie
nimiaʒ siccitatē in ocul' inducunt. Et
in generali oīs repletio nocet ocul' sil'r
oē q̄ exsiccat naturā: ⁊ oē q̄ turbat san
guinē ex reb⁹ salsis acutis ⁊ alijs: ⁊ oīs
ebrietas. Uomit⁹ v̄o ꝯfert ei' iq̄tū pur
gat stomachū ⁊ nocet ei inq̄tū mouet
materias cerebri expellēdo eas ad ipʒ
Et ḡ si fuerit vomi⁹ necessari⁹ dʒ fieri
post cibū cōfax: litate. Et sil'r somn⁹ su
ꝑflu⁹ nocet visui: ⁊ somn⁹ stati p⁹ reple
tiōeʒ ⁊ ml'titudo fleubotomie: ⁊ ꝓprie
cū ventosis ꝯtinuis: ⁊ istud colligit ex
Aui. in. iij. trac. iij. c. de rememoratōe
rerū visui nocentiū: vbi etiā aui. pl'es
ex causis intextu narratis exprimit.

Feniculis verbena rosa celido
nia ruta
Ex istis fit aqua que lumīa re
dit acuta.

¶ Hic tāgūtur quiq̧ res medicinales
quaꝝ aqua ꝯfert visui. Prima est feni
culis: cui⁹ succ⁹ in oculo positus acuit
visuʒ fm Ra. iij. alman. Scōa est verbe
na cui⁹ aq̄ a cōibus medicis ponitur
in receptis ponentib⁹ ꝯtra debilitatē
visus. Tertia est rosa: cui⁹ aqua ꝯfor=
tando spūm animalē potest ꝯfortare vi=
sum. quarta est celidonia. ⁊ est herba
habēs succū citrinū. et dr̄ celidonia q̄si
celica dona donās. Quinta est ruta. et
est herba cōmunis. ⁊ aque istaruʒ dua
rum herbaꝝ sil'r valēt. vt ex cōmunib⁹
autorib⁹ medicine patʒ. et de pluribus
istarū herbaꝝ prius in diuersis passib⁹
dictum est amplius.

Sic dentes serua porrorū col
lige grana.
Ne careas iure cū iusquiamo
simul vre.
Sieqʒ per embotū fumū cape
dente remotum.

¶ Hic ponūtur aliq̄ medicine valētes
ad dolorē dentiū. et dicit text⁹ quod se
mina porrorū et iusquiam⁹ simul vsta
valent in dolore dentiū. et debēt sic ad
ministrari succus iusq̄ami cū seminib⁹
porrorū dʒ simul ꝯburi et fum⁹ istorū
per embotū recipi in illa parte in qua
est dolor dētis Jusquiamo enī est virt⁹
ꝓfaciēdi ⁊ sic ex stupore dolor n̄ ꝑcipit
⁊ i. fumo' semīs porris ē virt⁹ interficiē
di et eijciendi v̄mes qui aliqn̄ in ꝯca
uitateb⁹ dentiū existentes intollerabi
lem faciunt dolorē. et istud dicit aui. ij
can. c. de porro. et est porrū herba nota
⁊ iusquiam⁹ est herba stupefactiua ha
bens longa folia pinguia et fetida.

Nux oleum frigus capitis an
guillaqʒ potus.
Ac pomū crudū facient hoīeʒ
fore raucum.

¶ Hic ponuntur sex cause raucedinis
vocis: quaꝝ prima ē nux. i. comestio nu

eũ: q̃ꝛ nuces mł'tũ exsiccãt: ⁊ ergo vocē
exasperãt ⁊ faciũt eã ſil'ez vocibus gru
um: ſecũda ē oleuꝫ: cui⁹ vſus poteſt īdu
cere raucedinē: quia partes eius aliq̃
viſcoſe adherēt ipſi cãne pulmonis fa-
cientes raucedinē: ſecũdo poteſt īduce
re raucedinem in corporibus colericis
q̃ꝛ oleũ in talibus cito īflãmatur: ⁊ ſic
īducit ex tali calefactiõe exasperatõꝫ
⁊ raucedinem. ¶ Pꝛĩa tamen causa
videtur melioꝛ: tertia ē frigus capitis
cuius causa eſt: quia ex frigore capitis
fit ꝯpreſſio cerebri: ex cuius ꝯpreſſiõe
fluũ: humores deorſuꝫ v̾ſus guttur et
cãnã pulmonis īducẽtes raucedinē ꝓꝑ
nimiam humectationem cãne quarta
eſt anguilla ſiue cõeſtio; ãguille: q̃ꝛ ex
eſu eius fleumata viſcoſa multiplicãt
que veniẽtia ad cãnã pulmonis illic ad
herent inducẽtes raucedinē. ¶ Quīta
eſt potus nimius: ⁊ maxime quando
ītur dormitum: cui⁹ causa; ē q̃ꝛ ex tali
cãna pulmonis etiã multuꝫ humectat̃
iã vehemẽs hũectatõ canne pulmonis
potiſſia ē causa raucedinis vocis ſecũ
dum oẽs medicos: ¶ Sexta eſt pomũ
cruduꝫ: q̃ꝛ in ꝯ̃tum crudũ multiplicat
fleũata: ⁊ ſi ſit cũ hoc īmatuꝝ ſtipticũ
ſiue ponticum guttur exasperat.

Jeiuna vigilia caleas dape
valde laboꝛa.
Inſpira calidum modicum bi
be cõprie flãmatuꝫ.
Hec bene tu ſerua ſi vis depel
lere reuma.
Si fluat ad pect⁹ dicatur reu
ma catarius.
Ad fauces brancus ad nares
eſto coriſa.

¶ Hic tãguntur ſeptē quibus curatur
reũa. ¶ Pꝛimum eſt abſtinentia ſiue
ieiuniuꝫ: quia per hoc materia reuma
tis diminuitur: q̃ꝛ abſtinẽtia exſiccat
⁊ materia melius maturatur ⁊ cõſumi
tur: q̃ꝛ natura nõ habens materiã cĕ
balē ī quam agat agit in materiã reu-
matis ⁊ cõſumit eã ⁊ caput minus re
pletur: ⁊ ergo dicit aui. v. iii. trac. i. c.
xiiij. ⁊ oꝫ quidem ne patiens cataꝝ et
coriſaꝫ repleat vẽtrē cibis quare reple
atur caput eius. ¶ Secũduꝫ ē vigilia
q̃ꝛ illa etiã ē exſiccatiua cerebri ⁊ ꝓhi-
bitiua aſcẽſus mł'toꝝ vapoꝝ ad caput
tertiũ ē cibi calidi ẽt q̃ iuuãt ī reuma
te cũ ē ex materia frigida q̃ꝛ per illos
etiã tunc digeritur materia frigida:
¶ Quartũ eſt multuꝫ laborare: q̃ꝛ per
hoc etiã cõſumitur materia reumatis
q̃ꝛ laboꝛ mł'tus ex ſiccat ſupfluitates
corporis: ⁊ loco iſti⁹ dictõis valde: q̃dã
textus habent veſte: ⁊ tũc ſẽſus eſt q̃
in cura reumatis etiã valet calere ve-
ſtibus: ⁊ hoc etiã verũ ē maxime: tamē
quãdo materia reumatis ē frigida: q̃n
tuꝫ ē inſpiratio aeris calidi: ⁊ hoc ma-
xime ī catarro ex materia frigida: q̃ꝛ
per aereꝫ īſpiratuꝫ calidũ tũc calefacit
materia ⁊ maturatur: ¶ Sextum eſt
modicũ bibere ⁊ pati ſitim: q̃ꝛ per hoc
etiã mãteira reumatis ꝯſumit̃ cũ ſitis
ſiue modica bibitio exſiccet. ⁊ etiã per
modicã bibitionem non repletur ſicut
ꝑ mł'tũ potũ: ¶ Septimũ ē cõprimere
flatũ i. retinere ãhelitũ: iſtõ enī valde
bonũ ē ī catarro maxīe a cã frigida: q̃ꝛ
ꝑ iſtã retẽtiõꝫ anhelitus calefaciũt pec
toralia: ⁊ ſic meli⁹ digerit̃ materia fri-
gida fleumatica faciẽs catarrũ: ⁊ pluri
ma iſtoꝝ ⁊ alia tangit aui. loco. pꝛeale.
dicens q̄ omne vt aſſiduet calefactiõꝫ
capitis ⁊ elõgatõꝫ ei⁹ a frigore ⁊ minu-
at ipſũ a ſeptẽtrione: ⁊ ꝓpꝛie p⁹ auſtꝝ:
auſter enī replet ⁊ rari ficat ⁊ ſeptẽtrio
ꝯſtringit ⁊ expͥmit ⁊ minoꝛat potũ aq̃
ꝯgelate. neq3 dormiat ī die ⁊ ſiciat ⁊
famē patiat̃ ⁊ vigilet q̃tũ põt quoniã
ſũt initiã cure rallis v̾o. ix. almã vult
q̄ patiẽs reuma dꝫ cauere ne iaceat ſu
pin⁹: ⁊ ratio ē ne ꝑ illũ ꝯcubitũ mate-
ria fluat ad ꝑtē poſteriorē ⁊ cũ ꝑs poſ
terioꝛ nõ hꝫ maifeſtos meat⁹ per quos
materia fluat timeatur ne fluat ad ner

uos τ faciat spasmū vel paralisim: τ si militer dz abstinere oīno a vino: qꝛ vinum est vaporosum: τ cū multū calidū sit dissoluit materiā τ auget reuma: τ siſr non dzstare ad solem aut ad ignē: qꝛ sol aut ignis dissoluendo materiaz augēt reuma: deinde textus ī duobus vltimis versibus ponit differentiā inter ista tria nomina. s. catarrus: brancus: τ corriza. τ stat differentiaz in hoc qꝺ est fluere materiā ad aliā ptē: vnde reuma est nomen cōmune ad omnē fluxum materie de vno mēbro ad aliud Et ergo dicit reuma quasi ruens materia: in cōmuni tñ vsu capitur solum pro noīe cōmuni ad oēm fluxum materie a capite τ continet sub se istas tres species. s. cactarū brancū τ corisam: vñ si illa materia fluat ad pectus vel mēbra vicina dicitur catarrus: si vero ad fauces brancus: sꝫ si fluat ad nares dicitur coriza.

Auripigmentum sulphur misceremento
His decet apponi calcem cōmisce saponi
Quatuor hec misce commixtis quattuor istis
Fistula curatur quater ex his si repleatur

Ⓒ In hoc textu ponit auc. medicinam curatiuā fistule dicēs ꝙ emplastrū factū ex auripigmēto sulphure calce τ sapone simul mixtis curat fistulā: cuius cā est: quia ī istis est virtus exsiccatiua τ mūdificatiua que ītentiōes necessario reqrūtur in curatiōe fistule. de auripigmēto dicit platea. quod ē calidū τ siccū ī quarto gradu dissoluit attrahit ꝯsumit et mūdificat: et sulphur τ sapo ꝭm eum etiā calida sūt τ sicca: sulphur tamē vehementius: qꝛ ē calidū τ siccū ī quarto. sapo vero nō. de calce dicit auicēna qꝺ calx abluta ē exsiccatiua sine mordicatiōe τ cū solidat: notādū circa istud quod fistula est vulnus assidue et ꝑiodice fluens. i. secundū diuersa tēpora vel secundū diuersas lunationes. auripigmentum vero ē illud quo vtūtur sculptores: quo faciūt adherere es siue metallum lapidibus. sapo vero. i. smigma est illa pinguedo alba siue nigra qua mulieres lauāt τ mūdant vestes. alia vocabula nota sunt.

Ossibus ex denis bis cētenisqꝫ nouenis.
Cōstat homo denis bis dentibus ex duodenis.
Ex tricentenis decies sex quiqueqꝫ venis.

Ⓒ In hoc textu auctor ponit numerꝫ ossiū dētiū τ venaꝝ humani corporis: et dicit primo quod homo ꝯstat ex ducentis τ nouēdeciꝫ ossibus. secūdū tamē solēnes medicine doctores vt ypo. Gal. Ra. auer. τ auicē. hossa hoīs sunt ducenta et quadraginta octo: licet in particulari enumeratiōe ossiū discōueniāt: τ istud vult ille cōmunis vsus:
Ossa ducētena sūt atqꝫ quater duodēa
Ⓒ Secūdo dicit qꝺ hō dꝫ habere trigīta duos dētes: et istud ītelligēdū ē cōmuniter τ vt plurimū ī hoīb9 ꝑfectis aliquādo enī ꝯtingit aliquos hoīes nō habere dētes quatuor extremos q̄ sūt post molares: et ī talib9 dētes sūt vigīti octo tātū τ aliq carēt his dentibus vltimis ī puericia tātū: alij ī pueritia τ ī iuuētute ita qꝺ nō eis nascūt donec sint senes: alij tota vita. circa istud sciēdū est qꝺ secūdū aui in. i. doc. v. sum. c de anathomia dētiū: Inter oēs dētes duo vocātur duales: τ sūt. duo dentes anteriores: τ duo quadrupli iūcti dualibus a dextris et sinistris τ tā duales quā quadrupli sūt duo ī superiori mādibula τ duo ī feriori: τ sūt oēs ordinati īcidēdū: τ ideo a quibusdam īcisores vocātur τ specialiter duales: τ post istos dētes sūt duo dētes qui vocātur canini supi9 τ duo īferius imediate cō

iuncti q̃drupli: τ officiũ eoꝝ est frangere dura: et post illos sunt quattuor dentes mollares a dextris τ a sinistris q̃ttuor tã in superiori quã in inferiori mandibula τ post istos in aliquib⁹ est dens vnus sensus tam a dextris q̃ sinistris: τ tam in inferiori q̃ superiori mãdibula: in aliquib⁹ vero nõ: τ sunt isti dentes moliares τ dentes sensus oẽs ordinati ad mollendũ τ summa totius numeri dẽtiũ est trigita duo: vel. xxviij in non habentibus dentes sensus: sclz quattuor duales: quattuor quadrupli et quattuor canini: sexdecĩ molares: τ quattuor dentes sensus: tertio dicit q̃d homo habet tricentas et septuagintaquinq3 venas vt posset patere enumeranti eas

Quattuor humores in humano corpore constant.

Sanguis cum colera flemma melancolia

Terrã. melã aque fleg τ aer sanguis cole ignis.

¶ In hoc tex. enumerat primo auctor humores qui sunt necessarij ad constitutionem humani corporis: et dicit q̃ quattuor sunt humores ĩ humano corpore. s. sanguis: flemma: colera: τ melancolia: secundo ostendit naturam et cõplexionem cuiusq3 humoris p hoc q̃d cõpat vnũquẽq3 vni elemẽtorũ: τ vult quod melãcolia est frigida τ sicca: τ sic cõparat terre q̃ similis nature est flemma est frigidũ: τ humidum: τ sic ɔparatur aque: sanguis est calid⁹ τ humidus τ sic cõparat aeri: s3 colera est calida τ sicca: τ sic cõparatur igni. τ iste sensus etiã p3 ĩ his v̾sib⁹. humid⁹ est sanguis calet. est vis aeris illi. Alget humet fleumatilli vis fit aquosa. Sicca calet colera sic igni fit similata. Melencolia friget sicca quasi terra. τ p maiori intellectu sciendũ est q̃d fm aui. in. i. doc. iiij. c. i. quattuor sunt humores in corpe hois s. sanguis: fleũa: colera: τ melẽcolia: vt dictũ est. Inter quos sanguis est melior. ¶ Primo ẽ: q2 materia spũu3: in q̃bus vita ɔsistit: τ oĩs operatio vegetatiua vitalis: τ aĩalis. ¶ Secundo q2 cõformis est cũ principijs vite. Est em calidus τ humid⁹ temperate. ¶ Tertio q2 plus nutrit τ restaurat deperditum ceteris humoribus. Et vt ad vnũ sic dicere. est thesaur⁹ nature: ex cui⁹ pditõe seq̃tur mors stati: deinde sequitur fleuma in bonitate. ¶ Primo q2 aptũ est vt tẽpe necessitatis fiat sanguis: τ ideo nõ h3 propriũ receptaculũ: sed incedit cum sanguine. ¶ Secũdo q2 vicin⁹ est radicali humido: q̃d est velut basis vite deinde seq̃tur colera: q2 participat cu3 naturali calore quãdiu mensuram seruat: deinde est melancolia velut fex et sordicies elongata a principijs vite. inimica leticie τ liberalitati τ cõnata senio τ morti. ¶ Secundo sciendũ p diuisionẽ τ diffinitione humoꝝ quod sanguinis due sunt species. s. natural' et ĩnaturalis: naturalis est cuius color est rubeus: sc3 venalis rubeus oscur⁹: τ arterialis, rubeus clar⁹ malo clarens odõre: τ est valde dulcis: τ hoc per respectũ ad alios humores. Innaturalis est duplex. Nam quidã est innaturalis: qualitate sc3 qui est mutat⁹ a complexione bona in se sine alterius humoris commixtione: alius est innaturalis ꝑpter humorẽ malum ei admixtum peccantem qualitate substantia vel q̃ntitate vel in proportione alterius al alterum τ iste est duplex: nã quidam est naturalis ex permixtõe mali humoris nõ q̃ ab extra sibi superuenit alius ẽ, non naturalis ex ꝑmixtione mali humoris generati in ipsomet sanguine: q̃n pars sanguinis putrefacta est: sicut et ei⁹ subtile cõuersum est in coleram: τ grossiu3 in melẽcoliam: vel illa colera vel illa melancolia vel vtraq3 mãsit in illo sagui-

ne. Et iste sanguis non naturalis ex ad
mixtione mali humoris multipliciter
diuersificatur a naturali. Primo in
substātia: q2 grossior ꝛ turbidior est cū
sibi miscetur melancolia: vel subtilior
cum sibi miscetur colera citrina vel a-
quositas: secundo in colore. q2 est decli
nas ad albedinem ex parte fleumatis
vel ad nigredinem ex parte melancolie
tertio in odore q2 fetidior est ex admi-
xtione putridorum humorum vel om-
nino odore caret ex admixtione crudo
rū: quarto in sapore: q2 vergit ad ama
ritudinē ex admixtiōe colere vel ad ace
tositatem ex parte melancolie vel ad i
sipiditatem ex parte fleumatis. Fleu-
matis vero naturalis etiā due sunt spe
cies scꝫ naturale ꝛ innaturale: natura-
le est ꝙ est aptum vt in aliquo tēpe fi-
at sanguis: q̄si est sanguis nō bene co-
ctus: Et est quidam modus dulcis fleu
maticis ꝙ non valde existit frigidum:
immo corporis cōparatione est frigidi
tatis pauce: sanguinis vero cōparatōe
ꝛ colere rubee est frigidū: ꝛ est natura-
liter album: ꝛ dr̄ istud fleuma dulce ex
tenso hoc nomine dulce ad oēs sapores
delectantes gustuꝫ: q2 alio modo istud
fleuma naturale non est dulce. cū sit in
sipidum aquosum ꝛ sapori aque multū
propinquuꝫ: ꝛ non fecit natura isti fleu
mati proprium receptaculum sicut
colere ꝛ melencolie fecit: sed fecit ipsuꝫ
transire cum sanguine vt tempore ne-
cessitatis vertatur in sanguinem: quia
hꝫ similitudinem propinquā sanguini
ꝛ istus fleumatis due sunt necessitates
ꝛ vna vtilitas: prima vtilitas est vt sit
iuxta membra ad hoc vt operetur in eo
rū virtutes ꝛ coquant et digerant et
nutriant ex eo cum membra amiserint
nutrimentū q̄d cōsueuit venire ad ipa
quod est sanguis bonus propter reten
tionē materie sanguinis: que quidē re-
tentio a stomacho ꝛ epate fit propter
aliquas causas accidentales: secunda
necessitas est vt misceatur cū sanguine
ꝛ reddat ipsum aptum ad nutrienduꝫ
membra fleumaticarum cōplexionum
sicut cerebrum ꝛ nucham: in quorum
sanguine ea nutrituro notabilem fleu
matis partem esse oportꝫ. vtilitas vero
eius est vt humectet iuncturas ꝛ mem
bra que multum mouentur ne desiccē-
tur propter calorē qui prouenit ex mo
tu ꝛ confricatione: fleuma vero inna-
turale potest diuidi primo ex parte sub
stantie. ꝛ sic quoddaꝫ est muscillagino
sum: ꝛ est fleuma secundum sensum di
uersum in subtilitate ꝛ grossicie in su-
is partibus ꝛ dicitur muscillaginosuꝫ
propter similitudinem quam habet cū
muscillaginibus extractis a seminib9
aliud est fleuma grossum quod appa-
ret equale in substantia id est in subti-
litate ꝛ grossicie secundum iudicium
sensus: sed secundum veritatē diuersuꝫ
est in suis partibus: ꝛ dicitur fleuma
cruduꝫ: ꝛ istud multiplicatur in stoma
cho ꝛ in intestinis: ꝛ propter ipsius ex-
pulsionē a stomacho precepit ypocras
fieri vomitum in mense bis: ꝛ ad eius
expulsionem ab intestinis statuit natu
ra coleram defluere a cistia fellis ad in
testinum ieiunum. ꝛ consequenter ad
alia inferiora: quatenus abstergeret il
lud fleuma ab orificijs intestinorum ꝛ
faceret ipsum descendere cum fecibus
multiplicatur etiam interdum in ve-
nis specialiter in senibus propter dimi
nutionem digestionis ꝛ illic morā tra-
hens paulatim augetur ꝛ ingrossatur:
ꝛ cum ab eo tandē grauetur natura. et
non possit ipsum per venas expulsio-
nis ordinarias expellere faciens de pos
sibilibus quod melius est elongat ip-
sum a corde ꝛ a alijs membris intrinse
cis: ꝛ mittit ad extrema ꝛ specialiter
ad tibias: quia sua grauedine natura
liter tendit ad inferiora: ꝛ ista est cau
sa q̄re tibie senū inflant̄ inflatōe relin
q̄nte foueā post ip̄ssiōeꝫ digiti sp̄āl'r

circa noctẽ: ⁊ in pinguibꝰ ⁊ solitis nu=
triri humidis: aliud ẽ fleuma valde sub
tile: ⁊ ẽ fleuma aquosum simile aq̄ ali=
qualiter inspissate: ⁊ sepe inuenitur in
saliuis et sputis male digerentiū ⁊ ni=
mis bibẽtiū ⁊ a cerebro ad nares distil
lare solet in pricipio corizarum ⁊ cum
per decoctionem ingrossatur conuerti
tur in fleuma grossum aut muscillagi
nosum aliud est fleuma valde grossum
albuz vocatum gipseum: ⁊ est fleuma
cuius subtile fuit resolutuz propter ni
miam moram eius in iuncturis ⁊ gros
sum remansit quasi lapidificatum. Et
istud fleuma facit podagram nodosaz
fere insanabilem. aliud est fleuma vi=
treum ⁊ est fleuma spissum: grossum si
mile vitro liquefacto in colore: viscosi=
tate et pondere. Secundo diuidit fleu
ma innaturale ex parte saporis: nam
quoddam est fleuma dulce quod fit ex
admixtiõe sanguis cū fleumate: ⁊ sub
isto ẽt ꝯtinet fleūa vnctuosū qđ fit ex
admixtione vnctuositatis sanguinis si
cut quoddam fleuma vitreum. Aliud ẽ
fleūa salsū factū ex admixtione colere
Et istud est magis mordax siccꝰ ⁊ leni
us ceteris speciebꝰ fleumatis: propter
coleram quam suspicit in se que sicca
existit leuis ⁊ acuta: ⁊ hoc fleuma sepe
reperitur ĩ fleumaticoꝝ stomachis po
tantiū sepe vina fortia ⁊ vtentiū salsis ⁊
acutis: et adherẽs stomacho cāt inter=
dum sitim clamorosam: ⁊ diu currens
per ĩtestina qn̄qꝫ excoriat ea ⁊ inducit
dissenteriā: ⁊ in anno frequenter indu=
cit fortẽ tenasmonem: aliud est fleuma
acetosum quod fit qn̄qꝫ propter melan
coliā acetosam sibi admixtam: et quan
doqꝫ fit propter ebulitionem que acci
dit fleumaticis: sicut accidit succis dul
cibus fructuum quod primo ebuliunt
⁊ postea acescunt: ⁊ istud fleuma sepiꝰ
apparet in stomacho male digerentiū
q̄ȝ in alijs partibus. Nam ad os stoma
chi naturaliter profluit melencolia ad
desiderium suscitandū: que deorsum
cadens qn̄qꝫ fleumati mixta reddit ip
sum acetosum: ⁊ hoc cognoscitur per
ructus acidos ⁊ interdum fleuma tale
generatur in stomacho ꝑ viā ebulitio=
nis a debili calore ex chilo: aliud ẽ fleu
ma ponticum: ꝙ quādoqꝫ cātur ꝓpter
admixtionez melancolie pontice: ⁊ istđ
raro reperitur propter raritatem me=
lencolie pontice: quando vero causat
ꝓpter vehementem infrigidationem
eiꝰ qua humiditas eius ꝯgelatur ⁊ ali
qualiter ad terrestreitatem alteratur: et
non superuenit ei calor debilis qui faci
endo ipsum ebullire conuertat spiritū
in acetositatez: neqꝫ calor fortis qui di
gerat ipsum ⁊ ꝯuertat ipsuz in sangui
nẽ colere vero spẽs similiter due sunt. s.
naturalꝭ ⁊ innaturalis. Colera natura
lis est spuma sanguinis cuiꝰ color ẽ ru
beus clarus. i. citrinus in vltimo gra=
du citrinitatis: sicut capili safrani: ⁊ ẽ
leuis acuta ⁊ quanto magis fuerit cali
da erit maioris rubedinis. Et ista cole
ra postquā generata est in epate diui=
ditur in duas partes quarum vna trā
sit cum sanguine ad venas ⁊ alia pars
transmittitur ad bursam fellis. Pars
aūt illa colere que transit cum sangui=
ne penetrat cū eo causa necessitatis ⁊ cā
vtilitatis. Necessitas est vt misceatur
cum sanguine ad nutriendū membra
colerica. ⁊ vtilitas est vt subtiliet san=
guinem ⁊ faciat ipsum penetrare in ve
nis. Pars aūt illa que transit in bur=
sam felis transit illic etiā ꝓpter neces
sitatem ⁊ vtilitatem: necessitas est du
plex quedam est necessitas corporis to
tius scȝ mundare ipsum a superfluita=
tibus colericis: alia est respectu burse
fellis: ⁊ est nutrire ipsam. Utilitas ẽt
duplex est: vna est abluere intestina a
fecibus ⁊ fleumate viscoso adherentes
eis: altera est pungere intestina ⁊ mu=
sculos ani vt sentiant quod est eis no=
ciuū ⁊ emittant egestionẽ et huius rei
signuz est ꝙ colica sepe accidit propter
opilationẽ factā in foramine ꝙ ꝓcedit

a bursa fellis vsque ad intestina: colera vero inaturalis duplex est: nā vna est innaturalis pͥpter cām extrinsecā que ei admiscetur. alia est innaturalis pp cām in se: qꝛ substantia eius nō est naturalis colera innaturalis pͥpter cām extrinsecam: alia est cita ꝛ famosa: et ē illa cui fleuma admiscetur: ꝛ dicitur famosa siue etiā nota qꝛ sepissime generari solet. Et ex hac colera sepe fit tertiana nota alia est q̄ est minoris fame. et est illa cui melancolia est admixta. colera vero famosa vel est citrida: et generatur ex admixtione fleumatis subtilis cum colera naturali: vel est vitellina simil' vitellis ouoꝝ: et generatur ex admixtōe fleūatis grossi: cū colera naturali colera vo mīoris fame fit duob' mōis vn' ē qn̄ colera in se aduritur: ꝛ fit cinis a quo nō sepatur pars subtilis colere: sed cū eo miscetur: et hec colera est peior: alius est melancolia colere de foris aduenienꝭ cum ea misceatur: ꝛ hec colera ē melior alia ꝛ est ei' color rube' ꝫ non clar' nec floridus: immo est magis similis sanguini venali: colere vero innaturalis in propria substantia sine alterius humoris commixtione: alia est que sepius generatur in epate: per hoc qđ subtile qđ est in sanguine aduritur ꝛ transit in coleraꝫ ꝛ grossum in melācoliā. alia est que stomacho magis generatur ex cibis malis non digestis sed corruptis: vel generatur in venis ex humorib' alijs et istud colere due sunt species: nam quedam est prassina sil'is colori prassii nigri que generatur ex vitellia qn̄ aduritur: nā adustio facit in collera vitellina ingredinē qua ꝯmixta cum citrinitate generatur color viridis: alia est eruginosa similis in colore erugini eri: ꝛ generat' ex prassina quando prassina tm̄ aduritur donec siccetur eius humiditas: ꝛ incipiat redire ad albedinē pͥpter suam siccitatem: ꝛ iste due vltime colere male sunt ꝛ venenose: eruginosa tamē maior est.

Melancolie vero species similiter due sunt .s. naturalis ꝛ innaturalis: naturalis est fex boni sanguinis ꝛ turbulentia ꝛ superfluitas. cui' sapor est medi' inter dulcedineꝫ ꝛ ponticitatem: et ista melancolia cum generata est in epate patitur in duas partes: quarū vna penetrat cum sanguine et manat cum eo ad venas: alia transmittitur ad splenē prima pars penetrat cum sanguine pͥpter necessitateꝫ et vtilitatē: necessitas est vt misceatur cū sanguine ad nutriendū mēbra melancolia frigida ꝛ sicca sicut ossa. Vtilitas ē vt fluxibilitatem sanguinis nimiā coerceat ꝛ vigore corpulentia ei' ꝯdenset donec fiat pars solida membroꝝ duoꝝ q̄ dꝫ nutrire: alia pars q̄ sanguis nō īdiget vadit ad splenem pͥpter necessitatē ꝛ vtilitatem. necessitas est duplex: vna est fm totū corpus .s. ipm a supfluitate melācolia mūdare: alia est fm splenē. s. ipsū nutrire: vtilitas vero pͨcedit ex ea pͥpter hoc ꝙ ipsa ꝯfluit ad orificiū stomachi exprimendo hūiditates quas illic inuenit: sicut mulier mulgendo exprimit digestis lac ab vberib' vacce Et hec vtilitas est duob' modis: vno mō ipsa mlta cōstringit ꝛ inspissat ꝛ ꝯfortat orificium stomachi. Secundo qꝛ facit in ore stomachi cōmotionē pͥpter acredinē eius ꝛ exsiccat famē ꝛ facit desideriū. Melācolia vero innaturalis ē sicut res adusta vel cinis respectu alioꝝ hūoꝝ: ꝛ ei' q̄ttuor sunt spēs famose lꝫ pl'es sint n̄ famose. Prima est q̄ est cinis colere et est illud ꝙ aduritur de colera: ꝛ hoc spēs est amara. Secunda est q̄ est cinis fleumatis: ꝛ illud quod fuit adustū ex fleumate: ꝛ si fleuma qđ adustuꝫ est fuerit valde subtile ꝛ aquosuꝫ: tūc melācolia ex eo genita erit salsa in sapore. si aūt fuerit fleuma grossuꝫ qđ aduritur tūc cinis ei' aut melācolia ex eo generata tendit ad acetositateꝫ aut ponticitatē Tertia est q̄ est cinis sanguīs ꝛ illđ qđ adustū est ex sanguine: ꝛ hec melācolia

est falsa parū trahens ad dulcedinem.
Quarta est que cinis melācolie natu-
ralis: ꝛ si melācolia naturał ex qua fit
fuerit subtilis: tūc est multū acetosa:
ꝛ cū effunditur sup terrā ebulit: et ei⁹
odoꝛ est acris: ꝛ ab eo fugiūt musce et
aīalia: si vero talis melācolia naturał
ex q̄ fit fuerit grossa: erit minoꝛis ace-
tositatis cum pauca ponticitate.

Natura pingues isti sunt atqꝫ
Semper rumoꝛes iocantes.
cupiunt audire frequentes
Hos vēus et bachus delectāt
fercula risus.
Et facit hos hilares et dulcia
verba loquentes.
Omnibus hũ studiis habiles
sunt et magis apti.
Qualibꝫ ex cā nec hos leuiter
Largus amans mouet ira
hilaris ridēs rubeiqꝫ coloꝛi.
Cantās carnosus satis audax
atqꝫ benignus

Hic ponit auc. figura per q̄ cognoscere
possum⁹ hoīeꝫ sanguinee cōplexiōis q̄
rū primū est q̄ sanguine⁹ est naturał
pinguis: ꝛ nō debem⁹ intelligere q̄ san
guineus sit pinguis pinguedine ꝓprie
accepta: qꝛ tale significat sp frigiditā
tem cōplexionis. vt vult aui. ij. in doc.
iij. ca. iij. sꝫ est pinguis pinguedīe extē
sa ad multā carnositatē: qꝛ est multū
carnosus. Vult. n. aui. loco preall. q̄
multitudo carnis rubee cū decēti fir
mitate ꝛ nō laxitate ei⁹ significat com
plexionē calidā ꝛ humidā q̄lis est san-
guinea. ꝛ rō est: qꝛ multitudo carnis
rubee attestał sup fortitudine v̄tutis
assimilatiue ꝛ multitudīe sanguīs q̄ vi
gent ꝛ inualescūt ca lido ꝛ humido: te
ste gał. ij. cōplexionū dicētē. Mltitudo
aūt carnis multudine sanguīs gn̄atur
Calidū v̄o pfecte digerens ꝛ assimilās
carnis soliditatē opatur. dicit etiā aui
loco preał. qđ oē corp⁹ carnosuꝫ sine mł
titudīe pinguedinis ꝛ adipis ē sangui
neū. ꝛ idem vult gał. ij. tegni. can. illo.
Humida v̄o ꝛ calida crassis. Secundū
est qđ est iocosus. s. proferēs v̄ba alios
ad risuꝫ prouocantia vel letus et hoc ē
ꝓpter benignitatē humoꝛis sanguinei
prouocantis hoīeꝫ ad leticiā ꝛ iocūdi-
tatē ꝓpter spūs claros ꝛ pfectos ex san
guine gn̄atos. Tertiū est qđ libenter
audit fabulatōes iocosas: eadē de cau-
sa: q̄rtū est qđ inclinatus est ad luxu-
riam propter caliditatē ꝛ humidita-
tem prouocantiū ad coitū. Quintū est
quod talis libenter bonū vinū potat.
Sextū est q̄ libenter comedit bona ci
baria: quoꝝ cā potest esse: qꝛ talis appe
tit similioꝛa cōplexionis ei⁹ que sunt
bona vina ꝛ bona cibaria. Septimum
est qđ talis de facili ridet cui⁹ causa ē:
qꝛ sanguis ꝓuocat ad risū. Octauū est
qđ tał ē hylaris. i. hylarē faciē amabłē
ꝛ iocūdū habēs ꝓpter viuacitatē colo-
ris ꝛ formositatē ꝯplexōis ex cōplexiōe
sanguīs. Nonū ē qđ tał ꝓfert dulcia v̄
ba ꝓpter amicabilitatē nature sangui
nis. Decimū ē qđ talis est apt⁹ oīb⁹ ar
tib⁹. i. đ facili pōt addiscere quālibꝫ ar
teꝫ ꝓpter viuacitatē: ꝛ ꝑspicacitatem
igenij ei⁹. Undecimū ē qđ tał nō facile
irascał: ꝛ istđ ꝓuenit ꝓpter humidita-
tē ebetantē feruoꝛē colere ꝓuocātis ad
irā: deīde text⁹ in duob⁹ vltimis v̄sib⁹
repetit aliq̄ signa dicta ꝛ aliq̄ addit.
Primū est qđ sanguine⁹ est larg⁹ nō a
uar⁹: sꝫ liberał. Scđm est qđ talis est
amās siue amoꝛosus. Tertiū est qđ ta
lis est hylaris. i. habēs vultū iocūdum.
Quartū ē qđ tał quasi sp videł ridere:
quoꝝ oīm cā est benignitas sanguinis
ad ista ꝓuocātis. Quintū est qđ tał est
rubei coloꝛis. vul eīm aui. loco p̄all. qđ
coloꝛ cutis rube⁹ significat mltitudīeꝫ

sanguis: ꝛ dz istō intelligi de colore ru beo cū quodā splēdore et nō de rubeo fu sco q̄lis reperiri solet in vultibꝰ hoꝝ q̄ libēter ꝛ abūde bibūt fortia vina ꝛ vtū tur salsis ꝛ spēbus acutis: qꝛ tal' signifi cat leprā futurā. Sextū est qꝺ talis li bēter cātat vel audit cātare ꝓpter letū eiꝰ aīm. Septimū ē qꝺ talis ē carnosus ꝓpter cām priꝰ dictā. Octauuz est qꝺ talis est satis audax propter caliditatē sanguis q̄ est cā audacie Nonū ē qꝺ tal' ē benignꝰ pp sanguīei hūoris bonitatē

Est et humoꝛ colere qui cōpe- tit impetuosus.
Hoc genus est hoīm cupiens precellere cunctos.
Hi leuiter discunt multū cōe- dunt cito crescunt.
Inde magnanimi sūt largi sū Hirsutus fallax ira petentes ira scens prodigus audax Astutus graci lis siccꝰ croceiqꝫ coloris.

¶ Hic pōit auctoꝛ q̄dā signa p̄ q̄ cogno scere possumꝰ hoīem colerice ꝯplexiōis Primū est qꝺ colericꝰ est impetuosus i. faciens reȝ cū impetu: cuiꝰ cā est: qꝛ su pfluꝰ caloꝛ q̄ est in colerico mouet ad impetū: et ergo ēt vult aui. ij. in doc. iij. c. iij. qꝺ opationes excessiui morꝰ signi ficant caliditatem. Scōm est quod ta lis est cupidus honoris et appetit esse in primis sedibꝰ: et precellere cunctos alios cuius causa est: qꝛ superfluus ca loꝛ pronificat. aīam ad arrogantiā et temeritatē. Tertiū ē qꝺ isti cito discūt ꝛ hoc ꝓpter subtilitatē humoris coleri ci ꝛ eiꝰ caliditatē. ꝛ ergo etiā dicit aui. loco prealle. qꝺ intellectꝰ. i. ꝓmptitudo ꝛ viuacitas ad intelligentiā significat caliditatē ꝯplexiōis. Quartū ē qꝺ isti mł'tū cōedūt: qꝛ i ipis fortioꝛ ē caloꝛ di gerēs: maioꝛ resolutio quā ī alijs coꝛ poribꝰ. Quintū ē qꝺ isti cito crescūt. i. ꝑueniūt ad augmētū: ꝛ hoc ꝓpter forti tudīeȝ caloris nał'ł ī eis q̄ est cā aug mēti. Sextū ē qꝺ isti sūt magnanī. i. ꝑ potētes tolerare iiurias. ꝛ hoc ꝓpter ca liditatē ī eis: ꝛ ꝙ dicit aui. lo. pal. qꝺ pa rū pati abvnaq̄ꝗ re. i. patiam se redde re seruat caliditatē. Septimū ē qꝺ isti sūt largi. ꝛ hoc respectu illoꝝ q̄bꝰ hono res accidere pñt. Octauū ē qꝺ isti appe tūt sūma. i. sūma dignitates ꝛ officia ꝓ pter cāȝ scōi signi: nonū qꝺ colericꝰ est hirsutꝰ. i. pilosus ꝛ hñs mł'tos crīes ꝓ pter caliditatē apientē poros ꝛ mouē tē materiā piloꝝ ad cutē Et ꝺr hirsutꝰ q̄si hircos seq̄s: qꝛ īter oīa aīalia bruta hircꝰ hꝫ lōgiores crines. Decimū ē qꝺ ipe ē fallax. i. deceptoriꝰ. Undecimū ē qꝺ ipe ē trascēs. i. ꝺ facili irascit ꝓpter caliditatē. ꝛ ꝙ dicit aui. lo. pal. qꝛ ira fre q̄s ꝛ a leui cā significat caliditatē: ꝛ hꝰ ē ꝓpter facilitatē ꝯmotōis coleꝛ ꝛ ebu litōis sanguis circa coꝛ. Duodecimū ē ꝙ ipe ē. ꝓdigꝰ qꝛ largꝰ ē ī exponēdo ꝓ pter honores hn̄dos. Decimūtertiū ē ꝙ tal' ē audax: qꝛ audacia ēt ꝓuenit pp ni miā caliditatē ꝛ maxīe cordis Decimū q̄rtū ē qꝺ ipe sit astutꝰ. i. cautꝰ. Decimū q̄ntū ē ꝙ tal' ē gracił'. i. nō grossoꝝ mē broꝝ neq̄ mł'te carnis pp supfluā cali ditatē vehemēter resoluētē. Decimsextū ē ꝙ tal' ē siccꝰ. i. macer pp siccitatē ꝯple xōis. Decimseptimū ē ꝙ tal' ē crocei co loris. i. citrini ꝛ ergo dicit aui. lo. pal. ꝙ coloꝛ subruffus significat colere dn̄iū.

Fleūa vires modicas tribuit: latosqꝫ breuesqꝫ
Fleuma facit pingues sāguis reddit mediocres.
Ocio ñ studio tradū. sꝫ coꝛpa Sensus ebes tardꝰ somnoꝝ motus pigritia somnus.
Hic somnolautus piger ī spu tamine multus.
Est hinc sensus ebes pinguis facit coloꝛ albus.

¶ Hic posuit auic. aliqua signa cõplexionis fleumatice. Primũ signũ ẽ paucitas vix: fleumatici em̃ paucitas vires habent ꝓpter paucitatem caloris naturalis a quo oĩs vis hȝ exordiũ. Secũdũ est ꝙ fleumatici sunt sati ⁊ breues qr in eis est paucus calor naturalis nõ sufficiens extendere corp⁹ in longũ: extendit igit᷑ corpus ẜm latũ. Tertium ẽ ꝙ fleumatici sunt pingues ꝓpter eorũ frigiditatẽ ⁊ humiditatẽ: et ergo dicit aui. loco preal. ꝙ pinguedo vel adeps sup̄flua significat excessum frigiditatis ⁊ humiditatis ⁊ cõplexionẽ corpoꝝ frigidã ⁊ humidã: qr sanguinis vnctuositas que est vtriusq; materia cũ resudat a venis ⁊ obuiat mẽbris frigide vel remisse calidis coagulatur ab eorũ frigiditate vel remissa caliditate ⁊ fit pinguedo: vt vult Gal. ij. cõplexionum. et posta subdit hic text⁹ ꝙ sanguinei sũt mediocres: supple in lõgitudine ⁊ breuitate. Quartũ ẽ ꝙ fleumatici magis ad ocia inclinantur quã ad studia ꝓp frigiditatẽ mouentẽ ad ocia et pigriciam. Quintũ ẽ ꝙ multũ dormiũt: ⁊ hoc est ꝓpter multã humiditatẽ eoꝝ: ⁊ etiã prouenit multus somn⁹ ꝓpter frigiditatẽ: vt innuit. aui. loco preal. Sextuȝ ẽ ꝙ fleumati sunt duri ingenij: qr sicut viuacitas intellect⁹ ⁊ perspicuitas ĩgenij proueniunt ꝓpter naturalẽ caliditatẽ: ita ebetudo intellect⁹ ⁊ duricies ingenij propter ꝯtrariũ. s. frigiditatẽ. Septimũ est ꝙ fleumatici sunt tardi mot⁹: ⁊ hoc ẽt ꝓpter frigiditatẽ q̄ facit motũ tardũ: sic caliditas velocẽ. Octauũ est ꝙ sunt pigri. Nonũ qd somn⁹ in eis est long⁹ quoꝝ cã eadẽ est cũ predicta. postea ponũtur duo alij v̄sus recolligentes signa predicta cũ quibusdam alijs. primũ est fleumaticus est sommolentus. i. inclinat⁹ ad multũ somnũ. Secundũ est ꝙ ipse est piger. i. tardus ad oẽm op̄ationẽ. Tertiũ est ꝙ est multi sputi ꝓpter humiditatẽ in eo abundãtem multiplicatiuã sputi. Quartũ est qd talis est obtusus in sensib⁹: ⁊ nedũ in sensib⁹ immo etiã in itellectu. Quintũ est qd tal' est pinguis. Sextũ est qd talis est alb⁹ in facie. Albedo. n. cutis ⁊ maxime faciei signũ est priuationis sanguis aut paucitatis ei⁹ cũ frigiditate: vt dicit aui. loco prealle.

Restat adhuc tristis colere substantia nigre.
Que reddit prauos: p̄ tristes pauca loquentes.
Hi vigilant studiis, nec mẽse dedita somno.
Seruant propositũ; sibi nil reputant fore tutum;
Inuidus et tristis cupid⁹ dextreq; tanacis;
Nõ expers fraudis timidus luteiq; coloris.

¶ Hic ponit auctor aliqua signa cõplexionis melãcolie. Primũ est prauitas melancolia. n. reddit hoĩes prauos et maloꝝ moꝝ quẽadmodũ sũt q̄ seipos interficiũt. Secũduȝ est multa tristitia melancolici. n. multũ tristes sũt vt plurimum ꝓpter spũs melãcolicos turbidos ⁊ tenebrosos sicut hoĩes leti sunt ꝓpter spũum claritateȝ. Tertiũ est taciturnitas: melãcolici. n. tacidi sũt et paucoꝝ v̄boꝝ ꝓpter frigiditatẽ: sicut nimia garrulitas ꝓuenit ꝓpter caliditatẽ. Quartũ est qd melãcolici sunt apti studio: qr sp̄ cupiunt esse soli. Quintũ ẽ qd tales sunt insomnolenti: nec bñ dormiunt ꝓpter nimiã siccitatẽ cerebri ⁊ ꝓpter fumos melãcolicos cõmouentes in eis sõnia horribilia q̄bus excitantur a sõno. sextũ ẽ qd tales sũt tenacis ꝓpositi. i. pertinaces: ⁊ cũ aliq̄d in mẽte habẽt diu retinẽt: ⁊ difficulter placabiles sunt: ⁊ hoc ꝓpter siccitateȝ

roꝝ que non sinit ꝓpositū cito mutari. Septimū est qḋ melancolici nihil reputant eis esse tutū: imo sp̄ timent: ⁊ hoc est ꝓpter spūm tenebrositatem: postea in duob⁹ vltimis versib⁹ ponunt̄ aliqua ex signis predictis ⁊ aliqua adduntur. Primū est quod melancolic⁹ ē inuid⁹. Secundū est ꝙ est tristis. Tertiū ē qḋ est auarus. Quartū est qḋ est tenax. i. nihil volens exponere et male soluēs. Quintū est qḋ est fraudulosus simplex ⁊ ꝓpterea hoīes melācolici sunt deuoti. multum legentes: ieiunātes: ⁊ alias multas abstinentias faciētes. Sextū est qḋ est multū timid⁹. Septimū ē qḋ est lutei coloris. i. terrestris siue fusci coloris. Color em̄ fuscus ⁊ maxīe si viriditati approximat significat dn̄iuz melācolie ꝺm ra. iij alm̄a. in prin:

Hii sunt humores qui prestāt
cuiqz colores.
Omnib⁹ in rebus ex fleumate
fit color albus.
Sanguine fit rube⁹. colera ru
bea quoqz ruffus.
Si peccet sanguis. facies ru-
bet. exacto tellus.
Inflantur gene corus nimiū
qz grauatur.
Est pulsusqz freq̄ns plen⁹ mol
lis dolor ingens
Maxime fit frontis et consti
patio ventris.
Siccaqz līgua sitis et somnia
pene rubore.
Dulcor adest sputū sūt acria
dulcia queqz.

¶ In hoc textu primo ponit colores cōsequentes cōplexiones: ⁊ dicit qḋ fleumatic⁹ est albi coloris: sz coleric⁹ ē ruffi coloris ⁊ sanguineus rubei. ⁊ de melancolico dicit in fine precedentiū ꝟsuum et de istis oībus dictū est prius. Secundo ponit: xiiij. signa superabūdātis sanguinis: quoꝝ primū est ꝙ facies est rubea. ꝓpter ascensuz sanguinis ad caput ⁊ faciez. Secundū est qḋ oculi plus videntur exire solito ꝓpter extēsionē quā facit sanguis multiplicatus. Tertium est qḋ gene inflantur ꝓpter sitem cām. Quartum est qḋ corpus totū grauat̄: q: natura suppediatur nō sufficiēs regere humores ⁊ sustentare debite corpus. Quintū ē qḋ pulsus fit freq̄ns ꝑꝑ caliditatem quā inducit sanguis multiplicat⁹. Sextū est qḋ pulsus est plen⁹ ꝑꝑ multitudinē vapoꝝ calidoꝝ ⁊ humidoꝝ. Septimū est qḋ pull⁹ est mollis ꝓpter humiditatem nimiā mollificantē arteriā. Octauū est qḋ dolor fit in frōte: ⁊ hoc propter sanguinē multiplicatum in rethi mirabili. Nonū est qḋ vēter constipat̄. i. dur⁹ fit: nec bene assellāt ꝓpter caliditatez nimiā exsiccantem feces. Decimū est qḋ lingua fit sicca ꝑꝑ similez cām. Undecimū est qḋ sitis ē magna ꝓpter exsiccationē orificij stomachi ex nimia caliditate. Duodecimū est qḋ fiunt somnia declinātia ad rubedinem ⁊ istud vult aui. ij. in doc. iij. c. vij. dicēs: ⁊ somnia q̄ illud sercāt. s. abūdātiam sanguinis sunt sicut cū homo in somnis res videt rubeas aut sanguinē multū ex suo corpe exire aut se ī sagnīe natare: ⁊ silīa. Decimūtertiū est qḋ sputum est dulce ꝓpter sanguinis dulcedinez: notandū circa istud quod sicut hec ponūtur signa: supabundantis sanguinis: ita quidā etiā: ponūt signa supabūdancie alioꝝ humoꝝ sub q̄busdā versibus: signa quidā supabundātis colere sub istis ꝟsibus. accusa colerā dextre dolor aspera lingua. Tinnit⁹ vōitusqꝫ freq̄ns vigilātia multa: mlta sitis pinguis egestio torsio ventris: nausea fit: morsus cordis: lāguescit orexis pulsus adest gracilis dur⁹ veloxqꝫ calescēs: aret amarescit incēdia somnia fingit: signa

ꝓ superabundãtis fleumatis sub istis versibus: fleuma supergrediēs ꝓprias in corpore leges: os facit insipidum fastidia crebra saliuas: costarum stõachi simul occipitisq; dolores: pulsus adest rarus tardus mallis inanis: ꝓcebit fallax fantasmata somn⁹ aquosa: signa vero superabundãtis melãcolie sub his versibus: humorum pleno dum fex in corpore regnat: nigra cutis dur⁹ pulsus tenuis ⁊ vrina: sollicitudo timor ⁊ tristia somnia tēpus accrescet rugit⁹: sapor ⁊ sputaminis idem. Leuaq; precipue tinnit ⁊ sibilat auris.

Deu⁹ septenus vix fleubothomiaʒ petit annus
Spūs vberior exit per fleubothomiam
Spūs ex potu vini mox multiplicatur.
Humorūq; cibo damnum lente reparatur.
Luīa clarificat sincerat fleubothomia.
Mentes et cerebruʒ calidas facit esse medullas.
Viscera purgabit stomachuʒ ventremq; coherceт.
Puros dat sensus dat somnū tedia tollit
Auditus vocem vires produ cit et auget.

¶ In hoc textu auctor loq̃tur de fleubothomia: ⁊ primo ostēdit etatem req̃sitam ad fleubothomiã dicens ꝙ annus xvij. vix petit fleubothomiaʒ: et ꝓ isto dicit. gal. xi. de ingenio quod pueri nō dēt fleubothōari nisi hēant. xiiij. ãnos ad min⁹: ⁊ cã est: q꞉ corpa puerorū sūt faciliter resolubilia a calore extraneo: ⁊ ideo debilitantur multū ex euacuatione forti facta per fleubothomiã. Iteʒ quia indigent nutrimento duplici de causa scilicet propter nutrimentum ⁊ augmentū: ideo minutio sanguinis nō competit eis: Item q꞉ facile dissoluunt a calore extraneo sufficit qđ ad eis dissoluitur quare nō indigēt fleubothōia Et circa istud sciendū ē quod sicut fleubothomia nō ꝯuenit pueris predictis sed cauenda ē: ita ēt est cãuenda in magna etate: scꝫ senij: vt vult gal. ix. megategni: q꞉ ꝭm gal. ⁊ Haly. iij. tegni: in cōualescentib⁹ ⁊ senib⁹ est pauc⁹ sanguis bonus ⁊ multus malus fleubothomia igitur rapiet bonū ⁊ dimittet malum: ⁊ innuit aui. iiij. i. c. xx. de fleubothomia ⁊ iō in talib⁹ non competit fleubothōia Secundo ponit nocumentū fleubothomie: ⁊ est qđ spūs vberies exeūt ꝑ fleubothomiã: cui⁹ rō potest esse: q꞉ cū multa euacuatōe sanguis que fit per fleubothomiã necesse est etiã multitudinē spūm euacuari. Tertio tangit remedia per q̃ spūs emissi refocilliantur ⁊ iterato multiplicantur. ⁊ dicit ꝙ ex potu vini subito regenerantur spūs: q꞉ oīm subito nutrientiū maximū est vinū: vt pri⁹ dictū est: ⁊ spūs etiã regenerãtur ⁊ refocillãtur ex cibo sꝫ hoc fit lēte ⁊ nō subito sicut ex vino: ⁊ cibus qui dꝫ dari erit digestibilis ⁊ multi sanguinis generatiuus. sicut oua sorbilia: ⁊ similia ⁊ circa istud sciendū est ꝙ lꝫ cib⁹ regeneret. spūs post fleubothomiã: tñ debēt cauere patiētes a multo cibo in prima ⁊ secūda die. Unde dicit ysaac i dietis cibus est eis minuend⁹ ⁊ potus augendus scꝫ respectu cibi: non tñ respectu sue ꝯsuetudinis immo min⁹ debēt bibere qui ante fleubothomiã q꞉ virt⁹ digestiua debilior est. Quarto ponit autor xi. iuuamenta fleubothomie debite facte. Primū est qđ ꝑpata fleubothomia ꝯfortat visum: q꞉ minuēdo humores ēt minuit effumationē ad caput ⁊ repletionē eius offuscantes visum Secundū ꝙ clarificat: ⁊ sincerat mentē ⁊ cerebrū

ꝓpter sil'em cām. Tertiū est ꝙ calefa
cit medulā: qꝛ minuit supfluitates q̄ ad
cā venientes ipsam infrigidāt. Quar-
tū est: ꝙ purgat viscera. i. interiora: qꝛ
exonerata natura a sanguine: humores
crudos in īterioribꝰ ꝯtentos meliꝰ: di-
gerit. Quintū est ꝙ fleubothomia re-
stringit vomitū ⁊ fluxū vētris: qꝛ diuer
tit humores ab interioribꝰ ad exterio-
ra: ⁊ istud vult aui. loco. ꝑal. dicēs. am-
pliꝰ fleubothomia ꝓpterea ꝙ ad diuer
sa trahit: naturā ꝓm plurimū retinet
⁊ istud maxime verū est qñ fleubotho-
mia fit de venis brachij: nā fleubotho-
mia facta de venis pedū nō sic retinet:
potest tñ ꝑ accidens ꝯtingere ꝙ ad fleu
bothomiā sequatur maior fluxus ven-
tris: ⁊ hoc dupliciter. Prīo qꝛ ex fleu-
bothomia facta tollitur onus nature:
tunc em̄ ꝟtus ꝯfortata aliqñ ꝓuocat
alias euacuationes. Secūdo si fluxꝰ vē
tris fiat ex mlta debilitate ꝟtutis cō-
tētiue: tunc em̄ qꝛ ex fleubothomia de
bilitatur virtus: magis augebitur flu
xus ventris. Sextum est ꝙ fleubotho-
mia facit puros sensus: qꝛ minuit eua-
porationem ad capud vn̄ turbātur sen
sus. Septimū est ꝙ ipsa iuuat somnū
impeditū: qꝛ per ipsam euacuaꝛ humo
res plurimi a quibus eleuantur vapo-
res acuti ⁊ diuersi impediētes somnū.
Octauum est ꝙ ipsa tollit tedia ⁊ gra
uitates nimias: qꝛ per ipsam virtꝰ exo
neraꝛ a suo grauamine ⁊ etiā educto ꝑ
ip̄a sanguinē educiꝛ simꝉ melācolia fex
sanguinis que inducit tedia ⁊ grauita
tēs. Nonū est qꝺ ipsa cōfert auditui: qꝛ
per ip̄am diminuunꝛ vapores ⁊ hūores
ascēdentes ad capud impedientes au-
ditū. Decimū ē ꝙ ipsa ꝯfert voci: qꝛ per
ip̄am diminuūtur supfluitates ⁊ humi
ditates q̄ possent peruenire ad pectus
vel cannā pulmonis ⁊ impedire vocē.
Undecimū ē qꝺ ipsa auget vires: quia
per ip̄am corpus a suo grauamine exo
neratur quare vires augmentatur.
Tres insunt isti mayus septē
ber aprilis.
Et sunt lūares sunt velut ydra
dies.
Prima dies primi postrema
qꝫ posteriorum.
Nec sanguis minui nec carni
bus anseris vti
In sene vel iuuene si venē san
guine plene.
Omni mense vene cōfert inci
sio vene
Hij sunt tres menses mayus
septembris aprilis.
In quibus eminuas vt lōguo
tempore viuas
¶ In hoc textu auc. tria facit. Primo
dicit qꝺ isti tres menses. s. mayꝰ septē
ber aprilis sunt mēses lunares ⁊ ī eis
sunt dies ꝓhibiti a fleubothomia: vꝫ
prima dies maij: ⁊ vltima septēbris et
aprilis: ⁊ istud ꝯmunes dicūt verūtñ ē
dictū fictū: nec alicuiꝰ valoris. īmo pre
dicti dies possunt eē ita boni ⁊ electi si
cut ⁊ alij. Scđm ꝙ diuersa ꝯstellatio ī
eis potest esse. ⁊ subdit auctor ꝙ in ta-
libus diebus nulli vesci debēt carnibꝰ
anseris: qꝺ etiam falsum ē ⁊ erroreū: ⁊
magis sortilegio attribuendū: ⁊ forte
auctor ⁊ istud habuit a iudeis q̄ istum
ritum obseruāt. Secūdo dicit ꝙ senex
senectute ⁊ nō a senio ⁊ iuuenis venas
plenas habētes sangnie minui possūt
oī mense: qꝛ isti nō faciliter resolubiles
sunt: nec in eis solū paucus est sanguis
bonꝰ: immo multus. Tertio dicit ꝙ
incisio vene pro regime sanitatis custo
diēdo vꝫ fieri in aliquo istoꝝ triū men
sium: qui sunt mayus septembris ⁊ a-
pril: differenter tñ: qꝛ in aprili ⁊ mayo
vꝫ incidi vena epatis ꝓpter mītiplica
tiōem sanguinis eo tꝑe: cū sit tp̄s ꝟna-
le: ⁊ in septembri vena splenis propter

melancoliã.q̄ tunc d3 multiplicari:cu3 sit tempus autumnale.

Frigida natura frigens regio
dolor urgens.
Post lauacrũ coitũ mĩor etas
atq3 senilis.
Morb' plixus repletio pot'
et esce.
Si fragilis vel subtilis sensus
stomachi sit.
Et fastiditi tibi nõ sunt fleubo
thomandi.

¶Hic auctor ponit.xij. que impediũt fleubothomiã. Primũ est frigiditas ꝯplexionis.Cum.n.ſm Gal.inmegate gni fleubothomia in frigidat tũc augmentaret frigiditatẽ:cã aũt quare fleubothomia infrigidat est:q2 ſm ysaac ĩ vrinis:sanguis est fundamẽtũ caloris naturalis.i.illud in quo calor natural' seruaẽ:⁊ q2 fleubothomia sanguinem euacuat: ideo ⁊ calorẽ naturalẽ:⁊ tũc per ꝯñs infrigidat.Secundũ regio frigida vehementer:sub qua d3 ꝯprehẽdi tẽpus multũ frigidum qd etiã ꝓhib3 fleubothomiã:q2 in regione ⁊ tempore multũ frigidis: sanguis in frigiditate corporis includitur: ⁊ ille q̄ circa extremitates existit a frigiditate ꝯdẽsatur ⁊ ineptus fit ad hoc q̄ fluat. Tertium est intensus dolor sub quo etiã potest comprehendi nimia corporis inflãmatio:q2 si in istis accidẽtibus fieret fleubothomia seq̄retur mot' agitatiuus q̄ est ꝯtrari' nature:cũ sit difformis ⁊ maior inflãmatio que etiã est naturã magis debilitãt. ⁊ cã motus agitatiui in dolore intenso est: q2 fit tractus ad diuersas.partes: per fleubothomiam.n. fit tractio ad locũ fleubothõiatũ: ⁊ ex dolore forti fieret tractio ad locũ doloris.cã ṽo maioris inflammatiõis est: q2 ex fleubothomia cõmouetur humores quare magis inflãmatur ex motu ⁊ istud verũ est qñ fleubothomia fit parua et artificialis:si tñ fiat vsq3 ad sincopim ꝓdest in predictis casibus:quia ista cũ vincit atractionem doloris nõ facit motũ agitatiuum:⁊ similiter tollit inflammationẽ cũ nõ sint humores ibi q̄ cõmoueantur ⁊ calefiant ⁊ maiorem inflammationẽ inducũ.⁊ istud voluit gal' in cõ.illi' amphorismi.i.partı ampho.q̄ egerunẽ:cũ dixit:q̄ nõ ẽ melior medicina in apostemate vehemẽtis inflãmatiõis:⁊ silr in febrib' ⁊ dolore forti quã fleubothomia. Quartum est balneũ ⁊ maxime resolutiuũ:cale.n.ꝓhibet fleubothomiã: q2 tale ẽt est euacuatiuũ iã natura nõ facile tolerat euacuationũ sup euacuationẽ.Quintũ est coit' ĩmediate precedẽs: p' talẽ.n.nõ statim d3 fieri incisi vene:q2 ex hoc maxima debilitatio nature seq̄retur:cum p coitu3 pri' natura debilitata sit.Sextum est etas maior vel minor quã requiritur ad fleubothomiã:sicut etas ĩfantie et etas senũ:ꝓut declaratum ẽ pri' ⁊ ista impedimẽta tãgit aui.loco pall'. dicens:tibi quoq3 cauere debes a minutione in ꝯplexione vehemẽtis frigiditatis ⁊ in regionibus fortis frigiditatis et in hora fortis doloris et post balneum resolutiuum ⁊ post coitum ⁊ in etate que est minor.xij.annis senũ quãtomagis poteris: nisi in figura cõsisus fueris ⁊ in soliditate musculoru3 ⁊ venarũ ãplitudine:earũ repletione ⁊ coloris rubedine: ⁊ vlterius subdit: hos nanq3 ex adolescẽtibus ⁊ senib' fleubothomare audebis. Adolescentes tñ ſ3 ordinem ad fleubothomandũ paulatĩ ꝓuehere debes cu3 pauca minutione. Septimũ est morbus prolixus:q2 tunc ex tali fleubothomia natura dupliciẽ debilitaẽ:puta a morbo prolixo ⁊ a minutiõe.⁊ istud est verũ ſm aui.loco pal. nisi sanguis affuerit corruptio q2 si sic fleubothomia põt ꝯuenire. Octauu3 ẽ nimia repletio pot'. Nonũ est nimia repletio cibi:sub qua etiam cõprehendiẽ

indigestio cibi: ⁊ cā horum est qꝛ ſcḋm
aui. iii. i. attrahentia ſunt tria. ſ. vacu
um calidū: ⁊ tota ſpēs. Si ergo vene ꝑ
fleubothomiā a ſanguine euacuarenꝉ
cibū indigestū vel ſupfluum ſiue potū
ſuperfluū a ſtomacho vel epate attra
herent qui indigestus veniens ad mē=
bra nō corrigeretur: qꝛ tertia digestio
nō corrigit pctm̄ ſecunde: nec ſcḋa p̄ie
ſi peccatū ſit magnū ꝓpter qḋ in mem
bra non ꝯuerteretur: ſed ibi remanēs
poſſet eſſe cā egritudinis. Decimū ē fra
gilitas. i. debilitas virtutis: fleubotho
mia. n. eſt fortis euacuatio. ſm gal. ij.
amphoriſmoꝝ in cōmento illius. In
quo morbo: ſed virtus debilis non pōt
pati motum fortem. Undecimū ē ſub=
tilis ſenſatio orificij ſtomachi: qḋ p̄cor
dium ḋr: qꝛ ex fleubothomia in tali ſta
tim ſeqꝉur ſincopis. ⁊ ſub iſto etiā cō=
prehenditur debilitas ſtomachi ⁊ faci
lis fluxus colere ad orificium eius in=
ducens ad vomitū facilē colere. Unde
in hn̄tibus predicta accidētia nō ꝯue
nit fleubothomia per fleubothomiam
n. humores cōmoti ad os ſtomachi in=
ducerētur tāquā ad locū ꝯſuetum: ⁊ qꝛ
eſt mēbruz debile ⁊ impotēs illi fluxui
reſiſtere: ideo illis multa mala ꝑ fleu=
bothomiā accidūt. Et hoc eſt vna cā q̄
re qn̄qꝫ aliquit in fleubothomia ſinco
pāt. ſ. qꝛ colera ad ſtomachū fuit q̄ mor
dicādo ſtomachū ex cōpaſſione cordis
⁊ ſtomachi ſincopim inducit. Duodeci
mum eſt faſtidiū: ſi. n. in faſtidio fieret
fleubothomia cum vene euacuarentur
traherent ad ſe materiam malam fa=
cientem faſtidium: ⁊ p̄ima iſtorum ſex
vltimoꝝ accidentiū tāgit aui. loco pre
alle. ⁊ circa iſtud eſt ſciendū ꝙ p̄ter p̄=
dicta accidentia ſūt adhuc aliq̄ alia ēt
īpedientia fleubothomiā: quoꝝ primū
eſt alia euacuatio vt qn̄ eſt fluxus mē=
ſtruoꝝ aut emorroydaꝝ: tunc. n. nō dꝫ
fieri fleubothomia: ⁊ hoc ad euacuatio
nem: lꝫ ad diuertendū fluxū ſeu mate=
riā poſſet fieri. Secundū ē corporis ſi=
ue cōpoſitionis raritas: qꝛ a corporib⁹
raris mľtuz diſſoluitur. ⁊ ideo ſufficit
iſta reſolutio nec euacuatione īdigent
vt vult gal. ix. megetegni. Tertiū eſt
hūoꝝ cruditas ⁊ viſcoſitas: tunc. n. eſt
cauenda fleubothomia: qꝛ augmenta
retur cruditas humoꝝ: ⁊ ꝑꝑ hoc ī mor
bis lōgis non eſt facienda fleubothōia
qꝛ cruditas humoꝝ augmētarecꝫ ⁊ ꝟtus
debilitarecꝫ ⁊ morb⁹ ꝓlongarecꝫ: ⁊ ideo
timēdū eēt de cāu ꝟtutis. ⁊ ꝓpter hoc
vult aui. ꝙ in morbis cronicis faciēda
ē farmatia an̄ fleubothomiā ⁊ nō fleu
bothomia ante faciēda: licꝫ vtroqꝫ indi
geant patientes: ſꝫ cruditas humoruꝫ
poteſt accidere duab⁹ de cauſis: vna eſt
ꝑꝑ habundantiā humoꝝ calorem natu
ralem ſuffocantiuꝫ q̄ debilitatus ⁊ ſuf
focat⁹ humores crudos generat: ⁊ tūc
bene cōpetit fleubothomia. Unde ſm
Alexandrū. ij. libro ſuo. ca. de ydropiſi
fleubothomia in principio yposarce cō
petit cū prouenit ex mľtitudine ſangui
nis menſtrualis cum ꝓhibeantur flue
re menſtrua ꝓpter cām aliquā ex mul
titudine ſanguinis emoroydalis: qꝛ ſi=
cut ignis paruus ſub multa lignorum
ꝯgerie ſuffocatur: ſimiliter ē de calore
innato ſuffocato ſub humoꝝ multitu=
dine. Secunda cauſa cruditas humoꝝ
eſt caloris innati debilitas vt in illis q̄
ſunt debilis cōplexionis ⁊ que habue=
runt longā egritudinem ⁊ in ſenib⁹: et
tūc nō ꝯpetit fleubothomia. qꝛ per hoc
augeretur cruditas: qꝛ ſanguis in quo
calor ꝯſeruatur extraheretur. ⁊ ita cor
pus infrigidaretur ⁊ humores magis
includaretur: dꝫ ergo ſanguis dimitti
vt humoꝝ cruditatem digerat. Quar=
tum eſt aeris indebita diſpoſitio ⁊ ni=
mia caliditas aut nimia frigiditas: qꝛ
per caliditatem multā fortis fit reſolu
tio: ⁊ per frigiditatem multa inſpiſſi=
catio humoꝝ ad fluxum.

Quid debes facere quādo vis fleubothomari.

Uel quando minuis fueris vl'
quando minutus.
Unctio siue pot⁹ lauachrum
vel facias motus.
Debent non fragili tibi singu
la mente teneri.

¶ In hoc passu auctor ponit quinq; q̄
debēt fieri circa fleubothomiā: aliqua
quidem ante fleubothomiam aliqua
in fleubothomia: ꝛ aliqua post fleu=
bothomiā. Primū est vnctio que ali=
quando fit ī fleubothomia sicut vnctio
fleubothomi: vt dolor leniatur: aliqñ
vero post fleubothomiā: vt ꝯsolidatio
vulneris retardetur ad hoc vt post fleu
bothomiam humores relicti in venis
aliquā possint habere respirationē ꝛ fu
mi aliqui mali exalent: Secundū ē po
tus ꝛ maxime vini q̄ valz in fleubotho
mia si sincopis accidat: ꝛ etiā valz post
fleubothomiā pro regeneratiōe nouo=
rum spirituū ꝛ noui sanguinis: ꝛ isto
mō iā faciunt cōes. Tertiū ē lauachrū
i. balneū q̄ valet per duos vel per tres
ante: ꝛ per duos vl' tres post fleubotho
miā ꝛ non eodem die: ante quidē: si q̄s
timeat q̄ habeat in se hūores grossos:
q: balneū hūores dissoluit ꝛ cōmouet
eos: ꝛ ꝑpter hanc cām etiā cōpetit an=
te acceptiō sirupi acetosi. ꝛ mot⁹ vt hu
mores dissoluantur ꝛ subtiliētur: ꝛ er=
go qñ dz fieri fleubothomia dz fricari
brachiū: vt hūores existentes in venis
ꝓpinquis brachio subtiliētur ꝛ prepa
rentur ad exeundū facilius: post fleubo
thomiā vero valet vt reliquie humoꝝ
ꝛ vapoꝝ derelicta resoluātur: in die ve
ro fleubothomie nō ꝯuenit: q: ꝑ balne=
um cutis lenis sit qua lenificat ꝑcussio
nē factā in fleubothomia fugit ꝛ hoc est
ꝑiculū. Quartū est facia. i. ligatura cū
pānis lineis q̄ valet post fleubothomiā
īmediate ad retinendū fluxū ꝛ añ fleu=
bothomiā ad trahendū hūores ad locū
vbi q̄ritur fleubothomia vt ex eo etiā
vene ingrossent ꝛ meli⁹ videant. Mul
tum est mot⁹ siue ambulatio modera=
ta q̄ potest fieri ante vt hūores dissol=
uantur ꝛ subtilētur: ꝛ post ad resoluen
dū reliquias hūoꝝ ꝛ fleubothomia de
relictas. Circa predicta sciendū est q̄
cōmunes faciunt se fleubothomare ie=
iuni: sed q̄busdam doctoribus melius
videtur ꝛ ꝯuenientius: q̄ ante fleubo
thomiā primū vnū ouum sorbeāt mol=
le cū vno haustu vini circa nonā vel deci
mā horā ante prandiū ꝛ statim postea
se fleubothomari faciant. Et hui⁹ cau=
sa est: q: stomacho vacuo natura forti⁹
sanguinem retinet ne deficiat in nutri
mento: sed cum cibus qui de se multū
nutritiuus est sit in stomacho cuiusmo
di sunt oua sorbilia ꝛ vinū: tūc natura
meli⁹ sanguinē exire permittit.

Exhilarat tristes; irritos pla
cat amentes.
Nesunt amētes fleubothomia
facit.

¶ In hoc passu autor ponit tres effect⁹
fleubothomie. Primus est quod fleu=
bothomia exhilarat. i. letificat tristem
hoiem. Secund⁹ est q̄ fleubothomia
placat iratos: ꝛ cā: veriusq; est q: in san
guine qñ multa ꝯmiscet melācoli fit
tristicia: ꝛ qñ mlta colera: fit ira cū me
lācolia sit cā tristicie: ꝛ colera ire iā vt=
q; isto duorum humoꝝ educit educti
one sanguinis. q: ei cōmiscetur. Terti
us est quod ꝓhibet amentes ne insani
ant: q: facit humores fluere ad partes
exteriores. et a capite diuertit: pro ma
iori declaratione sciendū est quod q̄n
q; sunt cause ꝑpter q̄s dz fieri fleubo=
thomia. Quarū prīa est directa ꝛ alie
quattuor indirecte. prima que est dire
cta est vt abundantia sanguis euacuet
siue abūdz sanguis ī q̄litate siue q̄tita
te siue vtroq; mō. nā s̄z aui. lo. ꝑal. duo
gña hoīm sunt fleubothomāda: quoꝝ
vnū est ille modus hominū qui iā ꝑa=
rati sunt incidere in egritudines vt q̄

habet abundātiā sanguis ī quātitate:
τ reliquum genus ē genus illoꝝ hoīm
qui iā egritudinē inciderūt ꝓpter hu-
morū siue sanguinis maliciā sꝫ differt
fleubothomia ista τ illa: qꝛ ꝑꝑ sāguīs
abundātiā debet fieri mīta fleubotho
mia: sꝫ si ī qualitate peccet siue sit ma
liciosus tūc cōpetit fleubothomia pau
ca: vnde secūduꝫ. Gal'. ix. megategni. si
sanguis sit malus ī corpore dꝫ euacua
ri paulatim. τ ideo peccāt multū illi q̄
qn̄ vident sanguinē malū fleubotho-
mant se quousq̄ videant sanguinē bo
num exire cum forte prius totus san-
guis exire q̄ bonus exiret: sꝫ debet fie
ri pauca euacuatio: τ tunc secundum
Gal'. in casu isto: priusquaꝫ fiat. fleubo
thomia debet dieta bonum sanguineꝫ
generans exhiberi vt loco mali sangui
nis bonus sanguis generetur. Et post
ea dꝫ fieri post modicum tempus fleu-
bothomia pauca: τ sic deinceps: ista fleu
bothomia est directa qꝛ fit ꝑ se ad eua
cuationē illius quod per se debet per
fleubothomiam euacuari scꝫ ad eua-
cuationem plenitudinis humorum si-
ue sanguinis: principaliter tamen se-
cundum q̄ cum eo sunt alij humores:
prima causa in directa est magnitudo
morbi τ magnitudo apostematus ve-
hementis inflammatiōs: quia secun-
dum gal'. in con illius ampho. que ege
runt τc. Non est melior medicina in
apostemate vehementis inflammatio
nis. τ in febribus τ dolore forti quam
fleubothomia: vt etiam dictum est ibi
frigida natura: secunda causa indirec-
ta est vt attrahatur materia a partem
illam per quam debet euacuari mate-
ria. vnde in retentione menstruorum
et emoroydarū debet aperiri sophēa
scōm gal'. τ aui. vt trahatur materia
sanguis ad inferius tertia cā indirec-
ta est vt hūores trahātur ad locū ꝯtra
riū illi loco ad quē fluūt hūores: τ hoc
ad diuertēdū matiream a loco ad quē
fluūt hūores: vnde in nimio fluxu mē-
struoꝝ dꝫ fieri fleubothōia de basilica
vt trahatur materia ad contrariū lo-
cum ad quem declinat τ diuertatur a
suo fluxu: τ ꝓpter hoc in pleuresi sini-
stre partis: debet fieri fleubothomia
in parte dextra vt diuertatur materia
τ attrahatur ad locum contrariū loco
ad quē declinat: τ siꝉr si sit ī parte dex
tra dꝫ fieri fleubothomia in parte sini-
stra: quarta cā indirecta est vt per fleu
bothomiaꝫ vna porcio materie euacue
tur τ natura potentior sit supra residu
um: τ sic cōpetit fleubothomia qn̄ re-
plectio est in corpore ne fiat apostema
qꝛ natura est debilis respectu reginis
illorum hūoruꝫ: ideo vna porcio illius
materie est euacuanda ne ꝓpter impo-
tentiā natʼre in regendo illam mate-
riam: illa materia fluat ad aliquē locū
debilem in quo aggregetur τ aposte-
ma generet.

Fac plagam largā mediocri-ter vt cito fumus.

Exeat: vberi⁹ liberiusq̄ʒ cruor

In hoc passu autor ponit vnū documē
tum de quantita te scissure in fleubo-
thomia. Et dicit q̄ scissura dꝫ esse lar-
ga mediocriter vt fumus τ grossus sā-
guis liberius exeant: qꝛ qn̄ scissura est
stricta tunc soluꝫ subtilis sanguis exit
τ grossus remanet. circa istud est sciē-
dum q̄ aliqn̄ in fleubothomia dꝫ fieri
vulnus magnū τ aliqn̄ ꝑuum dꝫ autē
fieri vulnus magnū tribus de causis:
primo qꝛ hūores sunt grossi: τ grossus
sanguis est euacuand⁹ vt per illud vul
nus magnū sanguis facilius possit exi
re: τ ergo melancolicis faciendum est
magnum vulnus: scōo propter tempo
ris frigiditatē q̄ hūores ingrossat: τ q̄
in hyeme dꝫ fieri vulnus magnū. Ter
tio ꝓpter abundantiā hūoꝝ: qꝛ tūc fit
melius euacuatio ꝑ vulnus magnum
q̄ paruū: sed vulnus paruū fit cum est
virtus debilis: vt de spiritibus τ calo-

re minus euacuetur: ⁊ in tp̄e calido ea
dem de cā. ⁊ q̄ hic est sanguis subtilis.

Sanguine subtracto sex ho
ris est vigilendum.
Ne somni fumus ledat sensi
bile corpus.
Ne neruum ledas non sit tibi
plaga profunda.
Sanguine purgatꝰ nō carpas
protinus escas.

¶ In hoc passu autor tangit tria cōsi=
deranda circa fleubothomiā: ¶ Pri=
mū est ꝙ fleubothomatus non dꝫ dor=
mire immediate post fleubothomiā: ni
si ad minus trāsiuerint sex hore: ⁊ hu
ius subdit autor causam ne fumi: qui
scꝫ in sonno causantur moti ad caput
ledant cerebrū: alie tamē possunt assi=
gnari cause: quarum prima est ne in sō
no vertat se patiens supra brachium
fleubothomiatū: ⁊ ꝑ hoc ledat: ¶ Scd̄a
est: ne humores in somno fluant ad mē
brū lesum in quo est dolor ꝓpter ictū
fleubothōie ⁊ fiat apostēa: vñ gal. ij am
phorissimo ꝯ sup illo āphorismo: i quo
morbo: vult quod in somno si fiat apo
stēa intra corpꝰ aut mēbrū sit lesū ad
ipsum fluūt humores: aut. vero aliam
assignat cāꝫ. s. quod ꝑ talē sōnū posset
accidere cōfractio mēbroꝝ. Et istꝰ cā
pōt esse: q: sicut scd̄ꝫ Hali. super illo ā=
pho. in quo morbo ⁊c. somnus in prin
cipio paroxismi nō competit: q: calor
naturalis ad interiora regreditur: ⁊ ex
teriora infrigidantur: ⁊ fumi remanēt
nō cōsumpti: ꝓpter ꝙ rigor augmenta
tur ⁊ paroxismus etiā ꝓlongatur: sic
ēt fumi ꝑ cōmotionē humoꝝ ⁊ in fleu=
bothomia ad neruos ⁊ ad lacertos ele
uantur qui non cōsumpti remanentes
in sōno infrigidantur in exterioribus
⁊ in grossantur: ⁊ ideo fatiūt ad neruo
rum ⁊ lacertoꝝ cōfractionē si fiat sup
dormitio immediate post fleubotho=
miā: alia causa pōt esse: q: materiā est
ingrossās est faciens ꝯtractionē: sicut
in quartana i cuius typo fit cōfractio
ꝓpter frigiditatē ⁊ grossiciē materie:
sꝫ nerui ⁊ lacerti sunt frigidi. iō ad ip=
sos veniens iste fumus in sōno in quo
fit retractio caloris ad interiora infri=
gidatur ⁊ ingrossatur: ⁊ iste fumus in
frigida tuus ⁊ ingrossatus frigiditatē
⁊ ingrossationem inducit in membro
siue cōfractionē: siue ad mēbrū ꝯsimile
properāt egritudines ꝯsimiles. Et istd̄
verū est de sōno fleubothomie vicino ⁊
nō de remoto post quā fumi illi fuerit
cōsumpti: scd̄ꝫ qd̄ dicit ē quod fleubo=
thomans dꝫ cauere ne faciat nimis ꝓ
fundam aperturā in minutione: ita qd̄
cum fleubothomo ledat neruū vł arte
riā vene suppositū: nam ex lesione ner=
ui sequitur spasmus: ex quo vlterius a
cerbissima mors sequitur vel ad minꝰ
predictio mēbri: puta brachij vł digitī
⁊c. Ex lesiōe arterie sequitur fluxus sā
guinis arterialis difficilime curabilis
¶ Tertium est quod fleubothomatus
nō illico: id ē imediate post fleubotho=
miā cibū sumere debet: sꝫ dꝫ expectare
quousꝗ in eo humores fuerint quieti:
ne cibus ante eius digestionē ad subue
niēdū mēbro leso cum sanguine simul
attrahatur.

Oīa d̄ lacte vitabis rite miūte
Et viter potū fleubothoātꝰ hō
Frigida vitabis q: sūt iimica
miūtis.
Interdictꝰ erit miūtisūbilꝰ aer
Spiritꝰ exultat miūtis luce ꝑ
auras Oībꝰ apta q̄es ē motꝰ
valde nociuus.

¶ Hic auctor ponit q̄nꝗ vitanda ab
ipso fleubotomatho: quoꝝ primum est
quod fleubothomatus debet vitare
lac ⁊ lacticinia cuius causa est

qr ex ɔmotõe hũoꝝ ꝑ fleubothomiam sepe fluūt hũores aliqui ad stomachũ: si ergo lac sumeret ex cõmixtione illorũ humoꝝ lac ĩ stõacho corrumperet exquo de se maxime corruptibile est: tã ꝛ lac ꝓpter dulcedinẽ ei⁹ posset trahi ĩdigestũ ad venas: ꝛ ꝓpter cõmotionẽ humoꝝ facile corumpi ¶ Secũdũ ẽ qd̃ fleubothomat⁹ dꝫ cauere a potu nimio: qr ꝓpter euacuationeꝫ venaꝝ talis potus traheretur facile ad venas indigestus: prout pri⁹ dictũ est: ¶ Tertiũ ẽ qd̃ fleubothomat⁹ dꝫ vitare oĩa frigida tã int⁹ sumpta quã exteri⁹ adhibita: puta cibaria multũ frigida: aerẽ frigidũ: balneũ frigidũ: tenuitatem vestiũ: sessionẽ sup͛a petrã: frigiditatẽ capitis vel pedũ: qr cũ calor naturalis ꝑ fleubothomiã debilitat⁹ est: corp⁹ facile supflue infrigidaret. ¶ Quartũ ẽ ꝙ fleubothõatus nõ dꝫ ambulare in aere tenebroso nebuloso turbato: qr tal' ɔtristat aĩam: ꝛ pigriciã in corporibus inducit: vt pri⁹ dictũ est ibi. aer sit mũdus: nã tristicia cã est sanguinis melãcolici. sed dꝫ ambulare in aere claro et lucido: qr in tali aere spũs vitales naturales ꝛ aĩales recreant ꝛ a extra mouent ɔgaudẽtes simili. ¶ Quintũ ẽ ꝙ fleubothõatus dꝫ querere quietẽ tpataꝫ: sic͛ ꝛ motũ excessiuũ vitare: qr motus excessiu⁹ tũc maxĩe debilitat ꝛ hũores ɔmouet ꝗes ꝟo tpata motũ sedat.

Principio minuas in acutis per acutis.
Etatis medie multum de sanguĩe tolle.
Sꝫ puer atqꝫ senex tollet vterqꝫ parum.
Ver tollat duplum reliquum tps tibi simplum.

¶ Hic autor dicit q̃ttuor. primũ est ꝙ fleubothõia facięda ẽ in principio egritudinũ ꝑacutaruꝫ. i. maxĩe acutarum: que. s. terminãtur in die q̃rta: qr tales sunt breues: nec dãt ĩducias: ꝛ iõ a prĩcipio medicande sunt. ¶ Scd̃m ẽ ꝙ in etate media. s. q̃ est a. xxx. anno vsqꝫ ad xlv. vel. l. annũ pl⁹ de sanguĩe extrahẽdũ ẽ quã in aliq̃ aliaꝝ etatũ: qr in tali etate maxĩe multiplicat sanguis: ꝛ ei⁹ subtractio nõ ĩpedit augmẽtũ: nec diminuit ꝟtus corporis: qr corp⁹ in tali etate nõ auget neqꝫ diminuit sensibiliter: sꝫ stare videt. tertiũ ẽ qd̃ senes et pueri paꝝ fleubothomãdi sunt: qr ĩ pueris sanguis multus req͛rit ꝓpter nutritiõꝫ ꝛ augmentatiõꝫ in eis. Et ĩ senibus virt⁹ incipit debilitari. Quartũ est qd̃ in vere dupla quãtitas sanguis abstrahẽda ẽ ꝑ fleubothomiã respectu alioꝝ tpoꝝ: cui⁹ rõ est: qr ver est tẽpus maxime multiplicatiuũ sanguinis: fm oẽs auctores medicine. Circa primuꝫ dictũ ꝓ maiori declaratõe ponẽde sũt alique regule circa fleubothomiã: q̃rũ prima ẽ ꝙ in principio morbi nõ est facienda fleubothõia. Medicus. n. ẽ minister nature: scd̃ꝫ gal'. in tegni. cã. illo Oĩm natura opatrix: medicus ꝟo minister: sꝫ scd̃m gal'. iiij. ampho. in ɔmẽto illi⁹: egritudinibus q̃buscũqꝫ incipientib⁹ nulla euacuatio ĩ principio morbi est naturalis: sicut ꝗ natura in principio morbi nõ euacuat: ita nec medic⁹ Istud tñ in trib⁹ casibus hꝫ instantiã primo in materie furiositate: vñ Aui. loco sepe alle. vult ꝙ in principio morbi fleubothomia non debet fieri: quia fleubothomia humores commoueret ꝛ subtiliaret ꝛ currere per corpus faceret nisi materia sit furiosa secundo habet instantiam in materie multitudine. vñ galie. sup illũ ampho. Inchoãtib⁹ morbis: vult qd̃ dꝫ fieri fleubothomia ꝛ aut farmacia vt natura alleuiet que sꝫonerata est ꝓpter materie multitudinẽ. Tertio hꝫ instantiã in morbi magnitudine ꝛ acuitate. vt q̃n est apostema magnũ ꝛ dolorosuꝫ lꝫ nõ sit mľta materia. s. añcedẽtis in corpore. vñ

dicit galie. xiij. megategni. si aposteā
sit manū fleubothometur in principio
licet nō sit materie multitudo ne cre=
pet aut aperiat apostema ante sui ma
turationē. Ergo vt mala sinthomata
vitentur minutio est fatienda. scd'a re
gula est qd non fiat fleubothomia in
die motus egritudinis sicut in crisi nō
ē fatienda fleubothomia: nec aliq̄ eua
cuatio: ne materia a loco ad quē natu
ra mitit ipsū diuertatur: similiter ne=
q̄ in paroxismo: vnde scd'z galie. i. am=
phorismor. In flatu. neq̄ fleubotho=
mia neq̄ farmacia fieri debet: q2 ī eo
fit coctio morbi: que melius fit in q̄e
te quā motu s3 sicut se h3 stat' ad mor
bū totalē: ita paroxismus respectu die
rū interpolationis: sicut ergo in statu
nō est euacuādū: ita nec in paroxismo
❡ Tertia regula est qd fleubothomia
nō est facienda in principio morbi: cū
crisis est remota: q2 scd'z ysaac ī vrinis
sanguis est fundamentū caloris natu
ralis ipsū: sc3 sustinens: licet cor sit fū
damē: tū generans: ⁊ spiritus fundamē
tū deportans sed sanguis est fundamē
tū caloris naturalis: q2 ex eo materia
lit̄ gnatur calor natural' ⁊ ideo aliquis
sanguinē euacuādo euacuat calorē qui
materiā morbi habet digerere: et per
cōseq̄ns morb' ꝓlongat̄ ⁊ virt' debili
tatur: propter qd timēdū ē ne propter
longitudinē morbi ⁊ debilitatem vir=
tutis natura succūbat ❡ Quarta regu
la est quod in corpore habēte fecē in in
testinis nō debet fieri fleubothomia:
cuius causa est: q2 tria sunt attrahētia
s. calidū: vacuū ⁊ tota species. Quia er
go per fleubothomiā vene euacuatur
que a mēbris sibi ꝓpinquis attrahūt
et ita mese raice a stomacho: vēter pl'
cōstipatur: ⁊ materia contēta in venis
plus inficitur: ⁊ meseraice attrahunt
humiditatē secū: ⁊ feces plus desicant̄
Debet ergo venter primo leniri vt per
suppositoria aut clisteria: nisi p se laxe
tur. ❡ Quinta regula est qd nō debet
fieri fleubothomia multa: quia ex hoc
malum accidit in senio. s. multi morbi
mali sicut epilentia appoplexia ⁊ para
lisis: q2 ꝓpter remotionē sanguis ⁊ ca=
loris generātur ml'te supf luitates fleu
matice que sunt cause hax egritudinū
❡ Sexta regula est ꝙ nō d3 fieri fleu=
bothomia ī muliere mēstruata aut im
pregnata. In impregnata non d3 fieri
q2 per hoc calor digerens cibū diminu
eretur ⁊ nutrimētū fetus auferretur. ⁊
maxime quando fetus est magnus cū
tunc indiget ampliori nutrimento Et
istud dicit ypo. v. amphorismorum. In
menstruta vero naturaliter. s. secundū
reuolutionem mensis non debet fieri
fleubothomia: quia in fluxu nimio
menstruorum esset fatienda ad diuer=
tendū materiā: s3 quando eueniunt na
turaliter et secundum debitum cursū
nature tunc non debet fieri fleubotho
mia: cum materia euacuetur sufficien
ter a natura ⁊ natura non debet diuer
ti ab operatione. ❡ Septima regula
est ꝙ post colericam passionem non de
bet fieri fleubothomia. Cum. n. fleu
bothomia commoueat humores per
hoc posset humor colericus ad stoma=
chum fluere et ipsum inflammare: nec
debet fieri post vomitum ne simili=
ter humores fluant ad stomachum: ne
q̄ post fluxū ventris neq̄ post vigilias
magnas: neq̄ p' motū fortem: et breui
ter nec post vllum calefatiens multū
aut multū dissoluens: quia fleubotho
mia humores plus commoueret ⁊ vir=
tutem magis debilitaret. deinde vidē
dum est in quibus hominibus compe=
tit fleubothomia: ⁊ pro illo ponende
sunt aliquae regule. Quarū prima est
ꝙ fleubothomia competit hominibus
delicatis ociosis ⁊ quiescentibus: mul
tum carnosis: ⁊ cibis multū sanguinē
generantibus vtentibus. secunda re=
gula est ꝙ fleubothomia ꝯuenit illis ī
quib' ē abūdātia sanguinis: qd cogno
scit̄ p vrine spissitudinē. abundātia. n.

sanguinis facit eam spissam: sz colerã subtilem. ¶ Tertia regula ẽ q̃ fleubothomia dz fieri in illis in quibus melã colia abũdat. Unde cũ ẽ multa melãcolia naturalis currens cuz sanguine per totũ corpus quia sanguis i epate ab ea mundificat: tunc cõpetit fleubothomia siue minutio postea farmacia. Unde duplex est melancolia: natural et innaturalis. naturalis ẽ fex sanguis que quando abundat ipsa est currens cum sanguine quare cum sanguine p fleubothomiã euacuatur: ideo faciẽda est fleubothomia ad eius euacuationẽ cum sanguine: ab eodem. n. calore. s. calore temperato fiunt sanguis et melancolia: que est eius fex: et postea faciẽda est farmacia. quarta regula est q̃ in illis in quibus timetur humorum ebullitio: conturbatio et calefactio: competit fleubothomia: et isti statim quando sentiunt se calefieri debent fleubothomari cũ sit timor ebulitiõis cõturbationis et calefactionis: propter humorum abundantiam. Aliquando tamẽ aliqui decipiuntur per istam regulam quia statim quando sentiunt calefactionẽ et timent de humorum ebulitione statim fleubothomant se. Et quando istud est ex colere calefactiõe et incẽsione per fleubothomiam nõ cessat calefactio nec ebulitio: imo per hoc augmentatur: qr fleubothomia humores cõmouet: et p corpus currere facit. Et ergo nõ cõpetit fleubothomia nisi hoc sit ex abundantia humorũ qd̃ cognoscitur p sudoris mltitudinẽ et maxĩe i mane. Aliqui. n. sunt qui nõ sudãt nisi quãdo euacuatione idigẽt. ¶ Quinta regula ẽ q̃ illis dz fieri fleubothomia q̃ habẽt virtutẽ fortẽ et q̃ sũt sãguinee cõplexionis nõ frigide et sicce. vnd̃. Ba. vij. almãso Corpa apta ad fleubothomiã et q̃ habẽt venas amplas et manifestas et corpora pilosa et bruna et ex colore rubeo et fusco mixtis sũt colorata: et iuuenes et adolescẽtes et senes nõ decrepiti: sed pueri et ifirmi nõ sũt minuẽdi nisi magna vrgẽte necessitate: et pluri me istaꝝ regularum colligunt ex. Aui. iiij. in de fleubothomia.

Estas ver dextras: autũnus hyemsq3 sinistras.
Quatuor hic menbra. cephe. cor. pes. epar. vacuanda.
Ver. cor. epar estas. ordo sequens reliquas.

¶ Hic ponit auc. aliqua concernantia membra euacuanda fleubothomia. et dicit p̃io qd̃ vere et estate debẽt euacuari vene dextre: vt dextre manus vel dextri brachij vel pedis: sz ĩ hyeme et autũno debẽt fleubothomari vene sinistre. s. sinistre manus vel sinistri brachij vl' pedis. et istius cã potest eẽ: qr ver est mltiplicatiuũ sãguis et istas colere ergo i vere et estate debẽt euacuari ille vene i q̃bus magis abũdãt sanguis et colera: sz ille sunt vene dextre: qr i pte dextra corporis situatum ẽ mẽbrũ generatiuũ sãguinis. s. ep et receptaculũ colere: scz cistis fellis. Sz autũnus est generatiuus melãcolie q̃ etiã concernat et nõ resoluitur p hyemẽ: ergo ĩ autũno et hyeme debent fleubothomari ille vene ĩ q̃b9 magis dominat melãcolia q̃ sũt vene sinistre cũ ĩ sinistra pte corporis cõtineatur splen: q̃ ẽ receptaculũ melãcolie. ¶ Secũdo dicit qd̃ ista quatuor membra. s. cephe. i. caput. cor. pes. et ep. secũdũ quattuor ptes ãni sũt euacuanda: cor. q̃dã i vere. epar ĩ estate caput ĩ hyeme et pedes ĩ autumno.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta.

Purgat epar. splenem. pect⁹
precordia vocem
Innaturalem tollit de corde
dolorem

¶ Hic tangit sex iuuamenta puenientia ex fleubothomia vene que dicit̄ saluatella: ⁊ est vēa in dorso manus in loco qui est inter auaricularē digituz et medicū. ¶ Primū est qꝺ ipsa purgat epar ¶ Secundū est qꝺ ipsa mūdificat splenē. ¶ Tertiū est qꝺ mūdificat pectus ¶ Quartū ē qꝺ preseruat pcordia i. orificiū stōachi a nocumēto. ¶ Quintuz est quod aufert nocumenta vocis. ¶ Sextū est qꝺ aufert dolorē inaturalē cordis: ⁊ ratio omniū iuuamētorum est qꝛ predicta vena ab oīb⁹ istis locis sanguinē euacuat: vt postea etiā patebit p maiori declaratōe predictoꝝ sciendū est qꝺ in fleubothomia aliqñ aperiūtur vene ⁊ aliqñ arterie. In apertione autē arterie ē timor: ⁊ hui⁹ causa potissima est nimius fluxus sanguis: qui duplici causa habet fieri in fleubothomia arterie. Una causa ē caliditas vehemēs sanguis arterialis: calidū eniz est facile mobile ⁊ arteriā dilatans ⁊ aperiens: ⁊ ideo iuuat multū ad euacuationē sanguis in fleubothomia arterie scꝺa causa est arterie mobilitas ⁊ ideo tardius in ea vnlnus curatur cū vulnera nō sanātur nisi quiescāt pdest tamē ista fleubothomia tripliciter. Primo cū est in corpore sanguis subtilis abundantia scꝺa qñ vaporosi tertio qñ calidissimi: sanguis eni subtilis: ex quo calor naturalis ⁊ spūs: fiūt hītat in arteria sed sanguis grossus: ex quo mēbra nutriūtur i venis similiter sanguis vaporosus in arteria cōtinetur: ⁊ sāguis sanguineus in venis: sanguis etiā calidissimus qui a corde efficitur ⁊ vigerit qꝺ est calidissimū mēbrū etiā continetur in arteria: alius autē sanguis in venis: scꝺo sciēdū qꝺ venarū aptio est in multis membris: aliqñ in brachio siue manu magna: aliqñ in parua aliqñ in pede aliqñ i naso aliqñ in frōte: aliqñ in labijs: aliqñ in lingua siue in palato aliqñ in angulis oculoꝝ versus frōtē: in manu maiori q̄ est ab ascellis vsz ad cubitos sunt quinqꝫ vene aperiēde scꝺz Ra. vij. almā et aui. loco preallegꝰ. vna vocatur cephalica que ē vna capitis. scꝺa basilica que est vena epatica: tertia mediana siue cordiaca siue nigra: scꝺz qꝺ vocatur ab auicen. siue matrix sicut vocatur a. Rasi: Quarta ascellaris: ⁊ quīta funis brachij: ī manu minori est sceiles siue saluatella: ⁊ in brachio scꝺz qꝺ cōtinet maiorē manū et minorē sūt aperiende sex vene: cephalica a partibus q̄ sunt supra collū euacuat. ⁊ ideo passionibus capitis valet vt in enigranea: mania ⁊ in alijs calidis passionibus siue ex meteria calida: vñ ⁊ ista incipit siue orictur ab hūero ⁊ tēdit versus ptē sinistrā brachij: basilica euacuat ī mediate a partibus sub colo vt apectore ⁊ epate: vnde in passionib⁹ pectoris ⁊ epatis ⁊ sil'iuz valet vnde valet in pleuresi. et incipit ista ab assellari ⁊ tēdit ad ptē dōesticā brachij: mediana vero ē media īter duas predictas in situ ⁊ in cōpositione. qꝛ ex eis cōponitur: est eni ramus vtriusqꝫ: Et est etiā media in euacuatione: qꝛ vndiqꝫ euacuat ⁊ ab inferioribus ptis sub collo: ⁊ a collo: ⁊ supra collū. Unde est vniuersalis toti corpori in euacuādo: nō vniuersalis sicut dicunt quidā qꝛ a corde orit̄ sed qꝛ ramus ē cephalice ⁊ basilice. Et ergo cum volumus fleubothōare de cephalica: ⁊ non apparet: debem⁹ accipere magis medianā quā basilicā: ⁊ similiter cum volumus fleubothomare basilicā ⁊ non apparet. magis debemus fleubothomare medianaz quā cephalicā qꝛ magis cōuenit cuz vtraqꝫ q̄ vna cum alia: cuz sit ramus istarum: ⁊ ista extrema: sceiles siue saluatella est vena que est inter auriculares ⁊ medium:

tendēs plus v̄sus medicū digitū ⁊ ori
tur a basilica: ⁊ ista apit in dextra ma
nu ī opilatiōe epatis ⁊ ī sinistra manu
ī opilatione splenis: ⁊ q̄re hoc fit nescit
rōe sic dicit aui. sꝫ experiētia: hāc enī in
uenit. Galie. p sonnuꝫ: vt ipse dicit q꜡
hꝫbat quēdā ī cura habētē opilationē
epatis ⁊ spenis: ⁊ sōniabat se fleubo-
thomare patiētē d̄ illa vena. ⁊ sic fecit
et curatus ē: de ista fit fleubothomia
ponēdo manū ī aq̄ calida: q꜡ subtilis ē
ideo vt īgrosset ⁊ dilatet ⁊ ne vuluus
claudat citi⁹ d̄bito ⁊: vt sāguis gross⁹
subtiliet ascellaris ē illa q̄ posita ē sub
basilica: ⁊ illa appet ī ligatura brachij:
⁊ d̄ ista idē ē iudiciū cū basilica: funis
brachij ē illa q̄ ē supra cephalicam siue
os vltimū siue altius brachij v̄s⁹ ptē
siluestrē ⁊ ē idē iudiciū de ista ⁊ de ce-
phalica: lꝫ ergo scōnꝫ. aui. ⁊ gal' ī aptio
ne vene fit euacuatio vniuersalis a to-
to corpe: nō tamē ab oībus venis eq̄li
ter: vt visū ē licet ēt vene toto corpore
euacuāt: nō tamē ī eis ē timor equalis
immo cephalica scōꝫ. Ra: vij. almā est
securior: ⁊ basilica ē magis timēda: et
cardiaca ēt mltū ē timēda: lꝫ miu⁹ q̄
basilica: cephalica ē securior: q꜡ neqꝫ iux
eā ē neru⁹ neqꝫ arteria neqꝫ sr̄ eā: sꝫ sub
cardiaca ē neruus ⁊ alti⁹ supra eā est
neruus subtilis: ideo timēdū ē ne īcida
tur neru⁹. basilica ē piculosa valde: q꜡ ē
sub ea arteria ⁊ inr̄ eā ē neru⁹ ⁊ mascu
lus: ⁊ iō ē timēda valde sceiles siue sal-
uatella nō ē piculosa: sꝫ tamē subtilis
ē ⁊ ideo vt aperiat: melius ē q̄ ponat ī
aq̄ calida: In pede sunt tres vene. s. sci
atica sophena: ⁊ vena poblicis: ⁊ hee a
periūt cū volumus trahere sāguinē ad
ptes īferiores vt ī puocatione mēstru
orꝫ ⁊ illa q̄ ē ī poplice secūdū aui: ma-
gis valꝫ quā sophena aut sciatica: q꜡ p
pinquior ē matrici ⁊ ideo meli⁹ pōt ab
ea trahere sophena v̄o a virga testicul'
et a matrice sāguinē atrahit sꝫ sciati-
ca ab anchis renib⁹ ⁊ membris q̄ sunt
situate v̄s⁹ ptē siluestrē melius trahit
sophena v̄o ⁊ amatrice a membris po
sitis vers⁹ ptem domesticā lꝫ sint rami
vnius vene: in medio frōtis ē vena vna
q̄ aperiēda ē ī antiq̄tis passiōib⁹ faciei
vt ī morphia ⁊ īpetigine scabie ⁊ ī pas
siōib⁹ oculorꝫ pri⁹ tn̄ dꝫ fieri minutio
de cephalica: ⁊ similiter ē vna vena in
naso: ⁊ ī vtriusqꝫ aptione dꝫ collū liga-
ri: ⁊ postea apiri vna āte aliā: p ligatōꝫ
eī colli meli⁹ mānifestat: In alijs ēt sūt
vene q̄ aperiūt pp apostēata existētia
ī hore aut gingiuis: cephalica tamē p⁹
minuta: ī palato sūt quattuor vene: que
si aperiāt valēt fluxui reumatis ⁊ ad
dētes ī eis faciētes dolorē: ⁊ iste vene
sūt mānifeste ⁊ debent aperiri materia
digesta: itē quedā sūt vene ī angulis
oculorꝫ v̄s⁹ frōtē: ⁊ aperiūt ī passiōib⁹
oculorꝫ cephalica pri⁹ minuta: itē q̄dā
sūt vene sub ligua q̄ apiūtur ī sq̄nātia:
cephalica pri⁹ minuta: itē vene q̄ sūt in
tēporibus inciduntur propter emigra
neam: ⁊ ppter dolorē magnū capitis:
⁊ egritudinē capitis diuturnā: ⁊ iste
sunt quas vocat ypo. ⁊ aui. iuuenales
quarū incisio reddit hominē īpotētem
generare. itē in collo ēt sūt vene q̄ vocā
tur guides q̄ minuēde sunt ī pricipio
lepre: ⁊ maxime qn̄ āhelit⁹ āgustatur:
vn̄ ī sq̄nātia īpediēte āhelitū minuūt

Si dolor est capitis ex potu
limpha bibatur
Ex potu nimio naꝫ febris acu
ta creatur
Si vertex capitis vel frons
estu tribulentur
Timpora fronsqꝫ simul mode
rate sepe fricentur
Morella cocta nec nō calida
qꝫ lauentur

¶ In hoc passu autor duo notat. pri
mū ē q̄ si dolor capitis accidat ex potu
nimio ⁊ maxīe vini vl' alicuius alteri⁹

potus quo contingit hoĩes inebriari: tũc supbibi dz aq̃ frigida q̃ sui frigidi tate atq̃ ingrossatione ĩpedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrũ ledant vel ad ipsum eleuentur: scd̃m ẽ ꝙ si sũmitas capitis vel frons nimio calore vexetur tunc debent timpora ⁊ frons moderate fricari: et postea debẽt ex aq̃ decoctionis morelle calida lauari: q2 morella q̃ a cõibus medicis solatrũ dr̃ hz infrigidare: quia frigida est.

Temporis estiui ieiunia corpora siccant
Quolibet in mense cõfert vomitus quoq3 purgat
Humores nocuos stomachi. lauat ambitus omẽs
Uer autumnus hyems estas dominatur in anno
tẽpore vernali calidus fit aer humidusq3
Et nullum tempus melius fit fleubothomie
Usus tunc homini veneris cõfert moderatus
Corporis ⁊ motus ventrisq3 solutio sudor
Balnea purgentur tũc corpora cum medicinis
Estas more calet sicca nascatur in illa:
Tunc quoq3 precipue colerã rubeam dominari
Humida frigida fercula dentur: sit venus extra
Balnea non prosunt. sunt rare fleubothomie
Utilis est requies. sic cum moderamine potus

¶ In hoc passu autor pl'a nota: primũ est ꝙ ieiunare multũ exsiccat corpora in estate: q2 ex quo estas de natura ẽ calida ⁊ sicca: ip̃a resoluit hũiditates corporis que ẽt resoluunt̃ per sudores in estate multiplicatos: ⁊ sic superueniẽte ieiunio corpa plus exsiccãtur: q2 absẽte hũido cibali calor nostri corporis agit ĩ hũiditates ꝓprias ipsas exsiccãdo: ⁊ ergo bene dicit ypo. vij. pti ãpho. corporibus hũidas carnes habẽtibus famẽ adhibere cõuenit: fames eñ corpora exsiccat. ¶ Secũdum ẽ ꝙ vomitus ꝯfert quolibet mẽse: q2 ꝑ vomitũ euacuantur hũores nosiui ꝯtẽti ĩ toto ãbitu stõachi: ⁊ istud ẽt voluit aui. iij. ĩ. i. c. xiij. de iuuamẽtis q̃ afert vomitus: cũ dicit ꝙ ypo. precepit vomitũ fieri bis ĩ vnoquoq3 mẽse. s. duob9 dieb9 ꝯtinuis vt secũdo die expellatur illud ꝙ p̃io die nõ potuit ĩpelli ⁊ per hoc scd̃z ypo: cõseruat̃ sanitas: cũ tal' vomitus mũdificat stõachũ euacuãdo fleña ⁊ colerã: stõachus eñ nõ hz aliqd ꝙ mũdet ipsũ sicut ĩtestina hñt colerẽ rubeã ipsã mũdificãtẽ ⁊ postea aui. lo. preal. point pl'a alia iuuamẽta vomitus bene facti quorũ primũ ẽ quod confert grauitati capitis: ⁊ hoc ẽ verũ quãdo illa grauitas accidit ex materia humorali vaporosa perueniẽte a stomacho ⁊ mẽbris inferioribus ad caput: si eni3 grauitas corporis fieret a nocumẽto proprio ipsius cerebri: tũc vomit9 magis noceret quã conferet scd̃m est qd̃ clarificat visum ⁊ hoc quãdo obsuratio visus prouenit ex materia vaporali proueniẽte a stomacho ad ipsos oculos alias autnon: tertiũ est quod aufert fastidiu3. i. nauseã ⁊ abhoiatõ3: remouẽdo ⁊ euacuãdo hũorẽ a stõacho q̃ ẽ cã fastidij q̃rtũ ẽ qd̃ ꝯfert ei ad cui9 stõachũ decẽdit colera cor pẽs ei9 cibũ. ¶ Quĩtũ ẽ ꝙ reõuet abhoĩatõ3 q̃ fit ꝑ ꝑ vnctuositatẽ ¶ Sextũ ẽ qd̃ remouet cã3 desiderij ⁊ illud qd̃ facit desiderare acutũ põti=

caꝫ aut cetosā: qꝛ vomitꝰ remouet cāꝫ oīm istaꝝ dispositionū: ⁊ iā remota cā re mouet effectꝰ. ¶ Septimū ē qꝺ ꝯfert laxitati .i. cathecie q̄ precedit ydropisī: euacuādo materiā talꝭ laxitatis ⁊ mūdādo stōāhuꝫ: ¶ Octauū ē qꝺ ꝯfert vlcerib' ī renib' ⁊ vesica diuertēdo ma terias currētes ad illa loca ad ptē op positā. nonū ē quod etiā ꝯfert lep ma xīe quādo fit cū vomitiuo forti: sicut el leboro: qꝛ talis vomitꝰ euacuat materi as que sunt ī locis remotis ⁊ difficilis eradicationis: ex quibus fit lepra: etiā vomitus corrigit digestionē primam: ex qua alie. digestiones melius fiunt: vnde lepra peccat ī corruptiōe digesti ue. ¶ Decimū ē qꝺ cōfert malicie colo ris ī cute ex aliquo humore diuertēdo ipsū a cute. ¶ Undecimuꝫ est qꝺ ꝯfert epilēsie stōaticeeuacuādo hūorē ꝯtētū ī stōacho. ex cuius effumatiōe causaꝭ epilētia: ¶ Duodecimū est qꝺ cōfert ictericie: maxime illi que ē ex opilatōe Nam ꝑpter motū fortē ī vomitu: mate ria opilēs mouetur ⁊ remouetur a loco ī quo faciebat opilatiōeꝫ. silꝛ euacuaꝭ materia fleumatica ꝑ vomitum que cōiter est cā istius opilationis. ¶ Deci mūtertiū est ꝙ ꝯfert asmati euacuādo materiā antecedēteꝫ ex stomacho: que fouebat materiā asmatis: ⁊ etiā calefa ciendo mēbra spūalia ⁊ pulmonē ex ꝙ calefactiōe sequiꝭ ꝯsumptio supfluita tum faciētiū asma. ¶ Decimūquartū est ꝙ ꝯfert tremori ⁊ paralisi euacuā do materiā istaꝝ passionū. ¶ Decimū quintū ꝙ ꝯfert habētib' viscera nigra magna sup ꝑtes extremas. diuertēdo humores a ꝑtibus extremis. Et licet vomitus debite ministratꝰ ista ꝯferat iuuamēta: sup flue tamē factus multa īducit nocumēta: qꝛ debilitat stōachū ⁊ resoluit ipsū: ⁊ facit eū aptū vt mate rie fluāt ad ipsū: ⁊ obest pectori ⁊ visui ⁊ dētibus ⁊ antiquis capitis doloribꝰ ⁊c. Prout dicit. Aui. iiij. i. c. xiiij. ter tiū qꝺ notat hic textus est ꝙ quatuor sunt tēpora anni: sꝫ ver estas autūnus et hyems: prout manifestum est et. iter ista tempora ver est calidum ⁊ humi dum et hoc respectu alioꝝ tempoꝝ: li cet in se sit tempus tempermento at tinens. vt vult. Galꝭ. i de ꝯplexionibus Et ex isto sequitur ꝙ istud tempus ma gis aptum est fleubothomie quia ma gis est mꝉtiplicatiuū humoꝝ quaꝫ alia tpa. ⁊ ergo etiā isto tpe pōt conuenire moderatus vsus coitus ⁊ motꝰ tpatꝰ ⁊ vētris solutio siue fluxus: ⁊ sudor tē patus: ⁊ silꝛ balnea tpata ad diminuē dū repletionē. ⁊ ergo etiā istud tp̄s ap tuꝫ ē ad purgationē corporis cū medi cinis. Quartū est ꝙ estas calefacit ⁊ ex siccat: ⁊ ergo in ipsa ēt multiplicaꝭ co lera rubea q̄ calida est ⁊ sicca: ꝑp hoc ēt in estate fercula debent esse frigida ⁊ hūida ad rēouēdū distēperātiā calidita tis ⁊ siccitatis ex ꝯplexione estatis in ductā: ⁊ dꝫ fieri abstinentia coitꝰ cum talia ēt exsiccāt. ⁊ abstinentia a mꝉtis balneis. silꝛ. de cā. ⁊ rara fleubotonia eadē de cā: nisi necessitas hoīem cōpel lat. ⁊ dꝫ fieri quies ⁊ paucus motꝰ: qꝛ quies humectat ⁊ multus motus nimi um exsiccat. ⁊ dꝫ hō predicto tpe vti po tu cū moderamine ⁊ maxīe frigido: qꝛ ex supflua sumptione potꝰ frigidi pro pter apertionē poroꝝ aliquando sequi tur subita īfrigidatio corporis vel pa ralisis siue laxitas membroꝝ vꝉ mors subita. A qua nos deffendat qui eter naliter viuit ⁊ regnat. Amen

Hoc opus optatur
quod flos medicine
vocatur.

¶ Tractatus qui de regimīe sani tatis nuncupatur: finit feliciter.